
V
B
J
C

Dambrowski

Autor Josephus
Dambrowski
vid pag. 1. versa —.

ALIMONIA SPIRITUALIS

Paſcens animas Hominum Brevi Reſolutione

Præcipuorum caſuum & difficultatum circa adminiſtrationem Sacramentorum occurrentium, in diſpoſitione moribundorum, ſive naturali morte ac peſte decedentium, ſive jure ad mortem damnatorum.

Cum Adiectione;

Variarum Benedictionum.

ad commodum

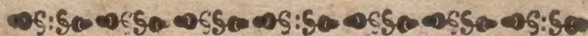
Sacerdotum præſertim novellorum

Cum licentia Superiorum

REIMPRESSA.

ANNO

Quo alimoniam cæleſtem guſtavit homo 1755. Die 15. Junij.

Typis Clari-Montis Częſtochovienſis.

Censura Theologorum.

OPusculum cui titulus *ALIMONIA SPIRITUALIS* per R. P. Iosephum Dambrowski Provinciæ Majoris Poloniæ Secretarium, ex gravibus & probatis Doctoribus collectum vidimus legimus ex Commissione A. R. Patris Provincialis, Superioris Nostri Colendissimi; Cumq; nihil contineat bonis moribus aut fidei Catholicæ repugnans, imo utilitati Confessariorum pro dispositione Infirmorum maxime sit deserviens, ideo dignum præ o ac luce censemus. Datum Varsaviæ, in Conventu Nostro ad S. Antonium Ordinis Minorum S. P. Francisci Refor. die 28. Feb. A. 1722.

Fr. Mansvetus Leporini S. T. L. Ex Minister Provinciæ, Gvard. Varsav.

Fr. Alexius Koralowicz S. T. L. Pater & Dif. finitor Provinciæ.

Licentia Adm Rndi P. Ministri Provincialis.

LIbellum cui titulus *ALIMONIA SPIRITUALIS*, à R. P. Iosepho Dambrowski Provinciæ Nostræ Reformatæ majoris Poloniæ Secretario, ad commodum & Spiritualem fructum tam disponentium, quam disponendorũ ad felicem mortem compillatum à Nostris Theologis lectum, & luce publica dignum recognitum, typis mandari (servatis servandis) concedimus. Datum in hoc nostro ad SS. Petrum & Paulum Apostolos Conventu Podguriensi, 20. Ianuar. Anno 1722.

Fr. Jacobus Wolski Minister Provincialis.

Ap-

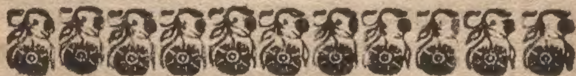
Approbatio Diæcesana.

LIber cu titulus *ALIMONIA SPIRITUALIS*, &c. jam alias reimpressus, iterum REIMPRIMATUR.

M. STANISLAUS MAMCZYNSKI Utriusq; Juris Doctor, & Professor Canonicus Cathedralis Cracoviensis, Librorum per Diæcesim Cracovien. Censor.

mpp.

Dat. in Collegio Juridico Die 14. *Juniј A.*1755.

Ad pium LECTOREM.

Licet quidẽ, multas circa administrati. Sacramẽtorũ occurrentes difficultates & nõ raro dabiles fortuitos casus. sive circa mortẽ naturalẽ, sive casu inopinato obvenientẽ, sive denique iudiciaria potestate impositũ, ac (quod DEUS *optimus avertat) peste contractũ; Tandẽ circa sacramentũ pœnitentiæ, Baptismi, Matrimonii, ac circa dispositionẽ Veneficarũ, tã materialiũ quã formaliũ; multorũ Doctorũ & spiritualiũ magistrorũ, satis abunde & luculenter resolvant Doctrinæ, atq; sufficienter præsertim novellos Confessarios; Consummatorũ instruant resolutiones, edoceantq; instructiones! verumtamen cũ hæc per longa, diffusa & dispersa sint volumina (quæ sicut nõ quilibet Confessarius habere potest, ita is, qui habet in nimia prolixitate legendi, aliis obrutus & distractus negotiis, uti illis nõ valet) exinde multi Confessarii debita, tã ad proximi quã ad suæ animæ salutẽ necessaria scientia destituuntur. Jdeo pro majori cõmoditate & conscientiæ securitate, tã Confessariis infirmos quocunq; casu disponẽtibus, quã ipsis disponẽdis ex multis voluminibus multorũ approbatorũ, graviũq; Doctorũ, instar argumentosæ apis, in breve hoc collectũ cõpendiũ, præsentẽ* Alimoniã Spiritualẽ *porrigo, in qua, momento ea invenient, quæ multis horis per longa volũina lustrare deberẽt, in quibusvis casibus & difficultatibus occurentibus. Jn hac alimonia spirituali (quasi pro secũda mensa) addere placuit Benedictiones varias frequentius occurrẽtes, Exoptans post tenuẽ præsentẽ Alimoniã, magnã illã à Christo promissũ, æternã cœnã Lectori piissimo, cui, si quidpiã in hac alimõia ad gustũ nõ fuerit, tã meæ, quã Typographiæ ignoscat tẽuitati, illiusq; meminerit:* Hospitis in mẽsa, vultũ nõ fercula pẽsa.

JNSTRUCTIO PRIMA.

Et quidem generalis, quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius in ſuo officio circa Infirmos.

I.

COnfeſſarium ad diſpoſitionem Infirmi invitatum, nulla unquam difficultas retardare, multo magis excuſare debet, quia ſalus proximi, præponenda eſt, omnibus rebus temporalibus. Non dulcis ſomnus: Quia anima hominis, in Domino obdormire deſiderat. Non potus: quia anima Infirmi dulcedine & ubertate cæleſtis gloriæ inebriari exoptat, Non cibus: quia anima moribundi ad cæleſte convivium anhelat, Non converſatio: quia anima in mortis agone deſtituta, ad converſationem, & ſocietatem Angelorum properat, Non lucrum temporale: quia anima æternum victura cuncta deſerens temporalia, divitias cæleſtes tædioſa expectat. Non metus: quia anima de corpore proficiſcens, æternitatem malam exhorreſcit. Non periculum: quia anima de ſalute ſua periclitans ſummis anguſtiis premitur. Non commodum: quia anima in agone ſuo extremis laborat incommodis. Denique, non ipſum ſacrificium, infirmum deſerere cogit: quia anima de ſuo vocata ergaſtulo, cupit eſſe gratiſſima hoſtia DEO. Dicit enim Zambranus de Sacram pænit, Cap. 5. dub. 6. num. 5. & confirmat Diana parte 5. tract. 3. reſol. 70.

Si non adsit Sacerdos, qui possit moribundi confessionem audire; certe potest ac debet Parochus, aut quivis alias Sacerdos, licet sit in altari, missam inboatam relinquere, etiam si peracta fuerit consecratio: Sed debet servare hostiam consecratam in tabernaculo, aut alio honesto loco, & secum etiam deferre aliquam particulam consecratam si adest (alii adduut, etiam sumpta particula, ab illa hostia, quæ est in missa) pro communicando infirmo, & extremam unctionem præbendo illi Sacramentumextremæ unctionis, & ita audita eius Confessione, & data Eucharistia & extrema unctione, omissis tamen Psalmis pænitentialibus, redire debet ad Ecclesiam missam inboatam perficere. Si vero confessio infirmi fuerit ita longa ut media hora perfici nequeat; Sacerdos transacta dicta media hora, absolvat moribundum, & dicat ei: ut post sacrum inceptum, completum, faciat eum vocare adse, & sic de novo audiat & absolvat. Ita testatur, Octavius MARIA à S. IOSEPH secunda parte Repertorii, fol. 379. *Et Philip. servius* 3. *p.* Annuit Busembau cum aliis citatis de celebratione missæ lib. 6. Cap. 3. fol. 583. Posse interrumpere missam, si urgeat gravis necessitas, vel propria vg. morbus; vel proximi ut si moriturus sit baptizandus, vel absolvendus moribundus (ut hæc in partu mulierum contingunt pericula) Revertens autem ad sacrificium Sacerdos, si fuerit ante facta consecratio, incipiet ubi desierat, uti etsi facta non fuerit, & parva mora intercesserit; vg. minor

quam unius horæ: si autem longior incipiat abinitio.

Quare, omni quocunquo bono seposito, ad disponendum in viam æternitatis infirmum sacerdos, nullo modo gravetur, quem nec ipsum sacrificium, (si res non patitur moram) impedit: Hinc contra Pastores, magis de se, quam de ovibus sibi commissis solicitos, fulminat ipse DEUS Ezechielis 34. dicens. *Va Pastoribus Israel, qui pascebant se ipsos; nonne greges à pastoribus pascuntur. Lac comedebatis, & lanis operiebamini, gregem autem meum non pascebatis, quod infirmum fuit; non consolidastis, & quod ægrotum, non sanastis; quod confractum! non alligastis; & quod abiectum non reduxistis; & quod perierat; non quæsivistis, &c.* Et ibidem inferius. *Neque enim quæsierunt Pastores mei, gregem meum,* Sed pascebant Pastores se ipsos, & greges meos non *pascebant*, Et adjicit: *Ecce ego ipse super Pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare eos faciam, ut ultra non pascant gregem, ne pascant amplius Pastores semetipsos, ecce ego requiram oves meas.*

Hinc S. Chrysostomus lib. 3. De Sacerdotio Sacerdotes præfert Parentibus nostris apud Cornel. à Lapid. in C. 2. Malach V. 6. *Parentes* (inquit) *nos in præsentem, Sacerdotes in vitam æternam generant!* Sed conquæritur S. Gregorius ibidem apud Cornel. *Ecce* (ait) *mundus Sacerdotibus plenus est, sed tamen in messe*

DEI rarus valde invenitur operator: quia officium quidem Sacerdotale suscipimus, sed opus officii non supplemus. Et Deinde. Chrisost. in Matth. cap. 23. homil. 34. *Multi* (ait) *sunt sacerdotes; & pauci Sacerdotes! multi nomine, & pauci opere!* Superaddit. S. Isidorus lib. 3. de summo bono, cum ait: *Sacerdotes propopulorum iniquitate damnantur, si eos ait ignorantes non erudiunt; aut peccantes non arguunt.*

2. Itaque his præmonitus Sacerdos quilibet & maxime Parochus, (cui de stricto iure incumbit) constitutus ante infirmum, eâ, quâ Sacerdotes Domini decet honestate, modestia, & gravitate se habeat; ut non ægris solum; sed sibi, & domesticis, Verbo & exemplo prosit ad salutem.

3. Si advertat circa infirmum ploratum & ululatum liberorum, Uxoris, Consanguineorum, iubeat eos tantisper recedere, aliasque personas non pertinentes è conclavi amovere, imo pro infirmo iniungat preces fundere, ut potius prosint orationibus, quam mentem infirmi conturbent fletibus.

4. Observet autem Sacerdos, ne statim in principio loquatur de morte, nec aliquo signo propinquitatem mortis significet (nisi forte periculum sit in mora, & infirmus agatur extremis) sed consoletur ægrum, dicens se pro eo missæ sacrificio & aliis præcibus oraturum, curaturumque ut alii pro eo faciant, idque re ipsa præstabit.

5. Si

5. Si morbus gravior, vel cum periculo fuerit; ægro ſuadeat, ut dum integra mente eſt, rem ſuam omnem recte conſtituat, & Teſtamentum faciat; Si quid habet alienum reſtituat, & ad remedium animæ ſuæ pro facultatibus, quod in Domino ei placuerit diſponat: Sed hæc ſuggerendo, omnis avaritiæ nota caveatur.

6. Perſvadeat verbis ſvavioribus: quod DEUS maximas infirmitates ſanet, maxime eorum, qui ſe reſignant voluntati eius, tanquam Creatoris ſui, qui illi per Sacramentum pænitentiæ reconciliantur, qui ſacramentum extremæ Unctionis tempeſtive affectanter percipiunt; Dicit enim Apoſt. Jacob. 5. cap. *Infirmatur quis in vobis? inducat Præsbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo, & oratio fidei ſalvabit infirmum, etſi in peccatis ſit, remittentur ei;* Quibus autem motivis alliciat, & moveat infirmum ad prompte ex animo ſuſcipiendam tempeſtive extremam Unctionem, videat inferius inſtructionem de extrema unctione.

7. Hortetur denique, ut ſi convaluerit, ante omnia reaſſumptis iuſtis viribus ad Eccleſiam veniat, ubi, DEO gratias agat de reſtituta valetudine, & ſacram Communionem pie ſuſcipiat, quod & Domi, antequam ad perfectiores, & validiores Vires pervenerit, devote cum ſua Coniuge, & Liberis (ſi adſint) perficiat.

8. Ad hoc tamen collimet Sacerdos ut ex citet in illo Desiderium & inclinet voluntatem eius, ad confitendum peccata & alia Sacramenta suscipienda.

9. Intelligat ex infirmo, si aliquibus non agitatur tentationibus, caute tamen; quas sibi, quoties obvenerint, fideliter revelare iubeat, & eas ab illo piis affectibus removeat quos invenies in 2da parte Libelli, Polonici Tit. *Wyprawa.*

10. Quod si infirmus supra modum sit obstinatus, & durus; si blasphemet, &c. Frequenter Sacerdos applicet aquam benedictã, profunda ad vulnera Christi suspiria fundat. B. Matris DEI, S. Iosephi, aliorumque Sanctorum auxilium imploret, Imaginem Crucifixi infirmo repræsentet, candelas benedictas accendi curet ad expellendos malignos Spiritus: sæpius pronunciet illa verba *JESUS, MARYA, JOSEPH;* Miserere mei DEUS &c. DEUS propitius &c.

Tum ipse Sacerdos infirmum, & loca proxima aspergendo aqua benedicta atque signo S. Crucis muniendo, illa, sæpius devote pronuntiet verba: *Ecce Crucem Domini, fugite partes adversæ vicit leo de Tribu Juda.* Tum & alios, quos habes paratos in 2da parte huius Libelli Polono idiomate Præsertim dicat benedictionem supra infirmum infra positam.

11. Advertat Sacerdos, ne nimis multa loqua-

quatur cum infirmo, nec uno ſono omnia dicat, nec præcipitanter nec nimis alta voce, ſed modeſtè, omni faſtu & affectione remotis. Aliter cum Docto & ingenioſo, aliter cú indocto, & rudi ſe gerat. Doctis pauca & ſelecta; ſimplicibus plura, eaque magis explicata ſuggerat, poteſt ad hoc uti, dictis Doctorum SS. ex 2da parte huius Libelli polonici pag. ſub intitulatione. *Rekreacya Chorego &c.*

11. Antequam Sacerdos excipiat confeſſionem infirmi, conſulat Inſtructiones inferius poſitas, de modo audiendi Confeſſionem in quovis ſtatu, qua peracta: & debite per Sacramentum pænitentiæ diſpoſito infirmo, iuxta opportunitatem temporis, atque infirmi diſpoſitionem, poterit Sacerdos aliquot breves actus lente cum infirmo dicere, quos habet in 2da parte huius Libelli polonico idiomate.

13. Quod ſi dæmon impediat Confeſſionem Sacramentalem, ut fit in obſeſſis, lenitivo præcepto coerceat eum Sacerdos, quod videat inferius, ubi, de benedictionibus agitur, atque inveniet in Indice.

14. Si infirmitas erit periculoſa, & deſperata ſalus corporis, monebit Sacerdos infirmum: Ut quando vox eum deſtituerit, ſigno aliquo vg. capitis motu, vel manus compreſſionē, ſibi indicet: an iterum deſiderat, Sacra-

cramentaliter absolvi; quod si fecerit, vel etiam tale pactum infirmus cum Sacerdote inierit, ut in ipso agone absolvatur, potest absolvi sine Scrupulo. Ita DD.

15. Sit omnino monitus Sacerdos: ne tangat sæpius infirmi manus & alias corporis extremitates, ad expiscandum, utrum infirmus proximus si morti? ne per hoc ipsum perturbet, & alios.

16. Si infirmus perhorrescit, & timet mortem; proponatur illi beatior vita æterna, in qua sunt tam delectabilia, quæ Paulo testante Apostolo: *Nec auris audivit, nec oculus vidit, quæ DEUS præparavit diligentibus se.* Utatur hic recreatione posita in 2da parte Libelli Polon.

17. Danda est absolutio ei, qui cum loqui non possit, eam nutibus à Confessario exposcit; *Ita DD. Canones, & Rituale Romanum iussu Pauli V. A. 1675. editum determinat.*

18. Moribundus, qui usu linguæ destitutus est, si pugno pectus pulsat, si suspirans oculos in cælum attollit, aut aliud signum doloris ostendit, absolvendus est à Sacerdote, qui hoc præsens videt. Quodsi dubitetur, an hæc signa orta sunt, ex vi contritionis, an ex mærore & angustia mortis, ad vitandum Sacrilegii periculum potest dari absolutio cum Conditione. *Ita Amicus Fidelis Citans alios.*

19. Unus testis asserens à Moribundo peti-

tam

tam confeſſionem, aut exhibita ab eo contritionis ſigna, fidem habere debet, imo in tali caſu D. D. cenſent ſufficere Teſtimonium Hæretici, aut infidelis.

20. Tandem pro parte Moribundi, inter plures diſcrepantes, lege quid dicat gravis author Homo bonus, in Exam. Eccl. *parte I. tract. 7. c. 18. ubi ſic habet.* Prudenter aget Parochus: Si favorabiliori illi opinioni adhæreat, quæ ſentit abſolutionis beneficium impendi poſſe etiamſi nullum confeſſus ſit peccatum, nec confeſſionem petierit, nec indicia exhibuerit, ex quibus actus contritionis vel attritionis argui poſſit, modo talis in mortis articulo conſtitutus more Chriſtiano viveret, bonuſque, ac fidelis homo æſtimaretur. Attamen ſub conditione tali moribundo abſolutio danda; quod quidem placitum in praxi referunt amplexum eſſe Clementem VIII. Pontificem Maximum, prudentiſſimum Virum: Cum enim quidam ex Fabrica D. Petri, præceps ruiſſet, & illum cadentem vidiſſet: Abſolutionem ei dedit dicens? Si capax es: *Abſolvo te a peccatis tuis.* Quæ ſententia illa ſana ratione firmatur, quod in neceſſariis ad ſalutem pars tutior eligenda & certiori periculo obviandum eſt.

21. Si ad graviter Vulneratum vocatus fuerit Sacerdos, & periculum ſit in mora integre confiteri; audito uno alteroque peccato

ab

absolvatur. Si vero Medici & Chirurgi medicamenta sua adhibuerint, integram vulnerati Confessionem (si superstes erit) iterum audiat, iterumque absolvat: Quodsi Medici tantisper desistere nolint, aut abesse non possint à vulnerato, tunc satis erit Vulnerato dicere se peccatorem esse, cum non teneatur coram aliis peccata sua quamtumvis levia manifestare. *Ita Diana par.* 5. *resol.* 36. *& Sancius inselectis.*

22. Marchantius *Tract.* 6. *fol.* 7. *quæst.* 7. *conc.* 2. Quem adducit Sporer. parte 8. Cap. 5. *De absolutione Sacrament.* eadem ratione permittit absolvi cum conditione moribundum talem; Etsi nescirem an Catholicus sit, vel hæreticus (licet ipse Sporet sit contrarius)

23. Moribundum, non tantum bonus, & pius Sacerdos imo hæreticus factus & schismaticus & vitæ malæ, ac nominatim excommunicatus potest absolvere, dummodo utatur debita forma, & intentione. Citantur pro hac sententia plurimi DD. Et favet Tridentinum Sess. 14. Can. 7. Voluit nimirum Ecclesia saluti animarum consulere, ideoque amplissimam Iurisdictionem concedit Sacerdotibus, qui ratione ordinis sui, illius capaces sunt.

24. Æger innodatus casibus reservatis, non potest à quolibet Sacerdote Prima die infirmitatis absolvi, sed ab illa die infirmitatis: quæ

quæ constituit infirmum in periculo mortis. *Ita Sancius in selectis dist. 12. Nro 5.* Non tamen expectari debet omnino extremum periculum, aut ultimus mortis articulus ad hoc: Ut possit æger ab omnibus casibus, à quolibet Sacerdote absolvi, sed sufficit: Ut vere versetur in periculo.

25. Quodsi peccata reservata, annexam habeant excommunicationem, præsertim majorem dicit Diana *par. 5. tract. 3. resol. 67.* Quando Sacerdos absolvit pænitentem ab excommunicatione maiori, caveat ne absolvat non præmissa satisfactione, quæ omnino requiritur in quovis, sic obligato, & de iudicio Confessarii fieri debet, iuxta Clementinam, 1. *de hæresi.* Quodsi autem commodo fieri non potest: absolvat cum debita cautione, secundum glossam eiusdem, quæ cautio fiat per fide iussores, vel cum pignore, si eam dare potest; Sin minus, debet saltim eam, quam dare potest iuratoriam videlicet: Si vero casus necessitatis urget, & nihil horum fieri potest absolvat; Cum ad impossibilia nemo obligatur. Debet insuper Confessarius, imponere onus hoc pænitenti, ut cessante morbo, præsentet se superiori, qui extra casum illum, de iure poterat eum absolvere, commune faciendo; quod si se non præsentaverit, eandem censuram incurret. *Ita Belloc. in praxi Theol. mor. p. 1. 4. 2. num. 136.*

Fi-

Finellus de casibus eser. c. 8. n. 9.

26. *Notandum*: Absolutus autem à reservatis, quæ censuram annexam non habent, etiamsi convaluerit, non tenetur se ulli superior præsentare, quia ab eis absolute sine tali ulteriori obligatione absolutus est, *Ita Sanctorius de casibus Pap. c. 13. n. 147.*

27. Etsi in alio casu, vocatus Sacerdos ad infirmum, accurret simul cum Eucharistia comitante populo, advertatque pænitentem, multas confessiones invalidas fecisse, vel ita implicatum, ut confessio eius notabile exigat tempus, adstantes autem qui secum venerunt, in comitatu, longa nimis expectatione, & tædio afficiantur, aut scandalisentur, docet *Zambranus, loco de sacram. pænitentia c. 4. dub. 6. num. 5. Et Jacobus Granadus apud Dianam resolutione* 75. Posse pænitentem absolvi non finita integra Confessione, cum onere tamen confitendi integre facilitato, & commodiori tempore.

28. Confessarius credens infirmum statim moriturum, & iam pene deficere viribus, & sensibus incipiendo Confessionem, audito tantum uno peccato mortali, potest eum absolvere, & si redeat ad se, & vires assumere videatur, deinde reliqua peccata, de integro audire, & absolvere. *Vid. Bonacinam de sacram, disp. 5. q. 5. sect. 2. pag. 3. n. 18.*

29. Infirmus, qui alteri famam, vel pecu-

niam

niam iniuſte abſtulit, ſtatim ante mortem, ſi commode poteſt reſtituat, nec abſolvatur, donec hæc opere impleat niſi ſorte adſit impoſſibilitas, & ille morti approximet: Neque hæredibus eam curam in Teſtamento demandaſſet ſufficit. Ratio eſt: quia iſte qui per hæredes tantum reſtituere vult, non habet niſi conditionatam Voluntatem reſtituendi, ſi videlicet moriatur, alias non; Unde patet male ad abſolutionem diſpoſitum (multos in hoc paſſu citat Philippus ſervius, alias amicus Fidelis, inter alios *Toletum Lib 5. de Inſtruct. Sacerd. c. 24. n. 6.* Sic loquentem affert) *Qui cum poſſit, & debet, non vult reſtituere, peccat mortaliter, & quo magis differt, gravius peccat; Et quoties occaſio commoda reſtituendi ſe offert, non ſtatim vult reſtituere, & non curat advertere, mortaliter rurſus peccat! Unde multum falluntur, qui debita, cum poſſint, nolunt ſolvere, differentes uſque ad mortis Teſtamentum, & qui ſic diſcedunt; in peccato diſcedunt.* Sic ille.

Peccant etiam (inquit idem Toletus) qui bona habent dubia, & de quibus certi non ſunt, an propria ſint, & differunt id elucidare uſque ad Teſtamenta, in quibus etiam ut dubia relinqunt, cum teneantur ſtatim, quando commodè poſſunt id declarare, & ſi forte debent, reſtituere. *Hactenus Toletus.*

Læthaliter vulneratus moriens, rancorem contra inimicum remittat & ſigna externa

rancoris deponat, actio vero, five satisfactio pro injuria accepta, sibi debita, à Legitimo Judice peti potest. Satius tamen moneant Confessarii tales pænitentes, ut utrumque lædenti remittant, id est: & rancorem, & actionem injuriarum, ne ideo tantum vindicta expetatur, ut lædenti male sit, & læsus in illo lædentis malo tanquam in suo bono acquiescat; quod esset contra charitatem Proximi, *Ita amicus fidelis fol.* 338.

INSTRUCTIO SECUNDA.

De Sacratissima Communione ritè infirmis administranda, in qua resolvuntur casus intervenientes.

1.

COmmunio Sacratissima, seu Viaticum Corporis Domini nostri IESU Christi, summo studio, ac diligentia moribundis procurandum est; ne forte contingat illos, tanto bono privatos ex hac Vita decedere; Unde venerabilis Eucharistia debet moribundo dari per modum Viatici tum temporis; dum probabile est; quod eam moribundus non poterit amplius sumere.

2. Sciendum est: Communionem ordinariam differre à Communione, quæ datur per modum viatici; nam per Communionem ordinariam, petimus gratiam bene vivendi; per hanc autem, quam sumimus per modum Viatici, petimus gratiam bene moriendi; Id ipsum sonare videtur nomen VIATICUM; Quid

enim

enim est Viaticum? nisi annona; sive commeatus ad futurum iter æternitatis.

3 *Forma Viatici hæc est.*

Accipe (Fr vel Soror) Viaticum Corporis Domini nostri JESU Christi qui te custodiat ab hoste maligno, & perducat te ad vitam æternam Amen

4. Qui mane communicavit, vel missam dixit, & postea eadem die incidit in periculum mortis, potest adhuc non iejunus sacrum viaticum sumere. *Ita Amicus Fidelis cum aliis in suo Libello de infirmis. Vide rationes ibi.*

5. In eadem infirmitate, quoties (post meliorationem qualemcunque) ingruit periculum mortis, potest per modum Viatici sæpius, licet non sit jejunus communicare infirmus. *Ita Amicus Fidelis cum aliis fol. 355.*

6. Si contingat Confessarium excipere Confessionem in lupanari, (alias *w nierządnym Domu*) etiam si persona rite confessa sit, non illuc deferenda est Sacratissima Eucharistia, nisi ad Domum honestorum hominum; Propter reverentiam Sanctissimi Sacramenti: Unde curet Sacerdos, personam talem infirmam tempestive ad domum honestam, (si tamen commode fieri poterit) transferri.

7. Si infirmus, non possit deglutire aliquid de cibo sine haustu; potest ei dari Communio, imposita particula hostiæ cum Vino, vel alio liquore in Cochleari. *Ex Clem. Bolesta.* Sacerdos celebrans, & non habens parvam

Hoſtiam. Lajco dari ſolitam, poteſt partem parvam Hoſtiæ ſuæ conſecratæ in miſſa dare infirmo. *Ex Eodem Clem. Boles.*

8. Deliranti, intervalla non habenti non eſt danda ullo modo communio ſacra, licet ante dementiam eam petierit; idque propter periculum magnæ irreverentiæ Sacramenti: nam delirans poteſt Euchariſtiam non deglutire, imo exſpuere. *Ex eodem.*

9 Damnato ad mortem, ſi ejus ſupplicium differri non poteſt, danda eſt ſacra Communio etiam ſi non jejuno, licet etiam poſt horam ducendus ſit ad mortem. *Ex eodem Clem. Boles.*

10. Infirmo Vomitum patienti, ſi nihil cibi, vel potus retinere poteſt, non eſt danda Communio, ſi vero modicum cibi retineat, fiat experientia cum Hoſtia non conſecrata, quam ſi retineat, poterit ei dari, etiam conſecrata. Quod ſi contingat, ut ſumptam Euchariſtiam evomat, accipiatur decenter, & in ſacro reponatur loco, & cum ſacræ Species corruptæ fuerint in ſacrarium projiciatur. *Idem Clem. Boles.*

11. Si abluendo os incaute parum aquæ deglutiatur, non impedit Communionem, quia per modum ſalivæ factum eſſe cenſetur. *Ita Marchantius in Horto Paſtorum de Euch. cap. 2.*

12 Si in hæreticorum manus alias incidere poſſet Sacramentum, aut alia irreverentia

tra-

tractari, tunc etiam à non jejuno potest sumi, hoc enim licitum foret ad impediendam irreverentiam Sacramenti *Idem ibidem.*

13. Si necesse sit, sumere reliquias post ablutionem, non est scrupulo se agendum, est enim totum illud per modum unius actionis moralis, & complementum suppletionis praecedentis, inde intra tempus, quo adhuc moraliter persistit Mysterium, (licet contingat multo tempore morari ad altare, ministrando aliis Eucharistiam) sumi possunt reliquiae, ad illud pertinentes post ablutionem. *Idem de Communione tempore pestis danda, videatur Instruct. 22. Item de Veneficiis Instructione* 10.

INSTRUCTIO TERTIA,

De extrema Unctione, in cuius administratione occurrentes difficultates solvuntur.

1.

OLeum sacrae extremae Unctionis accipiendum est quotannis novum in Caena Domini consecratum; Vetus autem comburendum est in Ecclesia in lapide mundo, vel reponendum in piscinam sacram, Si tamen novum pro unctione Moribundorum in tempore non possit haberi, potest adhiberi antiquum; Et si non sufficiat consecratum, potest affundi non consecratum, in minori quantitate, quam fuerit consecratum, puta tamen oleum non ex seminibus, ut communiter in his partibus conficitur, sed oleum olivarum. *Ex Clem. Boles.*

2. Sacramentum extremæ Unctionis, non est conferendum infirmo, communi, & leviori morbo laboranti, sed graviter infirmanti & Vita periclitanti. Non tamen differenda extrema Unctio, usque dum infirmus jam sensu, & cognitione careat, vel quod constet eum naturaliter non posse vivere; id enim non est contra reverentiam, & utilitatem Sacramenti, quod confert Sanitatem etiam corporis tempestive acceptum, *Ex eodem Clem.*

3. Si inter ungendum incipiat infirmus agonizare, ante finitam omnium sensuum unctionem, potest Sacerdos velociter sine crucis forma, ungere unum oculum, unam aurẽ, unam manum, nares; vel deficiente penitus infirmo unum tantum expræ nominatis Locum dicens: *Per istam sanctam Unctionem & piissimam misericordiam suam, indulgeat tibi Dominus quidquid per visum, auditum, tactum, gustum, gressum & olfactum deliquisti. Ita DD. commniter.*

4. Ordinarie ante extremam Unctionem præmittenda est Confessio Sacramentalis, & sacratissima Communio, ut Sacramenta necessaria ad salutem: Postea utilius, uti Extrema Unctione, quod si vero, nec confiteri, nec cõmunicare valeat, tamen debet inungi, ne omnino sine omnibus Sacramentis decedat. *Sic DD. comm.*

5. Pueris habentibus sufficientem usum rationis ad peccandum: Tametsi Eucharistiam

non receperint, non eſt deneganda extrema Unctio, & Sacerdos etiamſi ex Confeſſione cognoſcat, nunquam puerum peccaſſe, debet tamen illum inungere, dicendo ſub conditione : *Si quid per viſum auditum &c. deliquiſti &c.* Nam illi hæc Unctio proderit ad robur acquirendum contra tentationes, & morbi moleſtias, atque ad gratiam augendam.

6. Perpetuo amentes, non ſunt capaces extremæ Unctionis, niſi inſtante mortis tempore ad ſanam mentem redierint, & iam quieti fuerint: Secus illi, qui inciderunt in amentiam & frænesim; hi enim, ſi ante dementiam ſigna doloris de peccatis oſtenderint, vel Confeſſi, & communicati fuerint, poſſunt ungi, etiam ligati, & fortiter tenti. *Ex eodem Clem. Boles.*

7. Muti, cæci, ſurdi à Nativitate ſua ſunt capaces extremæ Unctionis, & ideo debent ungi organa ſenſuum, quibus carent: Nam etſi exterius per illa non peccaverint, potuerunt tamen peccare per interiores potentias, quibus organa correſpondent. *Idem Clem. Boles.*

8. In neceſſitate poſſunt plures Sacerdotes uni moribundo miniſtrare extremam unctionem, ita: ut unus ungat oculos, alter aures &c. quilibet proferendo aptam formam, non tamen poteſt unus ungere, alter formam proferre, neque unum oculum, alter alterum

&c. Item perficiente ſacerdote extremam unctionem, (ſi deficiat ob aliquam cauſam) poteſt alius Sacerdos unctionem continuare, in ſenſibus non unctis, vel etiam ungere omnes ſenſus jam ab alio Sacerdote unctos. *Idem Clem. Boles.*

9. In eadem infirmitate, infirmus poteſt iterum, atque iterum inungi, quoties periculum mortis evaſerit, & in novum, inciderit, eadem infirmitate manente: *Eſt Comm.*

10. Præterea extrema Unctio conferri poteſt omnibus morti propinquis: ob morbum, ob peſtem, (ſi ea ſe infectum, quis cognoſcat, & ſentiat) deinde ob morſum viperæ, ob vulnus inflictum, ſi exinde eſt periculum mortis, ob morbum ex partu (quamvis ipſe partus non ſufficit) *Ita Bonacina cum aliis.*

Modus & Ordo ungendi infirmum.

SAcerdos adminiſtrando extremam unctionem, debet habere Imo Miniſtrum, etiam Sæcularem, qui eum adjuvet in tenendo, & porrigendo neceſſaria. 2do Debet dicere Pſalmos pænitentiales, & orationes adhiberi ſolitas, quod vel ante unctionem, vel poſt, ſecundum opportunitatem, & exigentiam temporis ipſe perficiet, ſi non adſint tales, qui tempore Unctionis ipſius, eos recitare poſſint. 3tio Debet oleum ſacrum adminiſtrare, candelis accenſis, ſi plures deficiant, ſaltem una, Menſa debet eſſe tecta Mappula munda

da, vas in quo sit bombacium, vel linum vulgo *lniáne gałeczki*, in septem globos distinctum ad abstergendas partes unctas; item Medulla panis cum sale ad abstergendos digitos, & aqua ad abstergendas manus. Si autem in necessitate hæc haberi non possint, nullum est peccatum ministrare extremam unctionem sine illis, modo non adsit summa, & supina negligentia, & contemptus *Communis, sententia. Cum peruentum fuerit ad locum, ubi jacet infirmus, Sacerdos intrans cubiculum dicit;* Pax huic Domui.
℟. Et omnibus habitantibus in ea.

Deinde posito oleo super mensam honeste tectam accensisque candelis, vel saltim una, superpellicео, Stolaque violacea indutus, ægro crucem ad pie osculandum porrigit; Mox in signum Crucis, cum aqua benedicta, & cubiculum, & circumstantes aspergit, dicens. Antiph. Asperges me &c. *Quodsi ægrotus voluerit confiteri (ad quod etiam inducendus est, si nondum in hac infirmitate sit confessus, vel notabile tempus elapsum) audiat illum & absolvat. Et dicat Adjutorium nostrum &c. Qui fecit Cælum &c.*

℣. Dominus vobiscum,
℟. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

INtroeat Domine JESU Christe domū hanc, sub nostræ humilitatis ingressu, æterna felicitas, Divina prosperitas, serena lætitia, charitas fructuosa, sanitas sempiterna. ✠ effugiat ex hoc loco accessus dæmonum: adsint An-

geli pacis, domumque hanc deſerat omnis maligna diſcordia. Magnifica Domine ſuper nos Nomen Sanctum tuum, & benedic ✠ noſtræ converſationi, ſanctifica noſtræ humilitatis ingreſſum, qui ſanctus & pius es, & permanes cum Patre, & Spiritu Sancto in ſæcula ſæculorum. Amen.

Oremus.

ET deprecamur Dominum noſtrum IESUM Chriſtum, ut benedicendo, bene✠dicat hoc tabernaculū, & omnes habitantes in eo, & det eis Angelum bonum cuſtodem, & faciat eos ſibi ſervire ad conſiderandum mirabilia de lege ſua: avertat ab eis omnes contrarias poteſtates, eripiat eos, ab omni formidine, & ab omni perturbatione, ac ſanos in hoc tabernaculo cuſtodire dignetur: Qui cum Patre, & Spiritu Sancto vivit & regnat DEUS, in ſæcula ſæculorum Amen.

Oremus.

EXaudi nos Domine Sancte Pater omnipotens, æterne DEUS; & mittere digneris ſanctum Angelum tuum de cælis, qui cuſtodiat foveat, protegat, viſitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Chriſtum Dominum noſtrum Amen.

Quæ Orationes, ſi tempus patiatur, ex parte, vel in totum, poterunt omitti. Tum de more facta Confeſſione generali, latine vel vulgari Sermone Sacerdos dicat.

Miſereatur tui Omnipotens &c. Indulgentiam Abſolutionem &c. An-

Antequam Parochus incipiat ungere infirmum, moneat adstantes ut pro illo orent, & ubi commodum fuerit, pro loco & tempore, & adstantium numero & qualitate, recitent septem Psalmos pænitentiales cum Litaniis, vel alias preces, dum ipse Unctionis Sacramentum administrat: Mox dicat.

IN Nomine Patris ✠ & Filii ✠ & Spiritus ✠ Sancti extinguatur in te omnis Virtus diaboli, per impositionem manuum nostrarum, & per invocationem omnium Sanctorum Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, atque omnium simul Sanctorum Amen.

Sacerdos.

Itaque intincto pollice in oleo sancto (orantibus aliis præsentibus) *in modum Crucis inungit infirmum in partibus hic subscriptis, aptando proprio loco verba formæ in hunc modum.*

Ad Oculos.

PEr istam sanctam unctionem ✠ & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus. quidquid per visum deliquisti Amen.

Minister vero si est in sacris, vel ipsemet Sacerdos, post quamlibet unctionem tergat loca inuncta novo Globulo bombacii, vel rei similis eaque in vase mundo reponat, & ad Ecclesiam postea deferat, comburat, cineresque projiciat in Sacrarium.

Ad Aures.

Per

PEr iſtam ſanctam Unctionem ✠ & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per auditum deliquiſti Am.

Ad Nares.

PEr iſtam ſanctam Unctionem ✠ & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per odoratum deliquiſti Am.

Ad Os compreſſis Labiis.

PEr iſtam ſanctam Unctionem ✠ & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per guſtum, & locutionem deliquiſti Amen.

Ad Manus.

PEr iſtam ſanctam Unctionem ✠ & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per Tactum deliquiſti Am

Et adverte quod Sacerdotibus, manus non inunguntur interius, ſed exterius.

Ad Pedes.

PEr iſtam ſanctam Unctionem ✠ & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per greſſum deliquiſti Am.

Ad Lumbos ſive Renes.

PEr iſtam ſanctam Unctionem ✠ & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per lumborum delectationem deliquiſti Amen.

Hæc autem Unctio ad lumbos, omittitur ſemper in fæminis, & etiam Viris, qui ob infirmitatem vix, aut ſine periculo moveri non poſſunt.

Qui

Quibus omnibus peractis Sacerdos dicit:

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.
Pater noster &c. secreto.

℣. Et ne nos inducas in tentationem,
℟. Sed libera nos à malo.
℣. Salvum fac servum tuum Domine,
℟. DEUS meus sperantem in te.
℣. Mitte ei Domine auxilium de Sancto.
℟. Et de Sion tuere eum.
℣. Esto ei Domine turris furtitudinis,
℟. A facie inimici.
℣. Nihil proficiat inimicus in eo,
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
℣. Domine exaudi orationem meam,
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum, ℟. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

DOmine DEUS, qui per Apostolum tuum Jabobum locutus es, si infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in Nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: Et si in peccatis sit, remittentur ei: Cura quæsumus Redemptor noster, gratiâ Sancti Spiritus languores istius infirmi ejusque sana vulnera, & dimitte peccata, atque dolores cunctos mentis, & corporis ab eo expelle, plenamque interius, & exterius sanitatem misericorditer redde, ut ope misericordiæ Tuæ restitutus, ad pri-

ſtina reparetur officia. Qui cum Patre, & Spiritu Sancto vivis & regnas DEUS in ſæcula ſæculorum Amen.

Oremus.

RESpice quæſumus Domine famulum Tuum N. in infirmitate ſui corporis fatiſcentẽ, & animam refove, quam creaſti; Ut caſtigationibus emendatus, ſe Tua ſentiat medicina ſalvatum. Per Chriſtum Dominum noſtrum Am.

Domine Sancte Pater, omnipotens æterne DEUS, qui benedictionis Tuæ gratiam, ægris infundendo corporibus, facturam Tuam multiplici pietate cuſtodis: Ad invocationem Tui Nominis aſſiſte, ut famulum Tuum ab ægritudine liberatum, & ſanitate donatum, Dexterâ Tuâ erigas, virtute confirmes, poteſtate tuearis atque Eccleſiæ Tuæ ſanctæ cum omni deſiderata proſperitate reſtituas. Per Dominum noſtrum IESUM Chriſtum Filium Tuum, qui Tecum vivit, & regnat in unitate Spiritus S. &c.

Dźięki czyni chory, po wźięćiu oſtátecznego pomázánia oleiem Swiętym.

DZiękuięć cáłym ſercem, y duſzą, y wſzyſtkiemi ſiłámi moiemi, naymiłośierniejſzy IEZU, żeś mnie niegodnego grzeſzniká, wſzyſtkiemi Sákrámentámi do zbáwienia moiego potrzebnemi opátrzyć ráczył, y z ktorego miłośierdźia, dobroći twoiey, urádowáłá ſię duſzá moiá w Tobie BOGU zbáwićie-

lu

lu moim; bo iuż iest pewna zbáwienia swoiego, gdy ią ták kochasz, pielęgnuiesz, ták opátruiesz, iáko żadna Mátká, koło dziećięćiá swoiego, większego mieć nie może stárania. Więc iuż czyń ze mną coć się podoba naydobrotliwszy IEZU, Weś duszę moię, kiedy chcesz; Gdyś ią ták bárdzo ukochał; ktorąć ná wieki w ręce oddáię. Prágnę bydź rozłączony z swiátem, y ćiáłem, á mieszkáć z tobą.

Tandem Sacerdos, sic cum infirmo oret per intervalla.

Miserere mei DEUS, secundum magnam misericordiam Tuam.

In Te Domine speravi, non confundar in æternum.

In Manus Tuas Domine, commendo Spiritum meum, Redemisti me Dńe DEUS veritatis.

DEUS in adjutorium meum intende, Domine ad adiuvandum me festina.

Esto mihi Domine in DEUM Protectorem.

DEUS propitius esto mihi peccatori.

Dulcissime Domine IESU Christe, per virtutem sanctissimæ Passionis Tuæ, recipe, me in numerum electorum tuorum.

Domine IESU Christe, suscipe Spiritũ meũ.

MARIA Mater gratiæ, Mater misericordiæ, Tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe.

Sancte Angele DEI, mihi Costos assiste.

Omnes Sancti Angeli, & omnes Sancti, in-

intercedite pro me, & mihi succurrite.

Hæc & his similia, poterit prudens Sacerdos vulgari vel latino sermone, pro persona captu morienti suggerere.

Quo Officio præstito, antequam discedat, dicere poterit Psalmum aliquem ex Pænitentialibus, vel Psalmum Qui habitat in Adjutorio Altissimi &c. cum Gloria Patri &c. Postea dicat.

Kyrie eleison, Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster &c.

℣. Et ne nos inducas in tentationem,
℟. Sed libera nos à malo.
℣. Salvum fac servum tuum Domine,
℟. DEUS meus sperantem in te.
℣. Mitte ei Domine auxilium de Sancto,
℟. Et de Sion tuere eum
℣. Esto ei Domine turris fortitudinis,
℟. A facie inimici.
℣. Nihil proficiat inimicus in eo,
℟. Et Filius iniquitatis non apponat nocere ei.
℣. Esto ei Domine turris fortitudinis,
℟. A facie inimici.
℣. Dominus opem ferat illi,
℟. Super lectum doloris ejus.
℣. Domine exaudi orationem meam,
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum, ℟. Et cum Spiritu tuo.

Oremus

DEUS cui proprium est misereri semper, & parcere, suscipe deprecationem nostram,

ut nos & hunc famulum Tuum, quos delictorum catena constringit, miseratio Tuæ pietatis clementer absolvat.

DEUS infirmitatis humanæ singulare præsidium, auxilii Tui super famulum Tuum ostende virtutem, ut ope Misericordiæ Tuæ adjutus, Ecclesiæ Tuæ sanctæ incolumis repræsentari mereatur.

Concede hunc famulum Tuum, quæsumus Domine DEUS perpetua mentis & corporis sanitate gaudere, & gloriosa Beatæ MARIÆ semper Virginis intercessione, à præsenti liberari tristitia, & æterna Perfrui lætitia. Per Christum Dominum nostrum Amen.

Et benedictio DEI omnipotentis, Patris ✠ & Filii, ✠ & Spiritus Sancti ✠ descendat super Te, & maneat semper. ℟. Amen.

Denique Aquam benedictam & Crucem coram eo relinquat, si non habet, ut eam frequenter aspiciat, & pro sua devotione osculetur & amplectatur. Admoneat domesticos ut si morbus ingravescat, & agonizet: Statim Parochum accedant, ut morientem adjuvet. Sed si mors immineat priusquam discedat, Sacerdos animam DEO commendabit.

INSTRUCTIO QUARTA.

Quomodo se gerere debet Confessarius in audiendis ordinarie Confessionibus, varii status pænitentium.

I.

CONfessarius accessurus ad Administrationem Sacramenti pænitentiæ, prius semet-

 ipsum

ipſum, antequam alios in quo ſit ſtatu intelligat, cognoſcat. & ad digne, & fructuoſe exequendum hoc munus ſuum ſe per idem Sacramentum pænitentiæ diſponat, vel ſaltem conterat, Et quoniam etiam interpolitiores in hoc negotio ſalutari tam ſunt rudes, & minime inſtructi multi, ut venientes ad confeſſionale, tanquam mutos ſe eſſe oſtendant, expectantes, quatenus de aliquo interrogentur à Confeſſario, ideo, prudenter agetConfeſſarius,ſi ſvaviter & lente adjuvet pænitentem in ejus ruditate & ad intelligendum illius ſtatum inquirat, quam pridem ſit Confeſſus, abſolveritque ſibi aſſignatam pænitentiam. Jntelligat præterea Confeſſarius; utrum pænitens in præterita Confeſſione aliquod non ſubticuerit ſcienter & volenter peccatum mortale, utrum ad præſentem confeſſionem acceſſurus examinaverit conſcientiam Suam, quibus nam peccatis offenderit Maieſtatem Divinam, in quo plenarie pro ſemper ſvaviter informandus eſt. Item interrogetur: Cujus ſit ſtatûs pænitens ſuus, ſit ne coniugatus, vel liber, artifex, Mercator, ſervus aut Dominus &c. cognito enim ſtatu pænitentis, facile erit peccatorum ſpecies qualitatem & pondus æſtimare, atque circumſtantias, tam aggravantes,quam minuentes peccati Malitiam intelligere, & exinde pænitentem judicare, diſponere, & abſolvere.

II.

2. Si vero pænitens de modo confitendi minimè fit instructus, nec ullum peccatum contra se affert, (ut non raro accidit) tunc Confessarius, patientissimum se ostendat, nullo modo confundens, aut increpans pænitentem, sed lente & svaviter inquirat ex eo aliquem defectum ut illi absolutionem impendere possit, (cum hæc nullo modo impendi debeat, si pænitens nullum fateatur peccatum) Cumque per varias interrogationes & illas svaves, Confessarius secundum statum, & conditionem pænitentis nullum peccatum intelligere & colligere possit. Hoc utatur modo. Jnquirat & interroget eum, utrum sciat omnia rudimenta fidei ad salutem necessaria? percurrat cum eo Catechismum quem sicut difficile est, omnem pænitentem scire, sic & pænitens talis, qui nullum fatetur peccatum, inventus aliquid ignorare de Catechismo, debebit fateri & recognoscere (instante Confessario) defectum suum, Quod si contingat pænitentem, Catechismum & Doctrinam Christianam perfecte callere: Jnducat eum pænitentem Confessarius, quatenus agnoscat torpedinem suam quod talentis à DEO acceptis, non sic eum amaverit, non sic voluntati ejus obtemperarit &c. sicut debuit! Et jam habebit Confessarius Materiam absolvendi talem pænitentem, si autem Confessarius nullo modo, nullaque arte & prudentia expiscari

poſſit à pænitente materiam abſolutionis, remittat & expediat eum à confeſſionali, in benedictione Crucis, cum plena tamen inſtructione, ut animadvertat ſuos defectus, & quaſcunque paſſiones, quas poſtea confiteatur, ut abſolutionem obtineat.

Hinc peſſime faciunt Confeſſarii, qui rudes, & ignorantes eiuſmodi furibende cum increpatione rejiciunt à Confeſſionalı injungendo ut diſcant, Nam: iuxta Prophetam, *Populus ab ore ipſorum requirit ſcientiam*. Hi enim miſeri, non habent communiter à quibus doceantur, cum vel ipſorum Parentes, vel ſub quorum cura ſunt, ipſimet ſint Jdiotæ, atque ita rejecti, loco conſolationis, & fructûs ſpiritualis, in majores animi anguſtias, cum horrore ſacramenti Pænitentiæ conjiciantur.

Et quamvis officium Confeſſarii per ſe non ſit, interrogare pænitentem, ſed illum confitentem audire; nihilominus dico cum Reginaldo de prudentia Confeſſarii c.2.p.3. Quod inquantum Confeſſarius fungatur officio Judicis & Medici, ad intelligendum ſtatum pænitentis, & dandam præſervativam ad vitanda peccata, tenetur ſub peccato mortali ad faciendas interrogationes debitas, quoties advertit & credit aliquid eſſe, de quo neceſſarium ſit pænitentem interrogari.

Sed licet aliquis: Si Confeſſarius tempore concurſus ignorantes doceret, paucorum

Con-

Confeſſiones; cum nauſea & murmure multorum expectantium expediret; ℞. Reginaldus ipſe cap. 1mo, Pertinet ad prudentiam Confeſſarii, ut velit potius duos audire bene, quam viginti perfunctorie, & quod ſæpe fit: periculoſe, damnoſe, & invalidè. Non eſt igitur juſta cauſa, propter magnum concurſum hominum prementium ſe, perperam pænitentes audire, & non pacificatos in conſcientia dimittere; Nec liberum eſt Confeſſario, confitentes ita urgere ad expediendum ſe, ut non valeant integre detegere conſcientiam ſuam; Unde plerumque contigit tales penitentes (quando incidunt in diligentiores & perſpicatiores Confeſſarios, qui prudentibus interrogationibus eos adjuvant ad integram Confeſſionem) quærulari contra præteritos Confeſſarios, quod non ſint ab eis interrogati, neque examinati, & cum mortalibus plerumque graviſſimis ſine eorum confeſſione, cum illorum amaritudine & inquietudine Conſcientiæ à Confeſſionali dimiſſi. Et ſæpe fit ut tales pænitentes eo inſtanti ad ſerenandas conſcientias ſuas, quærant ſibi alios Confeſſarios, coram quibus explicent integre Conſcientiam ſuam, & exonerent, maneantque quieti, & dulcedine perfuſi, qui modo amaritudine torquebantur. Quoniam ergo à Confeſſione vel ſalus, vel interitus animæ pendet, meminerint Confeſſarii, ma-

 tu-

ture, prudenter & benigne etiam in maximorum peccatorum auditu ſe gerere, & oſtendere, imo in omni charitate, manſvetudine, & compaſſione ſuper fragilitate naturæ humanæ, pænitentem ad clare, & integre elucidanda peccata ſua allicere, quatenus ſe integre, & perfecte explicet in ſuæ conſcientiæ difficultatibus. Tandem audita patienter integra Confeſſione, intellectiſque, per cauſas, & modeſtas interrogationes circumſtantiis neceſſariis peccatorum, interroget ultimarie utrum præter hæc quæ confeſſus eſt, non habeat gravatam Conſcientiam aliquo alio peccato mortali, quocunque tempore ab ipſa juventute in Confeſſionibus Celato? quod ſi fateatur pænitens, examinetur, per quot annos illud celaverat, & utrum voluntarie ob pudorem, vel timorem ſacrilegæ enim eſſent Confeſſiones: Ac denique monitione paterna data cavendi ſerio in poſterum, ut peccata offenſa Maieſtatis divinæ explicata, pæna æterna inferni remonſtrata: promiſſione emendationis Vitæ, & deteſtationis peccatorum, verique doloris expreſſione accepta, pænitentiaque congrua, prudenter ſecundum ſtatum, & conditionem, & poſſibilitatem pænitentis aſſignata, abſolvat intentione prævia cum debita forma, & in Nomine Domini dimittat pænitentem.

Contigit non raro: ut Confeſſarius, audita con-

confeſſione nimium diſtractus, aut occupatus circa inſtructionem vel admonitionem pænitentis obliviſcatur abſolutionis, recordatur autem, primum cum jam receſſit pænitens; Tunc ſi ita longè receſſit, ut ſit extra conſpectum, & ſenſum confeſſarii, ut omnino phyſice, & moraliter abſens cenſeatur, non poterit amplius è Confeſſionali abſolvi, ſi vero pænitens adhuc ſit vere moraliter præſens, ut pote intra non multos paſſus, inter conſpectum, & ſenſum confeſſarii & incommodum ſit illum revocare vel adire, omnino poterit, & valide & licite abſolvi juxta Communem DD. & fuſius Tractat Szporer de abſolut. Sacra. p. 3. c. 5. v. 612.

Quando autem pænitens omnino exceſſit præſentiam moralem, & tu oblitus abſolutionis & primo poſt aliquod horas recordaris, ſitque tibi tunc pænitens tuus præſens, tutiſſime ages ſi eum abſolvas, ſi non eſſet commodum præmonere eum de oblivione, ut illam ſcienter recipiat, quod eſſet convenientius; Quare recte fecit Sacerdos quidam oblitus abſolutionem dare pænitenti, qui poſt aliquot horas, dans communionem inter alios eidem pænitenti non abſoluto, recordatus ſe eidem non dediſſe abſolutionem, prius antequam porrigeret Communionem tacite abſolvit eum dicen: *Ego te abſolvo à peccatis tuis &c.* Et mox *Corpus Domini noſtri &c.*

Hinc consultissimum est: ut ubi multus concursus hominum ad Confessionem esse solet præsertim diebus Paschalibus & aliis præcipius solemnitatibus; Confessarius, sive quis alius potestatem habens saltem mediam horam impendat: & breviter ac fructuose confessuros instruat simplicibus & intelligibilibus verbis, prout timorati Pastores de reddenda ratione ovicularum suarum in suis Parochiis facere consveverunt, & vere ad rite confitendum populum edocuerunt, quem etiam modum in praxi Curæ Pastoral. c. 7. No. 16. Possevius, tradit. Scripti autem ejusmodi congregato ad Ecclesiam populo legendi potest esse tale exemplar quale vide in 2da Parte huius Libelli Polonici; sub Titulo *Wyprawá Duchowna &c.* cum aliis Doctrinis fructuosis fol. 29. Item fol. 33. Ex ea enim Lectione & auditione non solum rudes & simplices, sed etiam & politiores atque doctiores facile cognoscent peccata sua & ea sine iactura gravi temporis, circa examen in Confessionibus consumandi, facile Confessario declarabunt.

JNSTRUCTIO QUINTA.

Quomodo agere debeat Confessarius, audiens Confessionem quorumvis juvenum utriusq; sexûs.

1mo.

JSti cum passim nesciant modum, & praxim rite & debite confitendi, nec vim Sacramen-

menti pænitentiæ percipiant, & ſæpe accidit, ita rudes inveniri, ut minima (præſertim rurales inſtructi) ſciant: quid venientes, (ex mandato tantum Parentum, vel Dominorum) ad Confeſſarium, dicturi ſint, & ad quem finem inſtituta ſit confeſſio ſacramentalis, & quis ejus finis eſt; nec quidquam afferunt contra ſe de peccatis Confeſſario; Sed ſicut trunci, cum veniunt hærent; Tales leniter & ſvaviter ſunt inſtruendi; Et quidem: ut accedentes ad Confeſſarium, muniant ſe ſigno ſacræ crucis, (quod etiam in adultis advertet frequentius non fieri)ut dicant Confeſſionem communem, qualis eſt: *Ja grzeſʃna ſpowiádam ſię &c.* Et moneantur, ut ſic ſemper faciant, (quamvis hoc non eſt eſſentiale ad Valorem Sacramenti,& quandoque in magna frequentia pænitentium intermitti poteſt)

2. Interrogandi ſunt: an ſciant rudimenta Fidei, videlicet: *Pater noſter, Credo, Decem DEI præcepta, ſimul & Eccleſiæ. Myſterium SS. Trinitatis, & Jncarnationis &c.* qui, ſi nihil penitus de his ſciunt, nec percipiunt vim Sacramenti, non ſunt abſolvendi nec communicandi, ſed ſvaviter cum inſtructione dimittendi, ut diſcant, & deinde faciliori, tempore cum didicerint veniant; Tamen ſi ex nunc percipere poſſint ex ſvavi, & ſedula inſtructione Confeſſarii,non ſunt rejiciendi,quia talis rejectio frequenter cauſat inter Parentes, Tu-

tores, vel Dominos illorum, aliquam turbationem, & confusionem.

3. Intellecta ruditate, & simplicitate Confessarius talium; interroget, necesse est: Quid sit Confessio? quæ ejus vis, & fundamentum, quid in ea agendum sit; De qua causa, & necessitate, tam illi, quam alii homines, qui solent confiteri, hoc faciunt, quando ad Confessionem veniunt; quid facturi & dicturi sunt, Et si hæc ignorant (ut vere plures ejusmodi etiam in adultis reperiuntur) omnimode cum svavitate non furibunde instruendi sunt. Scilicet: Quod venire ad Sacerdotem, gratiâ Confessionis, nihil aliud est: quam accusare se, & enarrare, ac fateri fideliter, & integre, cum humilitate, & dolore peccata sua; id est: Quidquid mali fecerint, cogitaverint, & locuti quandoque; Et subjungendum est istis, ut plene intelligant vim Sacramenti pænitentiæ: quod quilibet homo, malefaciens, cogitans & loquens, meretur pænam à Domino DEO, secundum qualitatem delicti, etiam æternam, quando vero peccata sua, quæ commisit, confitetur, & fatetur coram Confessario, tanquam coram ipso Christo, cum dolore, & proposito cavendi in posterum peccata: tunc absolvitur à Confessario, & iam est liber ab indignatione DEI, æternamque damnationem evadit. Si tamen contingat hominem relabi iterum, & peccare, moneatur,

Ut in futura Confeſſione, fideliter omnia confiteatur, & omnino nihil celare audeat, alias, multo magis, per hoc ipſum peccaret, & infernum mereretur, præſertim ſi grave aliquod peccatum mortale ſubticuerit in Confeſſione Sacramentali.

4. Et ſiquidem, non eſt dubium, quin in pueris inveniantur peccata (præter communes quotidianos defectus) graviora, utpote ludi, & joci turpes, actuſque carnales, in quæ ſive ductu naturæ, ſive ab aliis ſcandaliſati paſſim labuntur, & ea peccata etiam de naturali verecundia ac timore verentur ſponte fateri, & frequenter interrogati negant, ideo: ſed caute nimis, ne innocentibus manifeſtetur, quod neſciunt, novaque detur ipſis occaſio labendi, interrogandi ſunt à longe, quod paſſim fit in pueris. An mendacia commiſerint? An juraverint? An Parentibus, & aliis ſuperioribus ad bonum imperantibus obedierint? An maledixerint? An rixati fuerint? An verba ſcommatica, & inhoneſta locuti? An Nomen Domini invanum invocaverint? An alieni aliquid ſurripuerint? An alios falſo, vel ex invidia, vel ex ira accuſaverint &c

5. Deinde procedendum ulterius: An inter ſe ipſos pueros (quod etiam de puellis intelligendum ſit inquirendis) luſus aliqui fuerint? An ſe, ex petulantia denudaverint? Et ſeſe inhoneſte tetigerint? An etiam pueri,

cum puellis & puellæ, cum pueris luſerint? An illi ludi inhoneſti fuerint? An tactus impudici interceſſerint? Denique an in illis ludis fuerint aliqui actus turpes, concubitus, quod vero frequentiſſimum inter illos invenitur, præſertim rurales: Et etiam in politioribus Domibus non raro; Sicque à talibus principiis interrogati, facile declarabunt, quæ fecerint. Inſuper, præſertim adultiores, tam pueri, quam puellæ (intellecta ad laſcivias facilitate, & proclivitate) interrogentur, caute tamen: an etiam non fuerint proprii corporis tactus impudici propter ſolam delectationem, & in his cogitationes moroſæ & conſenſus ſic faciendi? Tandem, & de aliis, quæ inde ſequi facile eſt, ſecundum prudentiam Confeſſarii, & ſtatum pænitentis interrogandi ſunt, ut illorum ſit integra & perfecta confeſſio, nam ſine tali juvamine, loco ſpiritualis lucri, cum maximo damno animæ recedent pænitentes, aut potius dicendi impænitentes à confeſſionalibus, quod diligentes, & prudentes Confeſſarii, multoties experti ſunt diligentius, & perſpicacius, poſtea (cum ad ſe veniſſent) agentes.

6. Inſuper, præſertim (ut dici) adultiores interrogandi erunt: (ſi in his laſciviis, comperti fuerint:) utrum, in antecedentibus, & primis adhuc confeſſionibus Sacramentalibus, peccata talia, vel alia gravia non ſubticuerint

rint, quod esset cum majori damnatione eorum, si non fateantur &c. Quibus, & similibus Confessarius prudens cognitis, demonstret, & inculcet illis gravitatem peccatorum, & pro eis damnationem in ignem æternum, si non confiterentur ea, & vere non pæniterent. Si vero Confessarius, de his cautè inquisitis, nihil deprehenderit; Moneat illos affabiliter, per salutem animarum eorum, ne occultent, nec vereantur, nec erubescant confiteri, si aliquid ex his commiserint, quia magis DEUM offenderent, & majores pænas inferni sustinere deberent, si aliquod delictum occultarent, & sacrilegam Confessionem facerent; assecuretque eos Confessarius, quod ea quæ confitentur, quantumvis turpia, & enormia, nullo modo Sacerdos cuipiam manifestare potest, etiamsi igne & tormentis ad hoc cogeretur, ut ita sint securiores manifestare peccata sua.

7. Pænitentia talibus, etiam pro gravioribus delictis, discreta assignanda est, & quidem non ad diuturnum tempus, sed vel statim, dum per devotionem in Ecclesia morantur, vel etiam per aliquot dies (si sunt pænitentes maturiores) recitanda, ne major assignata pænitentia, vel ab iisdem negligatur, vel in aliis cognoscentibus id, admirationem pariat, & malæ suspitioni de illis det locum. Nam evenit sæpe: ut simplices sese interrogent

gent, quæ illis aſſignata ſit pænitentia, & ſi eſſet aſſignata ſecundum proportionem delicti, & ab aliis cognita, tunc, aut Confeſſarius cenſeretur indiſcretus, & minus prudens, aut pænitens judicaretur grave aliquid commiſiſſe.

7. Ex hac ratione, neque conjugibus, neque ſolutis, qui ſunt ſub poteſtate, & cura aliorum aſſignentur pro pænitentia, jejunia, diſciplinæ, nec ea, quæ ab aliis intelligi poſſint, ne per hoc ipſum de illis ſuſpicetur aliquod crimen notabile commiſſum: Sed aſſignari poſſunt præces aliquæ, nudis genibus flectendo (præſertim puellis, virginibus & Maritatis) abſolvendæ, aliaque ſimilia, quæ ab aliis videri, & cognoſci non poſſint.

9. Notandum etiam cum Marchantio, qui in horto Paſtorum de pænitentiæ Sacramento ſic ait: Quid aget Confeſſarius circa pueros? De quibus dubium eſt, an habeant ſufficientem uſum rationis: Et R. Opus eſſe Confeſſario prudentia; Nam multi veniunt, etiam poſt ſeptem, aut octo annos, qui licet peccata aliqua adferent ad Confeſſarium (forte ex aliqua inſtructione Parentum) tamen Sacramentum pænitentiæ, non apprehendunt, Unde aliqua, per modum Confeſſionis dicentes nugantur, parietes, Imagines, ſocios, in templo proſpiciunt, aliqua impertinentia narrant, nec ita ſerio ſe gerunt, ut videantur intel-

tel-

telligere Sacramenti rationem; Qua propter puto: Jllos non esse Sacramentaliter absolvendos, sed cum plena instructione, & monitione, ad maturius tempus differendos, ac dimittendos, cum aliqua benedictione, nisi (ut dixi) ex Instructione Confessarii id percipere cognoscantur.

JNSTRUCTIO SEXTA.

Quomodo se gerere debeat Confessarius, excipiendo Confessiones adultorum, in quovis statu.

I.

CUm adultorũ excipitur Cõfessio sacramentalis, postquam se jam pænitens expedierit cum peccatis, & defectibus suis, ab immediata confessione commissis: Meminerit Confessarius, hunc habere saluberrimum morem, revera plurimis felicissimisq; probatum eventibus: ut interroget pænitentem, sive sibi notum sive ignotum, an aliquando; a juventute sua, non subticuerit aliquod peccatum mortale in *Confessionibus* Sacramentalibus, & hucusque in Conscientia sua celatum foveat, cum in quietudine, & remorsu ipsius Conscientiæ; Inveniunt enim diligentes & prudentes Confessarii non paucos ejusmodi pænitentes, qui peccata sua, à Juventute commissa, non sunt confessi, etiam ad ipsam canitiem devenientes, cujus non aliam dare solent rationem, quam eam; quod partim a Juventute pudor, & timor eorum in confessionalibus clauserit

ora

ora, partim, quod minus hæc æstimaverint; Præsertim vero (hæc eorum lachrymabilis, & frequentissima quærela est) quod nunquam habuissent talem Confessarium, qui se de his interrogasset: O quam multæ & innumerabiles per incuriam negligentiam, imprudentiam & ignorantiam Confessariorum pereunt animæ; nisi forte in ultima vitæ periodo, DEI miserentis bonitate, tales inveniant Confessarios, qui eos ex vinculis æternis solvere valeant.

2. Consultum igitur erit, cuilibet Confessario, quemlibet pænitentem (præsertim prima vice coram se Confessionem facientem) brevibus interrogare, nec pigebit tertia & quarta vice, an non habeat oneratam conscientiam intermisso, vel occultato in aliis præteritis Confessionibus peccato mortali, & dare potest una hora, quod negarunt anni, ut commotus pænitens, fateatur, sicut revera, hoc compertum est, & experientia docet.

3. Hinc talis inventus pænitens gaudebit de tali Confessario, & lætus de sorte justificationis suæ, compunctus de processu malæ vitæ, & actionis suæ præteritæ, recedet à Confessionali, DEO reconciliatus, & in viam salutis reductus.

4. Notandum autem est cum Bonacina, & aliis, de Sacramento pænitentiæ sic loqui; Excusatur ab integritate Confessionis pæni-

tens, qui per peccatum alias commiſſum, dum adhuc rudis eſſet, aut dum in puerili exiſteret ætate, conticuit, ignorans ſe teneri ad illius confeſſionem, modo autem acquiſita majori ætate aut, ſaniori judicio cognoſcit eſſe peccatum neceſſario ſubjiciendum confeſſioni, debet omnino pænitens ille, recenſere peccatum, quod ante ex ignorantia occultabat, in hoc tamen caſu, non erunt reiterandæ Confeſſiones præteritæ, quia hoc, non benevole, ſed ex ignorantia faciebat. *Sic ille.*

5. Unde ſi ejuſmodi pænitens, ſive ipſe motu proprio, ſive illuminatione Confeſſarii de integritate Confeſſionis ſe admonentis, peccatũ in Puerili ætate commiſſum, & nunquam confeſſum confiteatur, interrogandus eſt à Confeſſario: Utrum illum actum ſuum præteritum, ſive pro tunc, quando peccavit, ſive ſuccedente maturiori ætate ſcivit eſſe illicitum, & eſſe peccatum in confeſſione aperiendum? Si ergo ex mera ignorantia & invincibili, neſciens eſſe peccatum, illud reticebat, non cenſetur teneri repetere confeſſiones præteritas, juxta Doctores, ſi vero præ verecundia, ſive timore ſciens eſſe peccatum, illud conſulto ſubticuit, tenetur repetere omnes, Confeſſiones præteritas, utpote Sacrilegas.

6. Et quia (præſertim rudes.) ſemper vellent eſſe excuſati à peccato, non penſando

malitiam ejuſdem, & offenſam divinam, niſi pænam, quam metuant, ideo facile dicere poſſunt, interroganti ſe Confeſſario, quod illud peccatum in puerili ætate commiſſum, penitus neſciverunt eſſe peccatum, & illicitum, tunc prudens Confeſſarius, ſvaviter interrogabit; an illud perpetrarunt in oculis ſpectantium hominum, an in tali tempore & loco ut non viderentur peccantes, & ab aliis neſcirentur ſe id feciſſe? Si ergo reſpondebunt ſe id non feciſſe ſpectantibus aliis præ timore, & timore pænæ, ſed in loco remoto, & abſcondito, tunc non poterunt excuſari ab ignorantia invincibili, quia ſi, ſciverunt illicitum feciſſe ſpectantibus & videntibus aliis, per hoc ipſum ſciverunt eſſe peccatum, & debuerunt illud confiteri, nec excuſari poſſunt a ſacrilegio. Jta ſunt, præſertim in rudibus inveſtiganda peccata, caute, prudenter, & ſvaviter, ut referant Confeſſarii fructus laborum ſuorum.

JNSTRUCTIO SEPTIMA.

Quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius audiens Confeſſiones Conjugatorum, Viduorum, Parentum Patrumfamilias.

Prætermittendo plurima in hoc genere à multis longe & prolixe ſcripta Authoribus, ea tantum hic pono, quæ communiter, & ſemper attendenda ſunt Confeſſariis excipientibus eorum Confeſſiones.

Imo.

Quo

Quo ad Coniuges: Multi existimant in tali statu omnia sibi licere, quod tamen falsum est; Itaque Confessarius excipiens Conjugum Confessiones; si non sint informati: Quod illorum defectus (qui inter Conjuges accidunt, licet cum remorsu conscientiæ fiant) debeant in Confessione Sacramentali manifestari, instruat eos, & quomodo se sine peccato continere valeant informet; parcendo tamen, in observantia legum Conjugalium viventibus, nisi quos invenerit defectuosos, & excedentes graviter leges suas.

2. Hinc interrogandi sunt; (præsertim, si id Juvenilis ætas eorum indicat) an aliis personis, ex aliqua complacentia, turpi affectu, non adhæserint: Cum consensu saltem mentali ad peccatum, sive tempore conversationis alicuius, sive per imaginationes mentales, sive in actu Conjugali, licet sibi licito, imaginando aliam complacitam personam, quasi cum ea facere, & delectari vellent, quod esset adulterium per talem affectum, & desiderium, ejusmodi tam, quam quando conjugatus cum libera, & contra, quàm, cum conjugatus cum conjugata & item è contra, tali affectu & motu, peccare desiderarent. In his autem lubricis; modeste, & honeste, verbis expolitis, & mundis tunc tantum sunt interrogandi, quando se à longe cæpta materia porrigit percurrendo, & perscrutando

ufque ad ultimum, in quantum communiter intelligitur poſſe fieri lapſus inter Conjuges.

3. Et quia ditati aliqui Conjuges numeroſa prole, vir ne diminuatur ſubſtantia inter plures timens, mulier autem ærumnas in partubus: vel etiam utrumque pertimeſcens, poſſunt (ut accidit non raro) in actibus ſuis conjugalibus defraudare conceptionem, & variis ad hoc impedimentum illicitiſſimum uti ſolent modis & mediis, ſi in hoc à Confeſſario prudenti inveſtigatione inventi fuerint vitioſi, ſevere reprehendantur, & ad correctionem omnino compellantur, remonſtrato gravi judicio DEI & pænis æternis: Nam multiplicata proles benedictio DEI eſt, unde non defraudanda, potens enim DEUS eſt ad ditandam eam, etiam quàm plurimam.

4. Interrogandi quoque ſunt: Utrum ex aliquo concepto odio inter ſe, ex protervia & malitia non ſint ſibi obedientes? quo ad actus Conjugales licitos, ſolent enim (præſertim fæmellæ) hac ſæpe laborare protervia indignatæ viris ſuis ex quacunque cauſa, nec paſſim hunc defectum ſuum licet manifeſtum & notabilem confiteri in uſu habent, de quo, ſerio reprehendendæ erunt: Secus vero: Si non obediant, nec debitum reddant ex juſta cauſa, utpote: Propter notabile detrimentum propriæ ſalutis: Unde Febri laborantes, vulnerati, non tenentur, item in balneis: vel ſta-

ſtatim poſt balneum, ſimiliter ſtatim poſt prandium, etiam non tenentur: Dolor tamen dentium aut capitis abſque febri non excuſat. Non tenetur etiam reddere, alteri immoderate, aut ſæpius quam par eſt, petenti, quia notabiliter vires extenuat, ſanitatem lædit frequentatio copulæ. *Ita Doctores.*

5. In morbis quoque diuturnis, & quaſi habitualibus, ut eſt lepra, vel morbus gallicus, ſi ſanus voluerit (puta ſciens hunc eſſe morbum in ſua Conjuge) non tantum licite ſed etiam meritorie: ad vitandum periculum incontinentiæ, in conſorte) reddet: quamvis non tenetur cum periculo infectionis notabilis.

6. Et quoniam exundante nimia ſæpe numero inter Conjuges laſcivia, inveniuntur quoque peccata contra naturam, quæ illi aut præ pudore tantæ abſurditatis, aut ex levi penſione talis actûs, quaſi ſibi quocunque modo, de jure Matrimonii quod mutuo ad ſua corpora habent, ſint liciti, nequaquam, in Confeſſionibus manifeſtant, niſi à longè & caute per prudentes Confeſſarios ab illis talia abſurda commiſſa deveniantur: Ideo, (ut dixi) prudenter & à longè honeſteq; interrogandi ſunt: vg. an circa actus Conjugales, qui ſunt liciti, non interceſſerit aliqua extraordinaria turpitudo & inhoneſtas? utrum, præter ordinarium coeundi modum, non fu-

erint alio uſi in actu matrimonii, præſertim præ poſtere agendo? Et ſi hoc faſſus fuerit aliquis Conjugum, vel etiam aliorum Carnalium, (quod tamen Doctores non cenſent eſſe mortale, ſi fiat in vaſe naturali in Conjugalibus) procedat modeſtâ & honeſtâ interrogatione, an illi actus præpoſtere habiti, fuerint in vaſe competenti, & ad generandum diſpoſito, alias ſi fateantur fuiſſe etiam actus in vaſe improprio, & incompetenti, tunc moneantur Conjuges graviſſimum hoc eſſe peccatum contra Naturam, quod omnino caveant, quoniam nulla ratione excuſari poſſunt à mortali.

7. Interrogandi ſunt quoque Conjuges ſi habeant prolem? & ſi ita eſt, moneantur, de bona Chriſtiana educatione, & religioſa inſtitutione, in fidei articulis & quibuſvis ſciendis, in modeſtia: caſtitate & humilitate &c. Ex hac occaſione habitæ prolis, (præſertim ſi eam intelligit Confeſſarius eſſe numeroſam, moneantur Conjuges, ut non permittant adultiores Fratres cum Sororibus & etiam ſolas Sorores, & ſolos Fratres in eodem ſecum lecto, *Quod fuſius infra ad Parentes*.

8. Interrogandi ſunt adhuc Conjuges: (ſi hoc prudentia, & neceſſitas ex agnita proclivitate ad laſciviam judicaverit) utrum ſeſe invicem, extra actum conjugalem, per inſolentes, & impudicos tactus non polluerint? item

tem

tem: utrum, unus in abſentia alterius, vel etiam non abſente altero, ex aliqua ſingulari delectatione tactibus proprii corporis ad pollutionem non excitaverint? quales tactus, etiam ſine ſecuta pollutione, ſi fiant ob delectationem ſunt illiciti.

8. Interrogandi ſunt inſuper Conjuges: utrum pacifice in concordia, ſuſtinendo alter alterius defectus vivant? quod omnino obſervare debent: Utrum unus alteri, propter aliquod conceptum odium mortem non optet? vel machinetur? Utrum in infirmitate; mutuam ſui curam habeant? tam quo ad ſalutem animæ, quam corporis.

9. Interrogandi tandem ſunt Conjuges, ſicut & omnes alii pænitentes (ut jam dixi ſupra) ſi a juventute ſua ſpontaneè & voluntarie aliquod peccatum mortalè in Confeſſionibus non ſubticuerint? Utrum ſponſi inter ſe adhuc in Sponſalibus exiſtentes, non commiſerint ſecum actum carnalem, quod minimè licitum eſt; de quo examinandi ſunt, etiam in extrema ſenectute exiſtentes, intellecto hoc, quoties repetierunt matrimonium, quia multi hoc ſibi licere putant & non confitentur.

10. *Quo ad Parentes.* Parentes, præter bonam, omnimodamque in moribus bonis: & Chriſtianis, educationem prolis moneantur à Confeſſariis, quatenus illos avertant, & cu-

ſtodiant, à luſibus minus honeſtis, jocis inter diverſum ſexum, nimis confidentialibus, & ſeorſivis, etiam inter Fratres & Sorores, multo magis caveant, permittere illos permixtim aſſociatos in eiſdem lectis cubare, non ſolum adultiores, verum (quantum fieri poteſt) & tenellos, quia corrupta natura in his etiam, quamvis germanis præſertim diverſi ſexus, tendit ad ſua jura; Quæ mala ſic ſecuta, ex multis ſunt excerpta. & cognita.

11. *Quo ad Patres, & Matresfamilias;* In hoc omnimode præcaveantur à Confeſſariis: ut præter attendentiam debitam Liberorum ſi quos proprios habent, vel conſanguineorum in ſua tutela exiſtentium; Item præter juſtitiam ſervandam, circa ſubditos, Famulos & Famulas, atque alios operarios, ratione illorum mercedis, deſervitæ; Præter manutentionem eorundem in pace, concordia, pietate frequentatione ad audiendas miſſas, & conciones diebus feſtivis, amoveant proximam occaſionem (quam animadvertere debent) peccati, præſertim inter domeſticos, ut ſeorſive viri, ſeorſive & feminæ noctes peragant in ſomnis; Nam commixti ſexus impoſſibile eſt, ut non urantur, præſertim nocturnis temporibus. Igitur, ſtudeant Patres, Matreſque Familias, his obviare, & mederi periculis, tanquam DEO rationem reddituri ſi non impediant ejus offenſam, ubi illam faci-

cile videntes impedire possunt.

12. *Quo ad Viduos.* Viduæ, & Vidui iunio. res, intellecta à Confessario per modos Inquisitionis supra datos, aliqua recalescentia, ignis & æstuationis, moneantur, ut forti ani. mo resistant cogitationibus, & tentationibus, commotionesque carnis comprimant, summa patientia & recursu ad Vulnera Christi, non enim illis licet in præsenti statu admittere delectationes carnales propter commemoratos actus in matrimonio præterito habitos.

13. Viduæ vero senes, & aliæ quævis vetulæ, interrogandæ sunt, præter hæc quæ iam dicta sunt: utrum non præbuerint consilia quibusvis fæminis, sive ad procurandum abortum, sive ad illud, ut non concipiant. An præter consilium, aliqua præparata medicamenta non subministraverint? sive ad præmissa, sive ad mortem sive ad amantiam, vel infirmitatem aliquam, sive philtra amatoria? Utrum aliquibus Coniugibus ad prolificandum, vel cuicunque alteri ad impotentiam aliquid non subministraverint? Utrum, in bonis, animalibus, segetibus, lacticiniis, alicui per malas operationes non nocuerint? Prudenter tamen hæc, secundum qualitatem personarum, & indicia, sunt interroganda, & investiganda. Et si ex aliqua Vetula cum DEI gratia, aliqua de prædictis expiscatus fuerit Confessarius, procedat cum illa profundius: utrum

non habeat aliquod pactum cũ Dæmone? Sed de his Consulatur locus ex industria de Veneficiis infra positus Instructione 9. per totum.

JNSTRUCTIO OCTAVA.

Quomodo se gerere debeat Confessarius circa dispositionem incarceratorum ad mortem aliquam.

I.

QUando Sacerdos invitatus fuerit ad disponendos Incarceratos in viam æternitatis, curet se ipsum esse in gratia; ut innocens nocentes judicet, nę reus cum reis in Judicio DEI reputetur.

2. Jmploret assistentiam Spiritus Sancti, commendet se, & carceribus debitum Divinæ Gratiæ, atque Misericordiæ, nec non imploret auxilium Beatissimæ Virginis MARIÆ & Sanctorum, ad fructuosè obeundum munus suum.

3. His præmissis: sciat Confessarius, quod reus in carcere ad quem disponendum vocatur, non est ante sententiam Judicis publicatam de eius supplicio, excitandus ad Confessionem, ne ob spem evasionis subticeat peccatum, sed est tantum ad Contritionem cohortandus. Jtaque reum ad Confessionem Sacramentalem non admittat, nisi postquam in foro profano res sint liquidæ, vix enim agi poterit, ut omnia fateatur ob timorem, ne vel deferatur, vel cogatur eadem fateri Judici; ante tamen de Contritione agendum

eſt. Delr. l. 6. c. I. S. 3 Tann. d. 4. apud Buſembaum, novæ editionis lib. 4. c. 3. de obligatione in fol. 449.

4. Si incarceratus pænitens confiteatur ſe aliquot crimina etiam ſemiplene probata negaſſe in inquiſitionibus Judicis, non urgeat importune Confeſſarius ad illa coram Judice adhuc confitenda, cum eum id licite facere poſſe, conſtat. *Ex Leſſio & aliis.*

5. Si reus ob timorem tormentorum falſum ſibi crimen impoſuit, ob quod ad mortem damnandus eſt, non cogatur ad revocationem, neque ipſi abſolutio denegetur.

6. Confeſſarius nullo modo fugam ſuadeat reo, multo magis ad illam cooperetur, poteſt tamen in aliis neceſſitatibus, etiam per oblationem pecuniæ inſervire incarcerato ex haritate, modo id non intendatur ad fugam procurandam.

7. Si reus in foro externo ad mortem judicatus adhuc crimen negat, & in ipſa Confeſſione innocentem ſe eſſe dicit, detur ei abſolutio, quia in foro interno magis eſt credendum, quam omnibus aliis; Interim moneatur ſerio ad illud confitendum in Confeſſione Sacramentali pro ſalute animæ ſuæ, In tali tamen caſu Incarcerati innocentiam Judici aperire, aut pro ipſo intercedere non expedit Confeſſario.

8. In aliis caſibus non recipiat Patrocini-

um

um Confessarius in se supplicii remittendi reo, quia sic reum non posset tam commode & debite disponere, nam si spe cadat reus, animũ à Confessario penitus alienum habebit.

9. Si reus restitutionem facere debeat, caveat Confessarius, ne aut periculum violandi sigilli, aut alia incommoda incurrat, potius curet, ut per alios (si salvo sigillo confessionis fieri possit) restitutio peragatur.

10. Caveat omnino Confessarius, ne tormentis Incarceratorum intersit, & spectet ea, sicut docet Delrius *Lib. 6. c. 1. sect. 3.* propter irregularitatis periculum. Sed interim (dicit Terentius in libello de Confessione Jdiotæ) non videtur, cur non alibi ex occulto ea arbitrari per rimam, aut fenestrellam possit. Ratio est: Nam aberit, & Jrregularitatis periculum & scandalum, cum nemo sciat; Et vere proderit, ut quàm cruda, & periculosa ea res sit, ipse suis oculis usurpet. Quod si Concilium Antisiodorense Can. 33. vetat Præsbyteris, & Diaconis ad Trepalium stare, ubi rei torquentur, id explicandum puto: quod vetet stare palam, non vero in occulto. *Sic ille.*

11. Quod si reus condemnatus ad mortem ex pertinacia, vel desperatione confiteri nolit, Confessarius se ad preces conferat, & maxime ad Sacrosanctum Sacrificium Missæ; ubi, dum sacram hostiam habet in manu, po-

test.

teſt precari his verbis: *Si merui O Domine gratiam in oculis Tuis, & ſi placuerit Tibi, dona mihi hanc animam, pro qua rogo!* Tum aliorum piorum implorandæ ſunt preces, inſtetque ipſe Confeſſarius mortificationibus, & promittat aliquot Sacrificia pro animabus offerenda, ut cor ejus inclinetur.

12. Diſſimulet non nihil Confeſſarius, ſiſtendo à ſermonibus de Confeſſione, & potius de aliis rebus indifferentibus, aut ſolatiis ad mortem conducentibus loquatur, ipſe interim maxima charitatis, & humilitatis opera exerceat. Narret hiſtorias aliquas, de Regno & gloria Cæleſti, de pænis infernalibus; De felici tranſitu Magdalenæ, Latronis, aliorumque peccatorum; Pluresque juxta SS. Doctores, ex tormentis, & furcis, quàm ex lectis ſalvari: Alias quoque producat Hiſtorias de obſtinatis, & impænitentibus peccatoribus, quàm infeliciter obierint. Præſertim inducat tot Martyres ſua ſponte maxima ſubiiſſe tormenta propter aſſecutionem cæleſtis gloriæ; Inducatur Stephanus Martyr, Catharina, tenella Puella, Agatha, Margaretha, Barbara &c. quibus non fuit mors opprobrium, ex tormentis, rogis, & furcis, ſed præmium.

13. Fraudes etiam Dæmonis in talibus, à multis ſuperatas in ipſa morte, & eluſas, æternitas felix & infelix proponantur; Roget per merita & ſanguinem Chriſti, ne ſuam negli-

gligat ſalutem, quam oblatione ſuæ mortis, & tormentorum facile conſequi poteſt; Caveat tamen Confeſſarius; ne illum aliqua acerbitate, aut verbo acriori perſtringat, vel aliquo modo increpet.

14. Non relinquat Confeſſarius reum ad ipſum locum ſupplicii, ad quem in egreſſu, ſi nolit orare, nec audire Sacerdotem ſuadentem ſibi ſalutaria, cruce muniat, aqua benedicta aſpergat, non ipſum urgeat invitum orare, ſed potius cum ſociis oret illa lingua, quam reus callet, ſvaviter nonunquam illum alloquendo, & remonſtrando brevibus verbis appropinquare ſibi Paradiſum Cæleſtem, ſi pænitens, & confitens vitam hanc temporalem finiat; In loco etiam ipſo ſupplicii, petat omnes Adſtantes: ut pro eo orent, quibus hisce ſequentibus, vel ſimilibus ipſe præire poterit.

Oratio dicenda cum Populo pro obdurato & confiteri nolente ſupplicando.

BOże ſtworco Niebá, y Ziemie, ſędźio żywych, y umárłych, ktory chcąc człowieká grzeſznego zbáwić, zeſłałeś iednorodzonego Syná ſwego ná ten świát, áby dla niego Krew ſwoię przenayświętſzą przelał, y żeby przez niego káżdy y naywiękſzy grzeſznik był zbáwiony, ſupplikuiemy pokornie Májeſtatowi twoiemu Boſkiemu, y miłoſierdziu nieprzebránemu, ábyś ná zátwárdźiáłe ſer-

ſercá náſze do pokuty miłoſierne ſwoie obróćił oczy, iákoś ie obroćił ná Mágdálenę grzeſznicę, Piotrá zápieráiącego ſię Chryſtuſá Páná, y BOGA ſwego, ná Łotrá, y wielu innych grzeſznikow, y rácz nam dáć dla záſług, y miłośći ukochánego Syná twoiego IEZUSA Chryſtuſá odkupićielá náſzego, prawdźiwą ſkruchę, y żal zá grzechy káżdego czáſu, á oſobliwie w godźinę śmierci naſzey, Weyzrzyi miłoſiernie, y ná to ſtworzenie twoie, á day mu łáſkę pokuty, y zbáwienie wieczne otrzymáć z wielkiego miłoſierdźia twoiego.

IEZU naymiłoſiernieyſzy, ktoryś śmierć czártá, y piekło zwoiował, nie day czártu przeklętemu mocy nád duſzą tego mizernego człowieká, wybaw go przez miłoſierdźie twoie od śmierci wieczney, wybaw od mąk piekielnych, á náwroć duſzę iego ná drogę zbáwienną, y day mu żal ſerdeczny zá grzechy, y zbáwienne żyćia iego dokończenie.

Mátko wielkiego BOGA dla nas wćielonego, naymiłoſiernieyſza, y Pánno nayłáſkáwſza MARYA, dla tey miłośći, z ktorey BOG ſtał ſię człowiekiem wźiąwſzy ćiáło ſwoie przenayświętſze, z przeczyſtey krwie, y ćiáłá twoiego, zá ſpráwą Duchá przenayświętſzego, ziednay miłoſierną łáſkę temu ſercu, y uproś ſzczery żal zá grzechy.

Wſzyſcy Swięći Páńſcy, ktorzy prágnie-

ćie

ćie, áby káżdy człowiek był zbáwiony, y z wámi wiecznie w roſkoſzách Niebieſkich w chwale nieſkończoney wielbił BOGA ſtworcę ſwego, Uprośćie zátwárdźiáłemu temu ſercu, doſkonáły żal zá grzechy, y ſzczęśliwe dokończenie żyćia, przez miłoſierdźie Boſkie nieprzebráne.

15 Si reus inconfeſſus, & impænitens, jamque exiſtens in ſcala, vel rogo, vel gladio, confiteri velit, tunc omnino rogandus eſt Judex, ut illi tantiſper indulgeat, quatenus confiteri poſſit, cujus ſub pallio vel alio velamine confeſſionem excipiet; ſi autem noluerit Judex expectare, monendus eſt reus: ut doleat ex toto corde, & ut habeat ſpem in miſericordia DEI, cujus audita expreſſione doloris, abſolvat eum Confeſſarius, ſicut etiam illum, qui licet jam ſit ante confeſſus, ſi adhuc in Scala, vel rogo, Confeſſionem petat & Judex concedere nolit, ſimiliter abſolvat.

16. In egreſſu ad locum ſupplicii, quam etiam in ipſo loco, Sacerdos dicere poterit cum pænitente ſupplicando Litanias de nomine IESU quas habet infra *w Polſkiey cząſtce.* Jtem Litanias de Paſſione Chriſti, quas ibidem inveniet. Haſque ſi tempus ſuperfuerit, ſive in eggreſſu, ſive in itinere aut ipſo loco oratiunculas recitabit.

Hic aſſume actus ex Polonico Libello pro opportunitate temporis.

O nay-

O Naymilſzy IEZU, teraz przypominam ſobie onę gorzkośći pełną drogę twoię ktorąś ná gorę kálwáryiſką uczynił dla zbáwienia moiego, proſzę ćię pokornie, zmiłuy ſię nádemną mizernym grzeſznikiem, á wſpomoż mnie miłoſiernie w tey gorzkiey drodze moiey.

O IEZU naymiłoſiernieyſzy, przez owo miłoſierdźie twoie, kiedy wiſząc ná krzyżu, modliłeś ſię do Oycá przedwiecznego, zá krzyżownikow twoich, pokaſz że y teraz toż miłoſierdźie twoie nádemną grzeſznikiem, á odpuść nieprawośći moie.

JEZU naydobrotliwſzy ktoryś przed ſkonániem twoim, ná krzyżu wiſząc oddałeś w opiekę Janowi świętemu, Mátkę twoię przenayświętſzą, y tegoż Janá, oddałeś Mátce twoiey zá Syná, oddayże y mnie teraz Mátce twoiey przenayświętſzey, áby nie dáłá zginąć duſzy moiey.

JEZU nayukocháńſzy ktoryś konáiąc ná krzyżu, w ręce Oycá twego przedwiecznego, oddałeś nayświętſzego Duchá twoiego, Pokażże nádemną miłoſierdźie twoie, á day mi temi ſłowy zákończyć żyćie moie. y mowić: W ręce twoie Boże ſtworco, y odkupićielu moy oddáię duchá moiego, iákoſz chcę, y prágnę, y ſtánowię przy żalu ſerdecznym temi ſłowy zákończyć oſtátnie tchnienie moie.

O IEZU nayſłodſzy; o naymilſzy IEZU; Weyżrzyiże z wyſokiego Niebá, y obroć łáſkáwie oczy twoie miłoſierne ná mnie mizernego grzeſzniká, ktory w ćięſzkich teſknośćiách, y boleśćiách tę oſtátnią drogę moię odpráwuię.

Przypomnij ſobie o nayukocháńſzy IEZU, w iákim ſmutku zoſtawałeś; kiedyś od kátow okrutnych ná gorzką śmierć krzyżową prowádzony był: Pátrzże też teraz; w iákich, y ia mizerny grzeſznik zoſtáię teſknośćiách: kiedy mnię w ćięſzkim żalu moim ná śmierć prowádzą: A iáko ná ten czás wſzyſcy miłoſierni ludźie, y Przyiaćiele twoi mieli politowánie nád tobą, ták y ty naywiękſzy ze wſzyſtkich Przyiaćielu, y naymiłoſiernieyſzy IEZU, pokaż, nádemną politowánie twoie, y day mi ſzczęśliwe żyćia dokonánie.

Ante ipſum ſupplicium dicat Sacerdos cum reo:

O Pánie IEZU Chryſte, proteſtuię ſię przed Tobą? Ze w prawdźiwey wierze, w ſtáteczney, y mocney nádźiei, y w gorącey miłośći twoiey umieráć chcę; á ná znák tego ochotnie idę ná tę śmierć, iákoś ty ſzedł ná ſromotną śmierć krzyżową dla zbáwienia moiego. Odpuſzczam wſzyſtkim dla miłośći twoiey wſzyſtko.

JEZU przez gorzką mękę twoię Zmiłuy ſię nádemną.

JEZU przez gorzką śmierć twoię, niech z tobą żyię ná wieki.

JEZU przez miłość twoię odpuść mi grzechy. JEZU przez dobroć twoię zbaw duszę moię. W ręce twoie Boże nieskończony oddáię duchá moiego teraz, y ná wieki. *Repetatur hoc quamdiu spirat.*

INSTRUCTIO NONA.

Quæ nam in dispositione Veneficarum accurate observanda sunt Confessariis, quæ in communibus Confessionibus extra forum contentiosum tales deprehenduntur.

I.

TEretius in suo libello, (cui titulus est: Confessio Idiotæ) sic Confessarios in hac materia instruit, & alii passim Doctores, Duplices juxta communem sententiam inveniri Veneficas, Materiales nempe, & formales, Materiales illæ sunt; quæ implicitum pactum habent cum Dæmone, id est usurpant illas superstitiones, quas à formalibus sagis didicerunt expressum pactum cum Dæmune habentibus, ipsæ nihil de ulla familiaritate cum Diabolo cogitantes. Istas Doctores propter ignorantiam à peccato mortali excusant, nisi tamen sciant hoc sibi non licere, scilicet, quibusvis uti superstitionibus, alias sciens, & faciens, non est immunis à peccato. Et quia ejusmodi actus suos ut plurimum in Confessionibus cum summo sui periculo subticere solent; Ideo Confessarius rationabiliter suspicatus aliquam personam hoc malo laborantem, Inquirat ut est in Instructione Septi-

ma de Viduis & Vetulis numero ultimo. Et vg. an crediderit aliquas superstitiones, alias *gustá;* an inquisierit, audiverit, & affectaverit aliqua consilia & documenta mala à Vetulis, circa morbos, infirmitates, circa aliquod infortunium, circa pecora, lacticinia, circa prolem &c. An nimia solicitudine, tristitia & angustia Mulier præssa, Dæmonem invocaverit &c. Et quoniam hæc similia passim inter Mulieres, etiam maiores prærogativæ inveniuntur; Jdeo, si in quibus talia advertit Confessarius, fortissima & zelosissima admonitione eas reprehendat, ne in abyssum malorum, his pessimis, & fraudulentissimis principiis deveniant. Plura enim comperta sunt etiam hoc ævo Exempla istorum, ut quæ primo materiales magæ extiterant, postea in formales (quæ scilicet explicitum pactum cum Dæmone, turpissimaque consortia, ac tandem in Magistratiatum evadant, de quibus hic Author nominatus, & alii complures multa edisserunt, ac palam in tot suppliciis videre est, & sequenti numero fusius habes.

2. Quare deprehendens Confessarius per Gratiam DEI, & suum prudens, ac sedulum in Confessionibus examen aliquam Personam hujusmodi malo infectam, serio eam moneat, pro certo Diabolum hisce Vanitatibus sese immiscere, & cooperari, ac intrinsece plura suggerere, donec visibiliter appareat, clarum

us magis abſurda edocturus, deinde in graviſſima peccata deducturus, per maiorem excæcationem animi, & duritiam cordis; Jdeo protinus, tam inviſibilem, quam viſibilem Dæmonem perhorreſcat: & omnem familiaritatem, ac amicitiam cum illo devitet, inſuper à Conſortiis ſuſpectarum Mulierum maxime declinet, ſacris Reliquiis ſe muniat, ſæpius ſigno crucis utatur, dolorem pro peccatis in corde excitet, ſanctiſſima nomina JESUS, MARIA, JOSEPH! ſæpius devote pronuntiet, & ipſis ſe ferventiſſime commendet.

3. Formales vero Veneficæ (ut ſupra dictum) ſunt illæ, quæ habent expreſſum & explicitum pactum cum Dæmone, cuius opera in mirabilibus nocent. Jſtæ raro tales ſe eſſe fatentur, rarius reſipiſcunt, nam vel timore, vel pudore, vel obduratione, quandoque verberibus, aut promiſſionibus magnarum rerum in altera vita, aliiſque aſtutiis Dæmonum deceptæ, à Confeſſione & reſipiſcentia impediri ſolent: Si tamen Confeſſarius ſingulari auxilio DEI per quæſtiunculas de Vetulis Inſtructione ut ſupra dixi poſitas, ſive per propriam induſtriam & prudentiam, tales in Confeſſionibus Sacramentalibus invenerit, ipſæque ſe ejuſmodi eſſe, faſſæ fuerint, examinandæ erunt ex punctis ſequentibus.

Jnterrogatoria deprehenſæ in Confeſſione Sacramentali Veneficæ.

Sacerdos cognita tali persona, altissimum Suspirium de corde mittat. supplicans DEO, pro sibi, & illi danda gratia, ad fructuosé peragendam hanc Confessionem, & talem suam pœnitentem in viam salutis æternæ reducendam, atque svavissime sine ullo signo admirationis inquirat.

Imo.

PRopter quem finem cum hoc teterrimo, & fraudulentissimo hoste Dæmone amicitiam inierit? An propter Voluptates, aut divitias, aut formam, & dignitatem aliquam &c.

2. Si fateatur propter quem finem ex his, vel aliis se Dæmoni mancipasset, interroget svaviter: quibus initiis & modis hoc fecerit? Et permittat narrare historice, omnes notans circumstantias, præsertim aggravantes, & cum advertit illam deficere in narrando, moneat eam; ne confundatur, neque timeat quidquam, imo gaudeat, quod illam DEUS ex inferni, Dæmonisque faucibus eripere dignatur, dum sibi dedit gratiam hoc peccatum suum confiteri.

3. Interim ipse Confessarius inquirat svaviter & lente. An intercesserit pactum aliquod cum Dæmone, sive in scripto, sive in alio quocunque signo? quod omnino fateatur, & tale instrumentum in quo pactum illud expressum est, Confessario reddere studeat post finitam Confessionem, ad lacerandũ, comburendum, & ad annihilandum, quod ipsa præsente Sa-

cer-

cerdote commodo loco faciat, laceret, pedibus conculcet, & deteſtetur. Sacerdos vero commodius comburere poterit.

4. Inquiratur: an per illud pactum abnegaverit Chriſtum, fidem, vel ſe negaturam promiſerit?

5. An B. V. MARIAM, alioſque Sanctos blaſphæmaverit, ejuraverit?

6. An diabolum adoraverit, cum eoque ſponſalia & quali modo fecerit, vel carnales actus habuerit?

7. Si venerabile Sacramentum in Hoſtia circa Communionem aliquando abſtulerit, vel aliis modis ex cimborio, theca, vel pixyde ſurripuerit, & eo ad nefandas, & ſacrilegas, actiones uſa fuerit, & quoties talia patraverit, & ſi ſuffoſſas alicubi Hoſtias conſecratas habeat, eas omnino recipiendas Confeſſario indicet?

8. An coram Dæmone aliquam hæreſim profeſſa fuerit, credendo Sacramenta nobis nihil valere, contemnendo ritum Eccleſiæ Catholicæ?

9. Quomodo conficiebat Maleficia, an ſcilicet ex rebus Sacris, ex venerabili Sacramento, ex aqua benedicta, Reliquiis Sanctorum, cera benedicta, oleo ſacro &c. & credidit illis rebus talem Virtutem in eſſe ad tales effectus? hinc enim, & Sacrilegii & hæreſis eſſet rea.

10. An alicui perſonæ, vel rebus eius damnum aliquod intulerit? & quoties? quia tenetur ad reſtitutionem omnium damnorum, cum ſit cauſa efficax illorum.

11. An aliquem Veneficio, vel quavis arte Dæmonis occiderit; vel gravi infirmitate, longævoque morbo affecerit?

12. An aliquem Infantem falſo baptizaverit, vel Dæmoni dedicaverit?

13. An cum Dæmone in pactum & amicitiam quemcunque induxerit, & artem ſuam veneficandi docuerit?

14. An aliquem Infantem ſine baptiſmo interemerit.

15. An odia, diſcordias, Inimicitias inter aliquas Perſonas, utpote Vicinos, Coniuges, Fratres, & Religioſos, excitaverit?

16. An amuleta Magica aliis diſtribuerit ad eos invulnerabiles efficiendos, vel ab alio quovis caſu præſervandos?

17. An filtris, aliiſque vetitis remediis impuros amores inter aliquas perſonas conciliaverit?

18. An Coniuges ab uſu matrimonii per artes Dæmonis impediverit?

19. An impotentiam alicui cauſaverit.

20. An ad nonprolificandum Coniugibus cauſa fuerit?

21. An de rebus futuris, vel amiſſis quæſita, Conſilium ope Dæmonis dederit?

22. An Conventiculis, vulgo *Ná ływey gorze* interfuerit, & quali modo illuc pervenerit?

23. An domus aliquas, vel horrea, arte Dæmonis conflagraverit?

24. An pluvias neceſſarias per Dæmonem prohibuerit?

25. An ſegetibus fertilitatem abſtulerit?

26. An vermes nocivas, mures, glires, Locuſtas excitaverit?

27. An Lacticinia, fructuſque tam ab animalibus, quàm ab hortis, arboribus, propinationibus, & campis, per Dæmonis opem vetaverit?

28. An & quoties ſacrilege confeſſa fuerit?

29. An ſuos Liberos ante partum vel in partu Dæmoni non devoverit? eoſque poſtea eandem artem Diabolicam docuerit, Dæmoni deſponſaverit?

30. In reliquo, quidquid prudentia & materia ſvaſerit, & ſuggeſſerit, diligenter & patienter, atque ſvaviter perquirat Confeſſarius, intelligat & examinet, ad perfectum dolorem pro commiſſis omnibus peccatis ſuis, tum ad deteſtationem Dæmonis & maleactorum ſuorum pia exhortatione excitet & moveat, quibus peractis imponat ei ſequente obligationes.

Obligationes imponendæ Veneficis à Confeſſario, quando tales cognoſcuntur in actu confeſſionis.

Imo.

UT pactum cum Dæmone ante absolutionem (finita Confessione) rescindat, postea lacerandum, conculcandum, & comburendum, quod propriis verbis Confessarius prudens efficere cum ea potest, veluti protestatione inferius posita ubi de Veneficis in carcere agitur, quæ incipit. Ja N. N wyznaię przed Bogiem stworcą moim &c.

2. Juret se nullum deinceps commercium cum illo habituram.

3. Instrumenta Magica, si ea alicubi habet, Confessario ad comburendum indicet.

4. Hostias consecratas, quocunque modo subreptas, & Reliquias Sanctorum, si alicubi defossas, & absconditas habet, demonstret, recipiendas in sacrario reponendas, si species evanuerint comburendas.

5. Damna quæcunque per maleficia illata quantum fieri potest (prudentia Confessarii Magistra) resarciat.

6. Si quos falso baptizaverit, vel taliter baptizari curaverit, Confessario indicet, ut illis subvenire valeat, eosque (si adiri facile poterint suo prudenti modo, vel infundendo in manus illorum aquam, vel illos largiter etiam per modum joci aspergendo, cum intentione tacite proferendo formam) baptizare possit.

7. Et quamvis difficile sit, non tamen est impossibile cum DEI gratia, è potestate Di-

abo-

abolica eripere eos, quos ſibi inito ille pacto devinxit! Hinc Confeſſarius magnam curam adhibere debet, ut perſona hujuſmodi cognoſcere incipiat hoſtis infenſiſſimi mendacium, fraudes & falſa promiſſa, tum in hac, tum in alia vita.

8. Curet Confeſſarius, ut abjurato Diabolo Fidem, ſpem, & haritatem in DEUM concipiat, qui peccatores omnes quamvis maximos ad ſe invitat, & reverti volentes, clementer & benigne recipit; Tollenda eſt enim à talibus perſonis ſuſpicio, quam multæ ſagæ habere ſolent, propter pactum initum cum Dæmone liberari non poſſe. Quare talis perſona à Confeſſario in ſpe firma corroboretur, & ſtatim poſt diſſolutum pactum, poſt ejurationem ejus & ſuam Proteſtationem dicat cum ea Credo, Profeſſionemque Fidei, quæ habetur, in Inſtructione ſequenti de Veneficis.

9. Poſt tales actus, expreſſionemque veri doloris, ac propoſiti emendationis vitæ, pænitentia non adeo gravi aſſignata ſed vg. Corona B. V. M. quotidie in tota vita (ſervientibus viribus) abſolvenda, vel quotidie ſepties Pater, Ave, & Credo.

10. Præter pænitentiam moneatur talis perſona: ut ſemper & omni tempore quocunque vigilat, ſive aliquid operatur, pronunciet illa ſanctiſſima verba: IEZUS, MARYA, IOZEF.

Zmi.

Zmiłuy ſię nádenmą Boże według wielkie-go miłoſierdźia twego, & ſimilia, præſertim Symbolum Apoſtolorum frequentiſſime reci-tet totum, reflexe, & devote. Sacramentum pænitentiæ ſæpius frequentet idque apud e-undem Confeſſarium, ſi fieri facile poteſt, qui novit ſtatum eius.

11. Moneatur ſerio, ne unquam acceſſum Dæmonis ad ſe permittat, multo magis cum eo amicitias, vel aliqua abſurda, & nefanda reſuſcitet & patrare audeat; quapropter à Confeſſario muniatur Reliquiis Sanctorum, ut eas ſemper penes ſe habeat, & etiam fla-gellum Dæmonis cum Maſſà Sanctorum, qui-bus arceatur Diabolus.

12. Si vero talis perſona moleſtata & infe-ſtata fuerit à Dæmone, omnino eum conte-mnet, ſigno Crucis ſe muniat, ſacra verba pro-ferat, Angelum Cuſtodem invocet; quem quo-tidie devote ſalutet & ſe illi ſemper recom-mendet. In faciem vero Dæmonis ſe infe-ſtantis exſpuat, dicens: pereas abominande canis infernalis, quid mihi tecum? quæ DEO reconciliata ſum. Quid tu mihi beſtia horrifi-ca prodes; quando DEUS Creator meus æ-terna mihi portio, & ſors mea eſt &c. &c. &c.

13. Hoc etiam ipſum, & ſimilia Sacerdos cum pænitente perficiat. & fortē animo mu-niat ſacris reliquiis, ac ſuis ad DEUM preci-bus, in pace dimittat. pro eoque ſæpius fer-

ven-

venter oret, diſcipl nas fac at, jeiunet &c. &c.

JNSTRUCTIO DECIMA.

Quomodo procedere debeat Confeſſarius vocatus ad diſpoſitionem incarceratarum Nomine Veneſicarum.

CUm incarceratis, de Veneficio accuſatis, paulo aliter procedendum eſt Confeſſario, quam cum illis quæ ſe libere tales eſſe confitentur, de quibus ſuperiori Inſtructione actum eſt, cum iis itaque, quæ vi, & delatione comprehenduntur, & incarcerantur! Sic procedet Confeſſarius.

1. Poſtquam igitur Parocho conſtiterit in ſua Parochia aliquam Perſonam talem eſſe comprehenſam & incarceratam, ſicut & quemque alium pro quocunque ſcelere ad mortem judicandum, minime gravetur parochus (cui ſtrictè incumbit ſuarum ovium gerere ſalutem) ſive per ſe, ſive per alium approbatum Sacerdotem incarceratum inviſere, ad quem deſcendendo ante limen dicat devote Evangelium. S. Ioann. *Jn Principio erat Verbum &c.* Jngreſſus carcerem; Aſperget ſe & loca adjacentia, ipſumque incarceratum aqua benedicta, dicens: *Ecce Crucem Domini fugite partes adverſæ, vicit Leo de Tribu Juda Radix David.* Tandem verbis eundemconſoletur manſvetiſſimis, nullam (avertat DEUS) indignationem, & fulminationem, ſive increpationem in vultu, aut verbis monſtrando, ne exinde averſum cor habeat à Sacerdote, per quem di-

disponendus est ad vitam æternam, imo se illi Sacerdos affabilissimum præstet, ut confidentius cum eo in negotio conscientiæ agere possit, ulterius procedet ut supra Jnstructione de Jncarceratis, Videat Fusius Lector, fol 54.

2. Si vero persona incarcerata sit ratione Veneficii, moneat Sacerdos pacifice & mansvetè, qui monendi sunt, ut in re tanti momenti cautè & secundum præscriptas leges cum talibus procedendi agatur, probationes per aquas temerarie fieri solitas impediat & disvadeat, aliaque inconvenientia in bonitate avertere studeat.

3. Confessionem Sacramentalem talium personarum non acceleret Sacerdos, antequam in foro externo causam suam transegerint, expedit tamen per visitationes & colloquia Sacerdotum disponi reos ad pænitentiam, compunctionem, & seriam ad DEUM conversionem. *Jta Delrius lib. 6. c. 1. Et sic usu fere ordinario fit.*

4. Et quia non raro accidit: Ut tales personæ, quæ forte veræ inveniantur Veneficæ; etiam in ipsis tormentis & torturis obdormiant, & obsurdescant arte Dæmonis, ideo saluberrimum erit, ante torturas super tales personas exorcismos fieri; ut si verè aliquod pactum, seu contractum cum Dæmone habeant, per exorcismos ab eis removeantur & expellantur, & illæ statum suum sine Dæmonis re-

repulfi impedimento manifeftent, cui negotio fefe accincturus Sacerdos, muniat fefe, tanquam Miles Chrifti, cum maligno, & fraudulentiffimo generis humani hofte certaturus, armis pietatis omnigenæ; Confcientiæ mundæ, humilitatis profundæ fobrietatis, exquifita denique orationum. jejuniorum, aliarumque mentis & corporis mortificationum forti armatura. Jmplorabit miferentis DEI auxilium, B. Virginis MARIÆ Patrocinium, nec non S. Michaelis Archangeli, omniumq; Sanctorum, præfertim fingularium, Patronorum fuorum juvamen. Tum ab aliis tam Spiritualibus quàm fæcularibus devotis, ejaculatorias orationes fibi ad hoc certamen multum profuturas; Et iam fequentia remedia, tanquam contra hunc teterrimum hoftem fortiffima tela in promptu præparata ante jam Domi, penes fe habeat.

Conjuratio & remedium liberativum ab infeftationibus Dæmonis, ex Sannig.

Accipe chartam, in eaque fcribe fequentes literas in modum crucis, & alia infra fcripta, quæ devote præparata fuper male habentem pertractabis.

I
N ✠ R
I.

QUi verbum caro factum eft, & habitavit in nobis nafcens ex MARIA Virgine; per ineffabilem pietatem & mifericordiam fuam piiffi-

issimam, & per intercessionem Bmæ V. MARIÆ & Angelorum, Sanctorumque omnium, & maxime Apostolorum, & Evangelistarum suorum: Ioannis, Matthæi, Marci, Lucæ, ipsum quæso: ut dignetur te liberare & conservare ab omni infestatione Sathanæ, & Ministrorum ejus, qui cum Patre, & Spiritu Sancto, vivit, & regnat, DEUS in sæcula sæculorum Amen.

Jn eadem charta scribe Evangelium S. Joannis: Jn Principio erat Verbum &c.

Hanc chartam benedic hoc modo.

CONjuro te ✠ charta, per verba illa Tituli Triumphalis, Salvatoris Domini nostri IESU Christi, & omnia alia per verba, quæ dicuntur de Creatore omnium Creaturarum, & per illum, qui potest tribuere & facere, quod tantam obtineas virtutem, & omnia, quæ supra te scripta sunt, & effectum salutis æternæ producere valeas, & ut omnis fallacia & virtus Diaboli exeat de te, & intret in te omnis virtus prædicta sine mora. Jn Nomine Patris, ✠ & Filii, ✠ & Spiritus ✠ S. Amen.

Aspergatur aqua benedicta.

11. Deinde accipe Sal exorcisatum & benedictum, Ceram Cerei Paschalis, vel aliam benedictam, aliaque, quæ poteris habere ad manum benedicta, confice Massam ex cera, & aliis rebus benedictis, ex qua Massa particulam sumes, quam applicabis chartæ prædictæ benedictæ, compinges vero chartam

in mo-

in modum brevis, ſuſpendeſque hæc omnia ad collum patientis, & liberabitur cum auxilio, & gratia DEI.

Exorciſmus ad abigendum Dæmonem.

PRæcipio tibi, quicunque es; Spiritus maligne, & omnibus ſociis tuis, qui quacunque fraude & aſtutia veſtra, Famulum hunc, N. vel Famulam, N. præveniſtis, & à Deo gloriæ Creatore Omnium, per invidiam æternæ gloriæ, de qua ipſi excluſi eſtis, ſeduxiſtis; ut per Myſteria Jncarnationis, Paſſionis, Reſurrectionis, & Aſcenſionis Domini noſtri IESU Chriſti, per Miſſionem Spiritus Sancti, per adventum ejuſdem Domini noſtri ad Judicium, recedas ab ea, neque eam infeſtes, vel fraudibus tuis ſeducas, & tentes, neque unquam ei aſſocieris, atque ſuggeſtionibus, aſtutiiſque malignis affligas, & ad Creatorem & Redemptorem ſuum reverti impedias, Teque ipſum Eluſorem ſuum fraudulentum, deteſtari, adjurare, pacta quævis Tecum inita rumpere, comtemnere, peccata ſua integre, & dolenter confiteri, omniaque mala opera, te peſſimo authore commiſſa & patrata fateri, & clavibus Eccleſiæ Chriſti ſubjicere, ac mihi poteſtatem ab eadem Eccleſia habenti aperire, & ſacramentaliter confiteri nequaquam impedias. Vade Sathana, dico tibi, in Nomine DEI viventis, qui te de Cælo ruere fecit in infernum, & in Nomine Domini noſtri IE-

SU Christi, qui te ab humanis corporibus quoties voluit, expulit: Nec audeas huc reverti, ubi ipse DEUS, tanquam in sua Creatura vult manere.

Alius Exorcismus.

EXorcizo te omnis Spiritus immunde, in Nomine DEI Patris✠ & in Nomine IESU Christi✠Filii Ejus, Domini & Judicis nostri, & in Virtute Spiritus ✠ Sancti, ut discedas, ab hoc Famulo, vel Famula, quam Dominus DEUS noster ad suam Divinam creavit Imaginem, ut illi soli serviat, & eum, tum in hac, tum in altera vita glorificet; quam filius DEI unigenitus sanguine suo redemit, quam Spiritus Sanctus multiformis gratiæ lumine in baptismate implevit. Amen.

Deinde Sacerdos dicat cum incarcerata Venefica Protestationes sequentes.

Protestatio Venefica tã ante quã post Confessionẽ.

JA: N. N. wyznáię przed Bogiem stworcą moim, przed nayświętszą MARYĄ Mátką iednorodzonego Syná Boskiego, y przed wszystkiemi Aniołámi, y świętemi Páńskiemi, że iákom się ná Krzćie świętym wyprzysięgłá czártá przeklętego, y wszelkich spraw iego, zdraycy dusz krwią Jezusową odkupionych, ták y teraz, y ná záwsze szczerym sercem wyprzysięgam się go; Zadnego z nim niechcąc mieć porozumięnia, żadnego społkowánia, żadney rády, y pomocy, żadney

przy-

przyiáźni, y żadnych usług; ále sámego Bogá stworcę mego bydź wyznáię Dawcą wszelkiego dobrá, y żywotá wiecznego; ktorego żem kiedykolwiek obráziłá, żáłuię serdecznie, y mam nádzieię w miłosierdziu iego, y w niewinney Męce IEZUSA Chrystusá, że mnię wyrwie z wszelkiey szátáńskiey mocy, że mi da łáskę usprawiedliwienia się ná żywot wieczny.

Oświadczam się przytym, y przysięgam, że żadnych czártowskich obietnic, y podszczepienia słucháć niechcę, áni im iáko fałszywym wierzyć; ále się Bogu stworcy, y zbáwićielowi moiemu oddáię, rezygnuię z duszą, y ćiáłem moim; ze wszystkiemi władzámi, y zmysłámi moiemi, áż ná wieki: Supplikuiąc miłosierdźiu Jego Boskiemu, áby mnię mizerne stworzenie swoie, mocą dobroći, y Bostwá swego bronił, y strzegł od sideł, y zdrad, y mocy szátáńskiey, áby mi dał łáskę, że wszystkich grzechow moich usprawiedliwić się Máiestatowi swemu Boskiemu przez Sákrámentálną Spowiedź, y żal serdeczny. Aby ná koniec duszę moię krwią swoią nayświętszą odkupioną wźiął w opiekę swoię, y do żywotá wiecznego przyprowádźił. Idźże odemnie czárćie przeklęty, zdrayco, y zwodźićielu, bo się tobą bárdziey niżeli psem zgniłym brzydzę, y brzydźić będę ná wieki; ták mi dopomoż Boże wszechmogący, Męko, y

krwi wylana IEZUSA moiego, Mátko prze-
nayświętsza MARYA, y wszyscy SS. Páńscy.

His peractis det ipsi Sacerdos Imaginem Crucifixi, moneat; ut eam osculetur & adstringat pectori. Deinde, imponat super maleficam reliquias sacras, & flagella Dæmonis, ac alia quæcunque habere poterit, & hic cum ea dicat Professionem fidei, vel saltem credo quod est in 2da parte.

Wyznánie Wiáry.

JA N. N. mocno wierzę, y wyznawam wszystko oraz, y z osobná, cokolwiek się zámyka, w prawdźiwym wyznániu, ktorego używa święty Kośćioł Rzymski, to iest Wierzę w iednego BOGA, Oycá wszechmogącego, stworcę Niebá, y ziemie, y wszech rzeczy widomych, y niewidomych, y w IEZUSA Chrystusá iedynego Syná Bożego z Oycá zrodzonego przed wszystkiemi wiekámi, Bogá, z Bogá, świátło z świátłá, Bogá práwego, z Bogá práwego, zrodzonego nie uczynionego, spułistotnego z Oycem, przez ktorego wszystko się stáło, ktory dla nas, y dla nászego zbáwienia z Niebá stąpił, y wćielony iest z Duchá Swiętego z MARYI Pánny, stał się człowiekiem, ukrzyżowány tákże dla nas, pod Pońskim Piłatem, umęczon, y pogrzebiony. Trzećiego dniá Zmartwychwstał, wedle pismá, y wstąpił do Niebá, siedźi ná práwicy Oycá, y znowu przyidźie w chwale sądźić żywych, y umárłych, ktorego krolestwá

nie

niebędźie końcá. Wierzę w Duchá święte-go, Páná, y ożywiáiącego, ktory z Oycá, y Syná pochodźi, ktoremu z Oycem, y z Synem pokłon, y część oddáią, ktory przez Proroki mowił: Wierzę, y ieden święty Kátolicki, y Apostolski Kośćioł. Wyznawam chrzest ieden ná zgłádzenie grzechow, y czekam zmartwychwstánia, y żywotá wiecznego Amen. Tákże pismo święte, wedle tego sensu, y rozumienia, ktory trzymáłá święta Mátká Kośćioł Rzymski, do ktorey należy dawáć zdánie swoie, około rozumienia Pismá świętego, przyimuię, áni go nigdy ináczey, tylko wedle zgodnego Oycow Swiętych zdánia tłomáczyc chcę.

Wyznawam tákże siedm prawdźiwych Sákrámentow nowego Zakonu, od IEZUSA Chrystusá Páná nászego postánowionych, ktore do Zbáwienia narodu ludzkiego, choćiasz nie wszystkie káždemu z osobná są potrzebne: To iest, Chrzest, Bierzmowánie, Sákráment nayświętszy, Pokutę, ostátnie pomászczenie, Kápłáństwo, y Małżeństwo, y że wszystkie te Sákrámentá łáskę przynoszą: Tákże iż Chrzest, y Bierzmowánie powtarzáć się niegodźi pod grzechem śmiertelnym.

Przyięte tákże, y ápprobowáne Kośćiołá świętego Kátolickiego Ceremonie, ktorych: przy pomienionych Sákrámentách używáią, przyimuię, y przypuszczam; wszystkie oraz, y

káżde z osobná, ktore o grzechu pierworodnym, y uspráwiedliwieniu ná S. Trydentskim Synodźie ustáwy są uczynione, z chęćią przyimuię.

Wyznawam tákże: iż przy Mszy świętey, Ofiárá bywa prawdźiwa ofiárowána, y zbáwienna, ták zá żywych, iáko y umárłych; Tákże: iż w przenayświętszym Sákrámenćie iest prawdziwe ćiało, y krew z duszą, y Bostwem Páná nászego IEZUSA Chrystusá, y że się przemięnia cáła istotá chlebá, y winá, w ćiáło, y Krew Páńską, ktore przemienienie Kośćioł Kátolicki Rzymski zowię transsubstáncyácyą.

Wyznawam tákże, iż pod iedną osobą cáły Chrystus, y prawdźiwy Sákráment przyimowány bywa.

Twierdzę tákże mocno: iż iest Czyśćiec, y że w nim dusze zostáiące wiernych ludźi sukkursem rátowáne bydź mogą. Tákże: iż święći Páńscy w Niebie z Bogiem Kroluiący czczeni bydź máią, y wzywáni, y że ćiż zá námi się do Bogá przyczyniáią, á ná ostátku: że ich świętym Relikwiom cześć ma bydź wyrządzána.

Mocno twierdzę, y to: że obrázy Chrystusá, y Pánny nayświętszey, y innych świętych Páńskich, máią bydź miáne w wszelkiey uczćiwośći.

Odpustow tákże świętych nádawánia, moc od

od Chrystusá w Kościele świętym zostáwiona, y ich używánie bydź wielce potrzebne ludowi Chrześciáńskiemu twierdzę, y mocno wyznáię.

Swięty Kátolicki, y Apostolski Rzymski Kościoł, Mátką, y Mistrzynią wyznáię, y Rzymskiemu Papieżowi, Błogosłáwionego Piotrá Apostołow kśiążęćiá Sukcessorowi, IEZUSA Chrystusá Następcy, wierne posłuszeństwo przyobiecuię, y poprzysięgam.

A náostátku: przyimuię, y to wszystko, co ná świętych zborách, y koncyliách, zwłaszczá Trydeńskim urádzono, postánowiono, opisáno, y w kánony włożono. Przytym wszystkie przećiwne ustáwy, wszystkie Herezye, y odszczepieństwá od świętego Kośćiołá odrzucone, y wyklęte, y ia odrzucam, oddalam, y potępiam. Y tę prawdźiwą Wiárę Kátolicką procz ktorey nikt zbáwion bydź nie może: ktorą teraz dobrowolnie wyznawam, y prawdźiwie przyimuię cáłą, nienáruszoną, áż do ostátniego żyćia moiego kresu mocnie przy łásce Boskiey záchowáć, wyznawáć, y żeby od moich poddánych, y od tych ktorzy pod moią Jurysdykcyą będą wyznána, y záchowána byłá (ile zemnie będźie mogło bydź) zechcę. Co ia tenże NN. obiecuię, ślubuię, y przysięgą stwierdzam. Ták mi Boże dopomoż, y tá święta Ewángelia.

Post hæc relinquenda est talis persona quo-
 usque

usque non sit expedita, declarata, & judicata in foro externo sibi competenti, ubi Sacerdos caveat omnino interesse propter periculū irregularitatis, quando ille torquetur, itaque cum iam Sacerdos ad disponendam talem personam invitatur, habeat secum reliquias Sanctorum, aquam benedictam, Imaginem Crucifixi, librum exorcismorum, stolam, flagellum Dæmonis cum massa reliquiarum, ingressus carcerem, imo ante limen calcatum ejusdem, asperget se aqua benedicta totumque carcerem, dicens: *Ecce Crucem Domini fugite partes adversæ, vicit Leo de Tribu Juda, Radix David.* Dicat Evangeliū S. Ioannis quod est in 2da *Parte polonica Libelli polonici ad finem informationis de octiduana recollectione.*

Alloquatur tandem, incarceratum verbis mitissimis vg. Ecce venio ad visitandum & consolandum te in hac miseria & afflictione tua, ut te adjuvem ad obtinendam DEI gratiam & misericordiam, ut te dirigam ad æternas Cæli delicias, ad regnandum in Cælo cum DEO Creatore & Redemptore, atque Salvatore nostro per universa sæcula; Misericordissimus enim est, & quantumvis maximis peccatoribus, modo ad eum pænitentes & contriti recurrant, benignissime parcit, & eos suscipit in sinum misericordiæ suæ, sicut suscepit Magdalenam, Petrum, Latronem &c.

Antequam Confessarius incipiat audire Confessionem

nem incarcerati de Veneficio judicati, præmittat ejaculatorio affectu orationem ad DEUM vg.

Oratio Confessarii ante Confessionem Veneficæ.

DEUS misericordiarum, & DEUS totius consolationis, qui non vis mortem peccatoris sed magis, ut convertatur, & vivat, respice oculis misericordiæ tuæ hanc miseram creaturam tuam, idque ad imaginem & similitudinem tuam factam, Famulum N. Famulam N. pretioso sanguine dilectissimi Filii Tui redemptam, & eam (si ita est) à maligno hoste tuo, & universi generis humani, per fraudem & astutias ejus seductam & elusam. Expelle benignissime DEUS hunc teterrimum in æternum à te damnatum hostem cum ejus potentia, fraude & astutia ac omni malignitate, quam in hac miserrima Creatura tua exercuit, & effice clementissime & misericordissime; ut hæc agnito suo errore, ac delicto, revertatur in toto corde suo ad te Creatorem, & Redemptorem suum, experiaturque te Benignissimum Salvatorem. Succure ei, succurre misericordissime I E S U, qui pro ejus salute sanguinem tuum pretiosissimum copiose fudisti, acerbissimamque passionem & ignominiosissimam mortem sustinuisti, ut illa non moriatur, sed habeat vitam æternam, da ei clementissime IESU gratiam veræ perfectæque contritionis, & omnium peccatorum suorum integræ Confessionis: ut confessa

contrita, & absoluta, munda in conspectu tuo appareat & semper in Tua Gratia permaneat Amen.

Alios affectus ad B. V. M. sanctum Josephum, quos Spiritus S. dictabit, pro visa necessitate, & temporis opportunitate eliciet pius Sacerdos, pro tanto lucro animæ.

His præmissis, intentioneque pro hoc actu facta Confessarius, suspiriisque emissis pro auxilio DEI, neque nimis prope, neque longe nimis ad audiendam iam Confessionem Sacramentalem assedeat: nec expectet, ut incipiat aliquid narrare, quia certissimo narrabit miseriam & innocentiam suam, dolores & angustias suas, sed ipse statim Confessarius data ei benedictione svavissime rem sanctam incipiat dicens,

1. Scias hoc pro certo Filia, quod tanta sit bonitas & misericordia DEI: ut si quilibet homo, omnium in mundo hominum peccata licet ea quæ sunt maxima in se habeat, tamen vult misericors DEUS, imo desiderat remittere ea peccatori: modo ipse doleat: & ea contrito corde vere, fideliter & integre confiteatur, ut absolvi possit à Sacerdote, cui ipse Christus dedit hanc Potestatem in Sancta sua Ecclesia.

2. Dicat svaviter, quia Dæmon, cum ipse propter peccatum superbiæ & inobedientiæ ejectus sit de Cælo, ad æternum ignem con-

de-

demnatus, invidet homini eam felicitatem esse in Gloria Cælesti, hinc omnibus allaborat mediis, astutiis & fraudibus suis, quatenus hominem ab ea avellat, seducat & retrahat, ut secum in igne æterno crucietur.

Itaque decepit primos Parentes nostros promissionibus magnarum rerum: nempe quod fuissent Dii: & nunc plurimos decipit, promittens illis prospera, splendida & quæcunque sunt desiderabilia, hæc tamen omnia falsa sunt, sicut & ille mendax est.

Cum tamen homo sit seductus; & elusus à Dæmone: dolet tamen factum suum, & quod illi crediderit & optemperaverit, confitetur peccatum suum, & detestatur Dæmonem, suscipit illum miserrimum hominem Misericors DEUS, & dat illi veniam, remittit crimina quatumvis gravia, admittit ad Gratiam, & facit illum participem gloriæ suæ cælestis, atque regnare cum Sanctis suis in æternum concedit.

Igitur & tu, quomodocunque sis elusus miser, & defraudatus à Dæmone, dolens ex toto corde, & confitens peccata tua: sine omni metu, imo cum spe firmissima in Misericordia DEI, assequeris hoc; ut clementissimus DEUS remittat tibi, & eripiat te de inferno, faciatque te regnare secum in Cælo.

Quare procedat ulterius Sacerdos per interrogationes supra expressas Instructione

one nona, quæ ſi fateatur, & appareat talis, omni benignitate, manſvetudine & affabilitate in ſpe fortiſſima ſtabiliatur, quod ei DEUS remiſſurus ſit peccata ejus, interim moneatur ad verum dolorem & deteſtationem Diaboli & peccatorum, tum ad perfectum amorem DEI. Inſuper Proteſtationem faciat contra Dæmonem poſitam ſupra fol. 78. Item dicat cum illa profeſſionem Fidei, quæ eſt ſupra fol. 80. Et abſolvatur.

Poſt talem reconciliationem ſtudeat Confeſſarius nunquam ab ea perſona recedere, ſed ſive ipſe, ſive alius Sacerdos ſubſtitutus continuus ſit ad latus eius, arcendo omnibus modis pietatis acceſſum Dæmonis ad eam, per crebram aſperſionem aquæ benedictæ, per Continuos actus & affectus, quos paratos inveniet Sacerdos, in parte 2da Polonici Libelli. Circa quàm ita ſtudioſe laboret uſque ad ipſum ſupplicium & ultimum ejus halitum; ut aliquando tam ſedulus, diligenſque Confeſſarius, de inventa ove perdita gaudere in æterna Beatitudine poſſit & pro mercede laborum ſuam conſequi in Regno Cælorum mercedem.

Quod ſi vero omnino ſe neget talem, imo innocentem afferat, idque prudens Confeſſarius per omnes modos & cunctationes, atque circumſtantias intellexerit, præponat illi pro modica hac paſſione ſua, tormentiſque &

injuriis, rectum iter ad gaudia ſempiterna & animet ad fortiter ſuſtinendum; utaturque cum ea actibus fidei, ſpei, amoris & aliis poſitis in parte Polonica.

Præmonitio Confeſſarii.

ADvertat Confeſſarius, in qua Diæceſi diſponit Veneficio accuſatas; utrum ibi ſit conſvetudo dari talibus Sacratiſſimam Communionem, quæ illis paſſim negatur, & ſe in hoc paſſu accommodet conſvetudini. Scribit de hoc Marchantius in Horto Paſtorum ſub reſolutionibus de Euchari, c. 3. in hæc verba: Damnatis ad mortem danda eſt communio, alii favorabilius dicunt etiam hora ante ſupplicium, Unde (ait) Conſvetudo Hiſpanorum negantium reis interficiendis Euchariſtiam, ſublata eſt motu proprio Pii V. Papæ, cui Lex Regia acceſſit. Dicitur tamen in aliquibus partibus vigere conſvetudo; ut maleficis & ſagis non detur, licet pæniteant, quæ etiam conſvetudo (dicit idem Marchantius loco citato) non videtur bene fundata, cum omnis vere pænitens habeat jus ad Euchariſtiam maxime in articulo mortis. Quare adhærendum Conſvetudini: Ego tamen licet contrariam in aliquo loco viderem, ſi diſponerem ejuſmodi perſonam, & intelligerem vere contritam, & pænitentem, atque deſiderare hunc panem cæleſtem in viam æternitatis, imo magis ſi viderem innocentem, &

cu-

cupientem hoc ſacratiſſimo cibo confortari, ſaltim privatim deferrem ei hoc cæleſte pabulum; quod enim nulla lex poſitiva vetat, illud factum non retractat; imo fieri jubet, aut ſaltim cum fit, diſſimulat.

Interim omni meliori modo diſpoſitam Reliquiis ſacris munitam, uſque ad ipſum ſupplicium in affectibus & actibus piis ſequatur Sacerdos, quos accipe infra.

Præmonitio Confeſſarii altera.

CAveat omnino Confeſſarius, quemcunque ad mortem judicatum diſponens nunquam in materia judicatorum, ſive nocentium, ſive innocentium quidquam loqui, quia Iudices plerumque ex Confeſſariis conantur Signum aliquod capere, ſicut Teretius ait ſe audiviſſe Iudicem quendam gloriantem; Se hactenus neminem capitali pæna animaverti juſſiſſe, niſi quem prius à Confeſſario intellexiſſet in culpa verſari; ſatis innuens, quod ad accuſatorum condemnationem Sacerdotes concurrant; ad quod nonne obrigeſcendum? Integerrimum eſt Confeſſario, (ſi de materia hac expiſcationis gratia interrogatus quandoque fuerit) reſpondere humiliter: meum eſt attendere officio meo, veſtrum autem veſtro? Et ſic nec Iudices offendet, nec ſe ulli committet periculo ad condemnandum incarceratum.

A C T U S.

Dicendi, cum judicatis ad rogum ſive aliud ſupplicium in itinere.

Ida-

IDący ná Gorę kálwáryi dla zbáwienia mo-
iego ochotnie nayſłodſzy IEZU, pod ćięſzkim drzewem krzyżowym ábyś tám dla mnie umárł, proſzę ćię pokornie; Day mi tę łáſkę z nieſkończonego miłośierdźia twoiego, ábym y ia ochotnie tę drogę w ktorą śię zápuſzczam odpráwiłá, á dla miłośći twoiey, y zbáwienia duſzy moiey, krwią twoią przenayświętſzą odkupioney śmierć moię podięłá.

2. Wiem to dobrze: że wiele świętych dla pozyſkánia chwały Niebieſkiey, y wiecznych roſkoſzy z tobą ſtworcą, y odkupićielem ſwoim záżywánia, ochotnie ná wſzelkie odważáli śię męki, y ogniſtych nie bali śię ſtoſow áni żadnych kátowni, y ſámey śmierći; Záczym y ia z tą ochotą, y pewną nádźieią w miłośierdźiu twoim Boże nieſkończony, idę ná śmierć; Ze mi daſz wieczney z ſobą záżywáć chwały.

O wdźięczne Niebo! w ktorym Bog ſtworcá wſzech rzeczy mieſzka, y mnie tákże w nim z innemi ſzczerze pokutuiącemi mieyſce zoſtáwił.

Prágnę Boże moy widźieć ćię w chwale Niebieſkiey! dla tego nie ieſt mi żadna śmierć ſtráſzna! krotkie to bowiem utrapienie, prętko śię tá męká ſkończy, prętko przeminą boleśći, prętko uſtánie boiaźń, á náſtąpi chwałá nieſkończona, roſkoſz nieprzebrána, weſele nie poięte! Więc że ná tę śmierć idę o-

cho-

chotnie Pánie pośpiesz się ku wspomożeniu memu, Pánie pokwap się ku rátunkowi memu! Day mi w prawdziwey, y státeczney wierze, y w doskonáłym żalu zá grzechy moie umieráć, ktoryś iest miłosierny, y żadnego grzesznika zgubić niechcesz!

Boże zmiłuy się nádemną, bo w tobie mam nádźieię, y wierzę mocno, y státecznie cokolwiek o tobie Bogu moim w kośćiele twoim świętym obiáwiono iest! Wierzę cokolwiek kośćioł Swięty Kátolicki wierzy, trzyma y uczy.

Wierzę że Bog spráwiedliwy, dla złych niepokutuiących zgotował nigdy nie ugászony ogień. Ale też y to wierzę, że skruszonym sercem nie gárdźi, że y naywiększe grzeszniki pokutuiące przyimuie do łáski y chwały swoiey Niebieskiey, ná wszelkie roskoszy, y delicye, Boże bądź miłośćiw &c. *Alios Actus si tempus supererit accipe ex supra fol.* 61.

Tandem cum jam ventum sit ad locum jamque affici debet supplicio, dicat cum Sacerdote supplicando.

Przepraszam was wszystkich, ták tych ktorzy tu przytomni iesteśćie y ná śmierć moię pátrzyćie, iáko y innych wszystkich gdźie się kolwiek znáyduią: żem kiedykolwiek kogo obráźiłá, zgorszyłá *vel* obráźił, zgorszył, rozgniewał, y ukrzywdźił, czy to ná sławie, y honorze, czy ná dobrym mieniu zászkodźił! Dáruyćiesz mi to wszystko dla miłośći IE-

ZU.

ZUSA zbáwićielá nászego odpuśćie mi krzywdy urázy, y zgorszenia, áby wam, y mnie z wámi BOG łáskáwie odpuśćił.

Powracam wszystkim Imię dobre, y sławę ktorą mogłám wziąć, álbo iey nárușzyć, częśćią z krewkośći, y popędliwośći, częśćią z mąk y niećierpliwośći moiey, á ieżelibym komu powinná nádgrodźić, niechże mi dla miłośći Boskiey odpuśći, widząc mnię w tákim zgonie życia moiego.

Idę tedy wesołym Sercem ná śmierć, ábym się Bogiem moim weseliłá, y żyłá ná wieki. Dla tego was wszystkich proszę, modlćie się zámną, ábym cierpliwie, y szczęśliwie tę śmierć podięłá, ábym w serdecznym żalu żyćia moiego dokończyłá, modlćie się zámną, ábym godną byłá oglądáć Bogá stworce, y zbáwićielá moiego.

Idę w ten doczesny, y przemiiáiący ogień, ábym wiecznego piekielnego uszłá!

Idę pewna miłosierdźia Boskiego, bo wiem że iest nieskończenie miłosierny.

Idę nietrwożąc się, bo mnię posila, y posiláć będzie Bog moy, ktory prágnie duszy moiey!

Idę ochotnie ná śmierć; bo mnię ochotnie czeka w Niebie zbáwićiel moy IEZUS; Idę skwápliwie ná śmierć, bo mnię żywotá dawcá czeka moy IEZUS.

IEZU moy nayukocháńszy! przez gorzką mękę twoię nie opuszczay duszy moiey przy

ſkonániu moim, ktorą tobie iáko ſtworcy, y zbáwićielowi oddáię ná wieki, *plura accipe ex libello polonico quæ placebunt:*

Dum autem iam eſt poſita in rogo, non ceſſet Sacerdos clara voce ingeminare verba affectuum, quouſque ſpirare intelligit judicatum vg. Zmiłuy ſię ná demną Boże według wielkiego miłoſierdzia twoiego, Duſzę y ćiáło moie w ręce twoie oddáię.

Interim tam ante, quàm in ipſo actu executionis excitet Sacerdos populum ad fundendas pro felici agone judicati preces, tum poſt ipſam executionem, pro anima ejuſdem inſinuando aliquid recitandum devote ex charitate vg. quinque, ſive ſeptem preces, prout tempus ſvaſerit. Redeundo autem à loco ſupplicii, commendet Sacerdos breviſſimo ſermone populo, ut loco confabulationum pro anima ſuppliciati decantent inſimul Litanias, ſive de Beata, ſive alias ſecundum itineris longitudinem, quarum ipſe Sacerdos præcentor erit, cavebitque, unquam quavis interveniente occaſione, & circumſtantia, de illius perſonæ ſuppliciatæ, à ſe diſpoſitæ, conſcientia, reatu, vel innocentia referre, nam ſi narret de innocentia, erit offenſor judicum, quaſi illi innocentem judicaverint, & ſi innuat de reatu, multo magis peccabit in utroque contra ſigillum Confeſſionis, quod pro ſua conſcientia caveat.

JN-

JNSTRUCTIO UNDECIMA.

Quomodo procedere debeat Confeſſarius cum ſurdis & mutis, tam circa Confeſſionē, quā circa Communionē.

I.

SI mutus ſcit ſcribere, monendus eſt per modum Conſilii, non præcepti, ut ſcripto confiteatur, poſſuntque illi quæſtiunculæ neceſſariæ ſcripto proponi & pænitentia præſcribi, quod ſcriptum poſt abſolutionem comburatur vel laceretur, ſi vero neſciat ſcribere, audire tamen poteſt, ducendus eſt ſeorſive, & interrogandus de peccatis, facto condictamine cum illo; ut nutu ad interrogata vel affirmet vel neget.

2. Surdus, loqui tamen valens, etiam in ſeorſivo loco audiatur, poſt Confeſſionem peccatorum detur illi ſignum percutiendo pectus, oculos in cælum attollendo, ut doleat; pænitentia illi poteſt aſſignari vel in digitis, vel in globis roſarii, demonſtrando numerum orationum Dominicarum recitandarum; Si vero ſit ſurdus & cæcus, in digitis illius demonſtrandus eſt ipſi numerus earundem orationum.

3. Si adducatur ſurdus, qui ſimul ſit mutus, ſtudeat Confeſſarius ab illis edoceri, qui eum adducunt ad Confeſſionem, quomodo cum illo nutibus agere poſſit, ut vim Sacramenti percipiat, & peccata ſua aliquomodo declaret ſignis, ex quibus intellecto aliquo pec-

cato ab illo probabiliter, uno, alterove, ac doloris ſigno accepto, danda eſt illi abſolutio ſine ſcrupulo, cum in tali Caſu ſufficiat formalis integritas Confeſſionis.

4. Surdi, dum ob præceptum Confeſſionis & Communionis volunt confiteri, licet eo tempore nullum ab illis cognoſcatur peccatum, nihilominus abſolvendi ſunt cum conditione, ſi ſigna doloris oſtẽderint. Ita Doctores apud Dianam par. 5. tract. 6. Reſol. 3. 19.

5. Unde à fortiori dicendum eſt: Mutum & ſurdum à nativitate poſſe teneri communicare, quia tales, ut notat Sanches de Matrim: Tom. 1. libr. 4to, c. 8. n. 12. ut plurimum perſpicacis ſunt ingenii, & facile quæcunque difficilia per ſigna, & nutus percipiunt *vide ibi plura;* Si tamen aliqui ſunt, qui poſt diligentem Inſtructionem per nutus, & ſigna non poterunt hujus Sacramenti naturam & Valorem percipere; ſunt ab eo amovendi. Ita Teretius de Confes. Idiotæ Parag. 3.

6. Marchantius etiam in Horto Paſtorum, de Eucha. c. 3. dat rationem pro talibus: nempe quia tales ſunt baptiſati, ideoquè habent fidem habitualem per baptiſmum infuſam, & cum alios vident cum magna reverentia & devotione ad Sacramentum hoc accedentes & adorantes, concipiunt ſibì aliquod eſſe myſterium & devotionem aliquam erga illud, quod exterioribus demonſtrant ſignis, imo

imo, & adorationem in huius **Sacramenti** elevatione exhibent.

7. Si ſurdus per interpretem confitetur, non tenetur in tali caſu integram Confeſſionem materialiter facere, id eſt: omnia, quorum meminit dicere, ſed tacere poteſt ea peccata, ex quibus notabilis infamia ſibi, vel alteri ſequi poteſt, cum per interpretem confiteri extraordinarius modus ſit. Ita Doctores apud Dianam p. 3. t. 4. Reſp. 129.

8. Si extra Paſcha, & articulum mortis illi defectuoſi velint confiteri, & communicare, id prudentiæ Confeſſarii Doctores committunt, certe tempore Iubilæi, aut alicuius feſtivitatis, dum conceditur aliqua indulgentia, ſi petant, non videntur eſſe rejiciendi. *Ita Teretius*.

9. Denique ſurdus, mutus & cæcus à nativitate ſua, præter baptiſmum, nulla Sacramenta poteſt recipere, etiam nec matrimonium, nec extremam Unctionem, uti docet Sanches Tom. 3. lib. 1. diſp. 8. n. 12. & D. Thomas.

10. Si vero aliquis tempore ſanitatis ſolebat confiteri & communicare, exiſtens vero prope articulum mortis, & morbo vel ſenio factus eſt cæcus, mutus & ſurdus, ſi adhuc apparet compos eſſe mentis, ita cum ipſo procedendum cenſerem (dicit Teretius de Confeſſione Idiotæ cap. 1. parag. 3. quæſt. 3.)

ut primo per ſigna ad Confeſſionem aliquibus nutibus faciendam adducatur, vg. ipſius manu propria ſignum crucis faciendo in ipſomet ſurdo; pectus eius percutiendo, manus ſurſum jungendo, & elevando; ut autem Sacerdotem agnoſcere poſſit: admovenda eſt ipſius manus ad veſtem Sacerdotis ad ſuperpelliceum, & ſtolam, ac de percipienda Euchariſtia faciendo circulum in ore ipſius, edoceatur; quodſi Sacerdos prædicta nihil viderit profutura, extrema Unctione muniendus eſt, & ſub conditione ſaltim abſolvendus, ſi Chriſtiano more vixerit.

JNSTRUCTIO DUODECIMA.

Quid agendum Confeſſario cum amentibus præſertim ingruente morte, & cum Dæmoniacis, ſive obſeſſis?

I.

MArchantius in Horto Paſtorum, de Euchariſtia: c. 3. docet: Non debere in articulo mortis negare communionem amentibus, qui aliquando uſum rationis habuerunt, cum id poteſt fieri ſine irreverentiæ periculo, puta: ſine periculo vomitus, vel expulſionis, ratio eſt: quia, cum aliquando devotionem habuerint, eadem virtus in eis perdurare videtur, & ſi non conſtet eos fuiſſe in peccato mortali, cum in amentiam inciderint, præſumendi ſunt boni, & diſpoſiti; maximè, ſi antequam in amentiam inciderint, aut Phræneſim, ſigna animi pii dederint. Perpetuo autem

tem amentibus non ſolet etiam tunc miniſtrari, quia nunquam in illis fuit ad hoc Sacramentum devotio *Sic ille*.

2. Si vero amentia non ſit perpetua, expectandum eſt donec infirmus habeat lucida intervalla, ut ei poſſit ſacra communio miniſtrari, niſi neceſſitas aliud ſuaſerit.

3. Adverte autem hic Pium V. in ſua prohibitione, quam continet rituale Romanum de Communicandis amentibus, loqui tantum de annua Communione, vel altera ex devotione facienda, non autem prohibet Communionem in articulo mortis, quo tempore Iura & Concilia Communionem concedunt etiam non habentibus actu lucida intervalla, modo antea petierint, & nullum ſit periculum irreverentiæ. *Sic habet Teretius in lib. de Confeſ. Idiotæ.*

4. Tempore Paſchatis, & in articulo mortis, habentes imperfectum rationis uſum, ut ſemi fatui, ſunt admittendi ad ſacram Communionem, ſi nullum irreverentiæ periculum adſit, quia hi tenentur præcepto Eccleſiaſtico, & nullo jure tempore præcepti deneganda illis eſt communio. Frequentius tamen ejuſmodi homines ad S. Synaxim admittere etiam Sacerdotes non decet, niſi quatenus prudentia dictaverit, & reverentia debita Sacramenti. *Idem Teretius.*

5. Cum Energumeno, ſeu obſeſſo qui ita obſidetur à Dæmone, ut privetur omnino ra-

tionis usu, eadem servanda sunt, quæ cum amentibus, si autem maneat compos sui, potest prudentis arbitrio absque irreverentiæ periculo communicare, (& si fieri potest commodè præmissis Exorcismis ante Communionem, quia nullo iure probatur huiusmodi obsessum privandum esse Sacramento Eucharistiæ, cuius ope à Dæmonio liberari potest (ut defacto aliqui liberantur) vel certe juvabitur homo, ut patienter & cum fructu laborem, & dolorem suum sustineat. *Teretius.*

6. Extrema quoquè Unctio, quamvis perpetuò amentibus dari non debet, secus tamen, si aliquando sani fuerunt, & hoc Sacramentum expressè petierunt, vel tacitè, in receptione aliorum Sacramentorum, & probabile sit, quod peterent, si possent, danda est. *Ita Zambranus de Sacram. Extr. Unct. c. 5. d. 2.* qui advertit in tali casu furiosum resistentem ligandum esse, & fortiter tenendum secluso scandalo, quod sane necessarium foret, si alias debite Sacramentum percipere non possit.

JNSTRUCTIO DECIMATERTIA.

Quomodo se gerere debeat Confessarius cũ scrupulosis.

DEscripsit fusissime Pater Moscicensis Ordinis Prædicatorum, multam varietatem scrupulosorum, quam reduxit ad novem capita in libro suo, cui titulus S. artis Pænitentiariæ Tyrocinium part. 3. de Pænitentiario. Parag. 6. quæ propter majorem informationem pla-

ceat ibi videre, hic ea tantum ponuntur, quæ magis necessaria videntur Confessario ex eodem deprompta. Et primo quidem quid sit scrupulus Itaque.

Scrupulus nihil aliud est, quam imprudens & irrationabilis motus, nulla, vel admodũ levi ratiõe subnixus.

Quomodo cognoscendi sunt scrupulosi, & quomodo rectificandi.

I.

SI in omni re evidentem demonstrationem quærunt.

2. Si rationẽ scrupuli justã dare nõ possunt.

3. Si judicio prudentis Confessarii tales judicantur.

4. Ex modo orandi, si subsistendo, hærendo, & repetendo orent.

5. Si ex pertinacia proprii Iudicii suis Confessariis, se docentibus, non credunt.

6. Tales tãen Confessarii, foveant, ament, svaviter verbis animent; Poterunt tamen durius agere, si in proprio Iudicio sunt pertinaces, & persvasionibus, ac Doctrinis Confessariorum suorum non acquiescant.

7. Media utilia ad tollendos scrupulos suggerat Confessarius. *Ut infra.*

8. Evertat fundamenta falsa, quibus scrupulosi innituntur.

9. Præscribantur illis modi in orationibus aliisque actionibus, & jejuniis.

10. Sub obedientia scrupulosi Iudicio Confessarii se submittant,

11.

11. Sint humiles: ut ſuum Iudicium ſpernant, & Iudicium Confeſſarii requirant, ac ei acquieſcant.

12. Otia fugiant.

13. Recte de bonitate DEI opinentur.

Si vero his non acquieſcant ſcrupuloſi, ſic cum eis procedatur.

I.

PRohibeatur aſſidua ſuper ſcrupulum ſuum reflexio.

2. Prohibeatur frequens Conſilii petitio, & recurſus ad Confeſſarium.

3. Prohibeatur frequens Confeſſionis repetitio.

4. Prohibeatur ſocietas agendi cum ſcrupuloſis.

5. Prohibeatur librorum rigidorum lectio.

6. Præcaveatur Confeſſarii mutatio.

7. Si non poſſunt adhuc eſſe quieti de anteactis Confeſſionibus: jubeat eos Confeſſarius deſcribere & explanare ea, in quibuſcunque poſſunt ſcrupuliſare, & deinde prohibeantur repetere Cōfeſſiones propter ſcrupulos.

8. Et ſi his non acquieſcant. Prohibeantur facere examen peccatorum, ſed tantum ad interrogata Cōfeſſarii reſpōdeant & ſint quieti.

Monita Confeſſario neceſſaria.

I.

ITaque, in Iudicandis his difficultatibus ſit peritus & diſcretus Confeſſarius, nam ſcru-

pu-

pulosi solent severe se accusare, de cogitationibus blasphemiarum & aliorum nefandorum criminum, qui si inciderint in Confessarium imperitum, & indiscretum, is multo magis illorum conscientiam conturbaret, illi vero affligerentur vehementius, & in desperationem conjicerentur. Discretus erat ille, de quo Gerson refert: Fuit (inquit) quidam Pater in his rebus versatus, multaque experientia præditus; cui, cum Monachus, agitatus molestissima blasphemiarum tentatione, quam (ob rerum fæditatem) explicare erubescebat, cum tandem aperuisset; is subrisit & dixit: Impone manum tuam capiti meo, quo facto; subjunxit Pater: Omnia illa peccata, eorumque totum pondus suscipio in me, dummodo tu in posterum non excrutieris! Cum autem ille Monachus vehementer miraretur, interrogavit eum Pater: Si aliquando ei tales cogitationes placuissent? quo respodente: Se magnopere ab eis abhorruisse; subintulit: ergo tu non eas agis, sed pateris; ac ita te fatigatum vult Dæmon in extremam desperationem inducere; Et sic Monachus diuturna, qua vexabatur molestia, liberatus est.

2. Cavere proinde Confessarius debet; ne curando scrupulosum; aliquam vacillationem in se demonstret, quin potius fidenter, ac intrepidè remedia adhibeat, nam si aliquando medicus medendo hæsitaverit, & remedia

timi-

timide applicaverit, in ægro non poterit ſequi ſecuritas! Unde qui nunquam ſcrupulos in ſe ſuperavit, non poteſt illos in aliis curare.

3. Non agat Confeſſarius cùm ſcrupuloſo multitudine rationum (ſic enim ſuppeditaretur occaſio Scrupulorum) potius ad perſvadendum ſibi obedientiam devinciat, ut ſine diſcurſu captivet intellectum ſuum, de ſcrupulis non cogitet, non examinet, non diſcurrat; Iſta enim infirmitas eſt doloris capitis, quod ut ſanetur, ſomnum, & quietem requirit. Stabiliat itaque in eo obedientiam quam promptiſſimam; ut abjecto ſuo judicio ſubmittat ſe omnino judicio ſuperioris Confeſſarii pii, ac prudentis, ita ut ejus judicium in omnibus ſequatur, abjecto ſuo. Hoc enim jubetur. *Tob. 4to Conſilium ſemper à ſapiente perquire Et Prover. 3. Non innitaris prudentiæ tuæ!* Alioquin, ſi Iudicium Confeſſarii neglexerit, nullo modo juvari poterit.

4. Extra Confeſſionem raro, aut nunquam ſcrupuloſum admittat adire ſe, propter interrogationes faciendas de dubiis & ſcrupulis ſuis. Hinc Vaſques ait; ſi ſemper ſcrupuloſus Confeſſarium aliumque doctum circa ſcrupulos conſulet, nunquam ex hauriet fontem ſcrupulorum! Unde Confeſſarius poteſt verbis aliquando obiurgare (manſvete tamen) dicendo, tales ſcrupuloſos eſſe permodum amentium, & quod pudere eos debeat, ta-

les

les ſtultitias fovere in pectore, cum ſint homines rationis capaces, & cavere aliis manifeſtare, ne ab illis vilipendantur & pro fatuis habeantur.

5. Moneat: ut piorum, pacatas conſcientias habentium, exempla aſpiciant, & imitentur, qui in magna tranquillitate interna vitam ducunt, nec de illis ſiniſtre opinentur, quaſi ipſi laxius vivant, ſcrupuloſi vero cautius! alioquin nullum vitæ bonæ habebunt Exemplar.

6. Inſtruat: quod relinquens, aut omittens aliqua legis humanæ præcepta, ſi bono animo, ſeu fide, videlicet; quod in tali caſu lex non obliget, non erit mortale, etiamſi aliud ſcrupuloſus dicat, quaſi lex obliget. *Cajet. fa- ãit Rodriq.*

7 Generales Confeſſiones & repetitiones Confeſſionum non facile admittat, niſi magna & evidens neceſſitas acceſſerit, & ſi dubitet de diligentia in examine, ſciat ſufficere mediocrem ſuo vel Confeſſarii judicio taxandam.

8. In Confeſſione non permittat ad particularia nimis deſcendere, quia eorum explicatione magis inquietaretur ſcrupuloſus, ſed ſummarie peccata, præſertim ea, circa quæ ſcrupulum habet explicet, dummodo Confeſſarius intelligat mentem confitentis, animæ ſtatum & peccati ſpeciem! Scrupuloſi namque multiplicant verba, adinveniunt exagge-

gerationes cum magno suo pudore, & sine Sacramenti necessitate, imo fit aliquando cum contaminatione Sacramenti. Unde, si quis peccavit cogitatione, sufficit dicere: toties turpia cogitavi, loquebar &c. & in eas consensi seu delectatus sum in eis, nec requiritur, ut addatur, cogitavi tale, vel tale quid. *Ita Gran. de pani.*

9. Scrupulosi cogitationes semper in meliorem partem, & favorem Confessarius interpretetur; Credulitatem vero ejus pro certitudine habeat, tantum, quando est in ejus favorem.

10. Non permittat confiteri dubia & scrupulos, quos habet, sed tantum ea, quæ manifestè cognoscit esse peccata; alias perpetuò manebit causa, occasio, & origo scrupulorum. Imo si nimium vexatur scrupulis, non debet confiteri, nisi ea quæ sunt evidenter peccata mortalia, & de quibus ita certus est, ut possit jurare ea esse mortalia, vel etiam dubitet se ea non esse Confessum, licet jam ante fuerit Confessus; Unde nihil debet putare esse peccatum mortale, nisi tale certò esse noverit absque ulla hæsitatione, quod ex qualitate scrupulosi judicandum est.

11. Comprimat nimiam solicitudinem confitendi, & enumerandi peccata venialia, quæ inquietudinem generat, & multis periculis exponit, DEO autem talis solicitudo minus

greta eſt, nam ea interdum procedit ex amore ſui, & inordinato deſiderio puritatis (volendo, ut nihil remaneat in conſcientia, etiam minutiſſimi pulveris) Provenit etiam non raro ex confidentia in viribus naturalibus. Unde Eccl 7. Vetatur nimia juſtitia, hoc eſt: per exceſſum inordinatum. Imo talis aliquando poteſt ſine Confeſſione ad ſanctam Communionem accedere, quamvis ſcrupulos ſentiat, ſi tamen in Confeſſione vel minimum peccatum expreſſerit, abſolvi debet, ſi id exigit, aut vult.

12. Eruditus quoque ac bonæ conſcientiæ vir admonendus eſt de hoc vg. quod ipſemet nollet in ſimili caſu alteri dare conſilium illud, quod pro ſe capit! Unde colligere poteſt ſe non ex recta ratione ita opinari, quæ ſi abeſſet, aliter etiam de ſe ipſo judicaret.

Reſolutio ſcrupulorum circa Baptiſmum, ſi forte aliquando in quopiam inveniantur. Ex eodem Moſcicenſe.

INterdum homines ſolent ſubire talem dubitationem: Sumne ego baptizatus?

℞. In tali caſu, perpendendæ ſunt circumſtantiæ. 1. Si extant, vel extabant Patrini? qui vulgo Patres baptiſmi appellantur. 2. Si Parentes fuerunt Catholici, & diligentes in rebus Fidei, & ſalutis! Nam ſi Hæretici fuerint, præſertim vero Ariani, facile eſt conjecturare, quid fecerint ex his, quæ facere ſolent. 3. Conſideretur locus, in quo quis na-

tus

tus ſit: Si in Sylva, Civitate, Villa, ubi Ecclesia, aut prope aut longe. 4. Tempus: ſi tempore belli, vel peſtis, quo Saeerdotes, aut trucidati aut mortui ſunt 5. Qui tempore nativitatis adeſſe potuerunt. 6. Si obſtetrix fuit perita & ſolita in caſu neceſſitatis legitime baptizare. 7. Si aliquando auditum eſt à fide dignis hoc aſſeverantibus. 8. Si poſt talem diſcuſſionem, & examen, notitia certa haberi non poſſit, ſolida vero argumenta pro parte negativa fuerint, omnino baptiſmus ſaltum ſub conditione adhibendus eſſet, abſque ſolemnitatibus, & privatim, eo: quod ab aliis habetur, & cenſetur baptizatus Verum ſi levis exiſtimatio eſſet de parte negativa, credendum eſt, quod ſit baptizatus, neque aliqua turbatio admittenda.

Ad extremum autem ita poſſes intra te diſcurrere: Iterare baptiſmum non licet, quod ſi ſcirem me eſſe baptizatum, certè vellem & deſiderarem, imo & ſuſciperem libentiſſimè; Et nunc ſi, & quatenus neceſſe eſt. Volo & cupio, & pro peccatis à me patratis ſincerè ob amorem DEI doleo. Tale propoſitum habens, etiamſi re ipſa non eſſet baptizatus, ſalvaretur; quia tale deſiderium, ſeu votum, dicitur baptiſmus flaminis *Sic ille;* In quo multa plura videre placeat.

INSTRUCTIO DECIMA QUARTA.

Quomodo Confeſſarius procedere debeat cum Indura-

duratis, consvetudinariis, & in proxima occasione peccati constitutis. Ex Moscicense & aliis DD.

NOtandum scrupulosis, per aliud extremum oppositi sunt libertini, laxi, qui & perditi dici possunt. Hi enim post concupiscentias carnis euntes, & conscientiam cauteriatam habentes, non modo scrupulis non agitantur, sed neque mediocri DEI timore moventur. Et sic in vita sua dissoluti sunt. Pro his remedium aliud (post auxilium DEI per orationem implorandum) esse non poterit, quam timoris DEI incussio, qui timor his modis introduci potest.

1. Ex Manifestatione pænarum, quæ sceleratis infliguntur post mortem in inferno, adeo certo, ut qua fide credimus esse unum DEUM Creatorem Cæli & terræ, & ipsius unigenitum pro nobis hominem factum & in cruce mortuum; debemus etiam credere ejusdem Christi veri DEI & hominis adventum ad Iudicium, in quo resumptis corporibus, sine fine victuri omnes homines, sententiam sunt excepturi, qua iustis æterna gloria, & iniquis æterna supplicia decernentur, & hæc utraque in æternum.

2. Ex svasione, ne talis velit esse in seipsum crudelis; animam suam (quam post DEUM maximi facere debet) utpote nihil ea intimius, nihilque charius habens, exponendo æternis suppliciis, á quibus ut nos liberaret

 Chri-

Christus acerbissimum & ignominiosissimum Crucis supplicium subiit.

3. Ex agravatione periculi: Siquidem contemnens Misericordiam, sentiet justitiæ rigorem in illa terra miseriæ & tenebrarum, in qua sceleratis est finis, sine fine, mors sine morte, defectus, sine deficientia; ibi enim, & mors vivit, & finis semper incipit, & defectus deficere nescit: ibi damnati vivunt, ut moriantur, semper moriuntur, ut extingui non possint. Ad hoc propositum pulchrum est exemplum in speculo Exemplorum, verbo impænitentia.

4. Adjici potest: quod obstinatum esse in malo, Diaboli est, non hominis, qui in hac vita cadit & resurgit, semperque aditum habet ad Christum benignum. Et quidem mutari de bono in malum, ignominiosum est, de malo vero in bonum, gloriosum coram DEO & Angelis eius, atque coram hominibus, qui, sicut mala vita peccatoris offendebantur, ita bona pænitentis ædificabuntur.

Monita Confessariis salutaria circa inveteratos peccatores ex Teretio c. 3. Parag. 5. q. 3.

I.

COnfessario in hoc maximè laborandum; ut in peccatoribus inveteratis verum pro peccatis dolorem excitet, & in proposito efficaci, sese corrigendi, stabiliat.

2. Attamen cum talibus, etiamsi gravissima

ma peccata afferant, zelo aliquando inordinato (puta) per idignationes, increpationesque animi, multo magis corporis perturbationes nullatenus agat Confessarius, nam per eas, ad impatientiæ peccatum, vel desperationem, aut gravem animi exacerbationem in ipsum Confessarium, utpote ex consvetudine peccandi valde fragiles, cum dispendio sacræ pænitentiæ possunt devenire; sed potius cum Angelis DEI ipsi gaudendum est! quod tales ad pænitentiam recurrant; & more Christi, Magdalenam, Latronem, aliosque peccatores absolventis, cum benignitate & clementia esse suscipiendos. Vera enim justitia, teste D. Gregorio, habet compassionem, falsa indignationem. Satis isti miseri, ex remorsu conscientiæ propriæ & turpitudine peccatorum suorum, ipsi sponte in genua procumbunt, se reos pronunciant, expectant misericordiam DEI & Confessarii, ut consolentur, & ex illis vinculis resolvantur. Unde Christus in revelatione S. Brigittæ lib. 5. post inrerrogationem 8. admonet: cum peccatore, sicut cum infirmo debere tractari; Imo, ipse Confessarius sit memor fragilitatis suæ; quod in maiora peccata prolabi posset, nisi DEUS eum custodiret.

3. Quod si in aliquibus Doctoribus Confessarius legerit, de facienda talibus peccatoribus increpatione, intelligat; bonos au-

thores loqui de reprehensione scelerum & gravitate eorum ostendenda, quæ tamen moderate est adhibenda; non autem intelligat de reprehensione & increpatione ipsorum peccantium, qui ad resipiscendum sunt animandi, ut eo modo vinum & oleum cum pio Samaritano ad sananda ipsorum vulnera infundatur. Servabit ergo Confessarius illas Consvetudines suo officio debitas, quæ passim circumferuntur utpote.

Confessor dulcis, affabilis atque benignus,
Prudens, discretus, mitis, pius, atque fidelis.

4. Ne pænitentem (posito quod ipse illum absolvere possit) ad alium Confessarium remittat, pro majori cautela, gravem enim injuriam in hoc facit Confessarius pænitenti, cum hic habeat jus post inchoationem suæ Confessionis, ut ipsum ad finem audiat, & dispositum absolvat.

5. Itaque Confessarius audita integra pænitentis Confessione, ac præmisso cum ipso debito examine, animadvertat, an sub sit aliqua obligatio: vg. addiscendi aliqua necessaria ad salutem, vitandi occasiones peccati proximas, non celebrandi in Excommunicatione, in irregularitate &c. restituendi honorem, famam, pecunias, aut petendi veniam ab offenso, ædificandi proximum, quem scandalisavit, eaque ipsi pænitenti indicet & injungat.

6.

6. Videat deinde: num pænitens ſit ſufficienter præparatus ad accipiendam abſolutionem, eumque juvet: ut ſi non ex amore DEI, aut Regni Cæleſtis deſiderio, ſaltem timore gehennæ concipiat ſerium dolorem; & tale propoſitum, quo affectum peccandi excludat, in ſpe veniæ per Chriſtum obtinendæ, de quo Concilium Tridentinum Seſſ. 6. c. 6.

7. Si judicat diſpoſitionem pænitentis debiliorem, ut per Sacramentũ juſtificetur, nullo modo ipſum abſolvat, ſed ſvaviter dimittat, ut melius paratus accedat, ſin autem probabiliter exiſtimet eſſe ſufficientem, quod fere præſumendum eſt, niſi contrarium conſtet, tunc ipſum juvet per admonitiones ſequentes.

Monita a Confeſſario danda Inveterato pænitenti ad concipiendum dolorem.

I.

ADmonendus eſt: ut gratias agat Domino DEO, quod ſe in his peccatis ad æternam damnationem non damnaverit, ſiquidem hactenus ſibi cælum clauſum fuit, infernus apertus, DEUS graviter offenſus, quia ergo expectavit eum ad pænitentiam agendam, libentiſſime eam peragat.

2. Deinde graviſſime doleat (etiam infinitum dolorem optando) quod DEUM infinitæ Maieſtatis, Dominum ſuum, Principalem Patrem, cui totaliter ſubeſſe, & obedire obligatus ſemper fuit, tam graviter offendit tranſ-

grediendo mandata ejus, ipsum vili penderit, suam voluntatem divinæ anteposuerit, plus suis belluinis concupiscentiis, quàm legibus divinis detulerit, potiusque elegerit tentationes Diaboli, quam inspirationes divinas perficere &c.

3. Defleat per cordis lachrymas, cum Petro, Magdalena, & aliis vere pænitentibus peccata sua, & cum ipsis excitet in se firmum & efficax propositum, potius omnia relinquere per gratiam DEI, etiam ipsam Vitam, quá amicitiam cum DEO amittere. Alias si non verum habet propositum, DEUS illud videns, denegabit gratiam suam; Et sic dicet quidem Confessarius, credens promissis de emendatione: Ego te absolvo! Dicit autem DEUS, (si non sit verum propositum confitentis) Ego te condemno: Dixit enim DEUS Caimo: *Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.*

4. Obduratus, mane semper, per aliquot hebdomadas coram DEO, vel Beatissima Virgine, vel aliquo Patrono suo proponat potius mori, quam suam obedientiam DEO per peccatum mortale subtrahere, ad cujus propositi protestationem dicat aliquas oratiunculas, quas affectus (dictante Spiritu Sancto) porrexerit, sanctique Patroni sui, Angeli custodis, præsertim Beatissimæ Virginis auxilium imploret.

5. Testetur suum amorem erga DEUM,

quo

quo illum plus æſtimet quàm ſeipſum, quàm totum mundum, plus illius ſanctiſſimam voluntatem, quàm ſuam, malitiâ infectam: dicendo Canticum Beatiſſimæ Virginis. Magnificat, &c. Aut quinque Ave MARIA, cum Symbolo Apoſtolico, in quo dum illa verba pronunciabit: Credo in DEUM Patrem &c. hoc ſenſu proferat: Non mihi, ſed DEO vivo, & cunctis poſtpoſitis, ac me ipſo.

6. Sæpius ad Chriſtum aſpiret, per illam oratiunculam: *DEUS propitius eſto mihi indigno peccatori: Miſerere mei DEUS ſecundum magnam Miſericordiam tuam &c. Sanctiſſima Mater MARIA per tuam compaſſionem in cruciatibus Filii tui, ora pro me! Sancti Patroni per veſtra merita juvate me.* Et plures devotiones, crebra ſuſpiria peragat, quæ videre licet in variis libris devotionalibus. Pro hac materia vide Inſtructionem 16. Nro 1.

INSTRUCTIO DECIMA QUINTA.

Quid faciendum Confeſſario qui videt pœnitentem in proxima occaſione peccati.

I.

RESpondent communiter Doctores (quos citat Teretius) ſi ſit occaſio proxima peccandi mortaliter, tenetur Confeſſarius exigere à pœnitente propoſitum firmum eam tollendi. Ut autem ſit proxima occaſio, duo debent concurrere: 1. ut ſit voluntaria, ſi enim vitari poſſit, moraliter loquendo: & ab alio cenſeatur potius illata, quàm aſſumpta,

non reddit indignum absolutione. 2. debet esse talis occasio ex suo genere, ut statim illa data, homo in mortale cadat, sive ut nata sit, frequentissime homines similis conditionis ad talia peccata inducere & experientia doceat, talem effectum habere in hoc pænitente. Hic itaque ad judicandum, multâ prudentiâ debet uti Confessarius; Nam uni occasio proxima est, quæ eadem in alio talis non judicatur, vg. frequentatio popinæ uni est occasio proxima ebrietatis, & aliorum peccatorum mortalium, quæ alteri talis non censetur, licet etiam aliquando peccare eum contigerit, & similia. Cum ergo occasio censetur proxima alicui esse; talis non potest absolvi, nisi proponat eam tollere, si autem non sit taliter proxima, potest absolvi.

2. Sed: quid si pænitens dicat, se non posse sine scandalo, vel infamia, vel gravi incommodo talem occasionem tollere; huiusmodi sunt casus quotidiani, & multum timoratos Confessarios torquent. Exemplum sit: Famulus cum Famula in eadem Domo conversantes, carnalium cogitationum & tactuum mutuo sibi sunt occasio, & allegant se eam domum non posse deserere sine gravi incommodo &c. Item Filius Familias male conversatur cum ancilla, aut consanguinea cohabitante, vel sorore, nec se posse deserere Paternam Domum, nec id ipsum fieri posse

ab

ab altera. Item Adolescens in matrimonium optat aliquam puellam, nec potest eam alloqui sine motibus carnis, in quibus solet delectari, & sic est infrequenti statu peccati, sed hanc familiaritatem ob matrimonium prætensum negat se posse deserere.

Ad hoc respondet Teretius, cum Marchantio in Resol. Past. de pæniten. In his, & similibus casibus videndum esse, an sit aliquod remedium, quod susceptum à pænitente credatur posse ipsum cum DEI gratia præservare à lapsu, atque ita pænitens, si admittat tale remedium cum proposito non consentiendi amplius peccato, absolvi potest.

3. Verum tamen moneatur talis pænitens resoluto animo repræsentare personæ illi (cū qua male versatur) periculum, in quo sunt, & quod ob illud denegatur absolutio, nisi inde Confessarius timeat aliquod sibi inesse periculum (vg. à concubinario) ideoque obsecrare eum debet in Domino, ut meliorem jam ineat rationem vitandi peccata, imo periculum peccandi. Eliciat propositum efficax non conversandi in tenebris cum illa, aut in loco remotiori, & solitario efficacius ad peccatum inducente.

4. Paratus sit, non solum loca, sed & occasiones, quas judicat maxime proximas, sibi ordinarie initium peccandi dantes evitare, puta: aspectus nimis fixos illius personæ, aut

manuum, facieique attactus, blanditias, illecebras omnes. Ordinetur ei aliqua brevis oratio jaculatoria, qua quotidie propositum renovet non cadendi, idque aliquoties per diem recitanda, præsertim ad B. V. Mariam, S. Iosephum &c.

5. Sed, si adhuc reincidat? ℞. Teretius cum Reinaldo de prudentia Confessarii; Non ideo neganda absolutio, Si majorem dolorem & propositum firmius, quam antea repetat, præsertim, si aliquantum se contineat & diminuat numerum peccatorum, ita ut aliqua inchoatio, aut spes emendandi adverti possit. Quod si nulla cura sit in illo salutis, nulla apparentia, aut spes emendationis, sed potius ruina in pejus, remonstrentur ei pænæ æternæ, ignis perpetuus &c. Itaque ex his, & similibus motivis, quomodo dispositum pænitentem viderit Confessarius, sic cum eo aget in Nomine Domini, implorans, tam pro illo, quam pro se DEI auxilium ad prudenter agendum.

6. Addo: Advertant Confessarii excipientes Confessionem pænitentium, præsertim de peccatis carnalibus sese accusantium; ut eosdem non intermittant interrogare:- Utrum isti lapsus fuerint ante modernam Confessionem, & quam pridem inchoati? & utrum cum una, aut diversis Personis? & qualibus? vg. si cum consanguineis? & in quo gradu? Si cum li-

ligatis? si cum aliorum Sponsis? Si cum violentia? ubi esset stuprum? Si cum personis sacris? & DEO dicatis? Ex qua parte inductio fuit ad peccatum, (est enim circumstantia aggravans inducere in peccatum, non cogitantem de illo) Si contra naturam? Si non in bestialitate &c. Et si intelliget Confessarius pænitentem, non cum una persona, sed cum variis in diversis locis, & occasionibus præmeditatis, aut non præmeditatis, peccata perpetrasse, facta seria admonitione & pænitentia congrua assignata, facile absolvere eum potest. Si autem intellexerit, quod peccata illa commissa sunt cum una eademque persona & cum quali, inquirat; utrum sit concubina? & à quo tempore? vel utrum in proxima occasione? vel utrum ea peccata confessus sit? & an uni confessario? an diversis? (sciunt enim tales carni dediti & in habituati quærere novos semper Confessarios, qui suum statum ignorent, à quibus facile absolvantur) Et si denique intellexerit, Quod sit concubinaria, vel in proxima occasione, vel quod diversis Confessariis peccata confiteri soleat, admoneat eum serio, fraudulenter agere cum læthaliter infirmante anima sua, quod ad eam curandam, & sanandam pluribus, non uno, utatur medicis? sicut enim vulnus corpori inflictum, si plures curent medici, ignorantes quæ nam applicata sunt media

an-

antecedenter, non ſanabunt vulnus, ſed irritabunt & incurabile reddent: ſic medici ſpirituales plures, neſcientes ſtatum animæ pænitentis, (cum quo ſe abſcondit) non ſanabunt animam, ſed ipſa in ſua infirmitate ingravata malis, peribit in æternum. Quare intellecto ſtatu pænitentis, ſic eum curabit & diſponet, prout dictum eſt de talibus, in quo quis ſtatu peccati verſatur.

INSTRUCTIO DECIMA SEXTA.

Quid agendum cum recidivis ſine proxima occaſione.

I.

BReviter ad hoc reſpondetur ex communi Doctorum; Recidivum in peccata: qui non eſt in proxima ſemper occaſione peccati, ſed ex fragilitate frequenter labitur, talem inquam ſemper abſolvendum eſſe, modo oſtendat ſigna veræ pænitentiæ, & propoſitum cavendi peccata, quia recidiſſe in idem peccatum, non videtur eſſe argumentum defectûs veræ pænitentiæ, ſed ſignum infirmitatis. Unde communiter abſolvuntur ſemel in anno confitentes, ſi nullum aliud inferant impedimentum, quantumvis in peccata, quæ antea confeſſi erant, recidiſſe deprehendantur. *Ita Teretius citans Navar. de Euchar. c. 3.*

2. Attamen ex eodem Navarro; Non eſt abſolvendus pænitens recidivus, non dans ſignum ſufficiens propoſiti firmi non peccandi de cætero, ſi nulla emendatio, neq; emendatio

tionis inchoatio in eo extitisse observetur; aut si infirmitas imbecillitasq; illius, aut ingens propensio ad peccatum, aut externæ occasiones redeundi persvadeant nullam futuram emendationem: quia istius modi (ut supra ex dictis patet) præsumitur carere vero dolore & proposito.

Remedia proponenda Recidivis.

I.

POrro adversus recidivum adhibenda remedia quæ ex Gersone Polanco &c. Teretius in suo libello adducit. Hinc si recidere contigerit pænitentem secunda die, jeiunet in pane, & aqua, vel recitet psalmos pænitentiales, sive alias preces, aut aliquam pecuniam pro Eleemosyna tribuat pauperibus, confiteaturque intra triduum peccatum commissum.

2. Cum succumbendo tentationi contigerit consensus in peccatum; per actum contritionis ad misericordiam DEI consequendam aliquas orationes dicat, aut certe, cum cæterorum præsentia impedit, saltem manu ad pectus admota (quod si fieri potest aliis non advertentibus) summe dolere studeat.

3. Recidivanti juxta conditionem illius, & peccatorum gravitatem, ultra pænitentiam, quam par fuerit illi imponi, injungatur aliqua oratiuncula sæpius recitanda, vg. *Pater noster &c. Ave MARIA &c.* aut aliquid ejusmodi in memo-

moriam gratiæ DEO per Sacramentum obtentæ.

4. Moneatur in Confessione: ut antequam cubitum vadat, cogitet quod fortasse hac nocte morietur & pro peccatis suis condemnabitur: Unde faciat examen conscientiæ & pro admissis delictis pænam aliquam sponte subeat, saltem pectus, vel faciem suam percutiendo, terram osculando, protestans se coram DEO illa indignum, duris cubando &c. ut sibi aliquid semper de amore inordinato subtrahat.

5. Aliquam partem ferculorum, vel potûs, vel somni sibi adimat, cilicium gestet, disciplinas faciat &c. ut asvescat corpus suum Spiritui subjicere.

6. Legat aliquem librum Spiritualem ad vitia sua ex se eradicanda, Confessiones & Communiones sacras sæpius peragat, conciones audiat, Pauperes foveat, illa verba sæpius in Corde pronunciet: *Credo, spero, amo!* Actus Contritionis, amoris DEI & spei, sæpius eliciat, B. V. MARIÆ, ac SS, Patronis suam fragilitatem commendet, Cæli delicias in æternitate, ac pænas inferni semper in memoria habeat, ut sic turpitudinem peccatorum abhorreat.

7. Tandem legat sibi recidivus illa verba Christi in revelatione S. Brigidæ dicta lib. 1. Cap. 7. & 56. contra peccatores: *Maledictum*

sit

ſit omnè, quod de terra ad utilitatem ſuam receperint, quia non laudant DEUM, & Creatorem ſuum; qui dedit eis hæc, Maledictus ſit cibus, & potus eorum, qui paſcunt corpus in cibum vermium! & animam ad infernum. Maledictum ſit corpus eorum, quod reſurget in infernum ſine fine arſurum! Maledicti ſint anni eorum, quibus vixerunt inutiliter! Maledicta hora; quæ incipit eis in inferno, & nunquam finietur! Maledicti ſint oculi eorum, quibus viderunt lumen Cæli! Maledictæ ſint aures eorum, quibus audiverunt verba mea, & non curabant! Maledictus guſtus eorum, quo guſtaverunt dona mea! Maledictus ſit tactus eorum, quo tractaverunt me! Maledictus ſit odoratus eorum! quo odoraverunt delectabilia & me neglexerunt delectabiliorem ſuper omnia, &c.&c. Tunc ſentient, quod nunc credere contemnunt, quia verba mea fuerunt charitatis, tunc intelligent, quia quaſi Pater monui eos, (intellige per Sacerdotes, nec enim convenit Chriſtum ad quemlibet deſcendere) *& me noluerunt audire;* Et hæc ſufficiant. Ex Teretio citato ſupra.

INSTRUCTIO DECIMA SEPTIMA.

Quomodo procedendum in difficultatibus, circa Baptiſmum occurrentibus.

I.

QUoniam paſſim fit (ut cognitum eſt, ut obſtetrices ſuſcipientes à Matribus parturientibus infantes) licet nulla adſit neceſſitas & periculum, ex ſua prava conſvetudine baptiſent illos ſtatim natos, & quidem aliquæ,

quæ

quæ ſciunt conformiter, juxta ritum Eccleſiæ, aliæ, quæ non ſciunt, nec ſunt inſtructæ, difformiter. Et tamen infantes iterum ſecundum ritum Eccleſiæ ordinarie à Sacerdotibus baptiſantur, & ſic bis (quod nullo modo licet) baptiſmum ſuſcipiunt; Imo hoc plerumque fit: ut una recedente vetula ab infante per ſe baptiſato, ſuccedat & superveniat alia, & aliquo zelo inordinato, aut charitatis, ſive devotionis (utinam non auſim dicere) maleficii, motivo: iterum baptiſet infantem ſive debite, ſive indebite aut conformiter, ſive difformiter, per quod magnam irreverentiam faciunt Sacramento, neſcientibus penitus Sacerdotibus illos infantes poſtea ordinarie, & rite baptiſantibus; Ideo meminerint Parochi & Concionatores ſæpius hanc inculcare omnibus ſcientiam: ne illæ obſtetrices, nec ullus alius (ubi non eſt periculum mortis infantuli (audeant iſta patrare, nec ullas cæremonias, (quæ vetulis ſunt communiſſimæ) utpote aſperſiones, verborum quorumvis prolationes proferre ſuper natos infantulos audeant & præſumant, niſi forte adſit evidens periculum mortis, & Sacerdos ſupervenire non poſſit, nec de viris quiſquam adſit, qui potiori jure, quam fæminæ, in defectu Sacerdotis baptiſare poſſit, quibus abſentibus, una prudentior, & bene inſtructa poteſt baptiſare infantem proximum mor-

morti, idque ordinaria, in Ecclesiæ forma: *Ja ciebie chrzczę; w Imię Oycá, y Syná, y Duchá świętego Amen* Præmissa intentione; sine ullis additamentis vetulinarum excogitationum & consvetarum eisdem cæremoniarum (de quo modo & debita methodo, ut à Parochis, & concionatoribus edoceantur & præmoneantur, summe necesse est:) idque simplici aqua abluendo infantem, vel benedicta si adsit, idque ut dixi: præmissa intentione id facere; quod intendit sancta Romana Ecclesia. Quam intentionem, dubito, an habeat ulla vetula baptisando, quia non docentur; aut raro, aut nullibi. Alias, qui sine necessitate baptisat non habens jus, peccat graviter. *Ita Bonacina cum multis, de Baptismo tractans.*

2. Quoniam materia remota baptismi est aqua naturalis,proxima vero est externa corporis ablutio, sive fiat per immersionem corporis in aquam, sive per infusionem super corpus, sive etiam in necessitate per aspersionem; non tamen omnis aqua licet vera, & naturalis, idonea est ad baptisandum, his, sacris in fontibus benedicta sit! quod intelligendum est; dum baptismus in Ecclesia de more solemniter celebratur; Nam si urgente necessitate baptismus extra Ecclesiam sine cæremoniis moribundo infanti, sive adulto confertur, quælibet aqua, (modo naturalis sit,) ad baptisandum idonea erit. *Ita*

Servius, alias, amicus Fidelis part. 3. de Baptiſmo.

3. Quando aliquis adminiſtrat Sacramentum baptiſmi, & utitur aqua ſimplici quidem ſed alterata & fæda, idque facit extra neceſſitatem, valide adminiſtrat, ſed graviter peccat peccato ſacrilegij, quia facit contra reverentiam Sacramenti. *Jta Bonacina cum multis, quos citat de baptiſ. Diſ. 3. 9. 2. pun. 3.*

4. Non eſt licitum Miniſtro (id eſt Sacerdoti, qui ex officio ſolemniter baptiſat, ſive Domi, ſive in Eccleſia, non ſolum uti aquâ alteratâ & fictâ, verum neque licitum eſt, ſecluſa juſta neceſſitate adhibere quamlibet aquam naturalem veram & puram, ſed illam aquam adhibendam eſſe, quæ præſentatur in Eccleſia, qualis eſt aqua ſacrorum fontium. *Bon. cum multis loco Cit.*

5. In neceſſitate quicunque homo habens uſum rationis, potenſque, & ſciens debitam formam proferre, & materiam applicare, poteſt baptizare, hinc in neceſſitate: Fæminam, Hereticum, imo etiam Paganum poſſe valide conferre baptiſmum, modo intentionem habeat baptiſandi, cenſent Doctores. *Jta Bonacina citans alios loco ſupra citato Propoſitione 2da Nro 6to.* Peccat tamen adultus recipiens baptiſmum à Pagano *ibidem*. Item peccat, qui non eſt Sacerdos baptizans extra neceſſitatem, licet baptizet ſine ſolemnitate *ibidem*.

6. In extrema neceſſitate licitum eſt uti aqua

aqua, de qua dubitatur, an ſit naturalis, & apta baptiſmi, quando non adeſt aqua naturalis vel certa; Nam melius eſt baptizare aliquem aqua, de qua dubium eſt; an ſit apta & ſufficiens ad baptiſmum, quàm nullo modo baptizare, nam fieri poteſt, ut ſit vera materia, & conſequenter verus baptiſmus & conſequenter baptizatus ſalvetur. *Ita Bonacina cum multis, Propoſitione 1ma de baptiſ. Nro 9.* Verum tamen hoc modo baptizatus, rebaptiſandus eſt ſub conditione materia ſolita, & conveniente, ſi ſupervivat. *Ibidem idem Nro 10.*

7. Sunt authores multi, qui docent in caſu neceſſitatis deficiente aqua naturali, artificialem adhiberi poſſe, qualis eſt aqua roſacea vel aqua aliorum florum, ſive etiam herbarum & plantarum per ſtillationem elicita. *Ita Servius Amicus Fidelis, citans: Joan. Pateanum S. Theol. Profeſſ. cui aſſentitur Joan. Præp. uterque in 3. parte D. Thom. q. 66. art. 4. n. 3.*

8. An vero hoc pacto irreverentia Sacramento non irrogetur? periculoque irritationis non exponatur? ℞. in ſimili dubio Sancius: Sacramentum iuri ſuo cedere, nec ægre ferre, ſe exponi periculo irritationis, ubi de ſalute ſpirituali proximi, & de maiori ſecuritate agitur. Et quod; ubi charitas cum Religione concurrit; Religio haud dubie charitati cedit. Quanquam irritationi baptiſmatis cavebitur, ſi ſub conditione videlicet: (Si

materia hæc idonea ſit) conferatur, quod omnino faciendum cenſet Ioannes Præpoſitus; ſub lato itaq; periculo, quæſita diligenter & inventa aqua non dubia, baptiſmum ſub conditione, ſi baptiſatus ſit ſuperſtes)iterandum. *Sic apud Servium Citatum*

9. Quænam quantitas aquæ requiratur ad baptiſmum? ℞. Citati infra, illam quantitatem ſufficere, quæ ſufficiat ad abluendam corporis partem, qua abluta poſſit homo dici ablutus, cum autem ad abluendam corporis partem ſufficiat parva quantitas aquæ, cum eadem quantitas ſufficienter poſſit applicari, ſequitur parvam quantitatem aquæ poſſe ſufficere ad baptiſmum. *Jta Bonacina cum multis de baptiſ. diſp. 3. q 2. pun. 3. prop. 2. Nro 15.*

10. Non eſſe validum baptiſmum: quando quis una, aut duabus aut tribus aquæ guttis aſpergitur, præſertim ſi guttæ perſiſtant, & non fluant per corpus: Ratio: quia ad baptiſmum requiritur contactus ſucceſſivus; & tanta quantitas aquæ, qua homo poſſit denominari ablutus. *Jta Bonacina cum multis ibid. nro 19.*

11. Non eſſe validum baptiſmum: Si aqua contingat tantum veſtes, aut pileum, aut aliquid aliud extra carnes, imo etiam ſi ſolos capillos attingat, nam capilli non ſunt partes corporis,ſed tantum quædam ſuperfluitas, & excrementum, conſequenter capillis aqua ablutis, non poteſt homo dici ablutus. Ita

cum

cum plurimis. *Bonac. loc citato Nro 29.*

12. Præcipue in capite homo abluendus eſt; In neceſſitate autem in quacunque corporis parte, etiamſi in digito abluatur, valet; tranſacta autem neceſſitate rebaptizandus erit ſub conditione, ſi dubitetur, ita partem illam ſufficere, ut homo dicatur ablutus. *Jta Bonac. cum aliis de baptiſmo loco citato Nro 24.* In utero Matris non poteſt infans baptizari etiam moriente matre, & non edito Infante, niſi forte poſſit ita inferri aqua in uterum matris, ut abluat infantem, cum prolatione formæ baptiſmi quatenus dici poſſit: Homo ablutus. *Jta Bonac. cum aliis ibidem Nro 25.*

13. Si infans naſcendo ante plenum egreſſum de utero matris baptizatur & abluitur in capite, non eſt rebaptizandus, cum poſtea totus exierit: hoc enim eſt præcipuum membrum, quo abluto dicitur homo ablutus, & hic videtur communis uſus Eccleſiæ, *Jta Bonac. cum aliis loco citato Nro 23.*

14. Si Mater parturiens moriatur & infans cognoſcatur eſſe vivens in utero: Tenetur Parochus, aut qui adeſt prudentior, curare; in defectu medici aut hirurgi (uti fit in pagis) per obſtetricem exſcindendum eſſe infantem ex utero Matris, quæ moneatur (ſiquidem in re tam magni momenti neceſſaria eſt ignoranti inſtructio) ut primo caute exſcindat ipſam matricem & eximat; (ſi non no-

verit modum infantem ex ipsa matre elevandi) deinde ipsam Matricem scindat usque ad ipsam secundinam, quæ est alba membracula obvolvens infantem instar cuticulæ in ovo pullum continentis, quæ etiam debet scindi, licet præsente Sacerdote, vel ea, quæ scit baptisare. Tandem quantocius infans baptizetur (nam juxta placitum Medicorum, plus minime una hora in matre mortua non potest supervivere) ubi aqua in promptu debet haberi etiam simplex, si non posset esse benedicta; vel si est periculum in mora ipsa obstetrix citius baptizet (posito quod non sit monstrum vel vermis) forma usitata & materia adhibita debita; si supervivat infans, Sacerdos Cæremonias baptismi suppleat ex rituali; Infans vero exemptus mortuus non baptizatus, non potest una cum Matre sepeliri in loco sacro, secus, non exemptus ex utero, quia tunc est pars Ventris, sic *Bonacina cum aliis de baptismo*: Quousque autem vivit Mater, non est scindenda. ut infans extrahatur & baptizetur *idem ibidem*.

15. Quodsi circa partum in utero matris infans suffocetur & moriatur, & hoc liquide constet, consulendo, ne & mater non edito fætu moriatur, potest matri dari pharmacum, quod excludat & ejiciat ex ea mortuum infantem, ut illa salva servetur. *Ita docet Tercetius, Amicus Fidelis cum aliis.*

16.

16. Propter ſalvandam Matrem ex periculo mortis, vivum infantem nullo modo licitum eſt ex utero ejus expellere, & enecare prolem. *Ita Docet Sylveſter Verbo Medicus q. 4. Armilla: verbo abortus, Navarrus c. 25. n. 62. &c.*

17. Quando nulla eſt ſpes, ut vivus edatur partus, & ex alia parte adeſt ſpes ſanitatis Matris; ſi adhibeatur ſanativum remedium, poteſt hujuſmodi remedium adhiberi, etiamſi æque ſit ordinatum ad Matris ſalutem & fætûs ad mortem, cum mater videatur uti jure ſuo poſſe, nec tenetur vitam exponere, quando non extat ſpes ſalutis ſpiritualis proximi, modo remedium æque ex ſuo genere ſit ſanativum, nam remedium ex ſua natura mortiferum fætui non poteſt licite adhiberi, etiamſi adhibeatur abſque directa intentione perimendi fætum. *Ita Bona. cum aliis.*

18. Fætum animatum poſt conceptionem in Viris poſt 40. dies, in fæminis poſt 80. volunt eſſe Doctores communiter.

19. Monſtrum genitum ex viro & fæmina baptizandum eſt, modo ſit illud monſtrum homo, ex corpore & anima rationali, imo ſi conſtet monſtrum illud habere duplicem animam, ut ſi habeat duo capita & duo corpora diviſa, bis baptizandum eſt in utroque capite, vel ſaltem unico actu baptizandum eſt dicendo, Ego vos baptizo (ſi periculum ſit in mora & neceſſitas exigat) ſi vero dubitetur: an con-

ſtet duplici anima rationali, ut ſi habeat duo capita cum uno pectore, vel duo pectora ſub uno capite, duplex Baptiſmus conferendus eſt; unus abſolute ex parte, in qua perfectius caput apparet, alter ſub conditione in alia parte, quæ conditio mente etiam concipi poteſt ante prolationem formæ: *Ita Bonacina cum plurimis,*

20. Quando dubitatur; utrum monſtrum ſit genitum ex viro & fæmina, vel ex fæmina & bruto, poteſt baptizari ſub conditione, niſi certo conſtet animal eſſe rationale. *idē ibidem,*

21. Si naſcatur monſtrum habens caput færinum, & reliqua membra humana, & adhibita diligentia debita ad inquirendum, an ſit homo; vel bellua, vel natus eſt ex viro; & fæmina, *dicit cum aliis Bonacin.* (arbitror remanente dubio) abſolute baptizari non poſſe; ſed ad ſummum cum conditione. *ibidem.*

22. Quando dubitatur, an infans baptizatus vel non, ex eo quia fuit baptizatus vg. in pede &c. vel cum materia ſive forma dubia, ſi ab hac vita decedat: eſt ne ſepeliendus in loco ſacro? Reſpondent Bonacina, Diana, Remigius apud Octavium Maria ſuis locis citati: eſſe ſepeliendum & rationes dant interrogatione 767 fol. 393.

23. Infans expoſitus quocunque loco, ſcriptum penes ſe habens teſtificans baptizatum ſe eſſe, eſt ne adhuc ſub conditione rebati-

zan-

zandus: vel non? Respondetur apud Octavium Maria Interrogatione 765. fol. 196. Pro utraque parte adesse validas rationes DD. & authoritatem, Sed Bonacina, Diana, Remigius ibidem Citati, cum conditione rebaptisandum tenent, præter alias ibidem rationes. Hoc maxime attento, Si supponatur subjectus esse infans à Iudæis vel Hæreticis, qui execrantur baptismum, vel saltim utrum sit bene baptizatus.

24. Invalidus est baptismus, si duo unum infantem baptizant, alter applicando materiam alter formam. *Ita Busembaum cum aliis citatis de baptismo.*

25. Cognatio spiritualis non contrahitur inter ipsos Patrinos, ut docent Doctores communiter, & habetur ex Consti. Pii V. quæ incipit: (*cum illius vicem*) edita anno 1566. in qua etiam aperte declaratur: Posse Patrinum matrimonium contrahere, cum qua simul alienum Filium suscepit. Sic apud Octavium Maria Citantem alios parte 2. Repertorii Interrogatione 873. fol. 344. Contrahitur autem Cognatio spiritualis, quæ est impedimentum dirimens Matrimonii, inter baptizantem & baptizatum, baptizatique Patrem & Matrem, inter baptizatum & Patrinum, qui locum Patris Matris tenet, non autem inter ipsos Patrinos oritur aliqua spiritualis cognatio; *Sic apud eundem Interrogatione 786: fol. 413. ubi citan. turalii.*

INSTRUCTIO DECIMA OCTAVA.

Quomodo procedendum sit Sacerdoti in difficultatibus circa Matrimonium occurrentibus?

I.

SI Parochus in Confessione Sacramentali novit aliquem habere impedimentum Matrimonii dirimens, non potest illi denegare Matrimonium propter impedimentum in Confessione cognitum; alias esset fractor sigilli confessionis, debet igitur ipsum pænitentem intra Confessionem admonere; ne contrahat; si vero jam parata sunt omnia ad nuptias, nec adest alia via evadendi infamiam, vel suspicionem gravis delicti in Confessione manifestati; potest Confessarius uti tali remedio: ut sponsus voveat castitatem ad mensem, deinde dicat consanguineis, aut etiam aliis, voto castitatis obstrictum se esse, sibique à Confessario mandatum, ut à Matrimonio abstineat, donec obtineatur à sede Apostolica dispensatio; debet tamen cavere, ne dicat votum esse ad tempus, ne audientes possint dicere quod sufficiat Episcopi dispensatio, nam tunc dictum remedium nihil valeret. *Ita Octavius Maria citans alios Interrogatione* 816. *fol.* 434. *Tom.* 1.

2. Quando quis obtinuit dispensationem super impedimento occulto in foro interno, si postea contractô Matrimoniô detegatur, & publicetur dictum impedimentum, opus est: ut impetretur ratificatio dispensationis in fo-

ro externo, & interim cohabitare non possunt simul contrahentes, imo per judicis officium separandi sunt, donec in foro externo dispensationem obtinuerint. *Idem ibidem citans alios Interrogatione* 818.

3. Potest Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus, quando Matrimonium bona fide contractum est, & publice, ac impedimentum est occultum & separatio Conjugum nequit fieri absque magna famæ jactura, aut scandalo, aut alio magno inconvenienti, & neque ad Pontificem iri, neque ad alium habentem Privilegium dispensandi, aut si adiri potest, dispensatio tamen differri nequit absque probabili periculo. *Idem ibidem interro.* 817. *citans alios.*

4. Confitendo pænitens Sacramentaliter, dicit se, (cogente Domino) contraxisse Matrimonium, quod sicut coactè contraxit; ita illud tenere noluit, sed à consorte aufugit non consummato matrimonio in alias partes, ubi complacens sibi in alia persona libera, contraxit matrimonium cum ea, tandem movetur scrupulo, petit se in Confessione Sacramentali quietari; quomodo ergo resolvendus est? Respendetur: illud Matrimonium ex metu Domini reverentiali contractum irritum esse, non solum jure naturæ, sed etiam jure positivo; Requiritur tamen, ad rescissionem talis Contractus Matrimonialis sententia Judicis,

non

non tanquam irritantis sed solum irritum facientis, quod caute faciendum, ne reveletur persona. *Ita Molina disp. 267. Rebellus part. 2. lib. 1. q. 5. con. 1. universaliter, etiam quo ad contractus onerosos Basilius Pontius sect. 4. de matrim: c. 6. Nro 4. Diana part. 3. tract. 5. resol. 118. citati apud Patricium sporer. Tract. 6. in Decal. c. 2. Sec. 4. assert. 7 p. 2. Nro Margi. 118. & Nro123.*

5. Supra positus talis pænitens, dicens se coacte contraxisse Matrimonium, & tamen consummasse fatetur, non quidem intentione hac, ut maneat cum consorte, sed ut habita occasione & libero accessu, quasi sub prætextu Matrimonii carnali utatur copula. Peccavit ne, & an teneatur in Matrimonio permanere?

Respondetur, cum Fillucio Tract. 10mo de Sacramento Matrimonii par. 1. c. 4. Nro Marg. 113. Si consummatio Matrimonii ex metu (ut supra reverentiali) contracti, & copula intervenit affectu (ut in dubio supponitur) fornicario, certum est non convalidari matrimonium illud, quia non est signum affectus conjugalis: in tantum enim poterat ratificari, in quantum fuisset ipsius signum. Et ille sic accedens ad illam fæminam, vel fæmina ad Virum, toties peccavit mortaliter, quoties taliter sive vir, sive mulier accessit. *Notandum tamen*: Si hic accessus liber ad illam cohabitando simul fuit diuturnus, puta per medium annum, vel di-

uti-

utiùs, habita opportunitate recedendi per illud tempus, talis cohabitatio sufficiens signum est consensus spontanei de novo habiti in matrimonio, & per eam cohabitationem, atque frequentem accessum ratificari matrimonium dicto metu contractum constat. *Ex capite Ad id de Sponsalibus*: Pro tutiori resolutione, qualis debeat esse ejusmodi cohabitatio, videatur *Sanches disp.* 18. *Nro* 5. *de Sacram Matrim*: *ubi fuse de hac re, & dubio agitur.*

6. Qualecunque Impedimentum dirimens inter contrahentes in Sacramentali Confessione advertat Parochus, si nullis rationibus, & svasionibus, nullis motivis & remonstrationibus vincere potest contrahentes de hoc non ignorantes, vel saltem unum ex ipsis ejusdem conscium, præsertim cum jam sunt parata omnia & hospites præsentes, propter servandũ sigillum Confessionis debet illos Parochus copulare; si vero aliquo tempore ante copulationem confiteantur, & tale impedimentum appareat, debet svadere Confessarius, ut impetrent ab Episcopo dispensationem, quia tunc dum agitur de infamia sponsi alicujus & est urgentissima necessitas, (iuxta Patrem Sporer) potest dispensare Episcopus. *Jta Busemb. lib.* 6. *tract.* 6. *de Matr. c.* 3. *Dub.* 1. *de impedim. Matr. Nro* 4.

7. Quod si etiam impedimentum ligaminis Confessarius cognoscat in Confessione Sacramen-

mentali, & retractare nullo modo potest, sic impeditum debet illum copulare, sicut debet communicare publice petentem, etiamsi ex Confessione sciat esse indignum, idque propter sigillum Confessionis, de quo sequenti Instructione. *Ita Henricus Heinlau. in Medulla casu 4. Pater vero Sporer in Theol. sacr. part. 4. c. 1. sect. 2 de peccatis Conjugum differens p. 53. Nro* 445. inducendum esse ait illum sponsum, imo cogendum, ut omni possibili modo, vel prætextu separetur, aut fuga occulta quæ viro facilior, fæminæ difficillima, aut divortii (sub alio titulo si adsit) procuratione. *Videatur Sporer.* Si autem solus Confessarius advertat ex Confessione impedimentum dirimens, quando iam ad nuptias parata sunt omnia, sique pænitens laborat ignorantia invincibili, tunc Confessarius taceat, dissimulet, & bona potius fide, quàm conscientia consternata agere sinat. *Ita Henric. Heinlau in medulla Theol. practi.*

8. Si verò in Confessione pænitens laboret ignorantia vincibili de impedimento dirimente & maxime, si Confessarium interroget pænitens,& consilium ab eo petat, tunc ex communi doctrina veritas aperienda est, abstinendi à consummatione donec Romana procuretur dispensatio *Ita Sporer cum aliis loco supra Citato.*

9. Qualis certitudo requiratur de morte Conjugis? ut superstes possit cum alio matri-
mo-

monium inire? Resolvit Bonac. cum *aliis de Matr. q. 3. pun.* 10. *Nro* 12. Debere esse veram documentalem, & probatam, & quidem judicio prudentum, nec unius testis valere testimonium (nisi forte sit tantæ authoritatis, & opinionis, ut ei credatur facile.)

Hinc sequitur uxorem non posse cum alio contrahere, quando ipsius vir absuit per multos annos, nam certitudo moralis non habetur per absentiam multorum annorum, sicut nec habetur per solam famam, cum fama soleat oriri ex incerto authore & plerũque fallaci, nisi forte cum fama tanta existant indicia, ut nullus dubitandi locus relinquatur. Quod Ordinarii erit judicare.

INSTRUCTIO DECIMA NONA.

Quomodo se gerere debeat Confessarius in servando sigillo Confessionis Sacramentalis, & aliis secretis?

I.

SEcretum seu Sigillum Confessionis est perpetuum, hoc est: semper ligat, ita ut nunquam reserari possit; Alia verò secreta, quæ regulariter celanda sunt, sæpe in casu possunt, & debent revelari, utpote quando occultatio talis Secreti graviter seu notabiliter noceret animæ, corpori, honori vel rei familiari proximi. *Ita Moscicensis citans Navarrum c.* 8. *n.* 2. *Prax. lib.* 3. *c.* 1. *n* 9 in suo libello.

2. Itaq; in Sigillo Confessionis neque Papa dispensare potest, ut Confessarius possit

con-

confeſſionem revelare. Neque ipſe Confeſſarius poteſt quocunque modo, directe vel indirecte, verbo, nutu, aut ſigno audita in Confeſſione revelare, etiam jubente quocunque ſuperiore ſub pæna Excommunicationis, quæ tamen invalida eſſet, ut quæ contineret intolerabilem errorem. Neque tunc poſſet, quando celare Confeſſionem cederet in graviſſimum præjudicium corporale, aut etiam ſpirituale communitatis: ut ſi quis confeſſus ſit: Se propoſitum habere ſeminandi hæreſes aut Civitatem hoſtibus tradendi. *Sic Moſcicenſis citans alios in ſuo libello.*

3. Et ſi pro ſalvanda Republ. licitum non eſt revelare Confeſſionem, multo magis pro avertendo malo, vel graviſſimo detrimento alicujus perſonæ, ſive tertiæ, ſive pænitentis, ſive ipſiuſmet Confeſſarii, ut ſi quis ducatur ad mortem & Confeſſarius ſcit (ex Confeſſione alterius veri authoris) eius innocentiam, non propterea poteſt id manifeſtare, ſicut neque tunc; quando propter mendacia aut falſas relationes in Confeſſione cognitas aliquis gerit inimicitias cum aliquo, neque vult reconciliari. *Idem ibidem cum aliis.*

4. Hoc autem adeo verum eſt; ut etiamſi confitens ſit impænitens, hoc eſt nolit à peccato deſiſtere, & invalide confiteatur, neque ſubſecuta ſit abſolutio, nihilominus ſigillum ſtringit.

5. Ne-

5. Neque poteſt Confeſſarius excuſari aliquo metu, aut vi, aut ſi Tyrannus, aut quis alius perditus gladium ad os Sacerdotis admoveat ipſum iugulaturus, aut ipſum igne concrematurus, vel exquiſitas mortes minaretur, niſi revelet audita in Confeſſione, mori potius debet, Martyriique coronam expectare, quam revelare. *Idem ibidem cum aliis.*

6. Inſuper, neque propter Confeſſionis integritatem licitum eſt frangere ſigillum Confeſſionis, ut ſi ipſe Confeſſarius confiteretur coram alio Sacerdote, errorem tamen ſuum confitendo explicare non valeret abſque eo, quod Confeſſor ſuus veniat in cognitionem illius pænitentis, deberet ſilere illud peccatum, donec inveniat talem pro ſe ipſo Confeſſarium, qui non poſſet devenire in notitiam talis pænitentis. *Idem ibidem cum aliis.*

7. Neque ſolum peccata mortalia, ſed etiam venialia, item peccatorum circumſtantiæ & ea, quæ dicuntur ad declarandum peccatum, nec tantum peccata ſecreta, ſed nec publica quatenus in Confeſſione ſunt cognita. (Item ipſe peccator & peccati complex imprudenter detectus) revelanda ſunt! *Idẽ ibidẽ.* Neque illa per quæ poſſet peccator, vel peccatũ deprehendi, quamvis iſta per ſe peccata non eſſent, nec ita licet de auditis in Cõfeſſione loqui, ut facile deveniri poſſit in cognitionem vel ſuſpicionem peccatoris. *Idem ibidem.*

8. Hinc non eſt in rigore fractio ſigilli Cōfeſſionis revelatio peccati in abſtracto, ut nullatenus ad notitiam perſonæ deveniri poſſit. Et quamvis ita ſit: peccatum tamen eſt abſque neceſſitate conſilii petendi, vel alia rationabili cauſa id facere, ne ſimplices exiſtiment eſſe Confeſſionis revelationē. *Idē ibidē.*

9. Ea, quæ præter peccata ſciuntur in Cōfeſſione, nequè pertinent aliquomodò ad peccata (ut ſunt hiſtoriæ) & ex eorum revelatione nullum generatur pænitenti periculum cōnfuſionis, ſuſpicionis, aut alterius nocumenti, directe, vel indirecte, per accidens, nec cadunt ſub ſigillum Confeſſionis, eo ipſo, quod nullo modo inſerviunt accuſationi peccatorum, tamen ea manifeſtare ex ſe illicitum eſt. *Idem ibidem.*

10. Neque debet Sacerdos unquam de re ulla audita in Confeſſione vel mutire: auditores enim pertimeſcunt, eo quod ibi audita non adeo ſancte, & ſtricte reconduntur. *Idem ibidem.*

11. Itaque in nullo caſu, (ſi vera fuit Confeſſio, hoc eſt: facta intentione faciendi accuſationem coram DEO, & non animo pervertendi Confeſſarium, vel ſecuriùs pertrahendi ad conſpirationem, hæreſim, aut aliud malum) revelare licet. *Idem ibidem.*

12. Præterea, ex facultate pænitentis licet, quamvis enim aliqui negent. Tamen *D. Thom.*

4. d. 21. q. 3. a. 2. cum multis aliis Theologis (quæ ſententia vera eſt & communis) Quod tamen faciendum temere non licet, ſed prudenter & cum rationabili cauſa, atquè ad ejus duntaxat utilitatem. *Idem ibidem.*

13. Pænitentia publica pro peccato occulto audito in Confeſſione, ſi datur & impletur, ut intelligi poſſit ab aliis eam fieri ex præſcripto Confeſſarii ob culpam occultam, aut publicam, eſt revelatio! Unde non expedit pænitentiam publicam injungere, non tantum pro occulto, ſed neque pro publico crimine, neque poteſt ad eam cogi pænitens, & ſatis eſt, Si pro publico ſatisfaciat peccator occulte. *Idem ibidem.*

14. Secretum naturale, ſi fiat cum gravi ſeu notabili præjudicio, eſt peccatum mortale ſi reveletur. *Idem ibidem* Nota: Deligens Confeſſarius de his legat fuſiora in Marchantio Tract.5.Candelabri Myſtici, de Complice, & de ſigillo, hæc tāen breviter notata obſervet.

INSTRUCTIO VIGESIMA.

Quomodò ſe gerere debeat Confeſſarius circa reconciliationem Hæreticorum?

I.

CUm magna benevolentia, & charitate excipiendus eſt Hæreticus petens reconciliari.

2. Bona voluntas eſt collaudanda, & animanda.

3. Operam ſuam illi offerre ad negotium

hoc salutare consummandum expedit.

4. Inquirendus est de motivo primo ad id?

5. Hortandus est: ut pro motivo gratias agat DEO; & ulteriorem exposcat gratiam ad obtinendam salutem animæ suæ, pro quo ipse Sacerdos ad DEUM instet suis precaminibus; & ab aliis id fieri exposcat.

6. Notandum tamen: Si hæreticus pauperem se dicat, mediisq; sustentandi destitutum, ad hoc aparte Sacerdos indicet, curam istam in se suscipere non valere, sed promittat rogare DEUM, ut piorum corda moveat ad opem illi porrigendam.

7. Tandem plena ei Instructio in articulis Fidei detur, & quidem: ut sciat *Pater noster &c. Ave Maria &c. Credo &c.* Sacramenta Ecclesiæ. Mysterium SS. Trinitatis. Præcepta DEI & Ecclesiæ, modum & obligationem fidelis peccatorum suorum Confessionis, & si habeat aliqua dubia, resolvantur illi, instruatur variis pietatis officiis, doceatur recitare Rosarium B. Virginis sive Coronam &c.

8. Notandum etiam: Non semper talibus credendum esse, & statim; sed per varias quæstiones diversis temporibus sunt probandi.

9. Confessarius non magnam solicitudinem suscipiat pro ipsorum sustentatione, ostendat tamen se illis familiarem.

10. Cum autem intellexerit ex omnibus circumstantiis verè constantem esse, & bona in-

intentione velle ſe profiteri, & ſuſcipere fidem, non propter aliquos reſpectus, ſed ſolius animæ ſalvandæ deſiderio, aſſignetur illi tempus reconciliationis; Et cum ſit jam benè omnibus inſtructus; adducatur coram aliquot teſtibus ad Altare, & ſi ſit hæreticus toleratus, ut in Partibus Germaniæ, & ubi permixtim tales hæretici cum Catholicis manent; non fiant aliæ ceremoniæ uti verberatio &c. ſed jubeat facere profeſſionem fidei ut ſequitur.

Profeſſio Fidei à PIO IV. decreta.

EGo N. firma fide credo, & profiteor omnia, & ſingula quæ continentur in Symbolo fidei, quo Sancta Romana Eccleſia utitur, videlicet: Credo in unum DEUM patrem Omnipotentem, Factorem Cæli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum Dominum IESUM Chriſtum Filium DEI Unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula: DEUM de DEO, lumen de lumine, DEUM verum, de DEO vero. Genitum non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt. Qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem, deſcendit de cælis Et incarnatus eſt de Spiritu Sancto ex MARIA Virgine; Et Homo factus eſt. Crucifixus etiam pro nobis, ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt. Et reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas. Et aſcendit in cælum, ſedet

ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria, judicare vivos & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem; Qui ex Patre Filioque procedit; Qui cum Patre, & Filio simul adoratur & conglorificatur; Qui locutus est per Prophetas. Et unam Sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum; & expecto resurrectionem mortuorum; & vitam venturi sæculi Amen.

Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem Ecclesiæ observationes & constitutiones, firmissimè admitto & amplector.

Item sacram Scripturam juxta eum sensum quem tenuit & tenet sancta Mater Ecclesia; cuius est judicare de vero sensu & interpretatione Sacrarum Scripturarum, admitto; Nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum Patrum accipiam, & interpretabor.

Profiteor quoq; septem esse verè, & propriè Sacramenta novæ legis à IESU Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria; scilicet Baptismum Confirmationem, Eucharistiam, Pænitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre; Et ex his Baptismum, Confirmationem, & ordinem sine Sacrilegio reiterari non posse.

Re-

Receptos quoquè & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in supradictorum omnium Sacramentorum solemni administratione recipio & admitto.

Omnia & singulà, quæ de peccato originali & de justificatione in sacro sancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in missa offerri DEO verum proprium & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis: atque in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse vèrè, realiter; & substantialiter Corpus & sanguinem, unà cum anima, & Divinitate Domini nostri IESU Christi, fieriquè conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem. Quam conversionem Catholica Ecclesia Transsubstantiationem nominat.

Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque Sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari: Similiter Sanctos unà cum Christo regnantes, venerandos, atquè invocandos esse, eosquè orationes DEO pro nobis offerre, atquè eorum reliquias esse venerandas.

Firmissimè assero Imagines Christi ac DEIparæ semper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas & retinendas esse, atquè eis de-

debitum honorem & venerationem impertiendam.

Indulgentiarum etiam poteſtatem à Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe; illarumquè uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe affirmo.

Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam omnium Eccleſiarum matrem & Magiſtram agnoſco, Romanoque Pontifici Beati Petri Apoſtolorum Principis Succeſſori, ac IESU Chriſti Vicario veram obedientiam ſpondeo & juro.

Cætera item omnia à ſacris Canonibus & Oecumenicis Conciliis, ac præcipuè à ſacroſancta Tridentina Synodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcunquè ab Eccleſia damnatas, rejectas & anathematizatas; ego pariter damno, rejicio & anathematizo.

Hanc veram Catholicam fidem extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſpontè profiteor, ac veraciter teneo eandem integram & inviolatam, uſque ad extremum vitæ Spiritum conſtantiſſimè (DEO adiuvante) retinere & confiteri, atquè à meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri & prædicari quantum in me erit curaturum: Ego idem N. ſpondeo, voveo ac juro. Sic me DEUS adiu-

iuvet & hæc Sancta DEI Evangelia.

Professio Fidei Polonica videatur, supra fol. 80.

Professio Fidei Germanicè à Pio IV. decreta.

Ich N. bekenne und glaube von Grund meines Hertzens sammentlich und sonderlich alles so in dem Heiligen Glauben begriffen ist/ den die Heilige Römische Kirche auff diese Weise gebraucht

Ich glaube in einen Gott Vatter Allmächtigen Schöpffer Himmels und der Erden/ aller sichtbaren und unsichtbaren Dingen/ nnd in einen unseren Herrn Jesum Christum den Eingebohrnen Sohn Gottes aus den Vatter von Ewigkeit gebohren Gott von Gott/ Licht von Licht/ein wahrer Gott von wahren Gott; gebohren/ und nicht erschaffen/ gleicher Substanz und Wesens mit den Vatter/durch Ihn sind alle Dinge erschaffen/ Der umb uns Menschen und unsers Hayls willen ist gestiegen von den Himmeln/ und hat durch den Heiligen Geist aus Maria der Jungfrauen Fleisch an sich genommen und ist Mensch worden. Er ist auch für uns unter Pontio Pilato gekreützigt worden/ hat gelidten und ist begraben/ und am dritten Tage/ laut der heiligen Schrifft/ widerumb auferstanden. Er ist gegen Himmel auffgefahren/ sitzet zur Rechten Gottes des Vaters/ und wird wiederumb kommen mit Glory und Herrlichkeit zu richten die Lebendigen und die Todten/ dessen Reichs kein Ende seyn wird. Ich glaube auch an den Heiligen und Lebendig machenden Geist/ der vom Vater und dem Sohn

ausgehet/ der sambt dem Vater und dem Sohn zugleich wird angebethet und geehret/ der gered hat durch die Propheten. Ich glaube auch eine einige/ Heilige/ Catholische und Apostolische Kirchen. Ich bekenne eine Tauff zur Vergebung der Sünden und erwarte die Aufferstehung der Todten/ und ein Leben der künfftigen Zeit Amen.

Ich glaube auch vestiglich/ und nehme an der heiligen Apostel und Catholischen Kirchen Lehrordnung und Satzungen. Die heilige Schrifft verstehe und lasse ich zu/ in dem Verstand/ den die heilige Kirch unsere Mutter bißhero gehalten und noch halt/ deren dazu gehöret von dem rechten Verstand und Auslegung der heiligen Schrifft zu urtheilen/ und zu richten. Ich will auch gemeldte Schrifft allezeit nach der einhelligen Auslegung der heiligen Vätter verstehen und auslegen.

Ich glaube und bekenne auch/ daß wahrhafftig und eigentlich sieben Sacrament des neuen Gesätzes oder Testamens von Christo Jesu unseren Herrn eingesetzt und dem Menschlichen Geschlecht sehr nutzlich (wiewohl nicht alle einem jeden Menschen zur Seeligkeit nothwendig seyn) als die Tauffe/ die Firmung/ das Sacrament des Altars/ die Buß/ die letzte Oelung/ die Priester weyh/ und die Ehe/ und daß die Sacramenten dem Menschen Gnad mittheilen/ aus welchen die Tauff/ die Firmung und die Priester weyhe ohne grosse Gottes lästerung nicht mögen zum andern mahl wiederholet werden.

Ich

Ich nehme auch anff und an alle bewährte und gewöhnliche Bräuche und Ceremonien der Catholischen Kirchen/die sie in hochermeldter Sacramenten offentlicher Reichung und *Administration* gebraucht.

Desgleichen glaub ich alles sammentlich und sonderlich/ was von der Erbsünd und Rechtfertigung des Sünders in allgemeinem Concilio zu Trient zu glauben erkläret und beschlossen worden ist.

Item glaube ich/ daß in der heiligen Meß Gott dem Herren ein wahres/ eigentliches und Versöhn opffer für die Lebendigen und die Todten auffgeopffert werde/und daß im Hochwürdigen Sacrament des Altars seye wahrhafftig/ leiblich/ und wesentlich der Leib und das Blut mit Seel und Gottheit unsers Herrn Jesu Christi/ und daß die gantze *Substantz* des Brods in den Leib/ und die gantze *Substantz* des Weins in das Blut Christi verwandelt werde/ welche Verwandelung die Catholische Kirch nennet *Transsubstantiationem*, das ist Verwandlung einer *Substantz* in die andere

Ich glaube auch daß unter einer Gestalt allein der gantze und unzertheilte Christus/ und das wahre Sacrament seines Fron-Leichnambs fruchtbahrlich genossen und seeliglich empfangen werde

Ich glaube festiglich daß ein Feg-Feuer seye/ und daß denen Christglaubigen Seelen/ so allda abzubüssen verhafftet/ durch Fürbitte/ Allmoßen und andere Gottseelige wercke der Glaubigen geholffen werde.

Item

Item daß man die lieben Heiligen/ welche mit Christo regiren/ als Freunde Gottes und unsere seelige Mitglieder ehren und anruffen solle/ und daß sie auch Gott für uns bitten/ darzu auch daß ihre heilige Leiber und Heiligthumb alß gewesene werckzeug des Heiligen Geistes/ so wieder am Jüngsten Tag zu ewiger Glory auffersteh en werden/ in Ehren zu haben seynd.

Ich glaube auch beständiglich/ daß unseres Herrn Jesu Christi und seiner Mutter Mariä/ auch anderer lieben Heiligen Bilder und Gemähl/ welche uns der wohlthaten Gottes und aller guten Exempel erinnern zu haben und zubehalten seynd/ und daß man Ihnen gebührende Ehr und Reverentz erzeigen soll.

Item ich glaube für gewiß/ daß Christus unser lieber Herr in der Kirchen den Gewalt des Ablaß gelassen hat/ und daß dessen Gebrauch dem Christlichen Volck hoch-nützlich und heylsam sey.

Ich erkenne auch die Heilige/ Catholische/ Apostolische- Römische Kirchen für eine Mutter und Meisterin aller andern Kirchen.

Verheisse auch und gelobe wahrhafftigen Gehorsam dem Römischen Bischoffen/ als der da ist des heiligen Petri der Apostel Fürsten Nachkommer/ und unsers Herrn Jesu Christi auff Erden *Vicarius* und Stadthalter.

Deßgleichen glaub ich auch und nehme ungezweiffelt an/ alles was von den heiligen Canonen und allgemeinen Concilien und insonderheit von

dem

dem jüngst gehaltenem heiligen *Concilio* zu Triedentzu glaubtn fürgehalten/gebothen/ beschlossen und erkläret ist. Hergegen aber verwerffe/ verfluche und verdamme ich alle Ketzereyen/Irrthümer und glaubens spaltungen/ so von gemeldter Kirchen bißhero verworffen verflucht und verdammet seyn. Diesen wahren Catholischen Glauben/ außerhalb dessen niemand seelig werden kan/ den ich allhier zugegen freywillig bekenne/ und warhafftig glaube/ denselben (wills Gott) will ich gantz unverletzt biß in meine Stube vestiglich und beständiglich halten und bekennen.

Ich will auch so viel mir möglich allen Fleiß anwenden/ damit dieser Glaub von meinen Unterthanen/ oder von denen welche meiner sorg befohlen seyn gehalten/ gelehret und geprediget werde.

Daß verheiße/ gelobe und schwere ich N. also helffe mir die Allerheiligste und unbegreifflichste Dreyfaltigkeit und alle Gottes Heiligen und Außerwählten. Amen.

Finita Professione Fidei, Professus.

Facit Confessionem Sacramentalem & Sacerdos illum absolvit forma sequenti.

Forma absolutionis ab hæresi.

Misereatur Tui omnipotens DEUS, & dimissis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam Amen.

Indulgentiam, absolutionem & remissionem peccatorum tuorum, tribuat tibi omnipotens

&

& Misericors Dominus. Amen.

Dominus noster IESUS Christus te absolvat, & ego authoritate ipsius, & SS. Petri & Pauli Apostolorum, nec non Sánctissimi Domini nostri Papæ N. mihi commissa, & hactenus nondum revocata, absolvo te ab omni vinculo excommunicationis, quo teneris propter hæresim in qua vixisti, & incorporo te gremio S. Matris Ecclesiæ, communioni Fidelium, & participationi Sacramentorum ejusdem Sanctæ Romanæ Catholicæ, & verè Apostolicæ Ecclesiæ; Deinde, eadem authoritate absolvo te ab omnibus peccatis tuis; In Nomine Patris ✠ & Filii ✠ & Spiritus ✠ Sancti, Amen.

Forma Absolutionis Sacramentalis Apostatæ à Fide.

MIsereatur Tui omnipotens DEUS, & dimissîs peccatîs tuîs perducat te ad vitam æternam, Amen.

Indulgentiam absolutionem & remissionem peccatorum tuorum, tribuat tibi Omnipotens & Misericors Dominus Amen.

Dominus noster IESUS Christus, te absolvat & ego authoritate ipsius, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, nec non Sanctissimi Domini nostri Papæ N. mihi commissa; ego te absolvo ab omni vinculo Excommunicationis, quàm incurristi propter Apostasiam à Fide, & errores, quos fortassis, etiam aliis tradidisti, & restituo te gremio Sanctæ Ma-

tris Ecclesiæ, communioni fidelium & participationi Sacramentorum ejusdem Sanctæ Romanæ Catholicæ, & vere Apostolicæ Ecclesiæ; Deinde, eadem authoritate: Ego te absolvo ab omnibus peccatis tuis, In Nomine Patris ✠ & Filii ✠ & Spiritus ✠ Sancti Amen.

Forma absolutionis à Suspensione vel Interdicto extra vel intra Sacramentum.

SI Sacerdoti sit Commissa facultas absolvendi aliquem à suspensione, vel Interdicto, quamvis nulla verba sint præcipuè determinata; uti poterit hac forma. Pænitens dicat confiteor &c. Et Sacerdos: Misereatur tui omnipotens DEUS, & dimissîs peccatîs tuîs; perducat te ad vitam æternam Amen.

Indulgentiam absolutionem,& remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & misericors Dominus Amen.

Authoritate mihi ab N. tradita; Ego te absolvo à vinculo suspensionis (vel) interdicti, quàm (vel) quod propter tale factum (vel) causam incurristi (seu) incurrisse declaratus es. In Nomine Patris ✠ & Filii, ✠ & Spiritus ✠ Sancti Amen.

Si vero Confessario, sive in foro Conscientiæ sive extra, data sit potestas dispensandi super irregularitate, tunc; postquam absolverit à peccatis, addat consequenter.

Et eadem authoritate dispenso tecum super irregularitatibus (*si sint plures,*) in quàm

(vel)

(vel) in quas, ob talem (vel) tales caufas (*eas exprimendo*) incurrifti, & habilem reddo, & reftituo te executioni ordinum & officiorum tuorum. In Nomine Patris ✠ & Filii ✠ & Spiritus ✠ Sancti Amen.

Si nullum ordinem habeat, dicatur: Habilem reddo te ad omnes ordines fufcipiendos.

Quodfi neceffe fit titulum beneficii reftituere & fructus malè perceptos condonare, fubiungat.

Et reftituo tibi titulum (feu) titulos beneficii & condono tibi fructus malè perceptos. In Nomine Patris ✠ & Filii ✠ & Spiritus ✠ Sancti Amen.

Advertat autem Sacerdos ne ullo modo huiufmodi facultatis fuæ terminos excedat.

Præcautio circa reconciliationẽ Hæreticorum.

Facultate abfolvendi à cafibus refervatis quo ad ipfa peccata, fine dubio Privilegiati Confeffarii non poffunt uti extra Sacramentum Confeffionis, fed tantùm eorum Confeffionibûs, diligenter auditîs, ut apud *Szporer de Abfo. à ref fol.* 428. *parte* 3. *c.*6. loquitur Paulus III. Pontifex ibi citatus? At vero Facultate abfolvendi à cenfuris poffunt uti etiam extrà Sacramentum pænitentiæ, & abfque Confeffione Sacramentali. *Rationes ibi pofitas vide, qui fubdit!* dicens: Unde Confeffarii etiam delegati frequentiffimè feparant abfolutionem à cenfura, ab abfolutione à peccato, etiam in foro confcientiæ, Prælatus enim à cenfura abfolu-

ſolutum, pro abſolutione à peccatis remittit ad alium Confeſſarium, neque quò ad hoc apparet aliqua limitatio in dicto Privilegio, ergo abſquè Confeſſione Sacramentali abſolvere à cenſura poſſunt, dummodo pænitens fateatur ſuam culpam & ſatisfacere paratus ſit. Quamvis Layman notet *ibidem*. Non eſſe facile ita procedendum, ut privilegiatus à cenſura vel alia pænâ Eccleſiaſtica ex peccato reſultante abſolvat, niſi vel in audita eius Confeſſione, vel ſaltem in ordine ad Confeſſionem mox inſtituendam, quia id tutiùs, conſultiùs & uſitatiùs eſt. *Jta apud Sporer ſupra citatus ibidem.*

Attamen Buzembaum in nova editione de cenſuris dubio 6. lib. 7. c. 1. fol. 749. ad finem adſtipulatur ſuperiori ſententiæ dicens: *Probabiliùs eſt* eum, qui habet poteſtatem abſolvendi in foro Conſcientiæ à cenſura, poſſe id facere etiam extra Confeſſionem, & pro ſe citat non nullos *ibidem*.

Et Baſſæus de abſolutione fol. 15. n. 22. cum ibidem citatis aſſentitur dicens: Probabile eſt abſolutionem cenſurarum impendi poſſe extra Confeſſionem, quamvis in Confeſſione facultatis dicatur, *auditis Confeſſionibus*.

Nam hæc clauſula refertur ad abſolutionem à peccatis; Unde habens Privilegium & facultatem abſolvendi à cenſuris in foro conſcientiæ, poteſt illarum abſolutionem impen-

dere extra Confessionem, etiamsi non absolvat à peccatis, aliud est enim forum Conscientiæ, aliud forum Sacramenti pænitentiæ, imo qui habet facultatem absolvendi in foro pænitentiæ, potest absolvere extra Sacramentalem Confessionem, quoties absolutio cadit supra materiam, ad quam per se non requiritur absolutio Sacramentalis, nisi aliter colligatur ex verbis concessionis. *Sic ille cum citatis.* Ex hoc doctissimus Vir Moscicensis Ordinis Prædic. in suo libello, attendere iubet ad essentialia facultatis, dicens: habens facultatem absolvendi ab hæresi in foro pænitentiæ, non potest absolvere à sola excommunicatione, & causa Confessionis integræ faciendæ pænitentem remittere ad Confessarium inferiorem. Idque si habeat facultatem limitatam & Sacramento pænitentiæ alligatam; tunc enim absolutionem duntaxat Sacramentalem dare potest, ac proinde in Sacramento pænitentiæ, & non judicialem extra Sacramentum, nisi hoc in facultate exprimatur. Sic supra citatus cum aliis à se citatis. Dicit enim apud eundem Citatum Toletus: Lib. 1. c. 14. Nro 7. *Non valet absolutio ab excommunicatione, si non fiat iuxta formam mandati.* Et Nauarrus ibidem citatus: *Nihil valet absolutio facta à delegato, non servatâ absolvendi in delegatione expressâ formâ, & plures qui ibi citantur.*

Advertendum est Confessario habenti facul-

cultatem abſolvendi ab hæreſi, quales in ſe includat abſolvendos. Ut rectè abſolvat, ſecundum formam facultatis; Sunt enim hæretici ſic nati, ſunt lapſi, & relapſi, Apoſtatæ; talis enim tantummodò eſt abſolvendus, qualis in Facultate exprimitur.

Catholicus itaque Romanus natus, & educatus in fide vera, quacunque deinde occaſione hæreticus factus, & Apoſtata, ſubiacet pænis hæreticorum, ſcilicet: Excommunicationis, Irregularitatis, & privationis dignitatis, Beneficiorum Eccleſiæ, & ſepulturæ Eccleſiaſticæ. In pænis vero Civilibus pro talibus eſt confiſcatio omnium bonorum, & liberatio ſubditorum à Iuramento fidelitatis illi, infamia, & poſt declarationem Iudicis pæna capitis; de quibus fuſe *Fillucius tract.* 22. *de præcep. Fidei ſpei & Char. c.* 7. per totum. Nihilominus idem *Fillucius* locô citatô nrô. Margin. 242. docet talem prima vice Apoſtatantem, poſſe & debere recipi, & abſolutionem impertiri pro foro Conſcientiæ ab habente licentiam abſolvendi ab hæreſi, iniunctâ ei pro menſura culpæ pænitentiæ menſurâ, uti prudenti Confeſſario pro ſalute pænitentis meliùs in Domino videbitur. Citat pro ſe hic author ratione receptionis talis Apoſtatæ Concil. Arelaten cap. 32. & Aſorium q. 9. Si verò in hac recôciliatione opus eſſet interprete, (non niſi in caſu neceſſitatis ab Eccleſia per-

misso:ad Sacramentum pænitentiæ, posset etiam hic adhiberi, si pænitens ipse spontè velit; Et quantùm ad peccata nota ex tali interpretatione, obligatur ille interpres tali sigillô, quali Confessarius ipse; non revelandi peccata audita, uti communis est sententia. Si tamen interpres esset Sacerdos approbatus, tunc facta cum eo Professione fidei, post absolutionemque eius ab hæresi, per Sacerdotem habentem facultatem ad id, potest ab eo excipere Confessionem peccatorum Sacramentalem & absolvere, de quo iá supra fusiùs dictú.

Si accedat ad reconciliandum, 2dò & 3tiò &c. in hæresim lapsus, sive post primam suam ex hæresi Professionem; sive ex Catholico, verè non potest absolvi ab habente licentiam simpliciter ab hæresi, sed debet procurari alia licentia pro talibus, præter articulum mortis, cum onere tamen sistendi se coram habente potestatem.

Circa Confessionem Sacramentalem hæreticorum advertenda ex Moscicense, qui post integram suorum peccatorum Confessionem à Confessario inquirantur.

I.

QUòd fuerint Christo & DEIparæ Virgini reliquisque Sanctis in Cælo regnantibus injurii.

2. Quòd in Pontificem maximum Christi in terris Vicarium sint calumniati.

3.

3. Quòd Episcopos, Præsbyteros & quoscunque alios ex clero, contumeliîs, contemptibus &c. affecerint.

4. Quòd vitia pro virtutibus docuerint, virginitatem damnaverint, fornicationem, adulterium, incestum (licet quidem non omnes sed dantur tales) concesserint.

5. Quòd Sacramenta, sacrificia, sacraquè omnia Ecclesiæ irriserint, Imagines, sacra vasa rapuerint, confregerint, reliquias sacras contempserint, in cineres redegerint, vel illis ad artes magicas usi fuerint.

6. Quòd fidem & Religionem Catholicam unam veram cognoscentes, in suis erroribus pertinaciter duraverint.

7. Prudens Confessarius pro qualitate status, Conditionis & Personæ Confitentis, prout necessariùm viderit, de his & similibus inquiret pænitentem, & contritum absolvet forma supra posita fol. 153.

Sic itaque reconciliatus hæreticus moneatur à Confessario: ut iam secundùm ritum matris suæ, sanctæ Ecclesiæ Catholicæ vivat, gratias pro sui conversione DEO semper agat. Præcepta DEI, & Ecclesiæ, quæ omnino sciat, observet, communiones sacratissimas frequentet, ab omnique peccato præsertim mortali se contineat, & occasiones ejus fugiat, ac devitet, confessiones fideles, integras sæpius (recompensando annos sine hoc cæ-

lesti cibo corporis Christi peractos) faciendo communicet, B. V. MARIAM, & omnes Sanctos, præcipuè aliquos sibi præelectos Patronos singulari cultu & devotione prosequatur, & se ipsis sæpè recommendet. Pro animabus Fidelium defunctorum oret, in tentationibus & dubiis circa fidem occurrentibus sit fortis, & protestetur: Nihil se velle aliter credere, vel intelligere, quàm quod credit, & intelligit vera Ecclesia Christi Romana. Et ita faciens, vitam æternam consequetur, quam in quacunquè hæresi miserabiliter perdidisset.

INSTRUCTIO VIGESIMA PRIMA.

Quomodò se regulariter gerere debeat Sacerdos in celebratione Missæ ex Moscicense decerpta part. 3. de Pænit.

OMissis hîc illis, quæ ad materiam, & formam consecrationis spectant, tum & de defectibus qui circa hæccontingere possunt, quoniam de istis cuilibet Sacerdoti in quolibet missali manifestè patet, nisi legere non negligat, nonnullæ hic ponuntur præmonitiones.

1. Inveniuntur aliqui, vel nimium conantes exercere devotionem, vel singularem suam volentes demonstrare authoritatem vel alio quôvis intenti motivô, qui in celebratione missæ nimis difformiter incompositè, leviter, & præcipitanter se gerunt, in quo se, (ex præmonitione hoc advertentium & corrigentium authorum) advertant.

2.

2. Moscicensis ords Prædicatorum verè Vir asceticus, & magnæ perfectionis ac scientiæ locô citatô advertit: quòd aliqui consecrantes nimis prope os hostiam & calicem tenent, quasi illum deglutire volentes, cum adstantium offendiculo, seu scandalo, ut auribus propriis audivi, (dicit prænominatus author) & nunc passim talia & similia in nonnullis cernuntur. Hoc itaque non est necessarium, quia etiamsi per cubitum distaret os a calice & hostia, adhuc præsentia materiæ non impediretur, nequè vis consecrationis minueretur.

3. Alii (ut Navarr. c. 16. de tentatione asserit) verba consecrationis tanto conatu & aspiratione ab imo pectore tracta proferunt, ut scandalo sint auditoribus; alii nimis morose, alii volunt: ut halitus, aut verba tangant materiam consecrandam, & nimis ad materiam inclinantur, & halitu illam contingere curant, quod non est necessarium, & neque decens. *Azorius monet.*

4. Alii discrutiantur: Credentes se non rectè, proferre verba consecrationis, & illa sæpiùs repetunt; cum satis sit ea proferre bene moraliter, ut si cum hominibus loquerer & sermo haberetur pro intelligibili & claro. Ideo repetitio in consecratione non est facienda, quia indecens est; Nihilominus: Si quis scrupulosus hoc faceret, forma consecratio-

nis non vitiaretur, & proinde valida esset consecratio.

5. Reprehendit etiam Navarrus (ubi supra) & peccare dicit eos, qui missam tam submissè recitant, ut circumstantes non possint audire, reprehensibiles quoque sunt, qui adeò clamorosè recitant, ut aliis celebrantibus impedimento sint: Unde bene in missalis Rubricis docetur; ut nec nimis altè dicatur, nec nimis celeriter, & tardè, atque submissè, sed ut à prope circumstantibus possint audiri.

7. Et alii quoque summo vitiô laborant; qui in memento & consecratione varios motus corporis apparentes demonstrant, & exhibent movendo hinc inde caput, brachia, in hanc & illam partem spuunt, pedes movent, ac totum corpus mirabiliter inclinant, & flectunt, sese obvertunt, & girant; non sinè stupore, & scandalo adstantium; ubi debet esse modesta compositio totius corporis sinè gestibus, quos inordinatus, & impertinens aliquis zelus movet & excitat.

8. Et illi maximè reprehendendi, qui notabili nimis tempore usque ad tædium, & nauseam audientem supra consecrandam materiam meditantur: Et illi non minùs: qui nondum prolata formâ tota consecrationis jam flectunt & adorant, & illi; qui in elevatione diutiùs hostiam vel calicem tenent elevatum, omnino corrigendi sunt tales & similes defectùs.

9.

9. Nec non illi reprehendendi ſunt qui ante ſumptionem, dicendo: Domine non ſum dignus; ita ſe ab alteri ad latus facie vertunt; ut & illorum faciem ſpectantes intueantur, & illi eorundem ſpectantium vultus proſpiciant, quod eſt ſummæ levitatis, & incompoſitionis in tam graviſſimo negotio vitium, Graviter hæc compoſitè & modeſtè, nec frivolè tractanda ſunt, ad quæ Principatus Cælorum contremiſcunt. Utrum in aliquo caſu licet Sacerdoti interrumpere miſſam vide Inſtruc. 1. ſupra n. 1.

INSTRUCTIO VIGESIMA SECUNDA.

Quomodò ſe gerere debeat Sacerdos circa diſpoſitionem peſte infectorum, ſive ex juſtitia, ut Parochus, ſive ex charitate, ut cæteri, pro tunc animarum curam gerentes ex R. P. Lochner S. I.

I.

NOverit Parochus obligatum ſe eſſe ex juſtitia manere apud ſuos Parochianos hac graſſante lue; niſi alium ſibi ſubſtituat, qui munus ejus curationis animarum fideliter ſuſcipiat, & adminiſtret; Imò teneri loca infecta adire ad Sacramenta adminiſtranda in his caſibus, in quibus periculum animæ incurrunt Parochiani curæ illius commiſſi, quales caſus fere ſunt ſequentes.

1. Si infans natus eſſet, qui neminem haberet, à quo baptizari poſſet; ſi tamen alius Laicus adeſſet, à quo baptizetur infans, non deberet ſe Sacerdos, cum damno totius com-

munitatis in apertum periculum conijcere, ſed plurium auxilio ſe ſervare.

2. Si peſte infectus ita rudis ſit: ut meritò dubitari poſſit, num contritionem perfectam de peccatis eliciturus ſit, tenetur Parochus ad Confeſſionem ægri audiendam deſcendere, niſi probabile ſit nulli peccato mortali obnoxium eſſe, ſive quia paucos ante dies confeſſus eſt, ſive quia alias timoratæ Conſcientiæ fuit; Poteſt tamen (& tutiùs faciet, ſi vel plures eſſent in eodem cubiculo, & commodè unus ſine altero audiri non poſſet, vel certè periculum contagionis immineret) ægrum abſolvere, ſi unicum peccatum, vel mortale vel veniale expreſſiſſet.

3. Si æger facultate loquendi deſtitutus (& de quo dubium poſſet eſſe, num in ſtatu gratiæ ſit) confiteri non poſſet, ſed communicare tamen, tunc enim Sacerdos tenetur ei SS. Euchariſtiam porrigere, tanquam probabile medium gratiæ in tali caſu obtinendæ, in qua adminiſtratione non poteſt Euchariſtiam in menſa ponere, ut ipſe æger illam ſumat, vel in orbe, aut patena illam offerre, ſed ordinariô modô eam porrigere debet: de quo plura infra videbis hac inſtructione.

4. Si æger ratione deſtitutus, neque confeſſus, neque SS. Euchariſtia refectus probabiliter tamen in gratiæ ſtatu eſſe creditur, tunc enim juxta *Tannerum, Fillucium, Granad, Di-*

anam

anam Præpositum, tenetur etiam cum vitæ periculo Sacramentum hoc illi miniſtrare; (licet *Hurtardus apud Dianam* contrarium ſentiat) niſi ex morte Sacerdotis certum & grave periculum toti communitati immineret, tunc enim privatum huius ægri commodum, communi bono communitatis poſtponendum eſſet.

5 Noverit ſuas partes etiam eſſe Sacerdos; per concionem populum de ſequentibus admonere, ubi adverterit ingrui peſtilentiam in populo. 1mo: ut quilibet ſibi perſvadeat ſe eſſe in manifeſto periculo mortis, atque adeò per Sacramenta piè ſuſcepta maturè ſibi proſpiciat. 2do: ut cum peſtis communiter à DEO propter peccata immittatur, quiſque tum pro ſe, tum pro tota communitate DEUM placare ſtudeat, & convenientibus mediis juſtiſſimam hanc DEI iram avertere conetur.

6. Moneat quoque Sacerdos populum; ut qui peſte correptos ſe eſſe cognoſcunt, intra Domos ſuas ſeſe contineant, ſed & ii, qui ſani ſunt, non temere cum infectis agant, & in periculum ſe conjiciant.

7. Ut omnes, qui in templo confitentur, os ſuum non verſus Sacerdotem, ſed verſus tabulam, ſive parietem convertant, neque tunc alii pænitentes propiùs accedant, ut liberiùs Sacerdos & pænitens cavere poſſint mutuum anhelitum & reſpirationem, neque ab adſtantibus audiantur.

8.

8. Item moneantur, ut ſi vocaverint Sacerdotem ad ægrum, prius aperiant feneſtras(niſi frigoris aſperitas, aut nebuloſus áér id impediat) deinde, igne ex odoriferis lignis aut ramuſculis, & herbis excitato àérem priùs purgent.

9. Moneantur etiam; ut, ſi ex una parte nullius peccati gravioris ſibi conſcii ſint, ex altera verò parte cogitare poſſint Sacerdotem contagione corripiendum, ſi Sacramenta illis diſtribuat, ſicque ſubſidium neceſſarium communitati ſubtrahendum; abſtineant amore proximi à petitione talium Sacramentorum, certòquè ſibi perſvadeant, pro hoc actu charitatis recepturos eos id, quod ex Sacramentorum receptione alioquin obtinuiſſent.

10. Præcaveantur quoque:ut dum ſani ſunt, ſe ſpiritualibus remediis contra peſtem muniant: Et præ cæteris efficaciora videntur: dolor ſincerus de peccatis, opera pænitentiæ, certæ preces ad B. Virginem, S. Sebaſtianum, Carolum Borromæum, Rochum &c. Maximè vero Litaniæ Lauretanæ, Roſarium, vel ipſa etiam ſalutatio Angelica recitanda frequentiùs, profuit ad peſtem avertendam.

11. Iuverit etiam oſtendere;quàm cautelam in cura ægrorum ſuſcipiendam adhibere, & quæ ordinariè media corporalia ab ipſis etiam plebeis, & pauperibus hominibus adhiberi poſſint. Et quidem.

Remedia corporalia contra Pestem.

Præter industrias spirituales supra recensitas, quibus utique Sacerdos se ante alios munire debet, alia etiam media & industriæ sedulò ab ipsis adhibendæ, quæ quidem à prudentibus Viris sequentes habentur.

I.

SUmmâ diligentiâ curet Sacerdos; ne unquã ad infectos jeiunus accedat, itaque convenit: ut maturè celebret, deinde jusculum, vel vinum medicatum sumat ex herba Absinthii, Scordii, Cardui Benedicti, dictami Cretici, corticibus citri exsiccati, radicibus pimpinellæ, ex quibus sacculus vino impositus conficitur.

2. Infectos aditurus Sacerdos; habeat vestem attritam, laneæ enim novæ vel pillosæ pelles, plus periculi habent, inferiores magis convenit esse ex corio quàm laneas, omnes verò vestes postquam redierit, igne purgari curet.

3. Manè aliquas partes corporis oleô Scorpionum, vel alio alexipharmacô illiniat, vg. circa cor, sub axillis, retro auriculas, ac denique ipsos pulsus; In ipso accessu ad ægrotum labia, nares; tempora, balsamô, vel acetô ad hunc usum confectô inungat.

4. Antequam ad ægrum exeat, manus & faciem lavet aqua, cui permixtum sit acetum, vel vinum, in quo aliquæ herbæ odoriferæ ma-

maceratæ fuerint, quales sunt: Absinthium, Salvia, rutha, melissa, majeron, hysopus, Artemisia, Apica nardus &c. eædem herbæ si circa locum ægri sparsæ sint, & subinde moveantur, & confricentur, mirè àérem infectum temperant; Idem præstat acetum aspersum subinde lecto ægri.

5. Si infectus adeo æger sit, & Regionis, ac locorum consvetudo permittat, ad januam Domus vel aliquem locum patentiorem eum deferri jubeat, ut securiùs sine periculo infectionis disponi possit.

6. Curet Sacerdos: ut antè ingressum suum æger in lecto ita componatur, ut commodè confiteri possit; attendat insuper, ne æger multum se moveat in præsentia sua, aut lectum aperiat: non minus etiam ipse Sacordos ab omni contactu ægri abstineat, ideoque, nec manum salutandi gratia porrigat, neque pulsum ægri exploret, neque loca infecta, & carbunculos contrectet, nec etiam curiosè cupiat aspicere, ne forte inde horrorem concipiat.

7. Solicitè curandum est: ne Sacerdos halitum ægri excipiat, ex hoc enim facillime hauriri potest venenum. Itaque sequentes cautelas accipiat: 1mo: supra ægrum se non inclinet, si perinde lectus sit humilis, poterit vel supra ligneum scabellum sedere, vel quocunque supposito commodo stipite, sella autem ex panno villoso omnimodè non est admit-

mittenda, propter pilos in illa inclusos: 2do: aurem illi non admoveat, sed potiùs ad vocem clariorem ægrum hortetur: 3tio: Non ex adverso ægri sed potiùs ad latus, vel à tergo consistat, 4to: Inter ipsum & confitentem non procul ab ore candela accensa intercedat, ponantur maximè illæ candelæ, quæ majorem ignem fovent: Aliqui medici ad hunc casum speciales conferunt, quas conficiunt ex rebus odoriferis, quæ scilicet ignem foveant, & suffitum præstent. Apud ditiores proderit plures candelas circa lectum accensas habere. 5to: Os & Nares, vel obvoluantur, vel sæpiùs tingantur strophiolo intincto in aceto bozoartico, vel alio alexipharmaco.

8. Confessionem ita audiat, ut essentiale quidem nihil intermittat, à supervacaneis tamen abstineat, ne longior mora sit necessaria, quàm ad rem juverit, efficacia quædam dicta, aut facta Sanctorum, in promptu habeat, quibus breviter ad contritionem, & ad tolerandum malum in patientia possit excitare: subinde àëris purioris recipiendi gratiâ, fenestram, vel alium patentiorem locum adeat, si necessitas Confessionis longiorem moram exigat.

9. Quam primum verò aliqua pestilentiore aura se inflatum senserit, statim sudorifero aliquo haustu aut bolo, quales sunt ex teriaca-ovo aureo, vel bezoare, sudores eliciat, & cum

su,

ſudore venenum propellet, quod etiam, cum nondum infectus eſt, quamvis ſemel minimûm in hebdomada eſt faciendum.

10. Cum nonnunquàm contingat: ut infecti etiam ad templum confeſſionis gratiâ penetrent, pro maiori ſecuritate ſemper ſtudeat Sacerdos penes ſe habere amuleta, & aliis præſervativis ſe muniat: ad minimum verò tempora, os, nares inungat balſamô, vel acetô & odoratos nodulos ſemper penes ſe habeat, in quibus ſpongia, aceto vel ex rutha, vel oleo juniperi intincta ſit, ut eorum odore Spiritus exinde recreentur.

11. Poſtqnàm infectum aliquem audivit, conſultum viderit, aliud quaſi agendo, a confeſſionali domum ſecedere, & ſe ad ignem ramulis juniperi excitatum purgare, faciem acetô aquâ mixtô lavare, auram liberam captare, quare, & ſibi, & aliis conſulet. Si neceſſitas non urgeat, expedit idem confeſſionale non repetere, donec populo dilapſo, ſedes per ignem vel aſperſionem, aut lotionem aquâ ex rutha purgetur.

12. Perſona, quàm conſtat eſſe infectam, moneatur, ut vel domum ſuam Confeſſarium vocet, vel eo tempore veniat, quô homines non ſunt in templo, tunc enim extra Confeſſionale eam audire poſſet, in tanta diſtantia, quæ moraliter caret periculo.

13. Denique, peſte ceſſante, & ſe per divinam

vinam gratiam ſervato, gratias DEO debitas habeat, eique humili animo omnia, quæ egit accepta referat, ſequè ad ulteriores quoſvis labores circà ſalutem animarum, caſuſquè quoſvis præparet & offerat.

INSTRUCTIO VIGESIMA TERTIA.

De modo miniſtrandi Sacratiſſimam Communionem peſte infectis & alia Sacramenta.

MUlti in hac materia varios depromunt ſenſus, ex quibus nonnullos hic affero, ut in tali caſu Sacerdos exiſtens præeligat ſibi quô placeat uti.

1. Chapeaville, vir doctiſſimus totô libellô ſuô ſub titulo: *Tractatus de neceſſitate & modo adminiſtrandi Sacramenta tempore peſtis.* multa in hac diſſerit materia, ex quibus modica hic apponere placuit. *Dicit itaque c. 4. q. 33. de neceſſitate miniſtrandi Eucbariſtiam.* Exiguum admodùm præſidium contra contagionis periculum eſt, ſi quis ab ægro diſtet unam ulnam vel duas: cuius longitudinis ad ſummum forcipes ſolent eſſe, nihilominùs dicuntur reperiri, qui ad huiusmodi remedia contrà contagionem recurrunt; Sed modus hic non eſt licitus, prohibet illum tacitè Jlluſtriſſimus, ſimul & Eminentiſſimus Cardinalis Boromæus: Cavet enim, ne Sacerdos, etiam peſtis vitandæ cauſa, quàm minimum (qui novus ſit in adminiſtratione Sacramentorum, ſed maximè Euchariſtiæ) ritum inducat, nevè inſtrumentum,

aliudvè quid ſimile pro digitis adhibeat, quia eſt contra Eccleſiæ conſvetudinem, quæ nunquam hunc morem in uſu habuit. Accedit ſieri irreverentiam Sacramento, nam Sacerdos, exponit illud periculo casûs, vel decuſſionis in terram, vel etiam injurioſæ fractionis, neque enim hoſtia tenuis poteſt moraliter loquendo teneri forcipe ſive aurea, ſive argentea ſine periculo fractionis, nec ita certò & tutò, poni in ore ægrotantis, præſertim peſtiferi, quia peſte infectus ſere inquietus eſt, nec caput abſque tremore & motu retinere poteſt; tum quia ipſe Sacerdos, qui ſine inſtrumento oblongiori non audet miniſtrare Sacramentum, timore correptus miniſtrat, neque ſatis eſt præſenti animo; qui tamen requiritur ad hoc; ut ſacra hoſtia in ore ſumentis rectè collocetur, maxime cum experientia doceat, & jam extrà caſum peſtis in ordinaria Sacramentorum adminiſtratione, quæ fit in Eccleſia, aliquando contingere, ut Euchariſtia non ſatis aptè in ore ſumentis collocetur, propter quæ pericula Eccleſia, ut videre licet apud antiquos Patres & Doctores, graviſſimas pænas conſtituit contra eos, quorum negligentia aliquid de venerabili hoc Sacramento frangeretur vel in terram decideret: Hinc Tertulianus ibi citatus ait. *Calicis, aut panis noſtri aliquid decuti in terram, anxiè patimur!* Et Origenes, etiam ibi citatus: *Noſtis,*

ſtis, qui divinis myſteriis intereſſe conſuevistis, quomodò, cum ſuſcipitis corpus Domini, cum omni cautela & veneratione ſervatis, ne ex eo parum quid decidat, ne conſecrati muneris aliquid delabatur, reos enim vos creditis & rectè creditis.

2. Idem Chapeaville locô citatô q. 34. dicit; Modus à quibuſdam uſurpari dicitur, qui ſpatulæ oblongiori Euchariſtiam infigunt, & in os peſte infecti immittunt, ſed ſtultè, ſimul & ineptè. Stultè: quia ex nihilo nihil, vel parum admodum præſidii contra contagionem expectari poteſt; impiè, quia manifeſta huic Sacramento infertur injuria, perinde (ait) ſcandalum ſpectantibus adfert, tum propter abuſum, quia prodit exiguum, vel nullum erga ſuas oves amorem, ut qui ad vitandum corporale periculũ, ad tam extranea & Sacramento injurioſa remedia confugit.

3. Dicuntur inveniri aliqui (citatus ait) qui digitis chirotheca, vel ſimili aliqua re tectis hoc Sacramentum miniſtrant. Sed illicitè; Stultum enim, vel parum cautùm videtur, aſſumi medium ad fugiendam contagionem: Nam ſi contactus, vel labiorum, vel linguæ, vel ſalivæ peſte infecti, timetur per digitos miniſtrantis diſcoopertos, poteſt & idem timeri per eoſdem quocunque inſtrumento tectos, præſertim cum hoc modo miniſtrans non minùs vicinus ſit ægro ad concipiendam tum tactu, tum aliis ſenſibûs contagionem,

quàm si ordinariô modô ministraret.

4. Generaliter loquendo prænominatus author dicit, & fusissimè probat, illicitè dari Eucharistiam communicaturis, sive positam in mensa, sive in scutella, sive usuali, & communi pani involutam, sive quôcunquè aliô modô, præter ordinarium modum digitis ministrandam.

5. Tandem concludit hic author dicens: Si fortè in aliqua Diæcesi grassante peste sint pauci Sacerdotes, & deniquè timidi? modus ministrandi securè Eucharistiam pani usuali involutam (judiciô superiorum) aliis ad inventionibus videtur convenientior. *Locô Citatô quæst.* 20.

Pro modo communicandi peste infectos authores suaviores.

6. Philippus Servius, alias amicus Fidelis in suo libello parte 3. ait: Peste laboranti advitandam labem, potest sacra Hostia non digitîs, sed honestô, nitidô que aliquô Instrumentô ministrari.

7. Jacobus Marchantius in Horto Pastorum Tract. 6. cand. myst. succinctè de hac materia tractans, multis motivis & rationibus svadet peste infectis propriîs manibûs ministranda esse Sacramenta, sed tamen illos, qui hoc omnino volunt, nec aliô modô permittunt ea ministrare, nimis austeros vocat. Et ab aliis mitioribus inducit praxes. Et dicit: Qui

Quidam curant benedici particulas corporalium, in quibus ſacrum corpus Domini deponunt locô aliquô ſecurô, ad quem ægro ſit acceſſus, ut ipſe ſumere poſſit, aut per Perſonam aſſiſtentem ſibi in ægritudine ad id adjuvari, quæ pars corporalis igni poſtea traditur.

Alii, capſulís, vel parvulîs vitrís utuntur, è quibus æger illud ore deſumit. Alii, aliîs utuntur modis, Ego. (dicit *idem*) licet conſultiùs, & ſecuriùs non dubitem, ſi propriís manibûs miniſtrari poſſit, non video tamen, cur in præſentiſſimo periculo aliqui alii modi reprobari debeant; adjuncta tali reverentia, quæ hic & nunc adhiberi poteſt, ſine periculo in tali rerum ſtatu irreverentiæ.

8. Idem ibidem ait: Quantùm ad Sacramentum pænitentiæ, tenetur tunc Paſtor miniſtrare etiam cum periculo vitæ, nec exceptioni locus eſt, niſi tibi morali certitudine conſtet de bono ſtatu ægri vg quòd paulò ante ægritudinem confeſſus ſit; & quòd timoratæ & ſolicitæ ſit Conſcientiæ, nec niſi veniali culpæ obnoxius, ex altera verò parte evidens ſit contagionis periculum, nec facilè futurum ut ſi Parochus inficiatur, de alio poſſit provideri, tunc enim commune bonum multùm præponderat. Hæc tamen non temerè præſumenda ſunt: ut ſubditus deſeratur; Hoc porrò adjicimus, in evidenti periculo poſſe

fieri Confessionem materialiter non integram à pænitente; & à Sacerdote parte peccatorum audita absolutionem impendi, excitando pænitentem ad veram, quantum in se est, contritionem, vel attritionem pro omnibus peccatis, est enim talis Confessio formaliter integra, & à Theologis solet recenseri &c. &c. *Sic ille.*

9. Extrema Unctio etiam danda est infectis peste; Et licet (dicit Marchantius loco citato) non est tam stricta obligatio ad eam ut ad cætera Sacramenta in extremo mortis periculo, tamen generaliter loquendo, Synodales Constitutiones rectè asserunt id ordinariè debere fieri, ut facilè Pastores hic non excusentur &c. Amicus Fidelis parte 3. citans multos, affirmat peste laborantes posse inungi virgulâ aliquâ oblongâ, sive argentea, sive ligneâ Quia (ait) ejusmodi instrumenti usus, non infert ullam irreverentiam, & multùm confert ad vitam ministrantis conservandam.

Tandem, multā authoritatem inducit Marchantius loco supra citato; dicens: In morbis contagiosis, ut periculum vitetur, sufficit inungi unum organum sensus magis ad Unctionem expositum dicendo: *Per istam Unctionem, & piissimam suam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum.* Quòd etiam probant alii

alii in quolibet infirmo, si incipiat mori, antequam cœpta finiatur unctio. ut supra de Infirmis dictum est.

Instructio Parochorum, & Confessariorum pro casibus quorum absolutio seu dispensatio à sacra Pænitentia ia Apostolica impetratur. Ex Romano instrumento impresso desumpta.

CUm sæpè sit experientiâ compertum, plurimos utriusque sexus Christi fideles & præcipuè in longinquis degentes, censurarum vinculis, votorum obligationibus, matrimoniorum impedimentis, nec non irregularitatum, & casuum quoquomodò reservatorum ligaminibus adstrictos, ad sanctam sedem, ejusque sacram Pænitentiariam spectantibus irretitos in illis lachrymosè persistere, & continuîs conscientiæ agitationibûs laboriosè perdurare, cujus mali causas ex similibus provenire innotuit.

1. Eò quòd Parochi vel alii, ad quos hujusmodi pænitentes recurrere contingit, in Pagis aut locis Ruralibus degunt, & viam, modumque recurrendi ad præfatam sacram Pænitentiariam ignorant, nec aliquem hìc Romæ agnoscunt, ad quem supplicationes dirigant, unde pænitentes perplexos dimittunt, qui cum ad ordinarium accedendi, (præfertim si sint fæminæ) verecundiâ, aut timore intercludantur, consilium ulterius requirere nescientes remedium desperant, & in præ-

dictis vinculis, obligationibus, impedimentis, inhabilitatibus & casibus reservatis cum periculo damnationis insordescunt.

2. Evenit, quòd pænitentes egeni recognitionem pro solicitatione, & labore agentium Romæ commorantium exsolvere non valentes, mærentes, afflicti, ac conscientiæ motibus concussi, in periculoso statu manere coguntur & fortè (quod pejùs est) sibi persvadent sacræ pænitentiariæ Tribunal aliquid lucri pro literis prædictis recipere; cum revera sacræ Pænitentiariæ Ministri, nec aliquid quamvis minimùm, nec etiam spontè oblatum unquàm recipiant; & gratìs omnia exhibentes, singulos ad se recurrentes serena fronte complectantur.

3. Accidit etiam nonnunquàm per inadvertentiam exponentium, ut gratiæ juxta exposita obtentæ, irritæ evadant, eo quia casus & circumstantias necessarias retineant undè fit, quod literarum executores, casu posteà pænitentium examinato, rem aliter se haberi, quàm expressum fuerat, comperiant, & gratias subreptitias aut obreptitias esse inveniant, quare pænitentes confusi remanent, & spe novæ dispensationis se carere putantes in prædictis vinculis, obligationibus &c. miserabiliter remanent.

Quare gratum DEO, & utile fidelibus futurum esse speratur, si iste modus recurren-

di

di ad ipſam ſacram Pænitentiariã proponatur.

Confeſſores itaque cum Pænitentes vinculîs præfatîs irretitos ad ſe accedere contigerit, caſuum qualitates, & præfatorum caſuum circumſtantias conſiderent, cauſaſquè diſpenſationum, aut commutationum exprimant. & caveant, ne quod occultum eſt; publicum faciant præſertim impedimenta occulta Matrimoniorum, nam publica, vel ad publicum redacta, non pertinent ad ſacram Pænitentiariam.

Et ſic præfati Confeſſores poterunt caſus pænitentium præfatos cum dictis circumſtantiis & cauſis exponere; ſive Latino, ſive quocunque alio idiomate propriæ Regionis, nam ſacra Pænitentiaria ſuos ex quacunque Regione Pænitentiarios ſubordinatos habet: Et exprimant inſuper in fine expoſitionis caſus; nomen, cognomen cui ſit à ſacra Pænitentiaria reſcribendum, etiam ſi ipſum nomen vel cognomen ſit fictitium.

Itemquè modum per quem reſponſio ſecura dirigi poſſit ſignificando ſcilicet vulgari nomine Oppidum, ſeu Civitatem & Regionem cum data Menſis & Anni in hunc modum.

Intùs incipiant Epiſtolam ſeu Supplicationem ſic.

Eminentiſſime ac Reverendiſſime Domine.

N. Mulier emiſit votum ſimplex caſtitatis, manet in periculo incontinentiæ, niſi nubat, ſupplicat ſibi votum commutari ad effectum contrahendi matrimonium.

Terminent Epistolam seu Supplicationem sic.

DIgnetur Eminentia Vestra rescribere ad N. & N. & exprimant nomen & cognomen illius cui est rescribendum. Ad Civitatem N. exprimendo nomen Civitatis. Per Oppidum N. exprimendo vulgari nomine nomen Oppidi. Et dirigere Breve seu gratiam simplici Confessario, seu Confessario Magistro in Theologia, sivè Decretorum Doctori, sivè Parocho cui pænitens aperuit suam conscientiam, nè ipse Pænitens, & præsertim fæminæ cogantur circumire pro executione gratiæ sacræ Pænitentiariæ.

Dirigant Epistolam seu supplicationem scribendo extrà, seu à foris in hunc modum.

Eminentissimo & Reverendissimo Domino Cardinali maiori Pænitentiario. Romam.

Et si tardaverit responsio, Confessarii rescribant, & si opus fuerit semel & iterùm ne forte prior Epistola sit deperdita.

Rogantur insuper Parochi, sive Confessarii, ad quos præsentes literæ pervenerint, illarum notitiam quibus poterunt pro animarum salute communicare.

Ne elaborent nimis Confessarii in dando executionem literis, seu gratiis sacræ Pænitentiariæ, impressi sunt Romæ in stamparia Apostolica duo libelli, quorum unius titulus est: *Manuductio ad executionem Literarum sacræ Pænitentiariæ* & alterius: *Dilucidatio Facultatum &*

Pra-

Praxis executionum ad literas & Rescripta sacræ Pænitentiariæ. In utroque datur modus exequendi literas ejusdem sacræ Pænitentiariæ.

Romæ Anno M. D. CCV.

Superiorum permissu.

Præparatio ad audiendas Confessiones.

Antiphona. Cor mundum crea in me DEUS, & Spiritum rectum innova in visceribus meis. Ne projicias me à facie tua, & Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me. Redde mihi lætitam salutaris tui, & Spiritu principali confirma me. Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur.

Oremus.

OMnipotens & Misericors DEUS qui me indignum Sacerdotalis officii ministrum fecisti, atquè ad orandum, & interpellandum IESUM Christum Filium tuum pro peccatoribus mediatorem constituisti: Concede mihi propitiùs Beata MARIA semper Virgine intercedente, cum Beatis Angelis custodibus nostris & omnibus Sanctis, tuæ divinæ charitatis affectum, ut quæ mei sunt muneris, dignè valeam adimplere, & famulis ac famulabus tuis ad pænitentiam revertentibus Spiritum veræ compunctionis largiri digneris, ut resipiscant à Diaboli laqueis, quibus adstricti tenentur, & ad te per dignam satisfactionem & emendationem revertantur. Per eundem Dominum nostrum IESUM Christum &c.

Ora-

Oratio post auditas Confessiones recitanda.

DOmine IESU Christe dulcis amator, & sanctificator animarum, purifica obsecro per infusionem Spiritûs S. cor meum ab omni affectione & cogitatione vitiosa, & quidquid à me in meo munere sivè per negligentiam, sivè per ignorantiam peractum est, pro tua infinita pietate & misericordia supplere digneris. Repono in tuis amabilissimis vulneribus omnes animas quas ad pænitentiam traxisti, & tuo pretiosissimo Sanguine sanctificâsti, ut eas à peccatis custodias & in amore conserves, in virtutibus in dies magis promoveas, atquè ad vitam perducas æternam. Qui cum Patre & Spiritu Sancto vivis & regnas in sæcula sæculorum Amen.

Benedictiones nonnullæ frequentiùs occurentes pro maiori commoditate Sacerdotis, & requirentium eas apponuntur.

Benedictio aquæ ordinaria.

℣. Adjutorium nostrum in Nomine Domini,
℟. Qui fecit cælum & terram.

Deinde absolutè incipit Exorcismus salis.

EXorcizo te creatura salis, per DEUM ✠ vivum, per DEUM ✠ verum, per DEUM ✠ Sanctum, per DEUM, qui te per Elisæum Prophetam in aquam mitti jussit; ut sanaretur sterilitas aquæ: ut efficiaris sal exorcisatum in salutem credentium, & sis omnibus sumentibus te sanitas animæ & corporis; & effugiat, at-

atque discedat à loco, in quo aspersum fueris omnis phantasia & nequitia, vel versutia diabolicæ fraudis, omnisquè Spiritus immundus adjuratus per eum, qui venturus est judicare vivos, & mortuos, & sæculum per ignem, ℟. Amen.

Oremus.

IMmensam clementiam tuam omnipotens æterne DEUS humiliter imploramus: ut hanc creaturam salis, quam in usum generis humani tribuisti, bene✠dicere & sancti✠ficare tua pietate digneris; ut sit omnibus sumentibus salus mentis & corporis & quidquid ex eo tactum vel respersum fuerit, careat omni immunditia, omniquè impugnatione Spiritualis nequitiæ. Per Christum Dominum nostrum A.

Exorcismus Aquæ, dicatur sine Oremus.

EXorcizo te creatura aquæ in Nomine DEI ✠ Patris omnipotentis & in Nomine IESU ✠ Christi Filii ejus Domini nostri, & in virtute Spiritus ✠ Sancti, ut fias aqua exorcisata ad effugandam omnem potestatem inimici, & ipsum inimicum eradicare & explantare valeas cum Angelis suis Apostaticis, per virtutem ejusdem Domini nostri IESU Christi, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem Amen.

Oremus.

DEUS, qui ad salutem humani generis maxima quæque Sacramenta in aquarum substan-

ſtantia condidiſti: adeſto propitius Invocationibus noſtris, & elemento huic multimodis purificationibus præparato, virtutem tuæ benedictionis infunde; ut creatura tua, Myſteriis tuis ſerviens, ad abigendos Dæmones, morboſquè pellendos, divinæ gratiæ ſumat effectum: ut quidquid in Domibus, vel locis fidelium hæc unda reſperſerit, careat omni immunditia, liberetur à noxa: non illic reſideat Spiritus peſtilens, non aura corrumpens, diſcedant omnes inſidiæ inimici; & ſi quid eſt, quod aut incolumitati habitantium invidet, aut quieti, aſperſione hujus aquæ effugiat; ut ſalubritas per invocationem ſancti tui Nominis expetita ab omnibus ſit impugnationibus defenſa. Per Dominum noſtrum IESUM Chriſtum &c.

Hic mittit ſalem in aquam in modum crucis dicendo ſemel. Commixtio ſalis & aquæ pariter fiat; In Nomine Patris ✠ & Filii ✠ & Spiritus ✠ Sancti Amen.

Dominus Vobiſcum, Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

DEUS invictæ virtutis author, & inſuperabilis Imperii Rex, ac ſemper Magnificus Triumphator, qui adverſæ Dominationis vires reprimis, qui inimici rugientis ſæuitiam ſuperas, qui hoſtiles nequitias potenter expugnas; Te Domine trementes & ſupplices deprecamur ac petimus: ut hanc creaturam ſalis & aquæ

aquæ dignanter aſpicias, benignus illuſtres, pietatis Tuæ rore ſanctifices, ut ubicunquè fuerit aſperſa, per Jnvocationem ſancti Tui Nominis, omnis infeſtatio immundi Spiritus abigatur, terrorquè venenoſi ſerpentis procul pellatur & præſentia S. Spiritûs nobis Miſericordiam tuam poſcentibus ubiquè adeſſe dignetur. Per Dominum noſtrum IESUM Chriſtum Filium Tuum, qui Tecum vivit & regnat in unitate ejuſdem Spiritus ſancti DEUS, per omnia ſæcula ſæculorum Am.

Benedictio generalis ad quæcunquè volueris.

Adiutorium noſtrum &c.

Oremus.

BEne✠dic Domine creaturam iſtam N. ut ſit remedium ſalutare generi humano; per invocationem ſancti Nominis Tui: ut quicunquè ex ea, vel ex eo ſumpſerint, vel uſi fuerint ſalutem animæ, & corporis ſuſcipiant ſanitatem. Per Chriſtum Dominum noſtrum A.

Benedictio Domûs vel Loci.

Quando benedicitur Domûs, accendatur una candela benedicta, & crux antecedat.

℣. Adiutorium noſtrum &c.

Oremus.

OMnipotens ſempiterne DEUS, qui Sacerdotibus tuis præ cæteris tantam gratiam contuliſti; ut quidquid in tuo Nomine dignè, perfectèquè ab his agitur, à te fieri credatur, quæſumus immenſam clementiam tuam;

ut

ut quod modò visitaturi sumus, visites, quidquid bene✠dicturi, bene✠dicas, & ad ea, quæ acturi sumus dexteram tuæ potentiæ extendas, fiatquè ad nostræ humilitatis ingressum & introitum, Sanctorum Tuorum meritîs, fugâ dæmonum, & Angeli pacis ingressus. Per Christum Dominum nostrum Amen.

Oremus.

DOmine S. Pater, per merita S. N bene✠dic domum istam, bene✠dic introitum nostrum, bene✠dic ingressus pedum nostrorum, sicut dignatus es Domum Patrum nostrorum Abraham, Isaac & Jacob bene✠dicere.

O Domine IESU Christe, quæsumus; qui discipulis tuis dixisti; in quamcunquè Domũ intraveritis, salutate eam, dicentes: Pax huic Domui; Veniat pax illa super Domum istam & super omnes famulos & famulas tuas, qui eam inhabitant nunc, & inhabitaturi sunt, & eos Domine ab omni infirmitate eripere, & liberare digneris, & replere centesimo fructu, vini, & olei & frumenti, & in futurum illis æternam concedere gloriam. Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum Amen.

Bene✠dic Domine Domum istam, & locum istum cum ædificiis suis: & sit ibi Sanitas, Sanctitas, virtus, & gloria atquè humilitas, bonitas & mansvetudo, lenitas & plenitudo legis, obedientiaquè DEO Patri, & Filio, & Spiritui Sancto. Hæc bene✠dictio sit super Domum

mum, & ſuper locum iſtum, & ſuper omnes habitantes in eo. Per Chriſtum Dominum &c.

Angeli Sancti DEI deſcendant in hanc Domum & eam defendant & protegant ab omnibus dæmonibus, & facturis per pietatem DEI ſemper Amen.

Conſerva Domine Domum iſtam in æternum impollutam, quam à Spiritibus immundis flagellantibus, nunc mundo ✠ purgo ✠ benedico ✠ & ſanctifico, egrediatur fons de Domo tua Domine ſuper Domum iſtam; ut irrigetur Miſericordia tua, & dic Angelo percutienti: ceſſet iam manus tua: appareat maieſtas tua, & ſanctificet ✠ hoc habitaculum. S. MARIA Virgo, invoco Nomen tuum, ſuper hanc Domum & locum, benedic eum, quia tu es Mater Miſericordiæ & Conſolatrix afflictorum, S. Pater N. exurge, & per Paſſionem IESU Chriſti, benedic ✠ ſanctifica ✠ hanc Domum & locum iſtum: ut Dæmones & eorum Maleficia non poſſint latere, nequè ſtare in hac Domo vel loco. Nam ego N. Sacerdos Dei & Servus tuus, in Tuo Nomine deſtruo ✠ & annihilo ✠ facturas, & omnia maleficia, facta, vel fienda in hac Domo, vel loco, & benedico ✠ & ſanctifico ✠ hanc Domum & locum, ut dæmones & facturæ eorum non poſſint ſtare, nec durare, ſed nùnc omnia deſtruantur & deficiant. In Nomine Patris, ✠ & Filii, ✠ & Spiritûs ✠ Sancti Amen.

Peto Domine per Tuam bonitatem: ut domus & locus iſte ſit benedictus ✠ à Tua S. dextera, ut ſit ignis ardens dæmonibus, ut ſemper fugiant confuſi, nec ullô modô poſſint ſtare, nec latere, vel die, vel noctė & omnes habitantes ſecuri ſint, & quieſcant in tua pace ſine turbatione, vel ſtrepitu, & ſine aliquo nocumento diaboli; Et Benedictio Tua ſit ſupra Domũ & locũ iſtum, & ſuper omnes habitantes in eo. Per te IESU Chriſte Am.

Benedictio Agni Paſchalis & aliorum eſculentorum.

Adjutorium noſtrum &c.

Oremus.

DEUS, qui per famulum tuum Moyſen in liberatione populi Tui de Ægypto agnum occidi juſſiſti, in ſimilitudinem Domini noſtri IESU Chriſti, & utroſquė poſtes domorum ſanguine agni perungi præcepiſti, ita bene✠dicere digneris hanc creaturam carnis & ſancti✠ficare; quam nos Famuli Tui ad laudem tuam ſumere deſideramus. Per Reſurrectionem ejuſdem Domini noſtri IESU Chriſti. Qui Tecum vivit & regnat &c.

Benedictio Ovorum.

Oremus.

SUbveniat quæſumus Domine tuæ bene✠dictionis gratia huic ovorum creaturæ; ut cibus ſalubris fiat Fidelibus tuis in tuarum gratiarum actionem ſumentibus, ob reſurrectionem Domini noſtri IESU Chriſti. Qui Tecum vivit & regnat &c. Be-

Benedictio carnium quarumcunquè.

Oremus.

DOmine IESU Christe Fili DEI vivi, qui es verus ac immaculatus agnus, quiquè immolatus in ara Crucis peccata mundi delêsti, & nos ad ovile propriîs humerîs reportâsti, has carnes (*potes earum species enumerare quas vides*) quas ad usus hominum creâsti, bene✠dicere & sancti✠ficare digneris. Ut omnes ex eis sumentes, tuîs benedictionibûs repleti, & animæ & corporis sanitatem (te annuente) semper accepisse lætentur, Salvator mundi. Qui vivis & regnas &c.

Benedictio panis in Paschate.

Adjutorium nostrum &c.

Oremus.

DOmine IESU Christè Panis Angelorum, Panis vivus æternæ vitæ, bene✠dicere dignare Panem istum, sicut benedixisti quinque Panes in deserto, ut omnes ex eo gustantes, inde corporis & animæ percipiant sanitatem. Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum A.

Oremus.

DOmine S. Pater Omnipotens æterne DEUS, bene✠dicere digneris hunc panem. Tua sancta Spirituali benedictione: ut sit omnibus sumentibus salus mentis & corporis, atquè contra omnes morbos & universas inimicorum insidias tutamen. Per Dominum nostrum IESUM Christum Filium Tuum, Panem

vivum qui de cælo descendit, & dat vitam & salutem mundo, & tecum vivit & regnat in unitate Spiritûs Sancti DEUS per omnia sæcula sæculorum Amen.

Benedictio cuiuscunquè potûs in Paschate.

Adjutorium nostrum &c.

Oremus.

CReator & Conservator humani generis, dator gratiæ Spiritualis, largitor æternæ salutis, tu Domine mitte Spiritum Sanctum tuum, cum benedictione super hanc creaturam, (*exprime species potûs benedicendi appositi*) ut armata virtute cælestis defensionis, illis, qui eâ fruentur, proficiat ad corporis & animæ salutem ac tutelam. Per Dominum nostrum IESUM Christum &c.

In finè aspergat aquâ benedictâ hæc omnia.

Benedictio seminum quorumcunquè.

Adjutorium nostrum &c.

Oremus.

TE Domine petimus ac rogamus: ut grana seminum, frumenti, siliginis, hordei, avenæ & aliorum cujuscunq; generis existant, tuis oculis serenis, hilariquè vultu respicere digneris, sicut autem per Moysen Famulum tuum populo pollicitus es dicens: aperit Dominus thesaurum suum, optimum cælum, ut tribuat pluviam terræ suæ in tempore suo, benedicatquè cunctis operibus manuum tuarum, ita oramus Domine: ut nobis misericor-

di-

diter præſtes auxilium gratiæ Tuæ, & ſuper hæc ſeminum grana benedictionem ✠ tuam benignus effundas, non ea volucres Cæli ſurripiant, non turbo ſubvertat, nec vis tempeſtatis, grandinumquè excreſcentia detruncet, nec aëris ſerenitas, aut inundatio pluvialis exterminet, ſed incolumia, & ſuperabundantia propter uſum hominum, ad pleniſſimam maturitatem perducere digneris. Per Chriſtum Dominum noſtrum Amen.

Oremus.

BEne✠dicat nos DEUS, DEUS noſter, & terræ ubertatem concedat, in centuplum amplificet fructus ejus; ut viventes cum exultatione manipulos noſtros colligamus. Per Chriſtum Dominum noſtrum Amen.

Aſpergantur aquâ benedictâ.

Benedictio Lacticiniorum.

Adjutorium noſtrum &c.

Oremus.

DIgnare Domine S. Pater omnipotens æterne DEUS bene✠dicere & ſancti✠ficare hanc creaturam butyri, caſei, lactis &c. quæ ex adipe animalium educere dignatus es, ut quicunquè ex populis tuis fidelibus de eis comederint, vel guſtaverint, omni benedictione cæleſti, & gratiâ ſaturati repleantur, in bonis. Per Chriſtum Dominum noſtrum A.

Oremus.

BEnedictio omnipotentis Pa✠tris, & Fi✠lii,

& Spi✠ritûs Sancti, descendat super hanc creaturam N. & N. & per virtutem S. Crucis & mortis IESU Christi Domini nostri, fugiat ab eis omnis infestatio Sathanæ, & omne phantasma evanescat. In Nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti Amen.

Aspergatur aquâ benedicta.

Benedictio Braxatorii vel alterius officinæ eadem est, quæ & domûs vide fol. 187. mutatîs mutandis.

Benedictio Ignis in quibusvis locis.

Adjutorium nostrum &c.

Oremus.

BEne✠dico te creatura ignis, atquè sancti✠fico per eum, qui te creavit, qui famulo tuo Moysi apparuit igneâ formâ in rubo. Bene✠dico & exorci✠so, atquè con✠iuro te, o! creatura ignis, per eum qui fecit orbem tremere, & omnia potest, ut adversus infernales prædones sis mihi adjutorium, eosquè in Nomine IESU, & S. Ubaldi ac S. Antonii de Padua affligas, excrucies & exuras igne gehennæ sulphureæ, sic Tu Domine bene✠dicere & sencti✠ficare digneris hanc creaturam ignis, ut ardens, dæmones & omnia opera sua, & maleficia cujuscunquè generis sint, comburat, destruat & annihilet, quæ facta sunt, & facta fuerunt: quæ omnia in Nomine Tuo Domine destruo & annihilo semper, obsecrans humiliter tuam omnipotentem pietatem, ut huic creaturæ ignis eam virtutem conferre tua

be-

benignitate digneris, quæ malignis Spiritibus non solùm infernalium pænarum amaram recordationem efficiat: verùm etiam eos, (pro eorum in te, & in nos ministros Tuos contumacia) excruciet, exterminet & expellat, & sic bene✠dico & sancti✠fico hanc creaturam ignis. In Nomine Patris ✠ & Filii ✠ & Spiritûs ✠ Sancti Amen.

Oremus.

DOmine DEUS noster omnipotens, lumen indeficiens, conditor omnium hominum, exaudi nos famulos tuos & bene✠dic hunc ignem, qui tua sanctificatione, & bene✠dictione consecratus est: Tu qui illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, illumina tenebras cordis nostri & conscientias nostras igne tuæ charitatis; ut tuo lumine igniti, tuo lumine illuminati, expulsis à cordibus nostris peccatorum tenebrîs, ad vitam te illustrante pervenire mereamur æternam. Per Christum Dominum &c.

Oremus.

EFfice Misericordissime DEUS, ut hæc tua creatura ignis ardore suo, & flammis ultra necessitatem nostram non erumpat, nullôque modô servis tuis tam in ædificiis, quàm quibusvis aliis rebus noceat, sed ad nostram omnem prosit utilitatem & commoditatem, ut dum hac creaturâ ignis quomodocunquè in corporibus fovemur, etiam igne amoris, & ti-

moris tui serveamus. Qui vivis & regnas &c.

Aspergatur aquâ benedictâ.

Benedictio retis.

Adjutorium nostrum &c.

Oremus.

QUæsumus Pater omnipotens æterne DEUS: ut mittere digneris benedictionem ✠ tuam in istud rete, quod bene✠dicimus, in sancto tuo Nomine, & Filii tui Domini nostri IESU Christi, & Spiritûs Sancti, quemadmodùm benedicere dignatus es sanctorum Apostolorum tuorum rete, cum dixisti eis: Mittite in dexteram navigii, & invenietis, impletumquè est multitudine piscium; Ita nos, non propter nostra merita, sed propter tuam clementiam adjuvare digneris tuâ gratiâ: ut de tuis donis tibi semper gratias agamus. Qui es benedictus in sæcula sæculorum Amen.

Oratio pro copiosa piscatione.

Oremus.

DEUS cujus providentia in sui dispositione non fallitur, à quo bona cuncta procedunt, sine quo nihil est validum: Te supplices exoramus, ut benedicendo ✠ bene✠dicas rore tuæ gratiæ cælestis hanc aquam; ut commodè ad usus fidelium tuorum multitudinem piscium ex ea extrahentes, Te summum Rectorem, Gubernatorem & Dispensatorem agnoscant, diligant & venerentur; Rogamus etiam Te Domine, labores manuum Servorum

Tu

Tuorum ne despicias. sed tua sanctissima be-ne✠dictione ab eis cuncta noxia submoveas, & omnia eis bona profutura concedas. Per Dominum nostrum &c.

Benedictio DEI omnipotentis Pa✠tris, & Fi✠lii & Spi✠ritûs Sancti, descendat super hanc aquam, & super hæc retia, & super nos omnes & maneat semper Amen.

Aspergatur aquâ benedictâ.

Benedictio Armentorum, Equorum, boum, ovium &c.

Adjutorium nostrum &c.

Oremus.

DEUS Pater Domini nostri IESU Christi, cujus verbo cæli firmati sunt, cui omnis creatura deservit, omnis potestas subiecta est, cuius audito nomine serpentes conquiescunt, dracones fugiunt, viperæ silent, scorpiones extinguuntur, reguli vincuntur, phalangia nihil noxium operantur; venenata non nocent, cunctaquè noxia animalia licet ferocia terrentur: ad auxilium nostrum te imploramus; Tu ab hoc armento omnes Dîaboli fraudes repelle, ferarum incursus amove, venena, & quævis maleficia rescinde, illudquè ab omnibûs infirmitatibûs, adversitatibûs, & periculîs libera. Dignare Domine per nomen sanctissimum dulcissimi Filii Tui, per intercessionem B. V. MARIÆ Matris eius, per merita S. Antonii omniumquè electorum tuorum conservare hunc gregem, expurgare ab omni ad-

versariorum nequitia stabulum, salvificare pabulum, fæcunditatem ei tribuere, & tua efficacissima benedictione replere omnia, quæ usui hujus armenti adaptantur, & adaptanda erunt. Per eundem Dominum &c.

✠ *Sequentia S. Evangelii secundùm Lucam.*

℟. *Gloria Tibi Domine.*

IN illo tempore: Pastores loquebantur ad invicèm dicentes: transeamus usquè Bethlehem & videamus hoc verbum, quod factum est: quod Dominus ostendit nobis & venerunt estinantes, & invenerunt MARIAM & IOSEPH, & infantem positum in præsepio, videntes autem cognoverunt de verbo, quod dictum erat illis de puero hoc, & omnes qui audierunt mirati sunt de his, quæ dicta erant à Pastoribus ad ipsos, MARIA autem conservabat omnia verba hæc conferens in corde suo, & reversi sunt Pastores glorificantes, & laudantes DEUM, in omnibus, quæ audierant & viderant, sicut dictum est ad illos.

℟. *Laus tibi Christe.*

Dominus vobiscum, Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

DOmine DEUS, Rex Cæli & terræ, verbum Patris, per quem omnia facta, sustentatioin nostræ tradita sunt. Qui, ut redimeres nos peccatores à faucibus inferni & à potestate Diaboli, carnem nostram sumere decrevisti, & per Spiritum Sanctum in utero B. V. MARIÆ

RIÆ conceptus, in caula inter jumenta naſci non es dedignatus, & pannis involutus in præſepio reclinari voluiſti, reſpice quæſumus humilitatem noſtram, & ſicut noſtris laboribus, atquè neceſſitatibus per jumenta ſubvenimentum tribuiſti, ita tua benigniſſima miſeratione hæc armenta cuſtodire ✠ & tueri non recuſes, nobiſquè famulis tuis cum temporali proventu tuam immarceſcibilem gratiam conferre. Qui vivis & regnas &c.

Aſpergatur aquâ benedictâ.

Benedictio animalium tempore peſtis.

Adjutorium noſtrum &c.

Oremus.

MIſericordiam tuam Domine ſupplices exoramus, ut hæc animalia, quæ gravi infirmitate vexantur, in nomine tuo, atquè tuæ benedictionis ✠ virtute ſanentur. Extinguatur in eis omnis diabolica poteſtas, nec ulteriùs ægrotent, tu eis Domine ſis defenſio vitæ, & remedium ſanitatis. Per Dñum &c.

Aſpergatur aquâ benedictâ.

Benedictio ſalis, quod datur animalibus.

Adjutorium noſtrum &c.

Oremus.

DEUS inviſibilis & inæſtimabilis, pietatem tuam per ſanctum & tremendum Filii tui nomen ſuppliciter deprecamur: ut in hanc creaturam ſalis, bene✠dictionem, & potentiam inviſibilis operationis infundas: ut ani-

ma-

malia, quæ necessitatibus humanis, tribuere dignatus es, cum ex eo acceperint, vel gustaverint, bene✠dictio & sancti✠ficatio tua, ab omni ægritudinis & læsionis incursu te protegente custodiat. Per eundem Dominum &c.

Oremus.

DOmine S. Pater, omnipotens æterne DEUS, defende quæsumus omnia animalia nostra per hanc creaturam salis; Defende pissime à raptoribus, latronibus, à bestiis, à scabie, à morbo, à morsibus, à laqueis, à Diabolo, ab infirmitate, ab invidia, à malitia pravorum, à malis hominibus, à malis oculis, à veneficiis, ab aurispicibus, & ab omnibus malis; Et animalia, quæ morbis, & infirmitatibus vexantur, per hanc creaturam salis & per invocationem sancti Nominis tui sanare digneris. Per Christum &c.

Aspergatur aquâ benedictâ.

Benedictio Maleficiati.

Adjutorium nostrum &c.

Oremus.

BEne✠dicat tibi Dominus & custodiat te, ostendat faciem suam tibi, & misereatur tui, convertat vultum suum ad te & det tibi pacem, Dominus bene✠dicat tibi N. & liberet te ab omni malo, & ab omnibus insidiis inimicorum, Dominus IESUS ✠ Christus apud te sit, ut te defendat, intra te sit, ut te conservet, ante te sit: ut te deducat, post te sit,

ut te custodiat, super te sit: ut te bene✠dicat, & liberet te ab omnibus maleficiis, incantationibus, ligationibus, signaturis & facturis, Dominus IESUS ✠ Christus te absolvat ab omni vinculo facturæ, & maleficii, per virtutes, & potentias spirituum malignorum tibi facto, ut nocere tibi non possit; sive sit in ære, aut in plumbo, aut argento, aut in auro aut in aliquo filato bombacino, vel serico, vel lineo, vel in ossibus hominum mortuorum, vel viventium, vel animalium terrestrium, vel volatilium aqueorum, & si est in libro, vel in charta etiam virginea, vel in aliquo ligno, vel aliquibûs verbîs, vel in herbis, vel in capillis, vel in lapidibus, vel in plumis, vel in lana, vel in paleis, vel in quibusvis creaturis. Et si est in sepulchro Hebræorum, Paganorum, Hæreticorum, vel Christianorum, vel si est in agro, vel vinea, vel in horto, vel in pratis vel nemoribus aut in montibus, aut in superciliis montium, vel vallibus, vel in cavernis, vel in fontibus, vel extrà. Et si ab oriente vel occidente, vel septemtrione, vel meridie, vel in vestimentis, vel cincturis, vel in trivio, vel in Domo, vel Domibus, vel in pariete, thoro, aut insuper, aut desuper, in rebus Domûs vel in strato, vel in arbore, aut in fovea, aut in puteo, vel in cisterna, aut in profunda abysso, aut in silva, vel spelunca solitaria, aut in deserto, vel in divisionibus ma-

rium

rium, vel fluminum, vel in ſtatua, vel in clauſura ferrea, vel in coniunctura membrornm, vel conſumptum per ignem, vel potione, vel comeſtione, vel tactu, vel viſu, vel odoratu, vel auditu, vel quocunquè loco ſit, quomodocunque, aut qualitercunquè factum, ſit etiam ad mortem: terminetur, diſſolvatur, eradicetur & ſub quibuſvis verbis, aut rebus, quæ omnia nocere tibi non poſſint, & non habeant poteſtatem ſuper te N. nec in die, nec in nocte, nequè orando, nequè vigilando, nequè dormiendo, nequè ſedendo, nequè ſtando, nequè naturalia exercendo, nec in nova, nec in veteri lege, nec in ulla hora die, nequè noctis, nequè habeat poteſtatem intrandi domum tuam, nec ulla figura appareat, Dominus noſter IESUS Chriſtus ſolvat, & liberet te N. ab omnibus malis tentationibus, phantaſmatibûs, ab omni factura & poteſtate diabolica, & ab omni vinculo maleficii, & ab omnibus periculis animæ & corporis, per Nomen DEI, qui eſt DEUS Abraham, DEUS Iſaac, DEUS Iacob, Rex magnus glorificatus, & adoratus, vivificatus in Cælo & in terra, aperiat tibi DEUS januam dilectionis ſuæ coram omnibus ſanctis Angelis ſuis, videlicet Michaele, Gabriele, Raphaele, Herubim & Seraphim, omnibûs Angelîs & Archangelîs, Thronis, Dominationibus, Principatibus, Poteſtatibûs & virtutibûs Cælorum & Beatorum Spi-

Spirituum, & per ſanctum Ioannem Baptiſtam & per omnes Patriarchas, atquè Prophetas, per orationes & merita Apoſtolorum & Evangeliſtarum, & per orationes omnium Sanctorum & Sanctarum, per ſua ſancta Nomina IESUS ✠ Chriſtus, te N. liberare dignetur, Chriſtus vincit, ✠ Chriſtus regnat, ✠ Chriſtus imperat ✠ Chriſtus ✠ ab omni malo te defendat, Amen.

Aſpergatur aquâ benedictâ.

Benedictio Infirmi.

In ingreſſu cubiculi dicatur: Pax huic Domui &c.

Poſtea cubiculum & lectum aſpergat aquâ benedictâ dicens Antiph. Aſperges me &c. *Deinde Pſalm.* Miſerere mei DEUS &c. Gloria Patri &c. *Repetat:* Aſperges me &c. Adjutorium noſtrum &c. Dominus Vobiſcum &c.

Oremus.

EXaudi nos Domine S. Pater omnipotens æterne DEUS, & mittere digneris S. Angelum tuum de cælis, qui cuſtodiat, foveat, protegat, viſitet atquè defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Chriſtum &c.

Secundùm temporis opportunitatem dicat Sacerdos flexìs genibûs vel Litanias Beatiſſ. vel Nominis JESU, vel paſſionis Chriſti, vel omnes ſucceſſivè, quas vide in Parte Polonica. vel Pſalm. Miſerere, vel De profundis vel Qui habitat in adjutorio altiſſimi &c.

Poſtea ſubjungat.

Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kyrie eleiſon.

Pa-

Pater noſter &c.

℣. Salvum fac ſervum tuum,
℟. DEUS meus ſperantem in Te.
℣. Mitte ei Domine auxilium de Sancto,
℟. Et de Sion tuere eum.
℣. Nihil proficiat inimicus in eo,
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
℣. Eſto ei Domine turris fortitudinis,
℟. A facie inimici.
℣. Dominus opem ferat illi,
℟. Super lectum doloris eius.
℣. Domine exaudi orationem meam &c.
℣. Dominus Vobiſcum &c.

Oremus.

EXaudi quæſumus Domine ſupplicum preces & confitentium tibi parce peccatis, ut pariter nobis indulgentiam tribuas, benignus & pacem.

Ineffabilem nobis Domine miſericordiam tuam clementer oſtende, ut ſimul nos & à peccatis omnibus exuas, & à pænis, quas pro his meremur, eripias.

Omnipotens ſempiterne DEUS infirmitatem Famuli tui propitius reſpice, atquè ad eum protegendum, dexteram tuæ Maieſtatis extende.

DEUS infirmitatis humanæ ſingulare præſidium, auxilii Tui, ſuper Infirmum famulum tuum oſtende virtutem: ut ope miſericordiæ Tuæ adiutus, Eccleſiæ tuæ ſanctæ incolumis repræſentari mereatur. Con-

Concede hunc famulum tuum, quæsumus Domine DEUS perpetuâ mentis, & corporis sanitate gaudere, & gloriosâ B. MARIÆ semper Virginis intercessione, à præsenti liberari tristitia, & æternâ perfrui lætitiâ. Per Christum Dominum nostrum Amen.

Dicatur Euangelium. In principio erat verbum &c.

Deinde: Imponat dexteram super caput infirmi, & dicat:

SUper ægros manus imponent, & bene habebunt. IESUS Filius MARIÆ, mundi salus & Dominus, meritîs & intercessione Apostolorum Petri & Pauli atquè Advocatorum tuorum, & omnium Sanctorum sit tibi clemens & propitius Amen.

Pollice dextrô signet eius frontem, & dicat.

PEr Signum sanctæ Crucis ✠ per donum S. Spiritûs, det tibi DEUS sanitatem mentis & corporis Amen.

Denuó aspergat aquâ dicens:

BEnedictio ✠ DEI omnipotentis, Patris & Filii, & Spiritûs Sancti, descendat super te & maneat semper Amen.

Si infirmus sit obstinatus, nequè confiteri velit. Dicat Sacerdos devotè super eum Orationem quam vide fol. 58.

Benedictio Medicinæ pro Infirmis.

Adjutorium nostrum &c.

Oremus.

QUæsumus clementiam tuam o æterne DE-

US, ut hanc medicinam ad expellendas omnes ægritudines, & virtutes diabolicas infestationes maleficas, imò & ipsos dæmones à corporibus humanis, quam in nomine sancto tuo, & Divi Ubaldi, ac sancti Antonii de Padua bene✠dico & sancti✠fico, sic tu omnipotens & clementissime DEUS bene✠dicere & sancti✠ficare digneris. In omni, qui eam biberit, extingue febrium infestationes, viscerum tormenta cura, cordis, capitisque dolores, & passiones cunctas dissolve, gravitates peccatorum remove, infestationes cunctas à quibusvis partibus corporis resolve, phantasmatis adesto periculis, tumoresquè compesce, sit hæc medicina expulsio præsentis morbi, & fuga Diaboli cum suis sociis, facturis & armis. Exorcizo te ✠ Creatura medicinæ in Nomine IESU, ut virtutem naturalem retineas, supernaturalem recipias adjurata in Nomine Christi. Bene✠dic Domine hanc medicinam & virtus Spiritus Sancti sit super eam ad evacuanda, destruenda, annihilanda, & eradicanda à corpore humano maleficia cuncta, cuiuscunquè generis sint, & simul ad expellendum ipsum dæmonem. Prout ego N. Sacerdos tuus, bene✠dico, exor✠cizo & sancti✠fico. Bene✠dictiones cunctæ servorum DEI sint super te o Medicina! ut sis potens ad effugandos dæmones cum suis facturis & armis diabolicis. Tandem Bene-

nedictio S. Ubaldi Episcopi & sancti Antonii de Padua sit super te ✠ in Nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti Amen.

Aspergatur aquâ benedictâ.

Benedictio comestibilium pro Infirmis.

Adjutorium nostrum &c.

Oremus.

IN Nomine Domini IESU Christi ego N. Sacerdos DEI, bene✠dico atquè exorcizo vos Creaturas: Panis, Vini, Potùs &c. carnis, frúctûs & cuiuscunquè comestibilis, per illum, qui benedixit panes in deserto & multiplicavit, & per illum qui aquam in vinum convertit, & qui manna Patribus dedit in deserto omne delectamentum in se habens, ut sitis fortitudo & sanitas, atquè purificatio huic & omnibus creaturis DEI sumentibus vos, ad effugandos omnes spiritus immundos, omnem nefariam Diaboli potestatem; facturas suas, figuras omnes & minas ejus exterminandas, per eum, qui venturus est judicare vivos & mortuos.

Purifica Domine IESU Christe, bene✠dic & sancti✠fica quæso has creaturas cibi & potûs, quas ego N. Sacerdos tuus in tuo Nomine, & S. Ubaldi, ac Sancti Antonii de Padua servi tui bene✠dico, purifico, & sancti✠fico; ut quicunquè comederit vel biberit ex eis, per dilectionem B. V. MARIÆ & S. Ubaldi, S. Antonii de Padua, & omnium San-

ctorum, bibat & comedat coram Domino cum omni lætitia, & ſint contra maleficia, & inſidias diaboli, quæ maleficia per hæc potabilia, & comeſtibilia deſtruo, & annihilo, & etiam fugo dæmones & omnia diabolica, in Nomine IESU confringo, & eradico, & ejicio à corporibus humanis. O Creatura DEI, tolle has creaturas cibi & potûs, quas miſit tibi DEUS, & quas ego Sacerdos DEI exorcizo, ✠ purifico, bene✠dico, & ſanctifico in nomine ſancto eius, & SS. MARIÆ Virginis, & S. Antonii de Padua. Requieſce ergo, comede & bibe in nomine IESU, recedat à te ſathan cum omnibus ſuis facturis, in nomine Patris ✠ & Filii ✠ & Spiritûs Sancti ✠ Amen.

Aſpergatur &c.

Benedictio balnei præſertim pro maleficiatis.

EXorcizo te unda balnei per DEUM Patrem ✠ per DEUM Filium ✠ per DEUM Spiritum ✠ Sanctum, per DEUM qui ſimile Lavacrum Moyſi ſervo ſuo fieri mandavit, dicens: facias labium æneum cum baſi ſua ad lavandum. Per DEUM, qui lavit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo. Per DEUM, qui nos per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritûs Sancti in Filios adoptionis accepit, ne tibi aliquid commune ſit cum Spiritibus immundis; ſed ſanctificeris, ut ſis Chriſti fidelium purgatio & immundorum Spirituum abdicatio, atque maleficiorum omnium ab

ho-

homine, sivè à diabolo factorum exterminatio; Ita, ut quicunquè ex te corpus suum laverit, Divinam virtutem in te sentiat affuisse. Per eum, qui venturus est judicare vivos & mortuos & sæculum per ignem Amen.

Oremus.

OMnipotens æterne DEUS, ante cujus conspectum tremunt Angeli & infernus ululat, qui Iudith Ancillæ tuæ, quæ corpus laverat & ornaverat, tantam gratiam donare dignatus es, ut fieret Holofernicida, & Populum suum ab obsidione liberaret, bene✠dicere, & sancti✠ficare dignare hoc ablutionis genus, ut quisquis ex eo corpus suum laverit, valeat Holofernis infernalis interimere virtutem, & ab eius vexatione liberari, atquè ab omni maleficiorum genere misericorditer te præstante salvari. Per Dominum nostrum IESUM Christum Filium tuum, qui aquâ in pelvim missâ, Discipulorum suorum pedes humiliter lavit, & Tecum vivit & regnat in unitate Spiritûs Sancti DEUS per omnia sæcula sæculorum Amen.

Aspergatur &c.

Benedictio Thalami vel Cameræ.

Adjutorium nostrum &c.

Oremus.

BEnedic Domine Thalamum hunc, & omnes habitantes in eo: ut in tua pace consistant, & in tua voluntate permaneant, &

ſeneſcant, & multiplicentur in longitudinem dierum, & ad regna cælorum perveniant. Per Chriſtum Dominum noſtrum Amen.

Aſpergatur aquâ benedictâ.

Benedictio Thori.

Oremus.

DOmine ſancte Pater, qui caſtigando nos ſalvas, deprecor Maieſtatem tuam ſuper lectum, & ſuper hanc Domum, & ſuper omnia quæ ſunt in ea & ſuper has plumas, quia omnia benedico, ✠ purifico, ✠ atque ſancti✠fico per Nomen ſanctum Tuum, & ſervi tui Antonii Paduani, quem precor, ut ſit in noſtro auxilio, & omnium creaturarum, ſic & tu Domine bene✠dicere, & ſancti✠ficare digneris hunc lectum, Domum, & omnia quæ ſunt in ea, & has plumas, ut quiſquis & præcipue hæc creatura N. ſuper has plumas, & lectum proſtrata fuerit, dormiat & tuam benedictionem recipiat & ſecura quieſcat. Imò omnis ſpiritus immundus, omne phantaſma, omne maleficium, vel factura, ligatura, & omne opus quomodolibet diabolicum in lectum, vel plumas has vel domum factum deſtruatur, annihiletur, exterminetur, diſſipetur, expellatur, elongetur, quantum eſt elongatum cælum à terra, lux à tenebris, nec amplius revertatur. Et ego N. Sacerdos DEI deſtruo, & extirpo, & annihilo, ut non revertatur, & ſpiritus maledictos, thorum, Domum

&

& tuas Creaturas violare volentes contero & diſperdo, & tandem Domine multiplica tuas ſanctas Benedictiones ſuper lectum & has plumas, & domum & ſuper creaturas, quæ habitant in ea. Nam ego omnia bene✠dico, ſancti✠fico Sacerdotali authoritate✠ quâ fungor. In Nomine Patris ✠ & Filii ✠ & Spi✠ritus Sancti Amen.

Aſpergatur &c.

Et ponat Sacerdos incenſum ſuper ignem benedictum ut fumigetur domus, vel cubiculum vel lectus, & ponatur in lecto Cera agni DEI, oliva Palmarum benedicta cum ſale exorcizato, & incenſo cerei, cum auro, & Myrrha.

Benedictio Infantis.

Adjutorium noſtrum &c.

Oremus.

DOmine IESU Chriſte, qui parvulos tibi oblatos, & ad te venientes amplexabaris (*hic ponat manum ſuper caput infantis*) manuſquè ſuper illos imponens, benedicebas, atquè dicebas: ſinite parvulos venire ad me, & nolite prohibere illos, talium eſt enim regnum Cælorum, & Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei: Reſpice quæſumus ad Infantum præſentium, (*vel ſi unus tantùm ſit*) infantis præſentis innocentiam, & ad ſuorum Parentum devotionem, & clementer eos per Miniſterium meum bene✠dic, ut in tua gratia, & tua miſericordia ſemper proficiant,

te ſapiant, te diligant, te timeant, mandata tua & Parentum cuſtodiant, & ad finem optatum feliciter perveniant. Per Te IESU Chriſte Salvator mundi. Qui vivis & regnas DEUS Amen.

Benedictio DEI Pa✠tris omnipotentis, & Filii,✠& Spiritus Sancti deſcendat ſuper vos, & cuſtodiat, & dirigat vos, & maneat ſemper vobiſcum. Amen.

Aſpergatur &c.

Oremus.

QUæſumus omnipotens DEUS, pueris iſtis pro quibus tuam deprecamur clementiam bene✠dicere dignare, & per virtutem Sancti Spiritus corda eorum corrobora, vitam ſanctifica, caſtimoniâ decora, & ſenſus eorum in bonis operibus muni & informa, proſpera tribue, pacem concede, ſalutem confer, charitatem largire & ab omnibus diabolicis atquè humanis inſidiis (tua protectione & virtute) ſemper defende, & in finem ad requiem Paradiſi eos perduc. Per Dominum &c.

Benedictio Imaginum.

Adjutorium noſtrum &c.

Oremus.

OMnipotens ſempiterne DEUS, Majeſtatem tuam ſuppliciter exoramus, ut iconem hanc in qua glorioſiſſima Imago vel Imagines Filii tui Domini noſtri vel glorioſæ Virginis MARIÆ Matris ejus vel Sancti N. vel Sancto-

ctorum N. N. depicta eſt, (vel ſunt) bene✠dicere & ſancti✠ficare digneris, antèquam, quicunquè ob devotionem ad te ipſum adorandum ſe devotè inclinaverint, ſalutem mentis & corporis conſequantur, & quidquid iuſtè petierint, obtinere mereantur. Per eundem &c.

Aſpergantur aquâ benedictâ.

Benedictio Coronæ ordinariæ.

Adjutorium noſtrum &c.

Oremus.

OMnipotens & Miſericors DEUS, qui propter nimiam charitatem tuam, quâ dilexiſti nos, Filium tuum Dominum noſtrum IESUM Chriſtum pro redemptione noſtra de cælis in terras deſcendere, & de Beatiſſimæ Virginis utero Angelo nuntiante carnem ſuſcipere voluiſti, ut nos eriperes de poteſtate diaboli, obſecramus immenſam clementiam tuam: ut hanc coronam, in honorem & laudem ejuſdem Genitricis Filii tui ab Eccleſia tua fideli dicatam bene✠dicas, & ſancti✠fices, eiquè tantam infundas virtutem Spiritûs S., ut quicunquè eam portaverit, vel dixerit, aut in domo reverenter tenuerit, ab omni hoſte & facturis ſemper & ubiquè in hoc ſæculo liberetur, & in exitu ſuo à Beatiſſima Virgine, ac Sancto Ubaldo, & S. Antonio Paduano, tibi plenus bonis operibûs præſentari mereatur. Per eundem &c.

Aspergatur aquâ benedictâ.

Benedictio Scapularis. Sit accensa candela.

Adjutorium nostrum &c.

Oremus.

SUppliciter te Domine oramus, ut super hanc habitum servo tuo imponendum bene✠dictio tua benigna descendat, ut sit benedictus, atquè divina virtute procul pellantur hostium nostrorum visibilium & invisibilium tela nequissima. Amen.

Oremus.

CAput omnium fidelium DEUS & humani generis Salvator hunc habitum, quem propter tuum tuæquè genitricis Virginis MARIÆ de monte Carmelo amorem atquè devotionem, servus tuus est delaturus, dexterâ tua Sancti✠fica, & hoc, quod per illum mysticè datur intelligi, tuâ semper custodiâ corpore & animô servetur, & ad remunerationem perpetuam cum Sanctis omnibus felicissimè perducatur. Qui vivis & regnas in sæcula, sæculorum Amen.

Oremus.

CReator, Conservator & Salvator omnium, largitor humanæ salutis DEUS, & dator gratiæ spiritualis, bene✠dictionem tuam super hunc habitum immitte, ut qui eum gestaverit, cælesti virtute munitus, fidem integram, spem firmam, charitatem desideratam teneat, & á te nunquã separari permittatur.

Qui

Qui vivis, & regnas in ſæcula ſæculorum A.

Aſpergatur aquâ benedictâ.

Conjuratio ad fugandam Tempeſtatem.

Hæc conjuratio ter devotè dicatur.

In Nomine Patris ✠ & Filii ✠ & Spiritûs ✠ S. A.

Dicatur. Pater noſter &c. & ne nos &c. Sed libera nos &c.

Oremus.

OMnipotens ſempiterne DEUS parce metuentibus, & propitiare ſupplicantibus Tibi, & hos pernoxios imbres, fulgura, & fulmina, atq; tonitrua, & vim procellarum, atquè comminationem tempeſtatis in materiam Tuæ laudis tranſire facias. Amen.

Pater noſter &c.

℣. Et ne nos inducas in tentationem,

℟. Sed libera nos ab hac tempeſtate, & grandine, & ab omni malo.

COnjuro vos àéreas tempeſtates per DEUM vivum ✠ per DEUM verum ✠ per DEUM ſanctum, ✠ ut non jactetis grandines & tempeſtates, in poſſeſſionibus, & finibus noſtris, & non dixeritis ante Tribunal Chriſti, quod nemo vobis contradixerit.

Ego enim præcipio vobis in Nomine Pa✠tris, & Filii ✠ & Spiritus Sancti: ut non jactetis grandines & tempeſtates in poſſeſſionibus, & finibus noſtris, ſed eas projicite in fluvium, vel immergite mari ſine damno alicujus perſonæ, ℟. Amen.

Po-

Postea dicatur Psalm. Lauda Ierusalem Dńum &c.

Benedictio Salis, & aquæ contra Vermes & Aves Nocivas.

Adjutorium nostrum &c.

Oremus.

DOmine S. Pater Omnipotens æterne DEUS, mitte Spiritum Tuum Sanctum, cum Angelis & Archangelis, cum Thronis, & Dominationibus, & cum æis omnes sanctos electos tuos, ut defendant segetes nostras à vermibus, & magnificetur Nomen Tuum in omni loco. Per Christum &c. ℟. Amen.

Oremus.

BEne✠dic Domine, hanc creaturam salis & aquæ, ut fugiant vermes & volucres à nostris segetibus, propter Nomen Domini nostri IESU Christi, quod invocatum est in ipsa creatura messis, ut fiat alimentum omnibus, qui vivunt ex ea. Per eundem &c.

Aspergatur &c.

Deinde benedicuntur segetes addendo sequentes orationes.

Dominus Vobiscum, Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

PReces nostras quæsumus Domine clementer exaudi, ut qui justè pro peccatis nostris affligimur, & hanc avium, vermium, seu murium, aut locustarum, vel aliorum animalium persecutionem patimur, pro Tui Nominis gloria, ab ea misericorditer liberemur, ut pro-

procul à tua potentia expulsi, nulli noceant, & hos campos, agros, horrea, granaria &c. vel vineas, aut aquas in tranquillitate, & quiete dimittant, quatenus ex eis surgentia, & orta, Tuæ Maiestati deserviant, & nostræ necessitati subveniant. Per Christum &c.

Oremus.

OMnipotens sempiterne DEUS, omnium bonorum remunerator, & peccatorum maximus miserator; in cuius nomine omnium genua flectuntur, cælestia, terrestria, & infernalia, tuâ potentiâ nobis peccatoribus concede, ut quod de tua misericordia confisi agimus, per tuam gratiam efficacem eius consequamur effectum; quatenus hos pestiferos vermes, aves, vel locustas, vel alia animalia, per nos servos tuos, maledicendo maledicas, segregando segreges, exterminando extermines, ut per tuam clementiam ab hac peste liberati, gratiarum actiones Maiestati tuæ liberè referamus. Per Dominum nostrum &c.

Exorcizo vos ✠ pestiferos vermes, vel mures, glires, aves, seu locustas, seu animalia per DEUM Patrem ✠ Omnipotentem, per IESUM Christum ✠ Dominum nostrum; per Spiritum ✠ Sanctum ab utroquè procedentem; ut confestim recedatis ab his campis, vel vineis, hortis, vel horreis, vel granariis, vel aquis, nec amplius in eis habitetis, sed ad loca transeatis, in quibus nemini nocere possitis.

Pro

Pro parte omnipotentis DEI, totius curiæ Cæleſtis, & ex parte Eccleſiæ ſanctæ DEI vos maledicentis; quocunquè ieritis, ſitis maledicti deficientes quotidie, & decreſcentes, ita, ut reliquiæ de vobis in nullo inveniantur, niſi in neceſſariis ad ſalutem & uſum humanum. Quod præſtare dignetur, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos, & ſæculum per ignem Amen.

Aſpergatur àër & terra.

Benedictio novæ Crucis erigendæ.

Adjutorium noſtrum &c.

Domine exaudi orationem &c.

Oremus.

ROgamus Te Domine S. Pater Omnipotens æterne DEUS, ut digneris bene✠dicere hoc ſignum crucis, ut ſit remedium ſalutare generi humano, ſit ſoliditas fidei, profectus bonorum operum, redemptio animarum, ſit ſolamen & protectio, ac tutela contra ſæva jacula inimicorum. Per Chriſtum &c.

Oremus.

BEne✠dic Domine hanc Crucem Tuam, per quam eripuiſti mundum à dæmonum Poteſtate, & ſuperâſti Paſſione Tua ſuggeſtorem peccati, qui gaudebat in prævaricatione primi Parentis per ligni vetiti ſumptionem.

Hìc aſpergat aquâ benedictâ.

Sanctificetur hoc ſignum Crucis in Nomine Pa✠tris, & Fi✠lii, & Spi✠ritus Sancti, ut orantes

tes, inclinantesquè se propter Dominum ante istam Crucem, inveniant corporis & animæ sanitatem. Per Christum Dominum &c.

Postea Sacerdos genuflexus ante Crucem, devotè adorat, & osculatur, & idem faciunt, quicunque voluerint.

Benedictio Rutæ vel alterius Herbæ.

Adjutorium nostrum &c.

Dominus Vobiscum &c.

Oremus.

BEne✠dic Domine IESU Christe hanc Rutam vel N. & infunde ei, per Tuam virtutem, Tuam sanctam Benedictionem ✠ cælestem, ut quicunquè eâ subfumigatus fuerit, vel apud se eam habuerit, inimicus ei nocere non possit: & in quibuscunquè locis respersa fuerit, vel posita; ad salutem conducat, recedat, & contremiscat diabolus, & fugiat, nec præsumat amplius illudere, vel inquietare creaturas Tuas. Bene✠dicaris igitur Ruta vel N. in Nomine Domini nostri IESU Christi, & Sanctæ Trinitatis, ut sis exterminatio diabolica, ac quorumcunquè morborum. Per eum qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem Amen.

Aspergatur &c.

Benedictio Arboris Kľokotka.

Adjutorium nostrum &c.

Dominus Vobiscum &c.

Oremus.

DOmine S. Pater omnipotens æterne DE-

US

US, te ſuppliciter deprecor, ut benedicere✠ digneris hoc genus arboris, quod in uſum humani generis tribuiſti, & præſta, ut quicunquè penes ſe illud portaverit, ſive in loco aliquò depoſuerit, ab omnibus veneficiis, auriſpiciis & ab omnibus tentationibus ac inſidiis diaboli protegatur, & fiat obſtaculum diabolo, contra perverſas hominũ perſecutiones, contra ſævarum beſtiarum invaſiones; conſerat illi ſanitatem mentis & corporis, & cuncta neceſſaria in præſenti vita ei largiri digneris. Per Chriſtum Dominum noſtrum Amen.

Aſpergat aquã benedictâ.

Et Benedictio DEI omnipotentis Pa✠tris, & Fi✠lii, & Spi✠ritûs Sancti deſcendat ſuper hanc creaturam arboris, & maneat ſemper A.

Benedictio Tumbæ.

Adjutorium noſtrum &c.

Oremus.

DEUS, cuius miſeratione animæ fidelium requieſcunt, hanc tumbam bene✠dicere dignare, eiquè Angelum Tuum ſanctum deputa cuſtodem, & animam eius, cuius corpus in ea ponetur, ab omnibus abſolve vinculis delictorum, ut in te ſemper cum ſanctis tuis ſinè fine lætetur. Per Chriſtum &c.

Aſpergatur &c.

Benedictio vini & olei olivarum pro infirmis.

EXorcizo te creatura vini in Nomine Pa✠tris, & Fi✠lii, & Spi✠ritûs S. ad honorem

D. MARIÆ V. & Sancti N. ne ſis communis ulli ſpiritui immundo: ſed medicina omnibus fidelibus, permanens in viſceribus eorum, ut qui te devotè guſtaverit vel biberit, ab eo omnis ſpiritus immundus cum omnibus veneficiis ſuis recedat. Benedico ✠ te igitur Creatura vini in Nomine D. N. IESU Chriſti, omniumquè Sanctorum, ut ſis purgatio omnium maleficiorum & medicina omnium languorum. O Domine IESU Chriſte, qui ad demonſtrandam virtutem Divinitatis Tuæ in Cana Galilææ aquam convertiſti in vinum, dignare quoquè exorci✠zare, bene✠dicere, & ſancti✠ficare hoc vinum, ut ſit remedium efficax contra omnem poteſtatem inimicorum ſpiritualium & contra omnia maleficia facta & facienda: ita ut nullus ſpiritus malus, nullaquè malitia eius poſſit latere in homine iſto, qui hoc vinum piè guſtaverit. Per Tuam S. Paſſionem, & crucem perque fel & acetum, quod bibendo ſanctificâſti, concedere digneris, ut qui ex hoc vino benedicto biberit, mundetur à ſpiritibus immundis omniq; maleficio: & omnis virtus Diaboli ab eo extermínetur, atquè poteſtas Tua in virtute verborum tuorum in eo prævaleat. Et ego Sacerdos Tuus in Nomine Sancto Tuo & in poteſtate mihi tradita, bene✠dico atque Sancti✠fico hoc vinum, ut vulpes infernales demolientes vineam Tuam una cum operibus ſuis

maleficis deſtruantur, confringantur & annihilentur. Per Chriſtum Dominum &c.

Supra Oleum.

EXorcizo te creatura olei per DEUM Patrem ✠ omnipotentem, qui fecit cælum & terram, mare & omnia, quæ in eis ſunt, omnis virtus adverſarii, omnis exercitus Diaboli, & omnis incurſus, omne phantaſma Sathanæ eradicare & effugâre ab hac creatura olei, ut fiat omnibus qui eô uſuri ſunt ſalus mentis & corporis in Nomine DEI Patris ✠ omnipotentis & IESU Chriſti ✠ Filii eius Domini noſtri, & Spiritûs ✠ S. Paracliti, & in charitate eiuſdem Domini noſtri IESU Chriſti qui venturus eſt iudicare vivos & mortuos & ſæculum per ignem Amen.

℣. Domine exaudi &c. ℟. Et clamor meus &c.

Dominus Vobiſcum, Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

DOmine DEUS omnipotens, cui adſtat exercitus Angelorum cum tremore, quorum ſervitium ſpirituale cognoſcitur: dignare reſpicere, & bene✠dicere, & ſancti✠ficare hanc creaturam olei, quod ex olivarum ſucco eduxiſti, & ex eo infirmos inungi mandaſti, quatenus ſanitate percepta, Tibi DEO vivo & vero gratias agerent: præſta quæſumus; ut qui hôc oleo quod in tuo Nomine bene✠dicimus, uſi fuerint, ab omni languore omniquè infirmitate, atquè cunctis inſidiis inimici li-

be-

berentur, & cunctæ adversitates separentur à plasmate Tuo, quod pretioso sanguine Filii Tui redemisti, ut nunquam lædatur à morsu serpentis antiqui. Per Dominum &c.

Et Bene✠dictio DEI Pa✠tris omnipotentis, & Fi✠lii, & Spiritûs ✠ Sancti descendat super hanc substantiam vini, & olei, ut ad effugandos dæmones morbosquè pellendos Divinæ gratiæ sumat effectum, sitquè omnibus id sumentibus adiutorium & remedium. Per Dominum nostrum IESUM Christum Am.

Benedictio Navis.

Adjutorium nostrum in Nomine &c.

Oremus.

PRopitiare Domine supplicationibus nostris, & bene✠dic navem istam dexterâ tuâ sanctà, & omnes qui in ea vehentur, sicut dignatus es benedicere arcam Nòé ambulantem in diluvio: porrige eis Domine dexteram tuam, sicut porrexisti Beato Petro ambulanti super mare, & mitte S. Angelum Tuum de cælis, qui liberet & custodiat eam semper à periculis universis, cum omnibus qui in ea erunt: & famulos tuos repulsis adversitatibûs portu semper optabili, cursuque tranquillò tuearis, transactisque ac rectè perfectis negotiis omnibus, iterato tempore ad propria cum omni gaudio revocare digneris. Qui vivis & regnas &c.

Benedictio Horrei.

Adjutorium noſtrum &c.

Dominus Vobiſcum &c.

Oremus.

ADſit nobis quæſumus Domine virtus Spiritûs Sancti, quæ & corda noſtra clementer expurget & ab omnibus tueatur adverſis. Per Dominum noſtrum &c.

Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kyrie eleiſon.

Pater noſter &c.

℣. *Et ne nos inducas in tentationem,*

℟. *Sed libera nos à malo.*

℣. *Salvos fac ſervos Tuos,*

℟. *DEUS meus ſperantes in Te.*

℣. *Nihil proficiat inimicus in nobis.*

℟. *Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.*

℣. *Domine exaudi &c. Dominus vobiſcum &c.*

Oremus.

OMnipotens & miſericors DEUS, qui ubique es præſens, maieſtatem Tuam suppliciter exoramus: ut huic horreo gratia tua adeſſe dignetur, quæ cuncta adverſa ab eo repellat, abundantiam bene✠dictionis tuæ ſuper illud largiter effundat. Per Chriſtum &c.

Aſpergat dicendo.

BEnedictio DEI omnipotentis Patris ✠ & Filii ✠ & Spiritûs ✠ Sancti, deſcendat ſuper hoc horreum & ſuper ea quæ in illo reponentur Amen.

Forma abſolutionis plenariæ.

REligioſis, ſæcularibus Tertiariis & Chordi-

ge-

geris in extremis constitutis vigore privilegiorum elargiendæ, ex Breviario Ordinis S. P. Francisci excerpta.

Meminerit quivis Confessarius etiam sacularis disponens ad mortem quemcunquè infirmum interrogare, an non fuerit Confrater 3tii Ordinis S. P. Francisci Seraphici, nam ei sequentem absolutionem impendet.

Facta Confessione & dictis: Misereatur &c. Indulgentiam &c. *dicatur.*

DOminus noster IESUS Christus per merita suæ sacratissimæ Passionis te absolvat, & gratiam suam tibi infundat, & ego authoritate ipsius, ac Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & summorum Pontificum, mihi in hac parte commissa, & tibi concessa: absolvo te ab omni vinculo excommunicationis, majoris & minoris, si quod incurristi & restituo te unioni, & participationi fidelium, nec non sanctis Sacramentis Ecclesiæ. Item eadem authoritate (quatenus ad præsens forum spectat;) Ego te absolvo ab omnibus peccatis tuis, tibiquè relaxo omnes pænas purgatorii, quas pro peccatis commissis meruisti, concedens tibi remissionem peccatorum tuorum, & restituo te illi statui innocentiæ, in quo eras, quando baptisatus fuisti: In Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti Amen.

Quod si hac vice non decesseris, reservo tibi hanc gratiam usque ad extremum mortis tuæ articulum.

Quia verò nonnulli summi Pontifices Indulgentiam plenariam prædictis personis in articulo mortis constitutis benignè concesserunt, sinè ulla dependentia ab electione Confessarii, qui talem indulgentiam nomine Pontificum impertiatur, ideò ad majus spirituale solatium, non tanquàm necessaria, sed valde proficua, subjungenda est sequens deprecatio, cui, in extremis laborans, devotè correspondeat, Nomen sanctissimum IESUS ore vel corde enixè invocando.

DOminus noster IESUS Christus Filius DEI vivi, qui Beato Petro Apostolo suo dedit potestatem ligandi atque solvendi, per suam piissimam misericordiam recipiat Confessionem tuam, & remittat tibi omnia peccata, quæcunquè & quomodocunquè in toto vitæ decursu commisisti, de quibus corde contritus & ore confessus es, restituens tibi stolam primam, quàm in baptismate recepisti. Et per Indulgentiam plenariam à summis Pontificibus nostratibus in articulo mortis constitutis, concessam liberet te à præsentis & futuræ vitæ pænis; dignetur Purgatorii cruciatus remittere, portas inferi claudere, Paradisi ianuam aperire, tequè ad gaudia sempiterna perducere, per sacratissima suæ vitæ, passionis, Glorificationis mysteria. Qui cum Patre & Spiritu Sancto, DEUS unus vivit & regnat in sæcula sæculorum Amen.

Modus Benedicendi Apes.

ANtequàm accedat ad locum, ubi consistunt

ſtunt apes, Sacerdos elicito actu contritionis, ac tandem veniens ad locum, dicat: Veni S. Spiritus &c. cum oratione ſua. Tandem accepta aquâ benedictâ, aſpergat locum totum, ubi apes conſiſtunt, & aſpergendo dicat Pſalmum: Miſerere mei. Secundum: Ad Dominum clamavi. Tertium: Ad te levavi oculos meos. Et intra hos Pſalmos dictos aſpergat ſale benedicto totum locum, ubi conſiſtunt apes, tandem genuflexus dicat. Litanias de omnibus Sanctis cum Oratione: DEUS cui proprium.

℣. Adjutorium noſtrum &c. ℞. Qui fecit &c.
℣. Domine exaudi &c. ℞. Et clamor &c.
℣. Dominus vobiſcum &c.

Oremus.

CReator omnium DEUS, qui ſemina ſanctificare, & multiplicare facis, & in uſus noſtros miſericorditer concedis pervenire (intercedente Ioanne Baptiſta) ſupplicationes noſtras placatus intende, ut has apes bene✠dicere & ſancti✠ficare tua benignitate digneris, ut copioſiùs mittant effectus ſuos, quatenus ad Eccleſiam tuam, ſanctorumquè Altarium tuorum decorem & ornatum, atq; etiam ad uſus noſtros perveniant. Per ChriſtumDominum noſtrum Amen.

Oremus.

DEUS, qui laboribus hominum etiam de mutis animalibus beneficium ſubrogaſti,

quiq; tuæ ineffabili misericordiæ hoc ad usus nostros ipsarum apum fructus & opera convertere docuisti, majestatem tuam suppliciter exoramus, ut bene✠dicere digneris has apes, & ad humani generis proventum multiplicare, custodire, & educare, ut quisq; majestati tuæ, & immensæ largitati tuæ, & horum animalium educationem ministerialitate cooperando sola spe tuæ benignitatis innititur, & sui laboris mereatur uberes fructus accipere, & cælesti benedictione repleri. Per Christum Dominum nostrum Amen.

Aspergatur iterum locus, & dicat Evangelium S. Ioannis: In principio &c. quô finitô dicat: per Evangelica dicta, deleantur nostra delicta, & destruantur, atque evertantur omnia maleficia, si quæ sunt in hoc loco, & descendat Benedictio DEI Patris Omnipotentis ✠ & Filii ✠ & Spiritûs ✠ S. Amen.

Benedictio Columbariorum, Pullariorum, & ejusdem locorũ, in quibus conservantur aves.

℣. *Adjutorium nostrum &c.* ℟. *Qui fecit &c.*

℣. *Dominus vobiscum.* ℟. *Et cum &c.*

Oremus.

DEUS æterne, ante cuius conspectum assistunt Angeli, & cuius nutu reguntur universa, qui etiam necessariis humanæ fragilitatis tua pietate consulere non desinis: te humiliter imploramus, ut habitaculum istud illa bene✠dictione perfundas, qua per An-

ge-

gelum ſtantem in Sole, mandaſti omnibus avibus dicens: Venite & congregamini ad cænam magnam DEI; ut ſemper hic tuæ bene✠dictionis copia redundante laudes tibi referant ſervi tui, qui das eſcam omni carni, & imples omne animal benedictione Salvator noſter. Qui vivis & regnas &c.

Oremus.

DEUS univerſæ creaturæ, qui inter cæteras diverſarum creaturarum ſpecies, & pro humani generis uſu etiam volatilium genus producere dignatus es, ex quibus Noë de Arca egrediens holocauſta tibi offerens placuit, & qui populo tuo ex Ægypto educto per Moyſen ſervum tuum, munda ab immundis ſegregans, edendi præceptum dediſti; te ſuppliciter rogamus, ut has mundarum avium carnes bene✠dicere & ſancti✠ficare digneris, ut quicunquè ex is comederint, benedictionis tuæ abundantiâ repleantur, & ad æternæ vitæ gaudia pervenire mereamur. Per Chriſtum Dominum noſtrum Amen.

Aſpergatur &c.

Benedictio Piſcinæ & Piſcium.

℣. *Adjutorium noſtrum &c.* ℟. *Qui fecit &c.*

℣. *Dominus vobiſcum,* ℟. *Et cum &c.*

Oremus.

OMnipotens æterne DEUS, Pater Domini noſtri IESU Chriſti, & Pater miſericordiarum, qui piſces in fluminibus maris creſcere

& multiplicare dignatus es: præsta quæsumus, ut hos parvos pisciculos in istam piscinam impositos crescere & multiplicare tuâ gratiâ digneris. Per Dominum nostrum &c.

Crescite & multiplicamini vos parvi pisciculi, & replete istam piscinam in Nomine Pa✠tris, & Fi✠lii, & Spiritûs ✠ Sancti. Dominus det vobis suam benedictionem Amen.

Oremus

DEUS omnipotens, qui hanc creaturam piscium ex aquarum fluctibus in mundi principio prodire jussisti, quam inter cæteras creaturas tuo ore benedicto dignatus es benedicere, & de qua post assumptam humani generis formam unigenitus Filius tuus coram Discipulis suis assa igni comedere voluit, ad insinuandum nobis suæ passionis cruciatus, bene✠dic etiam hos cibos piscium, & præsta nobis, ut qui de passione Domini nostri IESU Christi & ardore tribulationis sumus excocti, de ineffabili ejus resurrectione refrigerati, pane cælesti lætemur. Per eundem Dominum nostrum &c.

Benedictio novi Putei·

℣. *Adjutorium nostrum &c.* ℟. *Qui fecit &c.*
℣. *Dominus vobiscum,* ℟. *Et cum &c.*

Oremus.

SUpplices deprecamur Domine clementiam pietatis tuæ, ut aquam Putei huius cælesti bene✠dictione sanctifices, ad communem

vitæ

vitæ usum concedas esse salubrem, & ita ex ea fugare digneris omnem diabolicæ tentationis incursum: ut quicunq; ex ea hauserint vel biberint, vel in quibuscunquè necessariis casibus haustâ aquâ usi fuerint, totius virtutis ac sanitatis dulcedine perfruantur, ut tibi Sanctificatori, & Salvatori omnium Domino, gratias agere mereantur. Per Christum &c.

Oremus.

DOmine DEUS omnipotens, qui in huius Putei altitudinem, per crepidinem fistularum, copiam aquarum manare jussisti: præsta, ut te jubente atq; bene✠dicente, per nostræ ✠ officium functionis, repulsis hìc phantasmatibûs, calliditatibûs, atq; insidiis diabolicis purificatus atq; emundatus semper hic Puteus perseveret. Per Christum Dominum &c.

Aspergatur &c.

Benedictio Domûs contra ignem.

℣. *Adjutorium nostrum &c.* ℟. *Qui fecit &c.*

℣. *Sit Nomen Domini benedictum,*

℟. *Ex hoc nunc & usque in sæcula.*

Hel, Heloim, Sother, Emmanuel, Sabaoth, Agia, Tetragrammaton, Hagios, Otheos, Ischyros, Athanatos, Iehova, Adonai, Saday, Messias. Increatus ✠ Pater, increatus ✠ Filius, increatus ✠ Spiritus Sanctus. IESUS Christus Rex gloriæ ✠ venit in pace. Verbum caro factum est, ✠ DEUS factus est homo, Christus ✠ vincit, Christus ✠ regnat, Christus

ſtus ✠ imperat. Chriſtus à flamma ignis & à percuſſione fulguris hanc domum defendat atque cuſtodiat.

℣. *A flamma ignis, incendio ac fulgure,*

℟. *Hanc domum libera Domine.*

Oremus.

TE DEUM Patrem Omnipotentem ſuppliciter exoramus pro hac domo & habitatoribus eius ac rebus omnibus, ut eam bene✠dicere, ſancti✠ficare & per ſignum S. Crucis ✠ protegere à flamma ignis percuſſioneque fulguris conſervare, ac bonis omnibus replere digneris. Bene✠dic igitur Domine, & ſancti✠fica domum hanc, ſicut benedixiſti domum Abraham, Iſaac & Iacob, & intra parietes eius Angeli tuæ lucis inhabitent, eamquè & habitatores eius ab incendio, fulgure & malignitate ſpectatorum ſemper cuſtodiant. Per Chriſtum &c.

Benedictio DEI omnipotentis Pa✠tris, & Fi✠lii, & Spiritûs ✠ Sancti deſcendat ſuper hanc domum & ſuper habitantes in ea, & maneat ſemper Amen.

Aſpergatur domûs & circumſtantes.

Benedictio Cellæ Vinariæ.

Antiph. Introduxit me rex in cellam vinariam: ordinavit in me charitatem.

Pſalm. Beatus Vir. *Repetitur Antiph.*

℣. *Dominus vobiſcum,* ℟. *Et cum Spiritu tuo.*

✠ Sequentia S. Evangelii ſecùndùm Luc. c. 5.

In

IN illo tempore dixerunt Pharisæi ad IESUM: Quare Discipuli Ioannis jejunant frequenter, & obsecrationes faciunt similiter & Pharisæorum: tui autem edunt & bibunt? Quibus ipse ait: Numquid potestis filios sponsi, dum cum illis est sponsus, facere jejunare? venient autem dies, cum ablatus fuerit ab eis sponsus, & tunc jejunabunt in illis diebus. Dicebat autem & similitudinem ad eos: Nemo mittit vinum novum in utres veteres: alioquin rumpet vinum novum utres, & ipsum effundetur, & utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos mittendum est, & utraquè conservantur. Et nemo bibens vetus statim vult novum, dicit enim: Vetus melius est.

℟. *Laus tibi Christe.*

Oremus.

DOmine DEUS, Pater omnipotens, Statutor omnium elementorum, & creator omnium naturæ humanæ necessariorum: qui per Moysen famulum tuum dixisti: Si audieris vocem Domini DEI tui, emittit Dominus benedictionem super cellaria tua, & super omnia opera manuum tuarum. Te supplices deprecamur, & exauditís orationibus nostrís cellam hanc vinariam, & omnia quæ in ea continentur, pietatis tuæ aspectu bene✠dicere digneris. Atquè ita omnium spirituum immundorum recedat incursio, ut nihil ex ea prævaricationis ille author sibi audeat assu-

me-

mere nec quidquam perversi in ea machinari. Et quicunquè cellam hanc vinariam intraverint, & quidquid in eam repositum fuerit, gratia illis tuæ bene✠dictionis adveniat, & mala omnia te propitiante ab eis procul recedant. Per Dominum nostrum &c.

Oratio Super Vinum.

Oremus.

DOmine IESU Christe, qui in Cana Galiææ ex aquâ vinum fecisti, multiplica super nos misericordiam tuam, & bene✠dicere atque sancti✠ficare digneris hanc creaturam vini, ut quicunq; ex eo sumpturus est, divinæ benedictionis tuæ opulentiâ repleatur, corporisq; sanitatem & animæ tutelam percipiat. Qui vivis &c.

Aspergat aquâ benedictâ totam caveam.

Benedictio Stabuli.

NB. *Si stabulum una cum domo benedicatur, omittantur Litaniæ, & Psalm.* Benedictus Dominus.

Si verò solitarie benedicatur, dicantur primò Litaniæ de omnibus Sanctis, usq;

Peccatores. Te rogamus audi nos.
Ut nobis parcas. Te rogamus.
Ut nobis indulgeas. Te rogamus.

Sacerdos surgens dicat:

Ut hoc stabulum bene✠dicere digneris,
Ut hoc stabulum bene✠dicere & custodire digneris.
Ut hoc stabulum bene✠dicere, custo✠dire &

ab omni damno præſer✠vare digneris.

Sacerdos genuflexus proſequatur.

Ut omnes inſidias inimici ab eo repellere digneris.

Ut omne veneficium ex eo aufferre digneris.

Ut nos exaudire digneris.

Fili DEI. Agnus DEI &c.

℣. *Exaudi nos DEUS ſalutaris noſter,*

℟. *Et propter gloriam Nominis tui libera nos.*

℣. *Domine exaudi &c.* ℟. *Et clamor &c.*

℣. *Dominus vobiſcum,* ℟. *Et cum Spiritu tuo.*

Oremus.

DEUS, qui laboribus hominum etiam de mutis animalibus ſolatia ſubrogaſti: te ſuppliciter exoramus, ut ſinè quibus non alitur humana conditio, noſtris facias uſibus non perire. Per Chriſtum &c.

Aſpergat ſtabulum aquâ ſolemniter benedictâ.

Lectio libri Geneſis.

IN diebus illis dixit Iacob ad Laban: viginti annis fui tecum: oves tuæ & capræ ſteriles non fuerunt: arietes gregis tui non comedi, nec captum à beſtia oſtendi tibi: ego omne damnum reddebam: quidquid furto peribat à me exigebas. Die noctuquè æſtu urebar & gelu, fugiebatq; ſomnus ab oculis meis: ſicq; per viginti annos in domo tua ſervivi tibi. Et niſi timor Patris mei Abraham, & timor Iſaac adfuiſſet mihi, forſitan modò nudum me dimiſiſſes. Sed afflictionem meam & laborem ma-

manuum mearum reſpexit DEUS, & arguit te. ℞. *DEO gratias.*

Pſalm. Benedictus Dominus DEUS meus, *ut in Sabbatho ad Veſperas.*

℣. *Dominus vobiſcum,* ℞. *Et cum Spiritu tuo.*

✠ Sequentia S. Evang. ſecùndùm Lucam.

IN illo tempore Paſtores erant in regione eadem vigilantes, & cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuum. Et ecce Angelus Domini ſtetit juxta illos, & claritas DEI circumfulſit illos: & timuerunt timore magno. Et dixit illis Angelus: Nolite timere, quia natus eſt vobis ſalvator, qui eſt Chriſtus Dominus in civitate David. Et hoc vobis ſignum: invenientis infantem pannis involutum, & poſitum in præſepio. Et ut diſceſſit ab eis Angelus, paſtores loquebantur ad invicem: Tranſeamus uſquè Bethlehem, & videamus hoc verbum quod factum eſt. Et venerunt feſtinantes: & invenerunt Mariam, & Ioſeph, & infantem poſitum in præſepio. ℞. *Laus tibi &c.*

Oremus.

DOmine IESU Chriſte, Rex cæli & terræ, verbum Patris, per quod facta ſunt omnia: qui ut redimeres nos à faucibus inferni, carnem noſtram ſumere decreviſti: & per Spiritum Sanctum in utero B. M. V. conceptus, in ſtabulo inter jumenta naſci, & pannis involutus in præſepio reclinari voluiſti. Reſpice quæſumus humilitatem noſtram, & exaudi

ſup-

ſupplicationem noſtram. Et ſicut noſtris laboribus atque neceſſitatibus per jumenta ſubvenimentum tribuiſti; ita tuâ benigniſſimâ miſericordiâ hoc ſtabulum & pecora bene✠dicere, & cuſtodire digneris, ut nulla malitia dæmonum aut iniquorum hominum in eo poſſit perdurare: ſed virtute bene✠dictionis hujus Sacerdotalis conteratur,& procul effugetur. Qui vivis &c.

Si ſtabulum ſit infeſtum, addantur ſeq. Exorciſmi.

Exorciſmus.

EXorcizo te dæmon maledicte, immunde & maligne ſpiritus, quicunque ſtabulum iſtud & animalia iſta, utpote DEI vivi ac veri creaturas, affligere & vexare præſumis: & adjuro te per Deum ✠ vivum, per Deum ✠ verum, per Deum ✠ ſanctum, ut exeas & recedas ex hoc loco ſeu ſtabulo, nec unquam huc reverti præſumas. Nequè hic aut alibi exiſtentibus jumentis damnum aut pavorem immittas: aut quodcunq; maleficium in detrimentum vitæ, ſanitatis & utilitatis illorum inferas. Per eum, qui te in patibulo crucis vicit, arma in quibus confidebas, abſtulit, ſpoliaque diſtribuit. Quique ſtatuto tempore venturus eſt judicare vivos & mortuos, & ſæculum per ignem Amen.

Aſpergat ſtabulum aquâ benedictâ.

ITerum adjuro vos o maligni ſpiritus, per Creatorē cæli & terræ: per Incarnationem

D. N. IESU Christi, ejusque circumcisionem, baptismum & jejunium: per crucem, clavos & lanceam: per passionem, mortem & sepulturam: per resurrectionem, ascensionem & futurum judicium. Per gloriosam V. Mariæ, omniumque SS. merita & intercessionem: ut nunquam amplius habeatis accessum ad hoc stabulum, in detrimentum hominum, animalium, aut quarumcunq; rerum humanarum utilitati à Deo indultarum. In Nomine Pa✠tris, & Fi✠lii, & Spiritûs ✠ S. Amen.

Aspergat stabulum.

℣. *Domine exaudi &c.* ℟. *Et clamor &c.*

℣. *Dominus vobiscum,* ℟. *Et cum &c.*

Oremus.

DOmine DEUS, Pater omnipotens, rerum omnium creator & conservator, defende nos & pecora ista: defende dona tua, defende familiam tuam, defende & bene✠dic hoc stabulum per virtutem aquæ, à te ministerio Ecclesiæ tuæ benedictæ. & per invocationem Sacratissimæ Trinitatis Pa✠tris, & Filii, & Spiritûs ✠ Sancti sanctificatæ. (*Aspergatur aquâ benedictâ.*) Exterminetur Diabolus & omnia maleficia ejus à loco isto, & à terminis fidelium te invocantium, per virtutem S. Nominis tui, & per merita omnium SS. Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, omniumque Sanctorum. Nosque & pecora hæc ab omni malo

lo præservare, custodire & liberare digneris. Per Dominum nostrum &c.

Si pecora sint præsentia, addat quæ supr. fol.197. Si non sint præsentia claudat benedictionem dicendo:

Et benedictio Dei omnipotentis Pa✠tris,& Fi✠lii, & Spiritûs ✠ Sancti, descendat super hoc stabulum, & maneat semper Amen.

Benedictio Arborum & fructuum earum.

℣. Adjutorium nostrum &c. ℟. Qui fecit &c.

℣. Dominus vobiscum, ℟. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

DEUS qui hujus Arboris plantam tua visitatione & tuâ providentiâ productam esse voluisti; nunc etiam eandem bene✠dicere, & sancti✠ficare digneris, ut quicunq; ex fructibus ejus sumpserint, sani & incolumes esse valeant. Per Christum &c.

Oremus.

BEne✠dic Domine hunc novum fructum arborum, & præsta, ut qui ex eo in tuo nomine vescentur, corporis & animæ sanitate potiantur. Per Christum &c.

Benedictio fructuum quorumcunqué.

℣. Adjutorium nostrum, ℟. Qui fecit &c.

℣. Dominus vobiscum, ℟. Et cum &c.

Oratio.

DOmine IESU Christe, DEUS deDEO, qui famulum tuum B. Blasium Martyrio consecrasti, & B. Ubaldum, & Antonium Paduanum in gloria tua collocasti, bene✠dicere &

ſanĉti✠ficare digneris tua pietate hos fructus, quos indigni detulimus, per tui S. Nominis invocationem, & per interceſſionem Beatiſſimæ MARIÆ Virginis, & B. Ubaldi ac Antonii Paduani ſervi tui: bene✠dic, ſicut & ego bene✠dico, & ſanĉti✠fico hos fructus, ad profectum præſentis Familiæ, atquè omnium fidelium, præſentium & abſentium, provenire concede, ut in quocunqué loco deportati fuerint, ſalvi maximé à dolore gutturis & aliorum dolorum efficiantur, & omnes iniquitates ſive illuſiones Dæmonum ab eorum habitaculis abſcedant, & quicunqué ex eis tenuerint & guſtaverint tuâ gratiâ, & benedictione repleantur. Qui vivis &c.

Aſpergantur &c.

Benedictio Panis novi.

℣. *Adjutorium noſtrum,* ℟. *Qui fecit &c.*

℣. *Domine exaudi.* ℟. *Et clamor &c.*

Oremus.

BEne✠dic Domine creaturam iſtam Panis, ſicut benedixiſti quinqué panes in deſerto, ut ſit domûs eiuſdem in annuum alimentum, guſtanteſqué ex eo accipiant tam corporis, quam animæ ſalutem. Per Chriſtum &c.

Aſpergatur &c.

Benedictio Herbarum comeſtibilium, primo die Maji, vel alio tempore.

℣. *Adjutorium noſtrum,* ℟. *Qui fecit &c.*

℣. *Dominus vobiſcum,* ℟. *Et cum &c.*

Ore-

Oremus.

DOmine Sanɛte, Pater omnipotens, æterne DEUS, qui dixiſti: Germinet terra herbam virentem & facientem ſemen, & lignum pomiferum faciens fructum juxta genus ſuum: dignare has herbas, quas ipſemet creaſti, & in uſum hominum è terra germinare feciſti, ore tuô propriô & dexterâ tuâ ſanctâ bene✠dicere, & omnibus inde ſumentibus ad corporis & animæ medelam utiles efficere. Propter Nomen ſanctum tuum, magnum & glorificatum in cælo & in terra, imple dexteram tuam largâ benedictione, & effunde eam ſuper has diverſi generis herbas. Quas & ego Sacerdos tuus in Nomine ſancto tuo, & ad gloriam laudis tuæ exorcizo, bene✠dico, & ſancti✠fico, ut quicunque de iis ſumpſerit, vel ſuper iis biberit, vel ex his fumigatus fuerit, vel in domo ſua collocaverit, per omnipotentiam tuam, & glorioſam reſurrectionem, & aſcenſionem Filii tui D. N. IESU Chriſti, elongetur ab eo omne opus diaboli. Idcircó per te DEUM omnipotentem, qui das herbam ſervituti hominum, has creaturas herbarum virtute ordinis Sacerdotalis bene✠dico & ſancti✠fico, ad fugandos dæmones, ad deſtruendum omne maleficium, ad diſſipandam omnem tempeſtatem, ad avertendum omne tonitru, & ad annihilandum omne opus nefarium Satanæ, à corporibus

hominum. Et quocunqué hæ hærbæ deportatæ, five à quocunqué sumptæ fuerint, ibi dispereat omnis fraus inimici: & ibidem per virtutem Nominis IESU, atqué Beatæ Mariæ V. omniumqué Sanctorum, quorum nomina super has herbas invoco, sit omnis bene✠dictio divina, omnisqué desiderata sanitas, atq; prosperitas: In Nomine Pa✠tris, & Fi✠lii, & Spiritus ✠ Sancti Amen.

Aspergatur aquâ benedictâ.

Benedictio Vini in solemnitatibus Nuptiarum.

℣. Adjutorium nostrum, ℟. Qui fecit &c.

℣. Dominus vobiscum, ℟. Et cum &c.

✠ Initium S. Evangelii secundùm Ioannem. In principio erat Verbum &c.

Oremus.

PEr istos sermones S. Evangelii, & per merita S. Ioannis Apostoli & Evangelistæ quæsumus omnipotens DEUS, bene✠dicere & sancti✠ficare digneris hanc creaturam vini dexterâ tuâ, & præsta, ut omnes in te credentes, de isto potu bibentes, à te protegantur & benedicantur. Et sicut Beatus Ioannes de calice venenum bibens non est læsus; ita isti homines in amore tuo & S. Ioannis de potu isto bibentes, ab omni ægritudine corporis & animæ absolvantur. Per Dñum &c.

Oremus.

DOmine Sancte, Pater omnipotens æterne DEUS, bonorum omnium dator & confer-

ſervator, qui inter reliquas creaturas tuas vinum in hominum ſuſtentationem & lætitiam ex fructu uvarum prodire juſſiſti: quiqué per unigenitum Filium tuum D. N. IESUM Chriſtum in nuptiis in Cana Galilææ aquam in vinum mirabiliter permutaſti, & Sacramentum pretioſiſſimi ſanguinis ejuſdem Filii tui in vini materia ſanctificare feciſti: te ſupplices deprecamur ac petimus, ut hanc creaturam vini bene✠dicere & ſancti✠ficare digneris, ut hic famulus & hæc famula tua ex eo guſtantes, corporis & animæ recipiant ſoſpitatem, & in mutuo amore te largiente perſeverantes, te omnium gratiarum largitorem ſine fine collaudent. Per Dominum &c.

Deinde dicat:

Benedictio DEI Pa✠tris, & Fi✠lii, & Spiritûs ✠ Sancti deſcendat ſuper hoc vinum, & maneat ſemper Amen.

Aſpergat & det eis bibere dicens:

Bibite & creſcite in amore DEI & S. Ioannis: In Nomine Patris &c.

Benedictio incenſi, ut ſtoracis & aliorum odoriferorum.

℣. *Adjutorium noſtrum,* ℟. *Qui fecit &c.*

℣. *Dominus vobiſcum,* ℟. *Et cum &c.*

EXorcizo te creatura incenſi, vel ſtoracis, vel ſulphuris, per Deum vivum, ✠ per Deum verum, ✠ per Deum Sanctum, ✠ & per S. Ubaldum, & S. Antonium de Padua flagel-

 lum

lum inferni, & per eum, qui omnia ex nihilo creavit, & expulit pravos Angelos de cælo ad iſta inferiora, & per omnia Nomina DEI, & per Nomen Beatiſſimæ Virginis, & S. Ubaldi, ac S. Antonii Paduani te conjuro & exorcizo ô creatura incenſi, ſtoracis, vel ſulphuris, & per omnia ſupradicta, ut ſis in defenſionem noſtram, & efficiaris fumigatio & creatura benedicta ✠ & conſecrata, ✠ & perpetua pæna ſis omnibus malignis ſpiritibus infernalibus, & ſis ſolutio omnium ligaminum. Domine IESU bene✠dicere & ſancti✠ficare digneris per tuam clementiam & pietatem hanc creaturam incenſi, vel ſtoracis, ut ſit defenſio contra omnes ſpiritus malignos, & expulſio facturarum; in quem locum odor hujus incenſi venerit ſive adfuerit, nullus ſpiritus, nulla incantatio, & nullum maleficium, vel factura & nulla moleſtia malignorum poſſit durare neq; ſtare modo aliquo, ſed ſtatim omnia diabolica fugiant procul per ſignum S. Crucis ✠ Amen.

BEne✠dic Domine hanc creaturam incenſi, vel ſtoracis, ad effugandos dæmones, & omnia aſperſa ſua, per ſervum tuum Ubaldum, & S. Antonium de Padua, quibus dediſti virtutem ad effugandos dæmones; nam ego N. Sacerdos tuus bene✠dico te creatura incenſi, vel ſtoracis, & ſancti✠fico per eum, quem cælum & cæli cælorum capere non poſſunt,

ut

ut in odore hujus incensi, vel storacis, benedicatur domus, locus & cubiculum: ita ut nullus spiritus possit stare, ubicunqué hic odor est, sed fugiat confusus: & domum, locum atq; cubiculum, ubi fuerit talis odor, bene✠dico, sancti✠fico, & benedictionibus cælestibus repleo, ut sit domus, locus & cubiculum DEI, sit palatium Christi, sit habitaculum Spiritûs Sancti, & ut quisquis fumigatus fuerit his rebûs benedictis, benedicatur & sanctificetur. Te humiliter precor Domine IESU Christe, ut hanc creaturam incensi, storacis, vel sulphuris, quam in Nomine tuo puri✠fico, bene✠dico, sancti✠fico, tuâ sancta virtute digneris corroborare, ut odore hujus fugiant dæmones cum omnibus suis factûris & armis, in Nomine Pa✠tris, & Fi✠lii, & Spiritûs ✠ Sancti Amen.

Aspergat aquâ benedictâ.

Benedictio Ensis Militaris.

℣. Adjutorium nostrum, ℟. Qui fecit &c.

℣. Dominus vobiscum, ℟. Et cum &c.

Oremus.

EXaudi quæsumus Domine preces nostras, & hunc ensem majestatis tuæ dexterâ dignare bene✠dicere, quatenus famulus tuus, qui eo utetur, possit esse defensor Ecclesiarum, viduarum, orphanorum, omniumq; DEO servientium, contra sævitiam paganorum atque hæreticorum, aliisqué sibi insidiantibus

sit terror & formido. Per Christum &c.

Oremus.

BEne✠dic Domine Sancte, Pater omnipotens, æterne DEUS, per invocationem sancti Nominis tui, & per adventum IESU Christi Filii tui Domini nostri, & per donum Sancti Spiritûs Paracleti, hunc ensem: ut famulus tuus, qui eo utetur, visibiles inimicos conculcet, victoriaq; per omnia potitus semper maneat illæsus. Per Christum &c.

Oremus.

BEne✠dicere digneris, quæsumus Domine, ensem istum, & famulum tuum, qui eum te inspirante suscipere desiderat, pietatis tuæ custodiâ munias & illæsum custodias. Per Dominum nostrum &c.

Aspergat eum aquâ benedictâ, & tradat militi genuflexo dicens:

ACcipe ensem istum in Nomine Pa✠tris, & Fi✠lii, & Spiritûs ✠ Sancti: & utaris eô ad defensionem tuam, ac sanctæ DEI Ecclesiæ, & ad confusionem inimicorum crucis Christi ac fidei Christianæ. Et quantum humana fragilitas permiserit, cum eo neminem injuste lædas. Quod tibi præstare dignetur, qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat DEUS in sæcula Amen.

Benedictio Globorum.

℣. *Adjutorium nostrum,* ℟. *Qui fecit &c.*

℣. *Dominus vobiscum,* ℟. *Et cum &c.*

Ore-

Oremus.

DEUS, qui in te ſperantes virtute cæleſti corroboras, & tibi diffidentes mirabili diſpoſitione confundis: maieſtatem tuam ſuppliciter exoramus, ut nos famulos tuos tuâ clementiâ & pietate ab omni adverſitate cuſtodias, & hos globos bellicos, cæleſti bene✠dictione corrobores, quos pro tui nominis gloria Eccleſiæq; tuæ utilitate & augmento in hoſtiles copias emiſſuri ſumus, quatenus ope & ſubſidiô divinæ potentiæ ſuffulti hoſtes noſtros devincamus, eoſq; agnoſnere faciamus, te eſſe protectorem & defenſorem noſtrum. Per Dominum &c.

Aſpergat aquâ benedictâ.

Benedictio Armorum.

℣. *Adjutorium noſtrum,* ℞. *Qui fecit &c.*

℣. *Dominus vobiſcum,* ℞. *Et cum &c.*

Oremus.

DEUS omnipotens, in cujus manu victoria plena conſiſtit, quiq; etiam David ad expugnandum rebellem Goliath vires mirabiles tribuiſti: clementiam tuam humili prece depoſcimus, ut hæc arma almifica pietate bene✠dicere digneris. Et concede famulis tuis eadem geſtare cupientibus, ut ad munimen ac defenſionem ſanctæ matris Eccleſiæ, pupillorum & viduarum, contra inviſibilium ac viſibilium hoſtium impugnationem ipſis libere & victorioſe utantur. Per Chriſtum &c.

Et

Et benedictio DEI omnipotentis Pa✠tris, & Fi✠lii, & Spiritûs ✠ Sancti descendat super hæc arma, & super induentes ac portantes ea, ut eisdem ad tuendam justitiam utantur. Proindé rogamus te Domine DEUS, ut illos protegas & defendas, atqué omnibus inimicis suis terribiles efficias. Qui vivis &c.

Aspergatur aquâ benedictâ.

Benedictio Nominis IESU, super singula ostia affigendi.

℣. *Adjutorium nostrum,* ℟. *Qui fecit &c.*

℣. *Dominus vobiscum,* ℟. *Et cum &c.*

Oremus.

BEnedic Domine ✠ IESU, has Sanctissimi Nominis tui impressiones, & concede, ut sicut in fide sanctissimi Nominis tui claudum ambulare fecisti, dum dixit ei Petrus: In Nomine IESU Christi Nazareni surge & ambula: sic creatura tua hanc S. Nominis tui impressionem apud se devote portans, ab omni infirmitate & tentatione diabolica per tuam piissimam misericordiam liberari mereatur. Et in quocunqué loco hæc tremendi Nominis tui figura fuerit affixa, ibi nullus malignus spiritus possit intrare, aut maleficia sua sive per se, sive per alios exercere. Præstante te Dominô nostrô IESU Christô, qui præ omnibus Angelis excellentius nomen hæreditasti, & cum Patre & Spiritu S. vivis & regnas in sæcula sæculorum Amen.

Ore-

Oremus.

DEUS, qui Sacratiſſimum Nomen delectiſſimi Filii tui D. N. IESU Chriſti feciſti fidelibus tuis ſummo ſvavitatis affectu amabile, & malignis ſpiritibus tremendum atque terribile: concede propitius, ut omnes maligni ſpiritus hanc S. Nominis figuram, quam ego Sacerdos tuus ad honorem tuum bene✠dico atq; Sancti✠fico, aſpicientes, divinô terrore percuſſi fugiant procul: nec audeant appropinquare homini aut loco, in quo & apud quem hoc benedictum Nomen IESU fuerit. Per eundem Dominum &c.

Aſpergatur aquâ benedictâ.

Benedictio Crucis parvæ, quæ ad collum ſeu ad Roſarium appenditur.

℣. *Adjutorium noſtrum,* ℟. *Qui fecit &c.*

℣. *Dominus vobiſcum,* ℟. *Et cum &c.*

Oremus.

OMnipotens DEUS, qui crucis ſignum pretioſo Filii tui ſanguine dedicaſti, quiqué per eandem crucem Filii tui Domini noſtri IESU Chriſti mundum redimere voluiſti, & per virtutem ejuſdem venerabilis crucis humanum genus ab antiqui hoſtis chirographo liberaſti; te ſuppliciter exoramus, ut digneris hanc crucem paternâ pietate bene✠dicere, cæleſtemqué ei virtutem & gratiam impertiri; ut quicunqué eam in paſſionis crucis unigeniti tui ſignum ad tutelam corporis & ani-

animæ ſuper ſe geſtaverit, cæleſtis gratiæ plenitudinem in ea & munimen valeat tuæ benedictionis accipere. Si quis vero infirmus aut moribundus eandem in manu ſua tenuerit aut ſuper pectus ſuum impoſitam habuerit, ad eum non audeant appropinquare hoſtes maligni; nec ei tentationibûs ſuis nocere, aut ſpectris ſuis pavorem immittere. Sed virtute hujus crucis benedictæ ab infeſtationibus dæmonum liberatus, IESU Chriſto Filio tuo, Redemptori ſuo, laudes & gratiarum actiones perſolvat. Et quemadmodum virgam Aaron ad rebellium perfidiam repellendam benedixiſti, ita hoc ſignum crucis tuâ dexterâ bene✠dic, & contra omnes diabolicas fraudes virtutem ei tuæ defenſionis impende: ut portantibûs illam animæ pariter & corporis proſperitatem conferat ſalutarem, & ſpiritualia in eis dona multiplicet. Per eundem Chriſtum &c.

Aſpergens ipſam Crucem dicat:

SAnctificetur hoc ſignum crucis in Nomine Pa✠tris, & Fi✠lii, & Spiritûs ✠ Sancti: & benedictio illius ligni, in quo membra Salvatoris noſtri ſuſpenſa ſunt, ſit in iſto ſigno crucis, ut portantes eam propter DEUM inveniant corporis & animæ ſanitatem. Per Chriſtum.

Benedictio Cilicii.

℣. Adjutorium noſtrum, ℟. Qui fecit &c.

℣. Dominus vobiſcum, ℟. Et cum &c.

Ore-

Oremus.

OMnipotens & misericors DEUS, qui corporibus pænitentibus hoc indumentum imposuisti, & per illud misericordiam & veniam tribuisti, oramus clementiam tuam, ut indumentum hoc, quod vocatur Cilicium, bene✠dicere & sancti✠ficare digneris, ut quicunqué eô pro peccatis indutus fuerit, & nimiam tuam imploraverit, veniam indulgentiæ tuæ sanctæ misericordiæ consequatur. Per Dominum nostrum &c.

Aspergatur &c.

DISPOSITIO

Spiritualium Personarum & aliorum linguam latinam callentium.

Quoniam convenientiùs & decentius est, in dispositione Spiritualium Personarum, & aliorum eruditorum, ad mortem latino idiomate agere, ideo hic breves prò temporis opportunitate, & majori còmmoditate Confessarii apponuntur actus disponentes ad bené moriendum infirmum.

Actus varij saluberrimi, máximé infirmo proficui.

CRedo Domine, quidquid de te credit S. Romana Ecclesia, & quidquid illa damnat, ego damno, anathematizo, imo pro hac fide sum paratus, ac propono mori!

Spero Domine, etiam si vilis, indignus & abiectus homuncio in abysso misericordiatum tuarum, & in sanguine tuo tantâ charitate

tate pro me effuſo, quia me ſalvum facies & incarne mea videbo te DEUM Salvatorem meum.

Amo te ò DEUS cordis mei, & amare volo in æternum & quia parùm amo te, eum amorem, quo anima Chriſti, Beatiſſima Virgo, & omnes Sancti te amant, imo infinitum quo te ipſum amas, tibi offero, & ſi poſſem illo amore vellem te amare in perpetuum.

Laudo te, & probo omnia bona opera, ac deinceps ad finem mundi facienda; & ſi poſſem ea millies nunc multiplicare vellem, ad gloriam tuam.

Gratias tibì ágo Domine pro beneficiis propriis, communibus, pro beneficiis cuicunqué rationali creaturæ conceſſis.

Doleo mi IESU quod te ſummum bonum, infinitum, bonum amabiliſſimum toties hodie & in tota vita mea offenderim, & doleo ex corde non propter amiſſionem Cæli, aut metum inferni, ſed ob amorem tui ſolius.

Deteſtor, & abominor ſimul peccata totius mundi hodie præcipue commiſſa; opto ex animo, ut compenſari aliquatenus poſſent.

Proteſtor coram te Domine, quod millies profundere eligam vitam, quam poſt hac ulli peccato etiam veniali conſentiam, hucuſqué ſit terminus delictorum meorum, & non ultra in æternum, ſive amplius, vis me vivere ſive mori nunc, cujus me reſigno voluntati.

Parco

Parco Domine omnibus, qui me aliquâ molestiâ in vita affecerunt, & eos propter te sicut me ipsum diligo.

Offero me ad omnem nutum Divinæ voluntatis tuæ, vis bone IESU, ut hac nocte moriar, libens moriar, offero me ad omnia mala toleranda, etiam ad ipsas infernales pænas, renuntians Iudicio, ac voluntati, amoriqué meo proprio.

Et quia vitæ, & salutis incertus, velut sepulchrum ingredior, somnum capturus, voveo tibi DEUS obedire.

Omnia quæ feci, aut facere debui, substerno pedibus IESU, & quia non implevi mensuram meritorum meorum, quam hodie implere debui, investio me, superexcessivô Sanguine Domini IESU: quia quæ potuit Sanguinis gutta redemit unda.

Miserere mei DEUS, secundùm magnam misericordiam tuam.

Tu es Dominus meus, & DEUS meus, ad te desiderat anima mea.

Recordare IESU pie, quòd sim causa tuæ viæ, ne me perdas illa die.

Quærens me sedisti lassus, redemisti crucem passus, tantus labor non sit cassus.

Qui Mariam absolvisti, & latronem exaudisti, mihi quoqué spem dedisti.

Preces meæ, non sunt dignæ, sed tu bonus fac benignè, ne perenni cremer igne.

Inter oves locum præſta, & ab hædis me ſequeſtra ſtatuens in parte dextra.

Oro ſupplex & acclinis, cor contritum, quaſi cinis, gere curam mei finis.

Ne relinquas me Domine DEUS meus, ne diſceſſeris à me.

O! Sanguis Chriſti munda conſcientiam meam: Anima Chriſti Sanctifica me: Corpus Chriſti ſalva me! Paſſio Chriſti conforta me, ò bone IESU exaudi me, intra Vulnera tua abſconde me, & ne permittas me ſeperari à te, in hora mortis meæ voca me, & jube me venire ad te, ut in æternum fruar te.

O! Bone IESU lava me à peccatis meis in ſanguine tuo.

Cor mundum crea in me DEUS, & Spiritum rectum innova in viſceribus meis.

Ne projicias me à facie tua & Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me, miſerere mei DEUS ſecundùm magnam miſericordiam tuam & ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam.

Ampliùs lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me? Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & Spiritu principali confirma me.

Paratum cor meum DEUS, paratum cor meum.

Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum Domine.

De-

Domine, tuus ſum ego, ſalvum me fac?

Da Domine, ut diligam te ex toto corde meo, & ex tota anima mea, & ex tota mente mea:

Mihi adhærere DEO bonùm eſt, & ponere ſpem meam in DEO IESU meo.

Eſto pars mea DEUS in æternùm.

Dilectiſſime mi IESU, virtus Divina amoris tui me tibi incorporet & intimè uniat.

O bone IESU offero tibi me, & omnia mea, in unione perfectiſſimorum operum & dolorum tuorum.

In te Dominé ſperavi, non confundar in æternum: Salvum fac ſervum tuum DEUS ſperantem in te.

In manus tuas Domine, commendo Spiritum meum, redemiſti me DEUS veritatis.

Inclina Domine aurem tuam, accelera ut eruas me.

Eſto mihi in DEUM protectorem, & in Domum refugii.

Parce mihi Domine, parce ſervo tuo.

Aſpirationes ad B. Virginem.

O! Mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & bonæ ſpei, ora pro me.

O! Virgo in te omnis gratia vitæ & veritatis.

O! Maria, vas inſigne devotionis, intercede pro me ad filium tuum Salvatorem.

O! Maria ſolve vincula reis, profer lumen cæcis, mala noſtra pelle, bona cuncta poſce.

Virgo ſingularis, inter omnes mitis nos culpis ſolutos, mites fac & caſtos.

Vitam præſta puram, iter para tutum: ut videntes JESUM, ſemper collætemur.

Maria Mater gratiæ, mater miſericordiæ, tu nos ab hoſte protege, & horâ mortis ſuſcipe.

Monſtra te eſſe mihi matrem, ò mater miſericordiæ, ò mater ſpei!

Recordare piiſſima Virgo, quia tu causâ meî peccatoris facta es mater DEI Salvatoris, ſentiam igitur utriuſqué pietatem, & miſéricordiam.

Non pereat peccator, cui tu Salvatorem peperiſti, non recedat condemnatus, cui ex te Redemptor eſt natus.

Sancta mater, iſtud agas, Crucifixi fige plagas; cordi meo validè.

Tui nati, vulnerati, tam dignati pro me pati, pænas mecum divide.

O Beatiſſima Mater, hìc me pati adjuva, ſed ab æternis defende ſuppliciis.

Fac me hìc verè pænitere, ut non pæniteam in æternum.

Fac me verè tecum flere, Crucifixo condolere, donec ego vixero.

Iuxta Crucem tecum ſtare, te libenter ſociare, in planctu deſidero.

Fac me plagis vulnerari Cruce hac inebriari, ob amorem filii.

Fac

Fac, ut ardeat cor meum, in amando Christum DEUM, ut ſibi complaceam.

Aſpirationes aliæ ad DEUM.

DOmine non intres in judicium cum ſervo tuo.

Domine ne in furore tuo arguas me, nequè in ira tua corripias me, ſalvum me fac propter miſericordiam tuam.

Diſcedite à me, qui operamini iniquitatem, quoniam exaudivit Dominus vocem fletûs mei.

Domine DEUS meus, in te ſperavi, non confundar, Salvum me fac ex omnibus perſequentibus me, & libera me.

Iuſtum adjutorium meum à Domino, qui ſalvos facit rectos corde.

Commiſſa mea paveſco, & ante te erubeſco, dum veneris judicare, noli me condemnare.

Cuſtodi animam meam, & erue me, non erubeſcam, quoniam ſperavi in te.

Delicta iuventutis meæ, & ignorantias meas, ne memineris Domine.

Dominus illuminatio mea, & ſalus mea, quem timebo.

Exaudi Domine vocem meam, qua clamavi ad te, miſerere mei, & exaudi me.

Credo videre bona Domini, in terra viventium.

Heu mihi Domine, quia peccavi nimis in vita mea.

Domine vim patior, reſponde pro me.

Adeſte mihi, adeſte ò SS. Patroni mei, adèſte cuſtodes cordis mei nunc, & in hora mortis meæ.

O Sancti DEI omnes, iam cum DEO regnantes, ſuccurrite mihi, & adjuvate, ut ego vobiſcum conregnem;

Fac Domine ita mecum per merita omnium Sanctorum tuorum.

Jllumina oculos meos, ne unquàm obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, prævalui adversùs eum.

Exurgat DEUS, & diſſipentur inimici eius, & fugiant, qui oderunt eum à facie eius.

Credo, ſpero, amo te DEUS meus;

Jn medio umbræ mortis non timebo mala, quoniam tu mecum es; Cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto.

Mihi vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum.

Educ de cuſtodia animam meam, ad confitendum nomini tuo.

Me expectant juſti, quando veniam, & apparebo ante faciem Domini.

Eia Domine moriar, ut te videam.

Mori deſidero, ut videam Chriſtum, vivere renuo, ut moriar cum Chriſto.

Mater DEI memento mei.

O piiſſima Maria ſis mihi propitia.

Teſtamentum animæ hominis morientis, ſic faciendum.

O be-

O Beatiſſima Trinitas: Pater & Fili, & Spiritus S. in optima forma, veri teſtamenti, lego, & conſigno tibi corpus, & animam meam, ita, ut deinceps verum tuum mancipium efficiar, & quidquid egero, & lucratus fuero, ad majorem tuam gloriam redundare debeat.

Profiteor, & agnoſco: quod toto tempore vitæ meæ plurima bona à te acceperim, pro quibus omnibus & ſingulis maximas tibi ago gratias, & in condignam gratitudinem, omnes laudes cordis, & oris IESU Chriſti, tibi offero.

Profiteor etiam, & agnoſco: quod toto tempore vitæ meæ negligentiſſimè vixerim, tibique DEO meo plurimas injurias irrogaverim, de quibus ex toto corde meo doleo, atque enixiſſimè veniam precor.

In remiſſionem peccatorum & ſanctificationem pænarum debitarum, offero tibi totam ſeriem ſacratiſſimæ vitæ, & acerbiſſimæ paſſionis Domini noſtri IESU Chriſti, una cum omnibus meritis, & ſatisfactionibus omnibus ſanctorum tuorum.

Sacerdos præbens Imaginem Crucifixi agonizanti dicat cum eo.

O Mi IESU Crucifixe, oſculor ſacrum vulnus ſiniſtri pedis tui, rogans ut per illud ignoſcas mihi peccata mea.

O mi IESU Crucifixe oſculor ſacrum vulnus dextri pedis tui, rogans ut per illud ignoſcas peccata mea.

O mi IESU Crucifixe, osculor sacrum vulnus lateris tui, rogans ut me in illo abscondas, & deleas peccata mea : *Sic ad cætera vulnera manuum, capitis, procedendum.*

O Dulcissima Virgo Maria dilectissima Patrona mea, cum omni affectu amoris provolvor pedibus tuis tanquàm caniculus, gratiis, & beneficiis tuis enutritus, & ideò tibi summè affectus, deprecans te, ut tu ad filium tuum dilectissimum pro me indignissimo peccatore intercedas, & eundem benignissimè depreceris, nam in eius misericordia, per tuam piissimam intercessionem, certa est salus mea.

Actus Fidei spei & Charitatis.

O Domine IESU Christe, Protestor, quòd in hac viva, & vera fide mori velim.

Protestor, quòd in firma spe mori velim.

Protestor, quòd in ferventi Charitate mori velim.

Domine IESU Christe, lumen ardens, lumen indeficiens, lumen illuminans, lumen inflammans, illustra me claritate tua, accende me Charitate tua, inflamma me dilectione tua, ut cor meum ardeat amore tui, comburatur ardore amoris tui.

Aspirationes, sub exspiratione Infirmi.

IESUS Maria Ioseph, repetatur 3.
IESUS Maria Ioseph, amores mei.
IESU Fili DEI vivi, miserere mei.
IESU Fili Mariæ, miserere mei.
IESU Fili David, miserere mei.

O pi-

O piiſſime Ieſu: o mitiſſime Ieſu, o dulciſſime Ieſu: Ieſu ſuccurre mihi: Ieſu propitiare mihi: Ieſu miſerere mei: ſuſcipe Spiritũ meũ.

IESU propter amariſſimam paſſionem tuam miſerere mei.

IESU propter amariſſimam mortem tuam miſerere mei.

IESU propter infinitam bonitatem tuam miſerere mei.

Iudex Iuſtæ ultionis donum fac remiſſionis, in hac hora rationis.

IESU Piiſſime recordare obſecro quanta pro me paſſus es.

Recordare piiſſime IESU, quomodò in cruce pro me pependiſti.

Recordare ò IESU: quàm amarè pro me mortuus es.

Propter illas pænas tuas, miſerere mei.

Propter effuſionẽ Sãguinis tui miſerere mei.

Credo in te mi IESU, ſpero in te mi IESU, amo te mi IESU.

Firmiſſimè credo in te, firmiſſimè ſpero in te, cordialiſſimè, inſatiabiliſſimè, amo te.

Domine IESU Chriſte, amator meus dum veneris Iudicare, noli me condemnare.

Reſpice fragilitatem meam, & non attendas malitiam in peccatis.

Confiteor coram te DEO meo, quòd non ſecundùm ſtatum meum vixi, quòd ſummè doleo, ſed ſpero in miſericordia tua remiſſio-

nem, quæ est major quam peccata mea.

O IESU amo te ex toto corde meo.

Amo te ò IESU ex tota anima mea.

Amo te ò IESU ex omnibus viribus meis.

Amore tui ò IESU, doleo de peccatis meis.

Amore tui ò IESU, abominor, & detestor peccata mea, tu es dulcis IESUS meus, quia amo te IESU, ideo doleo de peccatis meis.

O utinam mi IEſu, nunquàm offendiſſem te.

Utinam mi IEſu nunquam peccaſſem.

Utinam mi IEſu ſuper amaſſem te.

Propono firmiter mi IEſu, nunquã peccare, in æternum non peccare? in æternũ te amare.

Ah, ignoſce mihi piiſſime IEſu.

Ah, remitte mitiſſime IEſu.

Ah, condona mi dulciſſime IEſu.

Omnia peccata mea demergo in abyſſo miſericordiæ tuæ, & in cruentis vulneribus tuis, & in transfixo corde tuo.

Confido in bonitate tua, quòd mihi ignoſces, quòd peccata mea delebis, quòd promeritas pænas mihi condonabis, amore tui mi IEſu, libenter morior.

In honorem mortis tuæ, mortem ſuſcipiam.

In gratitudinem paſſionis tuæ, libenter perſeram diros mortis dolores.

O bone IEſu, ſuſcipe Spiritum meum, ſuſcipe dolores meos, ſuſcipe animam meam.

In cor tuum Dñe, commendo cor meum.

In mortẽ tuã Dñe, commendo mortẽ meã

IEſu tibi vivo, tibi morior. O Ie-

O IEſu, ſis mihi IEſus, ſis mihi Salvator.

Oratiunculæ ſuper agonizantem.

DOmine IEſu Chriſte per agoniam tuam atque devotiſſimam orationem, quâ in monte Oliveti oraſti, quando factus eſt ſudor tuus, ſicut guttæ Sanguinis decurrentis in terram deprecor te: ut eundem ſudorem Sanguineum, quem præ timore mortis tam copiosè effudiſti, cæleſti Patri tuo offerre, & oſtendere digneris, contra multitudinem peccatorum huius infirmi, & velis illum in hac hora obitus ſui liberare ab omnibus anguſtiis, & pænis, quas pro peccatis ſuis ſe timet meruiſſe.

Oratio 2da in agone.

DOmine IEſu Chriſte, qui pro ſalute mundi in dura cruce mori dignatus es, deprecor te, ut amaritudinem illam, quàm in eadem ſuſtinuiſti, præſertim quando ſacratiſſima anima tua, egrediebatur de benedicto corpore tuo, cæleſti Patri tuo offerre, & oſtendere digneris, pro peccatrice anima huius infirmi, eamquè in hora mortis ſuæ liberare velis ab omnibus pænis, & cruciatibus, quos pro peccatis ſuis timet ſe meruiſſe.

Oratio 3tia in agone.

DOmine IEſu Chriſte, qui per Prophetam tuũ dixiſti in charitate perpetua dilexi te, Rogo te per amorem illum, qui te de cælis in terram traxit ad patiendum omnem miſeriam, ut eundem cæleſti Patri tuo, offerre,

&

& oſtendere digneris, pro anima huius infirmi, eumquè liberare ab omnibus pænis, & cruciatibus, quos ſe meruiſſe timet, digneris. Adſis ei pie IEſu, in hora mortis ſuæ, aperi ei januam vitæ, & perduc animam ejus in paradiſum exultationis, ubi te laudet per infinita ſæcula Amen.

Oratio cum jam ſit egreſſa anima dicatur.

SUbvenite Sancti Dei, occurrite AngeliDomini, ſuſcipientes animam eius offerentes eam in conſpectu Altiſſimi. Suſcipiat te Chriſtus, qui vocavit te, in ſinum Abrahæ, Angeli deducant te in conſpectum Dei.

Requiem æternam dona eis Domine & lux perpetua luceat eis Amen.

Pater noſter, 3. Ave Maria, 3. Credo.

℣. A porta inferi, ℟. Erue Dñe animam eius.
Requieſcat in pace Amen.

Oratio ultima.

Tibi Domine commendamus animam famuli tui N. ut defunctus ſæculo tibi vivat, & quæ per fragilitatem humanæ converſationis peccata commiſit, tu veniâ miſericordiſſimæ pietatis clementer abſterge.

Domine Ieſu Chriſte, libera animam Famuli tui N. de pænis inferni & de profundo lacu, libera eam de ore Leonis, ne abſorbeat eam tartarus, ne cadat in obſcurum, ſed ſignifer S. Michäél, repræſentet eam in lucem Sanctam, quam olim Abrahæ promiſiſti, & ſemini eius.

Requiem æternam dona eis Dñe; Et lux perpetua luceat eis. Requieſcant in pace Amen.

****

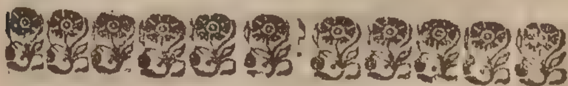
WYPRAWA
DUCHOWNA
w Drogę
Szczęśliwey Wieczności

Ták Kápłánom dla dyſpozycyi chorych, y ná śmierć ſkazánych; iáko też ſámym chorym, y zdrowym, przez rożne Akty á oſobliwie

Przez
Ośmiodniową Rekollekcyą

Łátwą, y krotką, ná ßczęśliwą śmierć przygotowáć ſię prágnącym

WYDRUKOWANA.

R O K U
Ktorego ſię B O G ſzukáć zbáwienia ludzkiego ná ten świát wypráwił 1755.

JNFORMACYA

Nabożnemu Czytelnikowi.

Jáko ma tey Kśiążeczki zażyć.

z Ośmiodniową

REKOLLEKCYĄ.

Ná wielki pożytek zbáwienia swego.

PRocz tego, że tá Kśiążeczká iest zebrána, y wydrukowána, osobliwie dla chorych, do dobrey dyspozycyi ná sczęśliwą śmierć, podáie się drugi sposob, iáko káżdy y nayprostszy człowiek byle przynaymniey czytáć umiał, może snádnie, pożytecznie, y zbáwiennie odpráwowáć ośmiodniową Rekollekcyą, bez ktorey ták trudno káżdemu człowiekowi do sczęśliwey dostáć się Wieczności, iáko iest trudno, w cudze dálekie, y nieznáiome bez należytey, y dostáteczney puśćić się y tráfić kráie Wyprawy! Dla tego, nie tylko wszystkie Zákonne osoby, ále też y świeccy ludźie pobożni, y o zbáwieniu swoim stáranie máiący, nie tylko iwniższych, ále też y w naywyższych świátowych Godnośćiách, y Urzędach będący, obieráią sobie przynaymniey, raz w káżdy rok, czás ná odpráwienie ośmiodniowey Rekollekcyi, zamykáiąc się w Klasztornych klauzurách ná tę zbáwienną zabáwę, z oddaleniem od siebie wszelkich świátowych konwersácyi dystrakcyi, y iákichkolwiek spraw, w rozmyślániu Niebieskich rzeczy rozrywkę czyniących, á to, wypráwuiąc się wcześnie w drogę sczęśliwey wieczności, w ktorą wynśćia swego nikt niewie czásu; Gdźie máią ná to Kśięgi, mędrze obszernie biegle, y subtelnie o potrzebnych, y zbáwiennych do rozmyślánia rzeczách nápisáne, á przy

tym

tym máią Dyrektorow, Teologow, y Mágistrow, ktorzy ich informuią, y náuczáią, iákoby z naywię-kßym pożytkiem duchownym, y zbáwiennym tę Rekollekcyą odpráwić mogli, y tych dostąpić odpustow ktore są pozwolone od Stolice Apostolskiey ludźiom odpráwuiącym tákowe Rekollekcye, y zabáwy koło zbáwienia swoiego. Ale gdy się wiele ná świećie znayduie ludźi tákich; ktorzy sposobnośći mieć nie mogą oddaláć się od domow swoich y zámykáć się w klauzurách Zakonnych, tudźieß, choćby ie chćieli w Domách swoich odpráwić, tedy Kśiąg w tey máteryi (lubo ie máią, álbo mieć mogą) że są trudnemi do poięćia nápełnione sposobámi, obßernemi y głębokiemi rozßerzone stylámi, záżyć bez Teologow, y Dyrektorow niemogą, á chowáć ich też ná to przy sobie lubo krotki czás z oboiey strony, trudność niepozwala, y nieuchronne Domowe Gospodárskie y inne publiczne spráwy niedopußczáią; Tedy bacząc wielką ich w tey mierze krzywdę, w Seráfickiey miłośći ku zbáwieniu káżdego, bárdzo łátwy do poięćia nayprostßemu y krotki zátrudnionemu poddáią sposob; Jáko y w własnym Domu káżdy człowiek przynaymniey czytáć umieiący tę zbawienną odpráwić może zabáwę ośmiodniowey Rekollekcyi; ták Gospodarze iáko y Gospodynie, ták Pánny, lubo nie pod swoią władzą będące, ták Wdowy sáme o sobie stáránie máiące, ták ludźie dworscy ná usługách Páńskich będący, ták żołnierze woynę tráktuiący, studenći szkoł pilnuiący, kupcy w Kramách, Rzemieśnicy ná Wárßtátách siedzący, mogą dobrze y zbáwiennie tákową odpráwić Rekollekcyą; ktora nic inßego nie iest tylko Pilne sumnię-

nia

nia ſwoiego roſtrząśnienie *ze wſzyſtkich ſtanu ſwego powinnośći uważáiąc: áby cokolwiek ſię wykroczyło z drogi zbáwienney, mogło ſię náprawić przez Sákrámentálną Spowiedź, ſczerą pokutę, y polepſzenie żyćia.*

Spoſob odpráwowánia ośmiodniowey Rekollekcyi dla ludźi świeckich w iákimkolwiek ſtanie.

3. *Nayprzod gdy chceſz záżyć tey Swiętey zabáwy, upátrz ſobie czás naywolnieyſzy, y nayſpoſobnieyſzy, á ten może byc, w Wielki poſt áldo w Adwent.*

2. *Jeżeliś ieſt w Małżeńſtwie, zwierz ſię tey Jntencyi Swiętey Towárzyſzowi twoiemu dożywotniemu, á to dla tego: żebyś był wolnieyſzy do mortyfikácyi, nie tylko zmyſłow, ále też y ćiáłá, według możnośći: tudźieſz ábyś w ſpráwách domowych potocznych miał folgę, y uwolnienie przez Towárzyſzá ſwego dożywotniego; Jednákże gdyby ſię co bez rády twoiey, y dyſpozycyi, obeyść nie mogło, możeſz w ćichośći, ſpokoyności y ćierpliwośći należyćie roſporządźić bez żadnego ſkrupułu.*

3. *Przed záczęćiem tedy Rekollekcyi, ná ktorą ſobie obieraſz dni ośm, w ſąm wieczor po wieczerzy poydźieſz ſobie ná oſobne mieyſce. y ieżeli będźie ſpoſobność, poklękknieſz nabożnie ſtánowiąc przed oczy obecnego Chryſtuſá Páná, co záwſze czynić, będźieſz miał w pilney pámięći, y uczyniſz Jntencyą ná odpráwowánie Rekollekcyi ná przykład táką.*

Intencyą ná Rekollekcyą ośmiodniową.

4. *Pánie y Boże moy, ktory chceſz káżdego zbáwić, y w prawdźie zbáwiaſz, kto ſię tobie z grzechow*

uſprá-

uſpráwiedliwia, o to ia mizerny grzeſznik, zá łáſką, y pomocą twoią, obieram ſobie ten czás ośmiodniowy, ná porachowánie ſię z ſumnieniem moim, y ná uznánie, dobrodżieyſtw twoich Boſkich niezliczonych, tudżieſz wielkich moich niewdżięczności, chcąc zrozumieć, czego mi niedoſtáie do pozyſkánia zbáwienia duſzy moiey? ſupplikuię, day mi do tego pomoc, y łáſkę Duchá Przenayświętſzego Amen.

5. *Potym zmowiſz ákt proſzenia Páná Bogá o wſzelkie łáſki, ktory maſz ná kárćie 67. áż do kárty 73. ieżeli będżie można.*

6. *Potym zmow koronkę do Nayświ: Pánny, zá podwyżſzenie Kośćiołá S. á miáſto dyſcypliny, zmow pięć pácierzy zá duſze zmárłych. Tudżieſz pięć rázy czołem biiąc w żiemię, rzeczeſz: Niech będżie pochwalony Przenayś: Sákráment, á duſze wiernych zmárłych niech odpoczywáią w pokoiu Amen.*

7. Idąc ſpáć, zmow Ewángelią S. Ianá, *y miey ten zwyczay ráno y wieczor záwſze przećiwko czárom, kłádąc ſię uczyń żal ſerdeczny zá grzechy, á pokiey niezáśnieſz, mow ſobie uſtáwicznie, choć tylko myślą, y ſercem:* zmiłuy ſię nádemną Boże, według wielkiego miłoſierdźia twego, *álbo też* ktoryś ćierpiał zá nas rány IEZU Chryſte, zmiłuy ſię nád námi, *álbo też:* Mátko Boſka, pámiętay ná mnie grzeſznego &c. *bo gdy ſię w zwyczáiſz przez częſte powtarzánie tych Swiętych słow, pewnie w chorobie, y śmierći będą ći ná pámięći, y w ſercu.*

Pierwſzy dźień Rekollekcyi.

Wſtawſzy ráno, iákoć nie oſpálſtwo, áni leniſtwo,

S *ále*

ále możność, y ſpoſobność każe, poklękniesz, y podźiękuieſz zá dobrodźieyſtwá tey nocy, y w cáłym żyćiu oddebráne, iáko to káżdy człowiek záwſze poki żyie czynić powinien czytay ná kárćie 54. áż do kárty 59.

Potym przeczytaſz ſobie z uwagą Reflexyą pierwſzą ktorą maſz ná kárćie 1. Potym wzbudź w ſobie obrzydzenie grzechow, ktore maſz ná kárćie 46.

Potym przeczytaſz Rozmyślánie Poniedźiáłkowe poránne, o tym co P. Chryſtus ćierpiał w ogroycu, to znaydźieſz w Kśiążecce náżwáney Zabáwá zbáwienna *we trzech punktách. ieżelić czás pozwoli, y ſpoſobność przeczytay żywot S. ná ten dźień przypadáiący. Ná koniec odpráw obiad z iakim umartwieniem.*

Tegoż dniá po obiedźie : *Záżyi rekreácyi ktorą maſz ná kárćie 13. Potym poklęknąwſzy, zmowiſz ákty miłośći Boſkiey, ná kárćie 48. áż do kárty 54. Uczyń Rozmyślánie wieczorne o Dobrodźieyſtwách Boſkich położone w* Zabáwie zbáwienney *ku końcu tey Kśiążeczki.*

Potym przeczytaſz náukę káżdemu potrzebną, ná kárćie 18. Potym zmow Godźinki do Nayświęt: Pánny, zá zgodę Pánow Chrześćiáńſkich. Miáſto dyſcypliny, zmow pięć paćierzy, zá ludźi w okázyi, y niebeſpieczeńſtwie grzechu śmiertelnego będących, y zákończyſz iáko w pierwſzy wieczor.

Drugi dźień Rekollekcyi : *Pocznieſz iáko w pierwſzy dźień. Przeczytay ſobie z uwagą Reflexyą wtorą ná kárćie 4. Potym przeyzrzyi ſię w zwierćiedle ná kárćie 25 notuy ſobie z niego do Spowiedźi, co baczyſz ná ſumnieniu ſwoim. Potym przeczytay Rozmyślánie Wtorkowe poránne we trzech punktách,*

co Chrystus ćierpiał w Domu Káifaszá, ktore będźiesz miał w teyże Zabáwie zbáwienney, *zmow pięć paćierzy, zá ludźi w grzechu śmiertelnym będących, odpraw obiad z iákim umártwieniem.*

Tegoż dniá po obiedźie: *záżyi Rekreácyi ná kárćie 13. Potym poklęknąwszy, zmowisz ákty ofiárowánia siebie P. Bogu ná kárćie 70. áż do kárty 73. Potym przeczytay Rozmyślánie Wieczorne, ná Niedźielę o dobrodźieystwách Boskich w trzech Punktách w teyże* Zabáwie zbáwienney, *ná końcu położone Zmow miásto dyscypliny (ieżeli tey uczynić nie możesz, pięć paćierzy, zá ludźi ukrzywdzonych, y krzywdę czyniących. Zákończysz, iáko w pierwszey wieczor, w liczbie 7.*

Trzeci dźień Rekollekcyi: *Poczniesz, iáko w pierwszy: Potym przeczytasz sobie Reflexyą Trzećią ná kárćie 5. Potym odpráw supliki do męki Jezusowey ná kárćie 73. Przeczytay Rozmyślánie Srzodowe, we trzech Punktách o skazániu Chrystusá ná biczowánie, ktore iest w teyże* Zabáwie zbáwienney, *zmow pięć paćierzy zá ludźi w nałogu grzechu śmiertelnego będących. Odpraw obiad z iákim umartwieniem.*

Tegoż dniá po obiedźie: *Czytay Rozmyślánie Poniedźiałkowe Wieczorne, o ćiężkośći grzechu w trzech punktách, ktore znáydźiesz w tey* Zabáwie zbáwienney, *ná końcu. Potym czytay áffekty do Jezusá ukrzyżowánego ná kárćie 79. Zmow Godźinki do S. Máryi Mágdáleny zá ludźi niepokutuiących, są ná kárćie 109. zákończysz, iáko w pierwszy wieczor w liczbie 7.*

Czwarty dźień Rekollekcyi: *Pocznieß iáko w pierwßy. Potym przeczytay Reflexyą czwartą ná kárćie 6. Potym przeyrzyi śię w zwierćiedle ná kárćie 25. gotuy śię z niego ná spowiedź. Mow akty do Nayświętßey Pánny ná kárćie* 86. *Czytay Rozmyślánie Czwartkowe poránne, o bolesney koronácyi Chrystusá Páná, położone w teyże* Zabáwie zbáwienney, *w trzech punktách; zmow pięć paćierzy zá ludźi táiących grzechy śmiertelne ná spowiedźi, dla niepotrzebnego wstydu, odpraw obiad z umartwieniem iákim.*

Tegoż dniá po obiedźie: *Zmow koronkę do Nayświęt: Pánny zá rozßerzenie Wiáry S. y obronę Krolestwá Polskiego. potym uklęknąwßy odpraw westchnięnia do P. Jezusá na kárćie. Czytay Rozmyślánia Wtorkowe wieczorne w trzech punktách o prożnośći świátá, w teyże* Zabáwie zbáwienney, *znáyduiące śię; zákończyß, iáko w pierwßy wieczor w liczbie* 7.

Piąty dźień Rekollekcyi: *Pocznieß iáko w pierwßy. Potym przeczytay sobie uważnie Reflexyą piątą ná kárćie* 8. *czytay Zwierćiadło ná kárćie* 25. *gotuy śię do Spowiedźi y notuy, mow áffekty ná kárćie* 6. *czytay Rozmyślánia Piątkowe poránne o dźwigániu krzyżá Chrystusá Páná. w trzech punktách, ktore znaydźieß w teyże* Zabáwie zbáwienney; *zmow zá ludźi w rospáczy będących pięć paćierzy, odpraw obiad z umartwieniem iákim.*

Tegoż dniá po obiedźie: *Potym záżyi Rekreácyi ná kárćie* 13. *Potym uklęknąwßy, mow ákty ná kárćie* 64. *Potym czytay Rozmyślánia Srzodowe w*

trzech

trzech punktách, o niepewnym czásie śmierći, ktore będźieſʒ miał w teyże Zabáwie zbáwienney. *Zámiaſt dyſcypliny, zmow koronkę proſząc o pokoy ták publiczny iáko też między Sąſiády, y bliźniemi, zákończyſʒ iáko w pierwſʒy wieczor w liczbie* 7.

Szosty dźień Rekollekcyi: *Poczniesz iáko pierwſʒy. Potym przeczytaſʒ uważnie Reflexyą ſʒostą ná kárćie* 9 *mow ákty Wiáry S. ná kárćie* 42 *y inne po ſobie idące, według czáſu, y ſpoſobnośći:* Czytay Rozmyślánie *poránne ſobotne o śmierći Jezuſowey, ktore ieſt w teyże* Zabáwie zbáwienney, *ná końcu w trzech punktách, zmow zá ludźi chorych pięć paćierzy, odpraw obiad z iákim umartwieniem.*

Tegoż dniá po obiedźie: *Záżyi Rekreácyi ná kárćie* 13. *mow Akty ná kárćie* 70. *Potym przeczytaſʒ Rozmyślánia czwartkowe wieczorne o ſądźie Páńſkim w trzech punktach ná końcu tey* Zabáwy zbáwienney *położone, zmow ſiedm paćierzy zá ludźi konáiących.*

Siodmy dźień Rekollekcyi: *Poczniesz iáko w pierwſʒy. Potym przeczytaſʒ ſobie uważnie Reflexyą ſiodmą, ná kárćie* 10. *potym przeyrzyi ſię ieſʒcze dobrze w Zwierćiedle ná kárćie* 25. *gotuiąc ſię z niego ná intrzeyſʒą generálną ſpowiedź (ktorą ieżeli ſpoſobność będźie,) możeſʒ y dźiś ieſʒcze wieczorem odpráwić. Czytay náukę przygotowánia ſię do ſpowiedźi, ná kárćie* 21. *zmow pſálmy pokutne zá grzechy ſwoie, zmow zá ludźi w niewoli będących pięć paćierzy, odpraw obiad z iákim umartwieniem.*

Tegoż dniá po obiedźie: *Przeczytay ſobie náukę o oleiu S. ná kárćie* 37. *Czytay Rozmyślánia*

Piątkowe wieczorne o mękách piekielnych w trzech punktách ktore w teyże Zabáwie zbáwienney *znaydźieß. Zmow Akty nabożnie ná kárćie* 59. *Potym przeczytay ſobie coś wybrał z Zwierćiádłá notuiąc ſobie grzechy ſwoie ná Spowiedź, ieżelić ieſzcze ná pámięć nie przyidźie. Zmow ſiedm paćierzy zá ſtan Duchowny: Zákończyß iáko w pierwßy wieczor w liczbie* 7.

Oſmy dźień y oſtátni Rekollekcyi: *Poczynieß, iáko w dźień pierwßy. Potym przeczytaß ſobie Reflexyą oſmą ná karćie* 11. *mow ákty według ſpoſobnośći czáſu od kárty* 44. *mow modlitwy zwyczáyne przed Spowiedźią z ſwoiey Kſiążeczki, Spowiáday ſię ſczerze, y wiernie grzechow ſwoich. Czytay Rozmyślánia Niedźielne poránne o nayświętßym Sákrámenćie w trzech punktách w teyże* Zabáwie zbáwienney *znayduiące ſię. Mow Akty ſkruchy po ſpowiedźi ná kárćie* 89. *mow Akty przed Nayś: Kommunią na kárćie* 90. *mow Akty po Nayśw: Kommunij ná kárćie* 92. *&c. mow pięć paćierzy zá Małżeńſtwá źle z ſobą mießkáiące.*

Tegoż dniá po obiedzie : *Czytay Rozmyślánia o chwale Niebieſkiey wieczorne ſobotne ná końcu tey* Zabáwy zbáwienney, *ná trzy punktá rozdźielone. Zmow Litánie o Imieniu JEZUS, y o męce iego ná kárćie* 102. *Potym zá grzechy ſwoie y tych ktorym byłeś przyczyną do grzechu, zmow ſiedm pſálmow pokutnych z litániámi do wßyſtkich SS y modlitwámi támże położonemi. Dźiękuy Pánu Bogu zá odpráwienie tey Rekollekcyi. Uczyń mocne poſtánowienie ná záwſze ſtrzec ſię wßelkiego grzechu, zmow pięć paćierzy zá ukrzywdzonych. Tákże zmow*

Litánią o Nayśw: Pánnie, y o S. Jozefie, oddáiąc im ſię ná záwſe w opiekę máiąc záwſe ná pámięći Wieczność ſczęśliwą, y nieſczęśliwą, ɫuażieſ. niepewność godźiny śmierći twoiey.

NAPOMNIENIE.

Jeżelibyś odpráwuiący tę Rekollekcyą, niemogł tego wſyſtkiego zupełnie ná kázdy dźień odpráwić iáko ieſt nápiſána: tedy przez to nie grzeſſyſ, ale odpraw co możeſ, ieżeli też możeſ co więcey odpráwić, to ſobie więcey zaſługi przyczyniſ.

Záchoway ten zwyczay Swięty, ábyś codźień ráno, y w wieczor zmowił Ewangelią S. Janá ktora ſię tu dla większey twoiey wygody kłádźie, bo ieſt mocną tarczą przećiwko czarom.

Ewángelia u IANA S. *w Rozdźiale 1.*

NA początku było ſłowo, á ſłowo było u Bogá, á Bogiem było ſłowo. Toć było ná początku u Bogá: wſzyſto ſię przez nie ſtáło: á bez niego nic ſię nie ſtáło, co ſię ſtáło: w nim był żywot, á żywot był świátłośćią ludźi, á świátłość w ćiemnośćiách świeći, á ćiemnośći iey nie ogárneły. Był człowiek poſłány od Bogá, ktoremu Imię było IAN, ten przyſzedł ná świádectwo, áby świadczył o świátłośći, áby przezeń wſzyſcy wierzyli. Nie był ći on świátłośćią, ále iżby świadczył o świátłośći. Byłáć świátłość prawdźiwa, ktora oświeca wſzelkiego człowieká ná ten świát przychodzącego. Ná świećie był, á świát ieſt uczynion przezeń, á świát go niepoznał. Przyſzedł do ſwey właſnośći á ſwoi

go nie przyieli, lecz ktorzykolwiek przyięli go, dał im moc áby się stáli Synámi Boskiemi, tym ktorzy wierzą w Imie Iego, ktorzy nie ze krwie, áni z woli ćiáłá, áni z woli mężá, ále z Bogá się národźili. A SŁOWO CIAŁEM SIĘ STAŁO, y mięszkáło między námi y widźieliśmy chwałę iego chwałe iáko Iednorodzonego od Oycá pełnego łáski, y prawdy.

ADWENT.

POd czás Adwentu, przy innym zwyczáynym nabożeństwie twoim, y toć będźie bárdzo pożyteczne do ziednánia sobie łáskáwego sędźiego IEZUSA, y Nayświętszey Mátki iego zá Pátronkę w godźinę, śmierći; kiedy przez cáły Adwent codźiennie zmowisz ná pámiątkę dźiewiąćiu miesięcy, przez ktore Nayświętsza MARYA Pánná nosiłá w żywoćie swoim Chrystusá Páná: *Dźiewięć pácierzy. y dźiewięć pozdrowienia, tákże dźiewięć rázy te słowá.*

Błogosłáwione wnętrzności MARYI Pánny, ktore nosiły Syná Oycá Przedwiecznego, y błogosłáwione pierśi, ktore karmiły Chrystusá Páná.

J M. J.

J. M. J.

REFLEXYE.

DUCHOWNE.

Káżdemu człowiekowi bárdzo potrzebne do przygotowánia śie w drogę szczęśliwey wieczności.

Czytay, y czyń to bacznie, y koniecznie,
Jeżeli z Bogiem chcesz w Niebie żyć wiecznie.

Reflexya Pierwsza.

Nieufay człowiecze mizerny (iákieykolwiek iesteś kondycyi) zdrowiu, siłom, szczęśćiu, y dobremu powodzeniu, bo gdy się naymniey spodźieiesz y w siłách, y w zdrowiu, y w fortunie upádniesz! á śmierć nieuchronna ogárnie ćię, y śćiśnie, y życie doczesne gwałtem ćiwydrze; Wszák tego masz pewne dowody, y skutki ná tych, ktorzy, y przed tobą dawno, y zá twoiey pámięći, ták zeszli, iákoby ná świećie nie byli; niewiemy w iákiey kto gotowośći, y w iákim szczęśćiu; y ty bądź ná siebie baczny, y ták żyi: żebyć zbáwienia wiecznego niewydárłá; bo mowi literá S. *u Jobá w Rozd:* 2. v. 13. *Prowádzą w dobrách dni swoie á wemgnieniu oká do piekłá zstępuią:* Dlatego ná wielu mieyscách prawdá przedwieczna Chrystus przestrzega nas, mowiąc: *Czuyćie, bo niewiećie dniá áni godźiny:* O iáko wiele ták nieszczęśliwych piekło pożárło: ktorzy ná tę łáskáwą przestrogę Chrystusową niepámiętáli; w swey woli, w roskoszách, w niewstydách, y w niespráwiedliwo-

ści żyli, z pokutuiących, y świátem gárdzących, w dobrowolnym ubostwie, y wstrzęmięźliwości żyiących nierozumnie się náśmiewáli, y zá szalonych mieli: á oto po śmierći, owi z roskoszy, y z wszelkiey wygody, ná wieczne, y nieszczęsliwe idą do piekłá niewczásy, y męki, ći zás, z ubostwá, z nędzy, y mizeryi, idą do Niebá, ná niewypowiedźiáne roskoszy, pokoy, y swobody; Dopiero nieszczęśliwi potępieńcy, wbezdennym piekle pogrążeni, lubo nie w czás, wyznáią głupstwo, y szaleństwo swoie: że świátu, y roskoszom iego sprzyiáli: Owych záś, ktorzy wzgárdźie u świátá żyli, nayszczęśliwszemi synámi Boskiemi y dźiedźicámi Niebieskiemi straśznym z piekielnych odchłani rykiem opowiádáią: iáko o tym wyráźnie świadczy literá Swięta *Sapien:* 5. *My głupi, mieliśmy żywot ich* (to iest pokutę czyniących, y świátem gárdzących) *zá szaleństwo, y śmiotne ich dokończenie; á oto, iáko policzeni są między Syny Boże, y między Swiętemi szczęśćie ich iest; á ták zbłądźiliśmy z drogi prawdy: Nápracowáliśmy się ná drodze niesprawiedliwośći, y zátrácenia chodźiliśmy drogámi trudnemi, á drogi Páńskiey nieználiśmy: Coż nam pomogłá wyniosłość nászá? álbo chlubá bogactw, co nam przyniosłá? Przemineło to wszystko iáko ćień &c. Tákże y my národźiwszy się, wneteśmy żyć przestáli, zniszczeliśmy w złośći nászey: Tákie rzeczy mowili w piekle ći, ktorzy grzeszyli*: A ktoż

im

im winien? ieżeli nie sámi sobie, mieli ták wiele przestrog, nápomnienia, przykłádow z innych źle, niesprawiedliwie, y niewstrzemięźliwie żyiących, iáko ich mizerne, y nieszczęśliwe zeyscie było z tego świátá, opłákány koniec, á przecie ná to nic niedbáiąc, zá swoiemi złemi szli inklinácyámi, żądzom swoim dogadzáli, zmyłom swoim wszystkiego pozwaláli, y tąż nieszczęsliwą drogą do piekłá, źli, zá złemi poszli, y z nimi wiecznie, nierozum swoy, y owszem głupstwo, y szaleństwo, opłákuią, y opłákiwáć będą, á bez korzyśći, bez nádziei naymnieyszey pociechy, álbo ulżenia w mękách piekielnych. Toż się sámo y teraz między ludzmi dźieie, że bynaymniey nieporuszá ich nieszczęśliwa zgubá innych zle żyiących, y do piekłá zstępuiących, káżdy zá swoiemi złemi idzie skłonnośćiámi, y pozwala sobie co ćiáło każe, co świát rádzi, ná co czárt przeklęty nieprzyiaćiel zbáwienia ludzkiego pobudza y tak oślep zápámiętále, iedni zá drugiemi idą ná wieczne potępienie; gdźie dopiero, ále iuż po czáśie z drugiemi potępieńcámi nárzekáć, wyć, ryczeć, y głupstwo swoie opłákiwáć będą; ktorzy gdyby teraz po przestáli źle czynić, Bogá się, y cnot świętych rozmiłowáli, złe nałogi porzućili, zá grzechy popełnione, pokutę czynili, uszliby tego nieszczęśćia, y wiecznego potępienia. Więc kto

ie-

ieſzcze żyieſz roſtropnie ſobie poczynay; do życia ſię dobrego uday, ábyś ztámtemi nieſzczęśliwemi potępieńcámi ná wieki nienárzekał, y nieſzczęścia ſwego lubo iuż nigdy niepowetowánego wiecznie nie opłákiwal.

Reflexya Wtora.

ROſpámiętyway ſobie, y rozważay: ieżeliś z młodych lat twoich, ſzczerze, y doſkonáłe ſpowiedzi Sákrámentálne czynił; ieżeliś iákiego grzechu śmiertelnego czy to dla niepotrzebnego wſtydu, czy dla boiáźni, czy dla inney iákieykolwiek okoliczności, nie zátáił? y świętokrácko kommunij nayświętſzych nieprzyimował, bo by to było z pewnym nieſzczęśliwey duſzy twoiey potępieniem iáko Iudaſzá; záczym, roſtrząſáiąc ſumnienie ſwoie, ieżeli w nim znaydźieſz co śmiertelnego, á ná ſpowiedźiách zátáionego, y zákrytego, co prędzey uday ſię do żalu, y ſkruchy ſerdeczney, nágotuy ſię do ſzczerey ſpowiedźi, y onę iáko nayprędzey możeſz, uczyń, w niwczym ſię nieochraniáiąc, pokutę náznáczoną wypełniv; bo mowi Pan Bog przez Ezechielá Proroká: *w Rozdź: 18. Náwroććie ſię á czyńćie pokutę zewſżech nieprawośći wáſżych, á niebędźie wam nieprawość na upadek; odrzuććie od ſiebie wſżelkie przeſtępſtwa wáſże, ktoremiśćie przeſtępowáli, á uczyńćie ſobie ſerce nowe, y nowego duchá.*

Reflexya Trzećia.

Je-

JEżeli ieſteś w nałogu, y zwyczáiu grzechu iákiego śmiertelnego, y po ſákrámentálnych ſpowiedźiách łátwo ſię do niego wracaſz, uważże, iáko ſobie głębokie w piekle gotuieſz mieyſce, bo ſię ſtáieſz kłámcą przed P. Bogiem, obiecuiąc mu ná ſpowiedźiách ſzczerą popráwę, y niewracáć ſię do złych nałogow, á przećię ſię łátwo do nich wracaſz, y tey okázyi ktorać ieſt do grzechu nie oddalaſz od ſiebie; iákobyś też chćiał záwſze grzeſzyć, co ieſt złość nád złośćiámi, chcący Bogá, y Niebo tráćić, bo mowi Duch S. *Proverb:* 19. *v.* 9. *kto ieſt kłámcá, ten zginie;* Jeżeli tedy człowiek przed człowiekiem kłámſtwo popełniaiący zginie; iáko bárdźiey ten ktory ſámemu Pánu Bogu kłáma; táki ná ſtráſzny ſąd Boſki zárabia, y ná wieczne piekielne męki. Stráſzną pogroſzkę czyni Doktor narodow Páweł S. w liśćie ſwoim do żydow *w Rozdź:* 10. *v.* 16. tym, ktorzy po poznániu grzechu, y ſproſnośći iego, po obiecáney popráwie znowu ſię do niego wracáią, gdy mowi: *Jeżelibyśmy umyślnie grzeſzyli, po wźięćiu wiádomośći prawdy,* (to ieſt, po wiádomośći iáka złość grzechowa) *iuż nie zoſtáie ofiárá zá grzeoh;*) To ieſt, nic Bogu od tákiego grzeſzniká nie ieſt przyiemnego, áni modlitwá, áni iáłmużná, áni żadna ofiárá nie ieſt mu wdźięczna) *lecz ſtráſzliwe iákieś oczekiwánie ſądu, y żárliwość ogniá, ktora pożrzeć ma grzeſzniki;*

ki: Więc gdyć Bog da łáſkę raz ſię z grzechow uſpráwiedliwić, nie wracay ſię do nich bo ćię to pewnie czeka, coś tu przeczytał.

Reflexya Czwarta.

JEżeli maſz obciązone ſumnienie krzywdámi ludzkiemi iákimkolwiek ſpoſobem uczynionemi, nie odkładay od czáſu, do czáſu nadgrody, y doſyć uczynienia ukrzywdzonym, á ieſzcze bárdziey do ſámey smierci, nie odkładay, ále iáko nayprędzey uſpokoy káżdego, kogoś ukrzywdził, zá rádą mądrego ſpowiedniká, bo z odkłádánia y zwłaczánia tákowych rzeczy niepewny ſkutek, á śmierc pewna, y nieſpodziáná, y ſąd ſtráſzny Boſki, bo mowią náuczyciele Duchowni, *kto winien y może oddać, á niechce, grzeſzy śmiertelnie; y kto ieſzcze bárdziey odwłacza, ieſzcze ciężey grzeſzy, y wiele rázy ma ſpoſobność, y okázyą do oddánia, y nádgrodzenia, á záraz nieoddáie, y nienádgradza, áni tego uważa, y niebierze przed ſię, znowu śmiertelnie grzeſzy. Philip ſervius citans Toletum lib: 5. de Inſtruct: Sacerd: c 24. nro 6. & alios,* y nie miey nádziei żeś wolny od reſtytucyi, y nadgrody, gdy ſię práwem wykręciſz, bo mowi Bog ná ſądy ludzkie u Pſálmiſty ſwego *w Rozd: 72. Spráwiedliwośći wáſze ſądźić będę:* wiele dekretow ludzkich połomie ſzyie ná ſądách Boſkich, á káżdy ſię według ſpráwiedliwośći Boſkiey ſpráwić muſi; y ieżeli krzywdá niebędzie nádgrodzona, nie będzie też grzech od-

pu-

puſzczony. Choć żeś wygrał ná ſądźie ludzkim; przegraſz pewnie ná ſądźie Boſkim, zá czym w żadney ſpráwie nieudaway śię do ſądu ludzkiego z bliźnim twoim; pokiey ćię ſámo ſumnienie twoie nie oſądźi, ktore káżdego naywierniey, y nayſpráwiedliwiey ſądźić zwykło; y ináczey áni może, áni umie ſądźić tylko ſpráwiedliwie; ták śię tedy ſpraw iáko ćię ſámo twoie ſumnienie ſądźi, nie kłocąc bliźniego twego po Grodách, Ziemſtwách, y Trybunałách. Y tym śię ná ſądźie Boſkim niewymowiſz; żebyś rád zápłáćił długi, y krzywdy, gdybyś mogł; bo kto wcále nie może, á chce nádgrodźić; tedy przy dobrey woli iego inſzemi ſpoſobámi duchownemi, álbo iákie doda mądry, y roſtropny ſpowiednik, ſpráwiedliwośći Boſkiey wypłáćić śię może: Ale ty, ktoryś ſpoſobámi názgromadzał Wiośkow, pieniędzyś nápożyczał, żebyś tylko rezygnácyą y poſſeſſyą uchwyćił, ná bánkiety, y wypráwy iákiekolwiek pozáćiągałeś groſzow, y nie máſz zkąd tego płáćić; boś záwſze przy Expenſách wielkich, ále ćię tá niemożność przed P. Bogiem niewymowi: Uczyń pomiárkowánie w twoich expenſách, Wiośki y drugiey ſpoſobámi nábytey zbądź, á drugie oſwobodź, á ták będźieſz miał, y ſumnienie wolne, ſpokoyne żyćie, y pewność zbáwienia, ináczey niewiem iákoby była, gdy kredytorowie ná

ciebie płáczą, nárzekáią, przeklináią, y o zemstę Boską do Niebá wołáią, á wysłucha ich Bog iáko mowi *Psálmista Páński Psal:* 10. *Prágnienie y wołánie uciśnionych, przyimie Bog do uszow swoich.* Niespuszczay się y ná to: żeby po śmierći twoiey kto nádgrodził krzywdy od ćiebie uczynione, lubo zostáwisz ná to Fortunę, y łákome zbiory, bo ieżeli to tobie trudno się zda, o ktorego duszę idźie, y sámeś krzywdził; dopieroś sukcessorowie twoi w cále o tym myślić nie będą, y owszem rádźi; że im iák naywięcey zostáwisz, czy to spráwiedliwego, czyli też mniey spráwiedliwego zbioru; á ták y siebie y onych zgubisz ná wieki. Nádgrodź sam pokiey żyiesz, bo idźie o duszę twoię: słuchay iáko ćię Bog dobrotliwy przestrzega, w psálmie Dawidowym 36. v. 28. *Niespráwiedliwi będą pokaráni, y nasienie niezbożnych zginie*, y mędrzec Páński Eccle: 40. mowi: *Wszelkie podárowánie, y niespráwiedliwość będźie wygłádzona*: Ieżeli tedy podárunek dobrowolnie dány dla niespráwiedliwośći iest zły, dopiero sámá krzywdá z umysłu, y złośći uczyniona; Nádgrodź káżdemu, á od piekłá duszę swoię wybáwisz.

Reflexya Piąta.

JEżelibyś wźiął w sukcessyi Dobrá iákie czy to po Rodźicách, czy pokrewnych bliskich álbo dálszych ná ciebie spadáiące práwem, ktore są obćiążone długámi, Legácyámi, Fun-

Fundufzámi; ftárayże śię, ieżeli chcefz dufzę fwoie zbáwić, y tym, po ktorych dobrá bierzefz, do zbáwienia nie przefzkodźić, żebyś śię ráczey przy máłey cząftce zoftał á w oftátku przy niczym, á obligácye wfzyftkie ufpokoy, lepiey ći bowiem, máły káwałek dobr docześnych mieć z zbáwieniem wiecznym, niżeli wielką Fortunę z potępieniem twoim, bo to wfzyftko minie á wieczność przyidźie, w czym cię przeftrzega fam Chryftus. *u Máteufśá S. w Rozdź.* 16. *v.* 26. *Ná co śię to zda człowiekowi choćby cáły świát pośiadł, ieżeli dufzę fwoię ftráći.*

Reflexya Szofta.

Nie fpufzczay śię, y nieubefpieczay mężu, áby żoná zá ćiebie po śmierći twoiey dofyć uczyniłá fpráwiedliwośći Bofkiey, áni ty żono w mężowey pokładay nádźieię miłośći, áni Rodźicy fpufzczayćie śię ná dźieći; áni wy dźieći ná Rodźicow, áni Przyiaćielu ná Przyiaćielá, konfidenćie ná konfidentá; áby zá wáfze grzechy, y obligácye dofyć uczynili: nie miey nádźiei: áby to dofzło, co w Teftámenćie położyfz; záwiedźiefz śię ná wfzyftkim nieboże: czyń fam zá śiebie, pokiey żyiefz, co możefz, bo choćbyś naywięcey zoftáwił, nie twoie będą rządy, y dáremnie teftámentem obćiążyfz fumnienie fukcefforow, y dufzę fwoię záwiedźiefz: bo nie wiele, álbo nic według teftámentu twego u-

czynią, iáko widziſz po innych. Potrzebny iednák ieſt teſtáment záwſze, nie czekáiąc choroby, y śmierći, mieć gotowy, dla roſporządzenia Dźiatek, kto ie ma, tudźieſz czeladki, y innych trudnośći, ktorych ći czás może niedopuśćić uſpokoić, y roſporządźić. Nie czekay choroby z teſtámentem, bo ſię wiele y mądrych ná tym záwodźi, ktorzy toż ſámo w innych ganili; że bez wſzelkiey dyſpozycyi umieráli, po ktorych, co kto urwie, to trzyma; á co ſię z nim ná támtym świećie dźieie, nikt nie wie. A ták ty będźieſz przynaymniey wolny ná ſumnieniu, gdy roſporządzenie uczyniſz, y co komu według ſumnienia y Bogá należy, wyráźiſz, y ná to zoſtáwiſz; luboć to nie ze wſzyſtkim weźnie ſkutek ſwoy, iáko po innych widźiſz; zá tym ty lepiey myśl o duſzy twoiey pokiey żyieſz.

Reflexya Siodma.

GDy ſię baczyſz być w niebeſpieczney chorobie, ſtáray ſię bez omięſzkánia, o Kápłáná duſznego lekárzá ná dewſzyſtko, áby pierwey duſzá zleczona byłá, niżeli ćiáło, przez Sákráment pokuty S. przez doſkonáłą, y ſzczerą ſpowiedź przez żal ſerdeczny zá grzechy, przez nayświętſzą Kommunią, y przez przyięćie pomázánia oleiem S. y niech ćię to nie trwoży, gdy maſz bráć oley S. áż byś iuż z tey choroby nie miał powſtáć iáko ſię wiele z tey przyczyny tego wzdryga, y

bez

bez niego umiera, w czym wielką krzywdę duszy swoiey tákowy czyni, bo y owszem przez Oley Sw. łáſká ſię Boſka większa ná człowieká zlewa; á ták duſznego, y ćieleſnego przyczynia zdrowia iáko Apoſtoł Iákub S. náuczył w te słowá mowiąc: *w Rozdź.* 5. *Záchoruie z was kto, niech ſprowádźi Kápłány Kośćielne á niech ſię modlą nád nim, pomázuiąc go oleiem w Imię Páńſkie, á modlitwá Wiáry,* umocni chorego, y uzdrowi, y ulży mu Pan, á ieżeliby był w grzechách, będą mu odpuſzczone.

Reflexya Oſma.

NA koniec, miey nádźieię mocną: że choć byś był naywiękſzym grzeſznikiem, choć byś miał wszyſtkiego świátá grzechy ná ſobie, gotow ci ie Bog z miłoſierdźia ſwoiego, y dobroći nieſkończoney odpuśćić, byleś ich ſię ſzczerze ſpowiádał, y zá nie ſerdecznie żáłował, w czym ćię upewnia przez Ezechielá Proroká *w Rozdź.* 18. v. 21. mowiącego: *Jeżeli niezbożny będźie pokutował, zá wſzyſtkie grzechy ſwoie, ktore uczynił, á będźie ſtrzegł wſzyſtkich Przykazań moich, y będźie czynił ſąd y ſpráwiedliwość, żywotem żyć będźie nie umrze; wſzyſtkich nieprawośći ktore uczynił pámiętáć nie będę,* y przez Izáiaſzá Proroká mowi w Rozd. 1. v. 18. *choć by grzechy wáſze były iáko ſkárłat, iáko śnieg wybieleią, y choćby były czerwone iáko kármázyn, będą białe iáko wełná.*

Y znowu przez tegoſz Izáiaſzá Proroká

mowi Pan Bog w Rozdź. 55. v. 7. *Szukayćie Páná poki ználeziony być może, wzywayćie go poki blisko iest, niech opuśći złośnik drogę swoię, y mąż niepráwe myśli swoie, á niech się náwroći do Páná, y zmiłuie się nád nim.*

Y teszcze przez tegoż Proroká w Rozdź. 26. *Zmiłuie się Bog nád niezbożnikiem.*

Y Pan Chrystus w tymże upewnia grzesznikow mowiąc u Máteuszá S. w Rozdź. 3. *Czyńćie pokutę, álbowiem przybliżyło się krolestwo Niebieskie.*

Y potym u tegoż Máteuszá S. w Rozdź. 9. *Nieprzyszedłem wzywáć spráwiedliwych, ále grzesznych.* Grzesznym zás zátwárdziáłego sercá, y niechcącym pokutowáć, grozi przepáścią piekielną u Łukaszá S. w Rozd. 13. *Jeżeli pokuty czynić niebędźiećie, ná wieki zginiećie.*

Y August S. mowi: *Obiecał Bog odpuśćić grzechy pokutuiącym, ále nie tym, ktorzy pokutę odkładáią.*

Pięknie ćieszy Páweł S. Doktor narodow ludźi grzesznych gdy mowi 1. Cor. 6. *Uspráwiedliwieni iesteśćie, poświęceni iesteśćie, obmyći iesteśćie, w Imię Páná nászego IEZUSA Chrystusá w Duchu BOGA nászego.*

Przestroga.

PO tákim tedy przez uważne reflexye ná żyćie swoie przygotowániu się w drogę szczęśliwey wieczności wybieray się w nię, nie tylko w ten czás, gdy iuż poseł śmierći chorobá przyidźie; ále y kiedyś zdrow, przeglą-

dá-

dáiąc, śię wniżey położonym Zwierćiádle, tudzieſz, przez affekty, y akty ktore maſz w tey Kśiążeczce, przez westchnienia, y ſkruchę ſerdeczną, á gdy ſam dla ſłabości niebędzieſz ich mogł czytáć, y mowić, niechże z tobą mowi, lubo Kápłan, lubo kto inſzy, oco proś pokiś ieſzcze przy pamięći y zmysłách dobrych, á przy tey wyprawie nie omylnie tráfiſz do ſzczęśliwey wiecznośći: Iednák dla nieteſkliwey drogi, zażyi pierwey krotkiey z Doktorámi Swiętemi rekreácyi.

REKREACYA CHOREGO

Z DOKTORAMI SS. ktorey koniecznie niech záżyie, niżeli śię wypráwiać, pocznie w drogę ſczęśliwey wiecznośći.

AKto śię wzdrygáć będzie walczyć, y ćierpieć? Kiedy widzi: że Krol Anielſki Bog, ſtawſzy śię człowiekiem, ná krzyżu záwieſzony cierpi *S. Laurentius Juſtinianus.*

Uważ iáko Chryſtus uzbroiony był ná krzyżu; ktory miał ná głowie, nie złoty ſzyſzak, ále ćierniową zbroię, nie z drogiego kruſzcá; ále z niepokalánego ćiáłá: w ręku nie kopią, álbo miecz, ále żelázne gwoźdźie, ktore y ręce, y nogi iego przenayświętſze przenikáły, nie ná koniu w utarczce z śmierćią śiedźiał, ále ná krzyżu wiśiał! *S. Tomaſz.*

Dla czegoż ták uśilnie prágniemy tego żyćia? w ktorym, czym dłużey żyiemy, tym więcey grzeſzemy? czym dłuższe życie náſze

tym liczniey ſze nieprawości; uſtawicznie człowiek w ſzczęśliwych, albo nie ſzczęśliwych zoſtaie przygodach, a nie wie, kiedy, y iako umrze, *S. Vincentius*.

Ieżeli uważemy: ktore y iak wielkie ſą nam obiecane rzeczy w Niebie, za nic to wſzyſtko poczytamy, co ieſt na ziemi. *S. Grzegorz*.

Przypatrz ſię ranom na krzyżu wiſzącego, y krwi umieraiącego, cenie odkupuiącego, bliznom zmartwychwſtaiącego; obacz głowę ſkłonioną, ſerce otwarte, rościągnione ręce do przytulenia ciebie, ciało wſzyſtko wycienczone: także uważay to, aby miał mieyſce w ſercu twoim, ktory na krzyżu zawiſł dla ciebie *S. Auguſt*.

Uważay o! duſzo moia głowę ſtraſzliwą Anielſkim Duchom, gęſtym zranioną ciernıem. Twarz naypięknieyſzą między ſynami ludzkiemi, iako ſproſnemi plwocinami zeſzpecona. Oczy iaśnıeyſze nad ſłońce, cieniem śmierci pokryte. Uſzy ktore ſłuchaią Anielſkich koncentow, napełnione grzeſznych ludzi bluźnierſtwy. Uſtą z ktorych na Aniołow, ſłodkie płyną mądrości nauki, żołcią, y octem napoione. Nogi ktorych ieſt podnoſzkiem ziemia, gwoździmi przebite. Ręce ktore uformowały Nieba, do drzewa przykowane, wſzyſtko ciało zranione, bok włocznią przebity. Coż więcey? Nie zoſtało w Chryſtuſie nic tylko ięzyk, żeby ſię za grzeſznikami zaſtawiał, *S. Bernard*.

Kie-

Kiedy ná mnie ſproſna uderzy pokuſá, uciekam ſię do ran Chryſtuſowych, kiedy ſię ćiáło przećiwko mnie burzy roſpámiętywániem ran Chryſtuſowych moc biorę, kiedy czárt záſtáwia ná mnie ſidłá, uciekam ſię do Ran Páná moiego, y tym go zwyćiężam, żadnego ták mocnego, ták ſkutecznego nie máſz lekárſtwá ná zwyćiężenie pokus, iáko uſtáwiczne roſpámiętywánie śmierći zbáwićielá. *S. Auguſtyn.*

Ieżeli ſłodkich, y wdźięcznych rzeczy ſzukamy, potrzebá żebysmy przykre, y gorzkie znoſili. *S. Iſidorus.*

Ieżeli niechceſz ćierpieć, nie oſiągnieſz dźiedźictwá. *S. Auguſtin.*

Większa ieſt zaſługá przykrośći znoſić, niżeli dobre uczynki wykonywáć. *S. Bonaven.*

Kto w tym żyćiu nie chce przykrośći znoſić, w piekle ná wieki ćierpieć będźie muſiał, *S. Bernard.*

Lekkie nam będą wſzyſtkie przykrośći ćiáłá náſzego, ieżeli roſpámiętywáć będźiemy grzechy náſze. *S. Bernard.*

Ieżeli ſię chceſz uſpráwiedliwić, wyznay niepráwość twoię, znoſi álbowiem grzechowe więzy, pokorna, y ſzczera ſpowiedź. *S. Ambroży.*

Nikt w miłoſierdźiu Boſkim niech nie deſperuie, álbowiem większe ieſt niżeli náſzá mizerya, y ktokolwiek cáłym ſercem do nie

go woła, wysłuchány będźie, bo miłośierny ieſt *S. Bonaven.*

Bárdźiey tym Iudąſz obráźił Páná, że ſię obieśił, niżeli że go záprzedał. *S. Hieronim.*

Prawdźiwa pokutá, nie záwiſłá ná liczbie lat, ále ná ſkruſzonym ſercu, nie ták bowiem długiey pokuty BOG wyćiąga, iáko ſzczerze ſkruſzonego ſercá. *S. Ambroży.*

Spowiedź uzdrawia, ſpowiedź uſpráwiedliwia, ſpowiedź zá grzechy kárę znośi, wſzyſtká nádźieiá ná ſpowiedźi záwiſłá. *S. Iſydor.*

Táka ieſt ſłodkość przyſzłey chwały Niebieſkiey, że gdyby iedná kroplá do piekłá ſpłynęłá wſzyſtkie by męki osłodźiłá. *S. Auguſtyn.*

Snádniey czártu znośić piekielne męki, niżeli łzy pokutuiącego. *Abbas Colen.*

Nikt nigdy płáczący nie ſtánął przed Bogiem, ktoryby nie otrzymał prozby ſwoiey. *S. Grzegorz.*

Bárdzo dobra ieſt chorobá, ktora człowieká uczy świątobliwośći żyćia. *S Bernard.*

Czym dłużey zátrzymuiemy grzechy w ſobie, tym ieſteśmy trudnieyſi do ſpowiedźi. *S. Auguſtyn.*

Błogosłáwiona Pánná u ſyná, iáko też ſyn u Oycá wſtáwia ſię zá náſzemi ſpráwámi, y prozbámi, y co ſpráwiedliwość ſyná potępić może, to Máćierzyńſka miłość wyzwala. *S. Bernard.*

Nie

Niechay żaden nie desperuie, choćby naywiększy grzesznik, záśiada sędźiá, ktorego śię bac potrzebá; ále też tám iest y Mátká grzesznikow iedyna nádźieiá. *S. Bernad.*

O iáko szczęśliwa tá duszá; ktora ták żyćie swoie prowádźi z Boską pomocą; że śię stáie godną mieć u śiebie gośćiá Chrystusá. *S. Augustyn.*

Coż potym człowiekowi; Choćby cáły świát pozyskał, ieżeli duszę swoię stráći, Chrystus sam mowi u Máteuszá S. *w Rozd.* 16.

Y znowu u tegoż mowi: Nie przyszedłem wzywác spráwiedliwych, ále grzesznikow.

Ani oko widźiáło, áni ucho słyszáło, áni rozum ludzki poiąć może tego, co BOG nágotował tym ktorzy go kocháią *S. Páwel.*

O szczęsliwa Oyczyzno, gdźie záwsze roże, y lilie wonnieią, gdzie przedźiwney piękności źiołá niewiędnieią, gdźie pociechy, y roskoszy nigdy nieustáią.

Nie iest to rzecz podobna; y doczesnych, y wiecznych záżywáć roskoszy, niepodobna z delicyi źiemskich, przyiść do delicyi Niebieskich. *S. Hieronim.*

Tá rekreácya, y zabáwá Duchowna z Doktorámi Swiętemi, może chorego w tym doskonále rozweselić: że te ćięskośći, y przykrośći ktore chorobá przynosi, z uważánia męki Jezusowey dla zbáwienia człowieká mizernego podiętey, (tudźieś y przyszłey chwały ktora zátym nie omylnie idźie) osładza, lekkie y

znośne czyni, chybá żeby kto w cále niedbał o przyszłą chwałę Niebieską.

N A U K A.

Káżdemu potrzebna, do przygotowánia się w drogę szczęśliwey wieczności ktorą przyzgromádzeniu ná nabożeństwá w Kośćiołách czytáć iest rzecz bárdzo pożyteczna ludźiom osoblіwie prostaczkom pismá nieumieiącym.

PYtánie Pierwsze: Dla czego BOG człowieká stworzył?

Odpowiedz; Zeby go tu znał: nád wszystkie rzeczy poważał, y kochał; iemu był posłuszny, á potym, żeby miał żywot wieczny w Niebie, y tám go wielbił ná wieki w wszelkich roskoszách.

Pytánie 2. Zkądże to wiesz.

Odpowiedz: Z skłádu Apostolskiego, w ktorym mowiemy: *Wierzę w Bogá, wierzę Zywot wieczny,* Tákże z paćierzá, w ktorym mowiemy *Oycze nász: święć się Imię twoie, Przydź krolestwo twoie;* Gdźie te dwie rzeczy; chwałá, y żywot wieczny nam się przekłada; o ktore naybárdźiey ludźie w cáłym żyćiu swoim stáráć się powinni, y onych prágnąć.

Pytánie 3. Coż odwodźi człowieká od tych rzeczy; to iest od dostąpienia chwały Niebieskiey, y zbawienia wiecznego.

Odpow. Grzech; to iest: kiedy kto złe rzeczy myśli, złe rzeczy mowi: złe rzeczy czyni, y nie stára się żyć według Przykazań Boskich.

Pytán.

Pytán. 4. Iákoż może znowu człowiek pozyſkáć chwałę Niebieſką, y żywot wieczny.

Odpow. Przez ſzczerą pokutę; Dla tego ſię ludzie ſpowiádáią przed Kápłánem Pánu Bogu grzechow ſwoich, áby im były odpuſzczone.

Pytán. 5 Zkądże to wieſz?

Odpow. Z ſkłádu Apoſtolſkiego, w ktorym mowiemy: Wierzę odpuſzczenie grzechow.

Pytán. 6. Coż ieſt Bog? czy ſłyſzy czy widzi.

Odpow. Ieſt naywyżſzym Pánem Niebá, y źiemie, ktory naywiękſze, y naymnieyſze rzeczy ſtworzył. Widźi wſzyſtko, ktory innym dał oczy, ſłyſzy wſzyſtko, ktory innym dał uſzy, wie wſzyſtko, ktory innym dał wiádomość, y rozum.

Pytán. 7. Coż ieſt Swięta Troyca?

Odpow. Są trzy oſoby Boſkie. Pierwſza oſobá Bog Oćiec, wtora oſobá Syn Boży, trzecia oſobá, Duch Swięty, á te trzy oſoby ſą ieden Bog.

Pytánie 8. *Ktoraż ſię oſobá Troycy świętey ſtáłá człowiekiem y národźiłá ſię z Pánny MARYI, ktora zá nas ukrzyżowana umárłá,* czy Ociec, czy Syn Boży?

Odpow. Wtora oſobá Syn Boży, bo mowiemy w ſkłádźie Apoſtolſkim. Wierzę w Syná Bożego, ktory ſię národźił z Pánny MARYI, ukrzyżowány &c. Dla tego obchodźimy uroczyſtość národzenia Páńſkiego, gdźie pámiątkę czyniemy, iáko Syn Boży ſtał ſię człowiekiem. Obchodźiemy wielki piątek, ro-

ſpá-

ſpámiętywáiąc: iáko dla nas ukrzyżowány umárł; obchodźiemy wielką noc, rozſpámiętywáiąc: iáko zmartwychwſtał, obchodźiemy wniebowſtąpienie, roſpámiętywáiąc, iáko w Niebo wſtąpił; Tenże ná końcu świátá zſtąpi z Niebá, áby ſądźił żywych, y umárłych, ktory do Niebá dobrych w prowádźi, á złych wtrąći do piekłá ná ogień wieczny. Y dla tego teraz ludźie ſpowiádáią ſię grzechow ſwoich z żalem, że Pánu Bogu nie ſą poſłuſzni, że nie záchowuią Przykazánia iego; y nieczynią poſtánowienia ſtrzec ſię ná potym grzechow, áby im były odpuſzczone, żeby dla nich do piekłá nie poſzli.

Pytán. 9. Coż ieſt duſzá ludzka.

Odpow. Ieſt duch: ktorym ſię człowiek ruſza, żyie, czuie rozumie, owo zgołá: duſzá ludzka ieſt to kiedy ſam człowiek żywy ięzykiem mowi, oczámi widźi, uſzámi ſłyſzy, á głową rozumie, kiedy człowiek umiera, to duſzá z ćiáłá, iáko z więźienia wychodźi przed ſąd Boſki, gdźie muſi dáć ráchunek z cáłego żyćia ſwego, y ieżeli żyćie iego pokaże ſię dobre, poydzie do Niebá; ieżeli záś złe; poydzie do piekłá.

Pytán. 10. Coż ieſt diabeł.

Odpow. Ieſt duch zły od Páná Bogá dla pychy, y wynioſłośći, y niepoſłuſzeńſtwá w przepáść piekielną, y w ogień wieczny zſtrącony z Niebá. Ieſt náſz nieprzyiaćiel wielki,

y ćieszy się: kiedy go w pysze, y w nieposłuszeństwie náśláduiemy, żeby nas miał zá Towárzyszow w piekle.

Pytánie 11. Coż to dáie Kápłan kiedy po spowiedźi przystępuią ludźie do Ołtarzá?

Odpow. Dáie ćiáło prawdźiwe Chrystusowe, álbowiem przez słowá Chrystusowe, gdy ie Kápłan mowi nád Hostyą, w ktorey iest chleb, stáie się ná tychmiast ćiáło prawdźiwe Chrystus z duszą, ćiáłem, y Bostwem.

Pytánie 12. Ná coż ludźie ćiáło Chrystusowe przyimuią?

Odpow. Zeby się dusze poświęćiły, y násycone były ná żywot wieczny

To wszystko ludźie prośći snádno poiąć mogą, byle im to często choć z kárty czytáć, lubo tego swoim konceptem doskonále wymowić nie mogą, ktoby zaś z tego wszystkiego nic poiąć nie mogł, lubo zá pilnym náuczyćielá usiłowániem, y rosspowiádániem, tákiemuby się Kommunij świętey dáć niegodźiło, lubo się rozgrzeszenie. przynaymniey pod kondycyą dáć może.

Ktorą to náukę. krotką y prostą ták przy zgromádzeniu ludźi w Kośćiołách Kápłáni lub przez się, lub przez inszych, iáko też Gospodarze w domách swoich czeladzce, y dźiatkom gdyby często co święto przepowiádáli, wielkąby ztąd zasługę mieli, y nie máły pożytek w duszách ludzkich zapewneby uczynili, tákże y to, co się tu niży kłádźie.

N A U K A.

Potrzebna do przygotowánia się ná spowiedź káżdemu.

Że się może wiele tákich osobliwie między prostaczkámi ználeść, ktorzy nie wiedzą iáko się przygotowáć do spowiedźi, y iáko się spowiádáć grzechow swoich, dla tego się tá krotka náuká dáie.

I. CZłowiek máiąc wolą, y intencyą spowiádác się, powinien dniem przedtym osobliwszym nád inne czásy sposobem, y bácznością záchowáć się od wszelkiey nieuczćiwośći, od konwersácyi świátowych, w umartwieniu ćiáłá, y od wszelkich lubo wolnych, y nie zákazánych, według káżdego człowieká stanu, iáko też y w stanie Małżeńskim ućiech.

2. Powinien sobie dáć czás, áby sobie rospámiętał wszystkie sprawy swoie od przeszłey spowiedźi, tudźiesz mowy, y myśli, á gdy mu przydźie w tym rozważánie ná pámięć, że iákim złym uczynkiem, złą mową, y złą myślą, y iák wiele rázy śmiertelnie mogł obráźić Páná Bogá, powinien o nich dobrze pámiętác, y onychże záwstydźić się przed P. Bogiem, że nieskończony máiestat iego y ták wielką dobroć obráźił, wzbudzáiąc w sobie serdeczny żal y czyniąc postánowienie też grzechy wyznáć przed Kápłánem ná spowiedźi.

3. Stánąwszy w Kośćiele, y tám powtárzáiąc częstym wzdychániem serdecznym żal zá grzechy przed Pánem Bogiem y máiąc ie ná pámięći iáko sobie był przypomniał: Niech

przy-

przystąpi do spowiednicy, w ktorey Kápłan słucha spowiedźi.

4. Kiedy iest naćisk ludźi do konfessyonału; Niech się zbytecznie nie tłoczy, áni ćiśnie, bo w tákich tłokách iedno drugie do gniewu, do turbácyi, y álterácyi pobudzi, gdźie powinná być wszystká skromność, ukłádność, y nabożeństwo, tudźiesz w wielkim tłoku, ieden drugiego spowiádáiącego się grzechy słyszeć może, co się niegodźi.

5. Gdy iuż masz sposobność, y przystęp do spowiednicy, przyklękniy z wielką pokorą, przeżegnay się znákiem krzyżá Swiętego, y mow krotko. *Ja grzesny człowiek spowiádam się Pánu Bogu wszechmogącemu błogosłáwioney Pánnie MARYI, wszystkim świętym y tobie Oycze Duchowny: żem zgrzeszył przeciwko Bogu moiemu; myślą, mową, y uczynkiem, moiá winá, moiá bárdzo wielka winá.*

To skończywszy nie czekay áż ćię spowiednik pytáć będźie; ále sam mow; *nayprzod* ták: Spowiádałem się Oycze, ná ten á ná ten czás, odpráwiłem, álbo nieodpráwiłem, álbo ieszcze odpráwuię pokutę. *Powtore*: powiáday z pokorą y z żalem serdecznym grzechy twoie, ktoreś sobie przypomniał; *Potrzećie*: Ieżeli ćię też Spowiednik o co spyta, to szczerze wniwczym się nie ochraniáiąc, áni wymawiáiąc powiedz, ieżeliś winien.

7. Ieżeliś też ná przeszłey, álbo dawnieyszey ktorey spowiedzi zápomniał się iákiego

śmier-

śmiertelnego grzechu ſpowiádáć zniedbáłego przygotowánia ſię, ſam powiedz; y wyznay! tákże; ieżeliś z umyſłu, y dobrowolnie zátáił iáki grzech smiertelny, czy to dla wſtydu, czy boiáźni; wyznay go, ábyś duſzę ſwoię przez rozgrzeſzenie Kápláńſkie uwolnił od więzow ſzatáńſkich, y od potępienia wiecznego.

8. A nád to: ieżeliś z młodośći iákie grzechy śmiertelne táił ná ſpowiedziách, przez co byś świętokrácko przyimował Kommunię nayświętſze, y zárabiałbys ná większe potępienie duſzy ſwoiey, wyznay wſzyſtko z pokorą, y z żalem, á będzieſz rozgrzeſzony, y wybáwiſz duſzę ſwoię z piekłá.

9. Kiedy iuż wſzyſtkie grzechy, wyznaſz, y nie będzieſz pámiętał nic ćięższego ná ſumnieniu twoim, mow z ſkruchą te słowá.

Z tych y innych wſzyſtkich grzechow moich, ktorych y niepámiętam, y nie znam, dáię ſię winien, y żáłuię ſerdecznie, dla ſzczegulney miłośći Boſkiey zá nie, czynię ſtateczne poſtánowienie więcey nigdy nie grzeſzyć, proſzę o rozgrzeſzenie, y zbáwienną pokutę.

10. Pámiętay iaką Kápłan náznáczy pokutę y ná iák długi czás, á według tego ſzczerze, nabożnie, y pilnie onę odpráwuy, ſtrzegąc ſię potym pilney wſzelkiego grzechu, y okázyi do niego: á ták będzieſz záwſze w łáſce Boſkiey, y nádziei zbáwienia duſzy twoiey,

iey; o ktorą się nádewszystko stáráć masz, bo iest wiecznym, y naywiększym szczęściem, á potępienie iest wieczną, y nieszczęśliwą ná wieki zgubą.

12. Ażeby się káżdy człowiek tym lepiey, y doskonáley mogł przygotowáć do spowiedzi, wyrażáią się niży w pospolitośći grzechy.

ZWIERCIADŁO NIEPOCHLEBNE.

W ktorym się człowiek przeglądáiąc, może obaczyć, y poznáć; co mu przeszkadza, y trudni drogę do otrzymánia szczęśliwey wiecznośći. To iest, grzechy ludźiom pospolite.

KTore przed Spowiedźią, w głos dla wszystkich czytáć pożyteczna, y zbáwienna iest, áby się káżdy gotuiąc do Spowiedźi reflektowáć mogł, ktorym z tych Páná Bogá obráźił, co gdyby Kápłáni w Kośćiołách, Gospodynie y Gospodarze w Domách w Swiętá zgromádzoney czeladce, dziadkom, y innym prostaczkom czytáli, álbo czytáć kazáli, byliby ludzie sposobnieysi uspráwiedliwiáć się Pánu Bogu z grzechow swoich, y spowiednikom nie byłoby tákiey trudnośći, iáko się tráfia, exáminuiąc pœnitentow niegotowych. Nayprzod tedy.

1. Grzeszą owi śmiertelnie, ktorzy w sądách iákichkolwiek wezwáni ná inkwizycyą, álbo świádectwo, złe, nie według prawdy przysięgáią, chcąc kogo álbo dla pokrewień-

ſtwá, y przyiáźni ochronić, álbo z nienawiśći potępic: tákże y owi grzeſzą, ktorzy nie tylko ná ſądách, y Iurydykách, ále w iákieykolwiek okázyi w nieprawdźiwey rzeczy przyſięgáią, czyli to czynią ſzczerym ſercem, czyli tez żártem, czyli dla mizernego pożytku doczeſnego; co ſię oſobliwie trafia przy kupiectwie, przy tárgách, y iákichkolwiek ſporkách, wymawiáiąc ſię, y ochraniáiąc z czego.

2. Grzeſzą śmiertelnie owi: ktorzy fałſzuią wiárę wierząc bábſkim guſłom, wroſzkom, cygánom, ktorych ſię o ſzczęśćie, y powodzenie ſwoie y przyſzłe rzeczy pytáią, ktorzy odczyniáią choroby, ták ludźiom iáko y bydłu, lub ſámi przez ſię lubo przez innych. Ktorzy noſzą przy ſobie iákie rzeczy od bab, y guślarzow, áby im nic złego nie ſzkodźiło, álbo dla iákiego ſzczęśćia lubo przyiáźni łáſki, y miłośći u ludźi. Iáko ieſt wyráźnie in Decret. *Divinationes qui intendit, damnationem animæ incurrit.* to ieſt: kto ſię wroſzkámi, y guſłámi báwi, potępienie ná duſzę ſwoię zácîaga.

3. Grzeſzą owi: ktorzy Swiętá Uroczyſtey, y do święcenia od Kośćiołá Bożego nákazáne mniey poważáią, w nie prácowite roboty odpráwuią, ſłuchánia Mſzy Swiętey, y ſłowá Bożego dla leniſtwá, álbo zabaw inſzych (ktore innego czáſu bez wielkiey ſzkody odprawione być mogą) zániedbywáią. Grze-

ſzą też w tym Pánowie, álbo Goſpodarze, Poddánym, Czeladce w te dni prace ktore ſą innym czáſom przyzwoite, podwody, nie należyte z ućiemieżeniem, y inne nákázuią ćiężary, tákże y owi grzeſzą ktorzy poſtow, od Kośćiołá Swiętego nákazánych, bez iáwney przyczyny nie záchowuią.

4. Grzeſzą Synowie, y Corki, ktorzy Rodźicow ſwoich nie ſzánuią, lekce ie ſobie poważáią, w uboſtwie ich opuſzczáią, y onych ſię wſtydzą; słowámi zelżywemi obrażáią, defekty álbo ich grzechy wydáią. Posłuſzeńſtwá im nie czynią; znácznie ich krzywdzą. A co większa: przeklináią; śmierći życzą, oſobliwie po ktorych wźięli iákie dobrá; gdyż ich tym bárdźiey ſzánowáć; y opátrowáć w miłośći, powinni ná ſtárość. Tákie dźieći częſtokroć Pan Bog karze, ták ná dobrách doczeſnych iáko y ná duſzy; tudźieſz ná zdrowiu y sławie.

5. Grzeſzą ći; ktorzy nárzekáią ná Páná Bogá, y ná Swiętych Páńſkich, gdy im ſię co nie wiedźie według myśli ich, gdy ná nich iákie nieſzczęśćie, utrapienie, kłopot, y iákikolwiek przypadek przyidźie, gdy im dźiećí, dobytki, ná żyćiu ſchodzą &c.

6. Grzeſzą y ći, ktorzy ſámych ſiebię przeklináią z niećierpliwośći, y z złośći śmierći ſobie życzą: iákoby nie wiedźieli że każde utrapienie, ćierpliwie znieſione ieſt náſládo-

wániem Chryſtuſá Páná, y Swiętych iego, y ſą znakiem przeznáczenia do chwały wieczney.

7. Grzeſzą y owi: ktorzy śluby dobrowolnie uczynione gwałcą, ktore w chorobách, w nieſzczęśćiách, w niebeſpieczeńſtwách, y przypadkách ſwoich Pánu Bogu lubo Swiętym iego poſtánowili.

8. Grzeſzą ćiężko, niewſtydámi ſię báwiący, innych do grzechu, y utráty czyſtośći, lubo to gwałtem, lubo iákiemikolwiek innemi ſpoſobámi, námowámi, obietnicámi, podárunkámi, nieuczciwemi żártámi, y ſwywolámi przywodzą, y pioſnkámi, mowámi, gadkámi nie przyſtoynemi gorſzą, y pſuią.

9. Grzeſzą ćiężko: ktorzy innym krzywdy czynią, rzeczy y dobrá cudze ſobie przywłaſzczáią, wykrętámi lubo práwnemi, y ſędźiow korrupcyámi, zwłokámi, y innemi ſpoſobámi matáią, oſzukuią, krzywdzą. Szkody chcący, y złośliwie, álbo przez niedbálſtwo w dobytkách, w zbożách, w Łąkách, w Ogrodách, y Láſách czynią.

10. Grzeſzą ſłudzy, y ſłużebnice tudźieſz Poddáni, Pánow ſwoich iákimkolwiek ſpoſobem krzywdząc, dobrá ich roſpraſzáiąc, do ſzkody przez niedbálſtwo, y nie dozor, ná ktorey kto powinien według urzędu ſwego okázyą będąc.

11. Grzeſzą Pánowie, y Pánie, Goſpodarze, y Goſpodynie, czeladź ſwoie krzywdzący

cy, należytych im zasług niewypłaczáiący, naiemnikom, rzemiesnikow co im należy według umowy; y zgody zátrzymuiący, do niesłuznych robocizn, zaciągow, Dánin, składkow, nád powinnosć ich y publiczną uchwałę przyćiskáiący.

12. Grzeszą Lichwiarze, Zdźiercy, łákomcy, y chciwie zbieráiący, ubogich w wielkiey nędzy, y potrzebie (gdy máią,) nieratuiący.

13. Grzeszą ćięszko, ktorzy długow, lubo to swoich, lubo po Rodzicách, álbo innych krewnych (do ktorych dobrá, y sukcessye biorą) nie oddáią, ná práwne kosztá, widząc słuszność, wyćiągáią, Legácye Koscielne zátrzymuią Dźiesięciny. Tákże, meszna niewydáią, y owszem Kośćielne dobrá szárpią, z nich pożytki biorą, ktore sámym kśięży, y Kośćielnym sługom należą, ći wszyscy niepowinni być rozgrzeszeni, áni do Kommunij Sw. przypuszczeni, ieżeli się wszystkiemu szczerze, á nie obłudnie, ile możność każe zá dosyć uczynić nie deklaruią, y sámą rzeczą niewykonáią.

14. Grzeszą ćięszko: ktorzy drugich ná sławie szárpią, Honor, y dobre Imię biorą: z táiemnych grzechow wydáią, á to czynią z ránkoru, z nienawiśći, y z złośći. Tákże y ći grzeszą: ktorzy widząc obráżę Boską lubo potáiemną, á ztąd pewne bliskie zgorszenie, in-

nym niesławá, y zelżywość, nieprzestrzegáią tych, do ktorych należy temu przeszkodźić, y mądrą rádą zábiezeć.

15. Grzeszą y owi ćięszko: ktorzy sąśiádow y innych bliźnych mieszáią, kłocą, y wádzą, słowámi zelżywemi ráżą ktorzy się o cudzym życiu, y postępkách (lubo im nic do tego) bádáią, áby im tym bárdźiey szkodźić mogli, álbo też z sámey ćiekáwośći iáko się kto spráwuie, ktorzy nie bronią gdy mogą bliźniego w niewinności, w utrapieniu, w potwarzy, y w złych zarzutách álbo obmowách.

16. Grzeszą y owi, ktorzy ná ucztách, y tráktámentách gwałtownie innych poią, y prawie do spełnienia przymuszáią, y sámi się z nimi zálewáią, spodziewáiąc się iákiey nieszczęśliwey sławy, y pochwały z tákiey ochoty, y ludzkośći swoiey.

17. Grzeszą Szynkarze, y Szynkarki, ktorzy do zbytecznego piiáństwá ludźi przywodzą, dodáiąc większey ochoty, widząc iuż piiánych, y bliskich rozumu uwagi, y pámięći utrácenia, co zwykli czynić dla pożytku swego większego, grzeszą ktorzy napoie fałszuią, álbo do prętszego piiáństwá zápráwuią, ktorzy kreskow przypisuią, y przez to ludźi krzywdzą. Ktorzy podeyrzáne, nieuczćiwe osoby wiádomie, álbo z umysłu w domách swoich chowáią, áby ztąd iáki pożytek mieli, nie pámiętáiąc ná obrázę Boską, o ktorey wiedzą.

18.

18. Grzeſzy ſędzia kazdy przedłużáiąc, y zwłaczáiąc ſpraw ubogich, podroznych, wdow, y ſierot, y inne wſzyſtkie z ich więkſzym koſztem, y turbácyą dla prywatnych ſwoich intereſſow, álbo z niedbalſtwá, á ieſzcze bárdziey grzeſzy Sędzia, gdy to czyni áby brał korrupcye, y ieſzcze ciężey ten grzeſzy, ktory nieſpráwiedliwie dla wziątku, dla pokrewienſtwá, y dla iákiegokolwiek reſpektu ſądzi, grzeſzy y w tym Sędziá káżdy, kiedy o iáki grzech wyiáwiony kogo ſądzi, czyli o kradzież, czyli o zaboyſtwo, czyli o cudzołoſtwo &c. bádáiąc ſię y torturámi przyciſkáiąc o tych, ktorzy mu mogli być kiedykolwiek w złych uczynkách Towarzyſzámi, bo przez to znáczni ludzie lubo niewinni Infámią popadáią, chybá gdzie o znáczną reſtytucyą idzie, tám ſię o Towarzyſzow bádáć może Sędziá, álbo o zábieżenie niebeſpieczeńſtwá Rzeczypoſpolitey, Miáſtá &c.

19. Grzeſzą Medycy, Cyrulicy, ktorzy choremu dla nábyćia zdrowia grzech iáki rádzą, ktorzy lekárſtwá deſperáckie dla ſamey ſwoiey Experyencyi dáią, ktorzy znáiąc chorego bliſkim śmierći do dyſpozycyi duſzy nie rádzą, ktorzy ubogiemu nie daią pomocy do zdrowia, ktory ná to doćiągu nie ma.

20. Grzeſzą ktorzy muzyki, tańce, krotofile y komedye wypráwuią, á oſobliwie zgorſzeniem, y w dni weſołośćiom od Kośćiołá Bo-

żego zákazáne, ále y w inſze czáſy lubo nie: zákazáne grzeſzą, kiedy niewſtydliwe, y nieuczćiwe igrzyſká, tańce, ſkoki, y perſony ákcye do nieuczćiwośći pobudzáiące odpráwuią, y ktorzy ną nich bywáią.

21. Grzeſzą y owi: ktorzy ſię ſtroią, gáchuią ták męſzczyżná iáko y białogłowy. Naprzod męſzczyżną grzeſzy; kiedy ſię nie ták dla przyſtoynośći, uczćiwośći ſtanu ſwego ubierą w ſzáty ſwoie; iáko żeby ſię z głádkiego opaſánią, z modnego ſzáty kroiu, z wykędżierowáney, y z wypudrowáney czupryny z wyſtroionych wąſow oczom ludzkim, (á ieſzcze bárdziey, gdy ſię inną złą przymieſzą intencyą) upodobał. Grzeſzą Białogłowy, ktoregokolwiek ſtanu, kiedy tákże, nie ták dla uczćiwośći, y przyſtoynośći ſtanu ſwego, rożne ſtroie ná ſiebie kłádą, ále że ſię ſáme kocháiąc w ſobie, prágną tego, y chcą, żeby ię z modnego ſtroiu, y ubioru kocháno poważáno, y chwalono, kiedy ſię często przeglądáią bez ſłuſzney potrzeby w zwierćiádłach ſáme ſobie w ſercu przyznáiąc: że inne ſtroiem ſwoim, y urodą przechodzą; y ſáme w ſobie upodobánie máiąc, y ápplauz ſobie w ſercu ſwoim czyniąc.

22 Grzeſzą y owi: ktorzy w záwźiętośćiach w gniewie, w prágnieniu zemſty, w nienawiśći, w zazdrośći żyią. Albowiem zákázuie Bog przez Proroká, gniew w ſercu chowáć, prze-

przećiwko bliźniemu do zachodu słońcá. A ći iáko śię ná strászny sądzie Boskim spráwią, y wymowią? Ná ktorych záwziętość nie raz, áni dźieśięć, álbo więcey słońce záchodźi; ktorzy mowią, nieodpuszczę nieprzyiaćielowi, y winowáycy moiemu, pokiey mi ná oczy piasku nie násypią. Taki śię niech spodźiewa; że nie będźie godzien áby mu też Pan Bog iego winy odpuścił, o co go codźiennie w pacierzu prośiemy; y odpuść nam násze winy, iáko y my odpuszczamy nászym winowáycom.

23. Grzeszą y w Małżeństwách wieloráko ludźie: grzeszą nie záchowuiąc zgody, y zobopolney miłośći, grzeszą nie zgodámi, zwádámi, przeklęstwy; niedotrzymániem poprzyśiężoney Wiáry, y ślubow Małżeńskich. Grzeszą złym y pieszczonym zbytnie pielęgnowániem dźiatek, pozwaláiąc im wszelkiey swywoli, y do złego skłonnośći, y początkow lubo máłych do nieprzystoyności w nich nieposkramiáiąc, zbytecznego bespieczeństwá, y z Rodźicámi z náruszeniem uszánowánia ich konfidencyi y poufáłych mow nieukracáią, bo zá czásem przyidzie do tego: że Coreczká Mátkę, y Syn Oycá lekce sobie będą poważáli, y zá nic onych mieli, czego złe ćwiczenie, y pozwalánie zbytniey poufáłośći wszystkiego przyczyną.

24. Grzeszą; gdy Dźiatek swoich Boiáźni

Boſkiey, náuki Chrześciánſkiey, y wſzelkiey pobożności nie uczą; Ná złe ſpráwy, y nieprzyſtoyności przez ſpáry pátrzą; a ieſzcze bárdziey gdy pobłażáią w ſwywoli y chwalą, kiedy ich nieoſtrożnością ſwoią gorſzą, y do złego pochop dáią; Grzeſzą y w tym w czym ich ſámo ſumnienie y uczciwość ſtrofuie, co im ſię niegodzi, y do konfeſſyonału z tym potrzebá. Ktorzy ták dziatek ſwoich, iáko też czeladki, y poddánych do nabożeńſtwá nie pobudzáiąc przeklęſtwá, zwadki, niechęci, y záwziętości między niemi dyſſymuluią. W czym wſzyſtkim przeſtrzega ich Páweł Sw. Doktor narodow piſząc do Rzymian w Rozdźiale Wtorym: *Godni ſą śmierci, nie tylko ći, ktorzy źle czynią, ale też y ći, ktorzy źle czynić dopuſzczáią, y dozwaláią, á mogąc nieprzeſzkadzáią, y nie bronią.*

25. Grzeſzą w Małżeńſtwie: gdy iedno drugiemu w chorobie należytey uſługi nie świadczy, wygody iego nieprzeſtrzega, o zdrowiu ták duſznym, iáko y cieleſnym ſtáránia nie czyni. Inſze grzechy w Małżeńſtwie ſam rozum y ſumnienie opowiáda.

26. Grzeſzą śmiertelnie, y nayciężey; ktorzy grzechy ſwoie ná Sákrámentálnych ſpowiedziách, dla prożney y niewiedzieć iákiey boiáźni, álbo wſtydu táią, przez co świętokráctwo ſtráſzne popełniáią, y ná większe potępienie ſwoie, ciáło páńſkie w grzechách

chách przyimuią; ktorym ten ſpoſob zoſtáwił Chryſtus; áby ſię przez Spowiedź ſzczerą, y pokutę, przez przyimowánie godne ciáłá iego Nayświętſzego z naywiękſzych grzechow oczyſzczáli, y do łáſki ſię iego náwracáli.

27. Grzeſzą Opiekuni, ktorzy máiąc powierzone ſobię Dziatki niedoroſłe w opiekę, nie máią koło nich pilnego, y należytego według ich kondycyi ſtáránia, ktorzy im záraz zmłodu náuki potrzebney, względem Wiáry, życia pobożnego, boiáźni Boſkiey, y innych cnot, y pobożnośći Chrześćiáńſkiey nie dáią, ktorzy ich do ſzkoł, y náuczenia ſię dobrych obyczáiow, álbo też do rzemieſłá uczćiwego, (ieżeli w tákiey ſą kondycyi) nie ápplikuią; ktorzy ich Dobrá roſprąſzáią, y niſzczą, á o konſerwácyą ich, y przyczynienie máło dbáią: ktorzy ſię ſámi z nich pánoſzą y wzmagáią z ich ſzkodą, y uymą fortuny; á potym ich nieſpráwiedliwie wykwituią.

28. Grzeſzą Bráćia: Ieżeli máiąc w Opiece ſwoiey Sioſtry, y Bráći młodſzych, przyſtoynego, y uczćiwego wychowánia im niedáią, Poſági zátrzymuią, roſporządzenia ich dla zátrzymánia Fortuny przy ſobie nie czynią: z Dobr wykwitowác wykrętámi uſiłuią, źle, nie dyſkretnie, nie uczćiwie tráktuią, poſponuią, y należytych potrzeb ich nie obmyśláią, od okázyi grzechowych roſtropnym bączeniem niezábiegáią.

29. Grzeſzą ćięſzko Mátki, Mámki ktore máłe dźiatki ná łożá do pierſi biorą, bo ſię w doświadczonę, wiele rásy niebeſpieczeńſtwo zádusſzenia niewinniątek w záśnieniu podáią.

30. Grzeſzą y owi ćięſzko: ktorzy prowizye, álbo lichwy nád práwo poſpolite, y zwyczay biorą; áni ſię tym, przed Pánem Bogiem nie wymowią: że im to dobrowolnie dáią, bo muſi nie ieden dáć, y poſtąpić iáko ten ktory dáie chce, gdy w wielkiey, y trudney zoſtáie potrzebie, co ſię nie godźi wyćiągáć: y táki należy do reſtytucyi, ináczey áni rozgrzęſzony áni zbáwiony być może.

Przeſtrogá Pierwſza o tym Zwierćiádle.

WTym Zwierćiádle, iáko zdrowemu ták y choremu przęglądáć ſię należy, y uważáć: co ſię z żyćia, y ſpraw iego ná ſumnieniu pokázuie; z czym co prędzey ták zdrowy, iáko y chory do Fontánny Sákrámentálney Spowiedzi niechay poſpieſzy, áby wſzelką ſproſność grzechową z ſumnienia ſwoiego obmył, y ćiężar z duſzy ſwoiey złożył, á w drodze do ſzczęśliwey Wieczności przeſzkody, y trudności nię miał: bo grzech káżdy śmiertelny, ták obćiąża duſzę; że pod iego ćiężarem żadną miárą poſtąpić nie może w drodze zbáwienney.

Przeſtrogá Wtora o tymże Zwierćiádle.

JEżeliby kto z tych grzechow wiedźiał ná kogo ktory grzech, niepowinien mu áni

te-

łego wyrzucáć ná oczy, áni przed innemi o nim gadáć, ále ſam ſiebie niech uważa, y ſądźi z ſwych niech ſię oczyſzcza grzechow, ktore poſtrzeże w ſobie.

N A U K A
O Oleiu Swiętym.

BArdzo potrzebna iáko ſię nie trwożyć, ále z wielką chęćią należy choremu proſić o wczesne w ſłábośći ſwoiey Oleiem Swiętym námáſzczenie.

Dźiwuią ſię Doktorowie Swięći, że ſię ták wiele nieuważnych znáyduie ludźi, ktorzy w chorobách ſwoich z wielką boiáźnią, y trwogą przyimuią Oley Swięty, y to práwie ná ten czás tylko, kiedy iuż duſzá z ćiáłá wychodźić ma, kiedy iuż żadney nádźiei dłuſzſzego żyćia nie máią: W czym wielką ták duſzy, iáko y ćiáłu ſwoiemu ſchorzáłemu krzywdę czynią; rozumieiąc; że ten Sákráment oſtátecznego námáſzczenia názwány, ieſt tylko ná to poſtánowiony, áby go człowiek przyiąwſzy koniecznie muſiał umrzeć, dla tego ſię częſtokroć nierozumnie oćiągáią ludźie z przyięćiem iego áż do oſtátniego tchnienia ſwoiego. A wiedźieć koniecznie y zápewne káżdemu potrzebá, że ten Sákráment ná to ieſt poſtánowiony, áby człowiek przyimuiący go z ſkruchą, y z ochoty: ták ná duſzy iáko y ná zdrowiu odbierał poſilenie: czego nas uczy wyráźnie Iákub S. Apoſtoł w

Ro-

Rozdźiale 5. mowiąc. *Gdy kto záchoruie między wámi, niechże sprowádźi Kápłánow Kośćielnych, á niech się modlą nád nim, námászczáiąc go Oleiem, á modlitwá wiáry uzdrowi chorego, á ieżeli będźie w grzechách, to mu będą odpuszczone.* O toż widźisz mizerny chory człowiecze, że to Oley S. nie ná śmierć, ále ná nábyćie zdrowia, ták duszne go, iáko ćielesnego postánowiony iest, á czemusz się go boisz? przez co sobie nie máło szkodźisz.

Dla tegoć náucza Kárdynał Belárminiz rzadko kto powźięćiu Oleiu Swiętego do zdrowia przychodźi, że go nie wcześnie, ále w sámym zgonie żyćia przyimuie.

Piękną o tym Históryą pisze Philippus Servius Soc. IESU *ex Gemmâ prædicántium tract.* 21 wspomináiąc. *że gdy pewny człowiek znáczny ćięsko záchorzał, y według zdánia Medykow nie był pewien dálszego zdrowia, rádzono mu, áby przyiął Oleiem Swiętym pomászczenie: ále on boiáźnią ná te słowá zdięty mowił: dayćie mi pokoy, dayćie mi pokoy! áni mi o tym wspominayćie: á w tym żyćie swoie zákończył, y doznał tego iáko się prożno, y nie potrzebnie bał przyiąć ten Sákrámeńt, bo gdy iuż miał być niesiony do Grobu, nád spodźiewánie wszystkich, wroćiłá się do ćiáłá duszá, y umárły z truny swoiey powstał żywy, mowiąc w głos do wszystkiego ludu: wiedzćie o tym: Iż zá to sámo, żem się bał, y niechćiałem przyiąć ostátniego Oleiem Swiętym pomászczenia, sto lat w czyscu pokutowáć muszę, ktorybym był pewnie*

do

do zdrowia przyszedł, gdybymbył ten Sákráment przyiął! álbowiem (powiedźiał) to Oleiem S. námászczenie nie iest (iákom ia rozumiał) przybliżenie śmierći, ále przedłużenie y to wymowiwszy ná przestrogę drugim z woli Boskiey znowu się położył, y skonał: boy że się y ty człowiecze, á doznasz tego.

Historya druga o námászczeniu ostátecznym Oleiem S.

PIsze Ioan. Mider o Rupercie pewnym Monársze u Serwiuszá S. IESU, że gdy w chorobie ćięszkiey po długich rádách prożbách y perswázyách żony Przyiaćioł, Dźieći, y Kápłanow ledwie pozwolił dáć sobie Oley Swięty: iesz cze przy dobrym rozumie, y pámięći będąc. Tedy boiąc się przedtym tego, gdy go Kápłan począł námászczáć, y według zwyczáiu mowić owe Modlitewki: przez tę Swięte námászczenie, y nayłáskáwsze miłosierdźie swoie niechći odpuśći Pan; cokolwiek zgrzeszyłeś: widzeniem, słyszeniem, dotknieniem, powonieniem, y skuszeniem: táką serce chorego Páná nápełnione było poćiechą, y rádośćią, że w głos záwołał; O głupi moy rozumie: żem ia ták Swiętych, poćiesznych, y zbáwiennych rzeczy wzdrygał się przyiąć Oleiu Swiętego: o to sámo słyszenie ták zbáwienney Modlitwy rozweseliło serce moie; o nikczemnośći moiá: żem dawniey tego poćiesznego, y zbáwiennego nie przyiął Sákrámentu: w czym przepraszáiąc Páná

Bo-

Bogá, y z nabożeństwem go przyimuiąc otrzymał to że mu Pan Bog ná wiele lat leszcze przedłużył zdrowia. O toż widzisz człowiecze z poźnego, y nie wczesnego przyimowánia tego Sákrámentu iák wielka szkodá, y ná duszy, y ná ciele, z prętkiego záś,y ochotnego przyimowánia iák wielka pociechá, y zbáwienny pożytek,y przedłużenie życia. Więc proś o ten Sákráment gdyś słáby; á będziesz posilony, y pocieszony.

Historya trzecia o tymże Oleiu Swiętym.

PIsze tenże Author: Ze nabożney wielce Máryi Ogniácenski pokazał się Chrystus obiecuiąc iey pokazáć zakryte łáski duchowne; pożytki, y pociechy, ktore człowiek odbiera, z nabożeństwem, z ochotą przyimuiąc Oley S. y ták gdy byłá przy chorym człowieku, ktorego Oleiem Sw. námásczano: Widźiáłá z ślepuiącego; z Niebieskiego Máiestátu swego Chrystusá, z Nayświetszą Mátką swoią, wielkiemi Aniołow, y Swiętych otoczonego Orszakámi, ktory ná ten czás chorego náwiedzał, á gdy chorego Kápłan námásczał, widźiáłá: iáko sám Chrystus wlewał ná niego osobliwe łáski, grzechy iego mázał, w siłách, y w zdrowiu go umacniał; y promieniámi iásnemi chorego otaczał, niezmierne wesele w sercu wzbudzał, że tám czárt przeklęty żadnego przystępu mieć nie mogł, gdzie Chrystus z Mátką Nayświętszą, y z świę-

świętemi swoiemi mieysce zábrał.

Ták sámá Márya Ogniacensis to sobie zásłużyłá: że od sámego Chrystusá, w ássystencyi Mátki Nayświętszey, y Swiętych Páńskich ten zbáwienny, y pociech pełny byłá godna wziąć ostátecznego námászczenia Oleiem Swiętym Sákráment. A kto się bać będzie? wczesnie w chorobách prosić, y żebráć o ten Sákráment, kiedy y ćiáło uzdrawia, y dusze zbáwia.

WYPRAWA.
W DROGĘ
Szczęśliwey wieczności.

Przystępuiąc do sámey Wyprawy chorego w drogę szczęśliwey wieczności, po przygotowániu się w nię przez położony wzwyż sposob, kłádźie się nayprzod Modlitwá Páńska iáko iest nayskutecznieysza, bo od sámego Chrystusá poddána, z pozdrowieniem Aniolskim Nayświętszey Máryi Pánny, y z skłádem Apostolskim dla większey sposobnośći chorego, ktory przy słábośći swey, niech się tą Modlitwą uzbraia.

Modlitwá Páńska.

OYcze nász, ktoryś iest w Niebiesiech, święć się Imię twoie, przyidź Krolestwo twoie, bądź wola twoiá, iáko w Niebie: tak y ná Ziemi, chlebá nászego powszedniego day nam dźiśiay, y odpuść nam násze winy, iáko y my odpuszczamy nászym winowáycom, y nie wodź nas ná pokuszenie, ále nas zbaw ode złego Amen.

W Po-

Pozdrowienie Anielſkie.

ZDrowáś Márya, łáſki pełná, Pan z tobą, błogosłáwionáś ty między niewiáſtámi, y błogosłáwion owoc żywotá twoiego IEZUS: Swięta Márya Mátko Boża, modl ſię zá námi grzeſznemi, teraz, y w godźinę śmierći náſzey Amen.

Skład Apoſtolſki.

WIerzę w Bogá Oycá Wſzechmogącego, ſtworzyćielá Niebá, y Ziemie, y w Iezuſá Chryſtuſá, Syná iego Iedynego, Páná náſzego, ktory ſię począł z Duchá Swiętego, národźił ſię z Pánny Máryi, umęczon pod Pontſkim Piłatem, ukrzyżowan, umárł; y pogrzebion, zſtąpił do piekłá, trzećiego dnia zmartwychwſtał, wſtąpił ná Niebioſá, y ſiedźi ná práwicy Bogá Oycá, ztámtąd przyidźie ſądźić żywe, y umárłe. Wierzę w Duchá Swiętego, święty Kośćioł Kátolicki, świętych obcowánie, grzechow odpuſzczenie, ćiáłá zmartwychwſtánie, y żywot wieczny Amen.

Náſtępuią rożne Akty wypráwuiące chorego w drogę ſczęśliwey wieczności,

AKTY WIARY.

WIerzę w Bogá, to ieſt, względem nátury y właſności, że ieſt troiáki w oſobách, ieden w Boſtwie; Wſzechmogący, wieczny, nieſkończony, y niepoięty.

Wierzę wyráźną Wiárą wſzyſtkie Artykuły Wiáry, ták do Boſtwá, iáko y człowieczeń-

czéństwá należące; y to wszystko, cokolwiek do wierzęnia podał Bog, gdyż to ieſt nieodmienną prawdą.

Wierzę mocno; iż Wiárá Kátolicka ieſt prawdziwa, w ktorey tylko człowiek zbáwiony być może.

Wyznáię przed Niebem, y Ziemią, y Piekłem, y przed świátem cáłym moię Wiárę Pánie, y poczynáiąc od pierwszego Artykułu, żeś ieſt ſpráwiedliwym, y płáciſz káżdemu według zaſługi, y ſpraw iego.

Wierzę: iż ieſteś Bog w Troycy iedyny.

Wierzę; iż Troycy Sw. wtora osobá Syn Boży dla zbáwienia náſzego wcielił ſię; y umárł według ciáłá, zoſtáwuiąc nam zbáwienie; y odkupienie w łáſce Bożey przez ſiebie.

Wyznawam; y ten oſtáteczney Wiáry náſzey Artykuł: *Zywot wieczny otrzymánie.*

Náoſtátek wierzę wſzyſtko cokolwiekeś ty o! prawdo przedwieczna obiáwił, y podał przez Kościoł twoy; y w tey Wierze umrzeć chcę, y prágnę.

Obrocenie ſię do Páná BOGA.

ZNám iednák o Boże moy; żem po te czáſy mizerny człowiek, według tey Wiáry nie żył. Záczym teraz, obracam wſzyſtko ſerce moie do ciebie, iáko do końcá mego; iáko do naywyżſzego dobrá, chcąc ći ſłużyć od tąd, áż ná wieki.

Wyznánie grzechow.

Wá Wy-

WYznawam: żem zgrzeszył przećiwko Bogu, Pánu Niebá, y Ziemię! y nie iestem godzien oczu moich podniesc w Niebo, dla wielkośći moich niepráwośći, ktoremim záostrzył gniew twoy ná śię, o sędźio strászny! A gdźiesz śię przed zágniewáną twarzą skryię! bym śię pod piekło schronił, y tám mnię znaydźiesz.

Cożeś mi kiedy uczynił złego Boże moy! żem ćię obráźił, y nie stárałem śię o miłość twoię. Tyś mi od wiekow wiecznego dobrá życzył; Tyś mnię ukochał, iáko nigdy Oćiec y Matká Syná swego kochác nie może, boś mnię krwią, y żyćiem twoim odkupił; Cożeś mogł dla mnie więcey uczynić? a nie uczyniłeś.

Wiem że mnię masz w sercu twoim zránionym nápisánego, bo mi życzysz tego, ábym śię do ćiebie náwroćił, y opłákał sprosnosc moię; Wiem że mnię z sercá miłuiesz, boś to serce zránić dał, ábyś mi miłość swoię oświadczył.

Myślisz to o mnie, o! głowo ćierniem skłota; y obmyślasz mi, ile z ćiebie zbáwienie; A ia zápomniawszy o Tobie, y o sobie, ná potępienie zárabiałem: Iednák lubo w boiáźni, y stráchu przychodzę do ćiebie z nádźieią, y dobrą otuchą.

Akty Nádźiei.

IZali, gdy śię do ćiebie udam, odrzućisz mnię

mnię od siebie; ktory ręce ná krzyżu ná przytulenie duszy moiey do siebie, rozćiągnąłeś.

Iżali, gdy upádnę do nog twoich z Mágdáleną, pokutą szczerą, y łzámi serdecznemi obmyię ie, odepchniesz mnię od siebie? ktory przyszedłeś grzeszniki zbawić, z ktorych ia prawdziwie pierwszy iestem.

Iżali wielkość grzechow moich miłosierdźie twoie Boskie odięłá? Wiemći ia, żem nie godźien, ábyś mnię do łáski swoiey przyiął, ábyś mnię zá Syná policzył; bomći ia iest ow nayśprośnieyszy grzesznik nie godzien oczu twoich, iáko brzydki w sprosnośćiách grzechowych trup, iáko wrzod wielkiemi grzechámi skáncerowány; ále wiem że iest większe miłosierdźie twoie, niż niepráwość moiá: Wiem, że mi więcey życzysz zbáwienia niżeli ia sam sobie; wiem, żem ia nie iest dźieło rąk moich, ále twoich, nie iam się z niewoli czártowskiey wykupił, ále tyś mnię okupił ták bogáto, ták choynie, że iuż spráwiedliwość Boska, áni większego okupu wyćiągáć, áni mądrość obmyślić może. Záczym nie mogę, y nie chcę Pánie moy duszy moiey tráćić, ktorać ták drogo przyszłá.

Spodziewam się z ufnośćią uwielbienia dusze, y iey dárow, to iest: że będę Bogá iásnie widział, y wiecznie się z nim ćieszył.

Spodźiewam się uwielbienia ćiáłá, y iego dárow, to iest: że będźie iásne, czyste, y nie ćierpietliwe. W3 Spo-

Spodźiewam ſię, że otrzymam wdźięczne z Aniołámi Páńſkiemi towárzyſtwo, y z wſzyſtkiemi świętemi kroluiącemi w Niebie Páná Bogá moiego chwalić, wielbić, y kocháć ná wieki będę.

Spodźiewam ſię nábyćia tego błogoſłáwieńſtwá środkow od Bogá, to ieſt, odpuſzczenia grzechow, nábyćia łáſki zwycięſtwá pokus, wdźięcznego z Bogiem ziednoczenia.

Oczekiwam w tym rátunku od nayświętſzey Mátki Bożey, Aniołow świętych, y Pátronow moich.

Tego wſzyſtkiego ſpodźiewam ſię nie zá właſne zasługi moie, ktore nic nie ſą, względem zasług Chryſtuſá Páná, y nieprzebráney dobroći iego, y miłośierdźia.

We wſzyſtkich utrapieniách, trudnośćiách, y kłopotách, potrzebách, y pokuſách, mam ufność w Bogu, że mi pomocy, y ręki ſwoiey doda, y dla tego do niego z ufnośćią iáko do Oycá ućiekam ſię.

Brzydzenie ſię grzechem.

BRzydzę ſię wſzyſtkiemi nieprawośćiámi moiemi, ubolewam ſerdecznie wſpomniawſzy: żem ćię kiedykolwiek Bogá mego rozgniewał.

Nie tegość ſię Pánie po mnie ſpodźiewał, kiedyś mnie ſtworzył, kiedyś mi ſzátę niewinności iuż odemnie ſtrácona ná Chrzćie S. dawał, álbo kiedyś mnie tak wielą dobrodźieyſtw opátrował.

Nie

Nie tegoś śię spodźiewał o IEZU moy! gdyś o mnie ná krzyżu myślił. Y coż mi po tym głupstwie było, obrażáć ćiebie, odstępowáć od ćiebie, y gniewáć ćię miłośniku moy.!

Weyrzyićie ná mnię oczy Chrystusowe, dla mnie u Káifaszá plwoćinámi, ná krzyżu łzámi, y krwią zálane. Weyrzyićie ná mnie, ábym zá grzechy moie serdecznie płákał, ábym ie kąpielą łez gorszkich obmył z Piotrem, y Mágdáleną.

Nieszczęśliwa tá godźiná, w ktorey nayprzod o twoiey obráźie pomyśliłem.

Nieszczęśliwy ten czás, w ktorymem śię ná nieprawość uwiodł, y odważył.

Niech śię wszystko piekło ná mnię obu rzy, á niech mnię wszystek świát od ćiebie oderwáć chce, przećię ia zá łáską twoią przy tobie stać będę; dotąd kres grzechom moim áż ná wieki.

Zal zá grzechy.

ZAluię Pánie, wszák wiesz, że z sercá, żem ćię kiedykolwiek obráźił. A żáłuię, nie dla tego, żem zásłużył od ćiebie być karánym ná wieki w piekle, co by mi znośnieysza było, bylem ćię był nie obráźił, bylem ćię był nie gniewał.

Záłuię żem ćię obráźił, á nie przeto żáłuię żem utráćił práwo do chwały Niebieskiey, boś ty iest lepszy, niżeli Niebo.

Záłuię, nie dla iakiego karánia, ktorem záſłużył, y owſzem, ná wſzyſtkie karánia podáię ſię, boć tego godne ſą grzechy moie, y owſzem, więkſze ſą niżeli te karánia, ktoremiś mnię ty karáć umyślił, ná tákiego bowiem grzeſznika, iáko ia ieſtem, nowego piekłá, y nowego zátrácenia potrzebá; Ale żałuię dla ſámey miłości twoiey, żem ćię obráził dobro nieſkończone, dobro naywyżſze, dobro nayukocháńſze.

O ktoby mi to dał: żebym ták zá grzechy moie żáłował, iáko żáłowáli kiedykolwiek pokutuiący, iáko żáłuią teraz, y żáłowác będą, y owſzem, chcę więcey żáłowáć, niżeli ći wſzyſcy, bo ći wſzyſcy, znáć ćiebie ták częſto, ták ſprośnie nie obrażáli, y owſzem, żáłuię tym żalem, ktorymeś IEZU moy ukrzyżowány, zá grzechy moie, y świátá wſzyſtkiego żáłował.

Załuię z moiey ſtrony, ze wſzyſtkiego ſercá zá to, że zá ták wielkie grzechy, ták ozięble żáłuię.

O ktoby mi to dał: żebym morza bezdenności łez wylał; ábym temi łzámi zátopił Niebo, zálał piekło, ábym zá grzechy moie, nie dla Niebá, nie dla piekłá, ále dla ſámey dobroći, y miłości twoiey żáłował.

A K T Y.

Miłośći Boſkiey.

O Boże! miłuię ćię żeś dobry, piękny nád wſzel-

wſzelką pięknoſc, y dobroć, ktora ſię tylko poiąć może, rozumem ſtworzonym.

O Boże! miłuię cię, gdyż ieſteś wſzelka dobroc, doſkonáłosci ſtąd ſprawcą, y dawcą ſzczodrobliwym.

O Boże! miłuię ćię dla ćiebie ſámego, nieporownanie, wdzięcznie, mężnie, nieſkończenie, y niezmiernie.

O Boże! iednoczę ſię z tobą, iáko naywiękſzym dobrem wſzyſtkiemi ſiłámi duſzę moiey, to ieſt: rozumem, pamięćią, wolą, wſzyſtkie áffekty, miłośći, rádośći, y chwały do ćiebie wzbudzáiąc.

O Boże! wſzyſtkich zacnośći, y doſkonáłośći, żeś ieſt Bogiem, Stworcą, Monárchą, Panem nád Pány, wſzechmogący, niepoięty tegoć wſzyſtkiego z wielką duſzy moiey rádośćią winſzuię.

Niepoięte weſele mam, z twey zacnośći, wielmozności, wſpániáłosci, y doſtoieńſtwá ćieſzę ſię, żeś ieſt Pánem Niebá, y ziemię żeć ták wiele millionow Archániołow świętych ſłuży, że ná twoie Imię wſzelkie koláno upada.

Zyczę iedynie: áby wſzyſtko ſtworzenie náwet potępieni, tobie cześć, y chwałę oddawáli, y iedynie ćię miłowáli ná wieki.

Dla ſzczegulney miłośći twoiey, ſtánowię ſtátecznie, przedſięwzięte poprawy życia moiego, czynienia godney pokuty, pełnienia

 nia

nia Przykazań twoich Boſkich, przyięćia rády upodobánia Chryſtuſowego wiernie wypełniáć.

Chcę ſię cieſzyć z tego, co ſię tobie Bogu moiemu podoba, ſmućić z tego, co ſię tobie niepodoba, y przećiwnego woli, y przykazániu twemu Boſkiemu ieſt.

Iedynie ſię ſtáráć będę, wſzyſtkiemi áffektámi, áktámi, wzdychániem, y innemi wynálazkámi, ſzukáć, y nábywáć miłośći z tobą Boże; miłośći moiá nieſkończona.

Miłuię ćię Pánie moy nád zdrowie moie, miłuię nád dobrodźieyſtwá twoie, ktoremi okrom ſiebie ſámego dáć możeſz, y gdybyś mi nigdy dobrze nie czynił, przećię bym ćię zá pomocą twoią miłował, iákoż miłuię nádewſzyſtko, dla ſzczerey, á nieſkończoney dobroći twoiey.

Proſzę ćię dobry IEZU, przez zaſługi twoie krwáwe, przez rány twoie, przez bok otwárty; Niech ráczey umrę, niżeli ćię obrážę, álbo łáſkę twoię utrácę.

Przeiednay mi o ućieczko grzeſznych Mátko Boſka, Syná twoiego! Twoie miłoſierne oczy, y Twarz Syná twoiego ſłuſznie odemnie odwrocone, obroć ku mnie, boć zá łáſką Boſką, złośći moich iuż przeſtáć chcę, chcę ſię przez ſzczerą ſpowiedź, y polepſzenie żyćia moiego poprawić Amen.

A K T Y

Miłośći Bliźniego.

Pá-

PAnie, y Boże moy: affektem miłośnym życzę káżdemu dobr duchownych, to iest popráwy żywotá, uspráwiedliwienia się tobie Bogu swemu, cnot świętych, y chwały Niebieskiey, tak, iáko sobie sámemu, życzę; także każdemu dobr doczesnych, to iest zdrowia, sławy, godności, bogactw, szczęśliwego we wszystkim powodzenia, byle to było z chwałą twoią, y z zbáwieniem bliźniego.

Cieszę się z dobrego powodzenia bliźniego tak w dobrách duchownych, iáko y doczesnych.

Káżdego bliźniego mego, więcey sobie niżeli siebie sámego poważáć chcę, y poważam, żáłuiąc, żem kiedykolwiek ku niemu wykroczył, y tą się z nim nie obchodził miłością.

Záłuię: żem kiedykolwiek, kogo posądzał, álbo zle o nim trzymał, y iego, o iáką konfuzyą, álbo nie sławę przyprowádził.

Przepraszam káżdego, y nádgradzam káżdemu wyznániem moiey winy, ták ná sławie, y honorze, iáko też y ná dobrách iego ukrzywdzonemu.

Postánawiam odtąd, ieżeli mi Bog ieszcze użyczy zdrowia; káżdego poważáć, nie sądzić, áni gárdzić, dobrze o nim trzymáć, sławy bronić, rádą, náuką, uczynkiem, przykłádem, y modlitwą rátowáć, niewinnego wy-

ma-

mawiáć, ſmutnego cieſzyć, á oſobliwie, krzywdy uczynkowe we wſzyſtkim nádgrodźić: Chcę wſzyſtkim prawdziwey miłośći dowody świadczyć.

Chcę nieprzyiaciołow moich ſercem miłowáć, y żadney krzywdy moiey, áni uráży niepámiętáć, áby ſię też ſędźiá moy IEZUS, zemną miłoſiernie w godźinę ſądu ſwego obſzedł, y ſwoie mi krzywdy, ktoremym go ták wiele rázy obráźił dárował, y odpuśćił winę, y karánie.

A K T Y

Prágnienia gorącey miłośći Boſkiey.

BOże dobroći, y miłośći, moiá: ktożby mi to dał, ábym ćię miłośćią nieporownáną nád wſzyſtkie rzeczy, y nád śiebie ſámego miłował, więcey ćię ſzácuiąc, niż wſzyſtkie rzeczy, y ſámo Niebo, prágnąc áby ráczey zniſzczáły wſzyſtkie rzeczy, y ia ſam, niżeliby miáłá być uymá zacnośći twoiey; Chroniąc śię káżdego grzechu, á oſobliwie śmiertelnego, y iego wſzelkiey okázyi.

Stáráiąc śię wſzyſtkie przykazánia twoie pełnić; żadney rzeczy ták iáko ciebie nie miłuiąc, áni ſzánuiąc.

IEZU, miłośći moiá; ktożby mi to dał ábym ćię miłował, miłośćią nienáruſzoną, oczyſzczáiącą z miłośći doczeſnych rzeczy, y z chęći własnego pożytku. Y dla tegoć prágnę pogárdźić świátowemi dobrámi, bogá-

ctwy

ctwy, godnośćiámi, wygodámi, wczáſámi.

Ktożbymi to dał Boże moy, ábym ćię miłował miłośćią nie ſtrudzoną żadną pracą, żadną trudnośćią.

Y dlategoć, prágnę poſtępowáć doſkonále w cnotách świętych, chcę uſilnie zwyćiężáć pokuſy wſzelkie, życze ſobie we wſzyſtkich pracách, trudnośćiách, boleśćiách, y iákichkolwiek ućiſkách, mieć ſłodycz, y ukontentowánie.

O Boze! ktożbymi to dał: ábym przez wdźięczną bogomyślność z tobą złączony będąc, więcey żadną zabáwą od ćiebie oderwány nie był.

Ktożby mi to dał dobry IEZU, ábym ćię miłował, miłośćią niezwyćiężoną, niedopuſzczáiąc ſię zwyćiężáć świátu, áni záchęceniem wſzelkiego ſzczęśćia, áni boiáźnią wſzelkiego nieſzczęśćia, áni miłośćią zdrowia, áni boiáźnią śmierći.

Ktożby mi to dał Boże moy, ábym ćię miłował miłośćią nienáſyconą; przez bogomyślność, gorącą miłośćią pałáiąc ku tobie; przez żywot prácowity, wſzelkie záwſze podeymuiąc prace, przez żárliwość: wſzelkim przykłádem. ſtárániem, náuką, iáko naywięcey do ćiebie gárniąc dla zbáwienia duſzę, ták moiey iáko y bliźniego żárliwym będąc, przez ćierpliwość większe záwſze przećiwnośći znoſząc.

Pá-

Pánie, y Boże moy, dla ćiebie nádewſzyſtko, to ieſt: nie dla ſtrácenia dobrá doczeſnego, álbo wiecznego, ktoryś ieſt náder dobry ſtrácham ſię grzechu; nád wſzyſtkie rzeczy nayſtráſznieyſze, y nád ſámo piekło. Dla ćiebie, ktoryś ieſt náder wdźięczny, y przyięmny, brzydzę ſię grzechem, nád wſzyſtkie rzeczy naybrzydliwſze.

Dla ćiebie, ktoryś ieſt náder pożyteczny, y potrzebny chronić ſię prágnę grzechow; nád wſzyſtkie rzeczy nayſzkodliwſze.

Dobrotliwy IEZU: dla ćiebie, ktoryś ieſt drogą prawdziwą, do ſzczęśliwey wieczności, do ćiebie ućiekam ſię beſpieczną nádzieią; czekáiąc od ćiebie odpuſzczenia grzechow, á nábyćia łáſki, zaſług nadgrody; y chwały nád wſzyſtkie rzeczy świátá naypewnieyſze.

Dobrotliwy IEZU: ktoryś ieſt nieodmienną prawdą, cáłym ſercem z tobą ſię łączę; mocno wierząc w ćiebie, y tobie nádewſzyſtkie rzeczy.

Dźiękczynienie Troycy Przenayświętſzey.

DZiękuięć Pánie, y Boże moy: zá wſzyſtkie dobrodźieyſtwá twoie mnie nie godnemu grzeſznikowi dane; Niech ćię Pánie, zá to błogoſłáwią wſzyſcy Aniołowie, y Swięći z tobą kroluiący, Kápłáni Páńſcy, y wſzyſtkie duſze ſpráwiedliwych.

Wiele słońce uczyniło dni od ſtworzenia świá-

świátá, wiele mieśiąc nocy, wiele ieſt gwiazd ná Niebie, wiele piaſku w gorách po wſzyſtkim świećie, y w morzu kropel; kwiećia, y liśćia ná drzewách: ták wiele przynaymniey rázy, prágnę Pánie moy, zá káżde z oſobná dobrodzieyſtwo twoie dźiękowáć.

Wiele átomow, to ieſt naymnieyſzych proſzkow, ktore ſię w promieniách ſłonecznych wydáią.

Wiele pierza ná wſzyſtkim ptáſtwie w cáłym świećie; śierzchli ná zwierzách, y bydle, wiele źiarkow naydrobnieyſzych w zbożách od początku świátá było; y do ſkończenia iego będźie, tyle rázy prágnę zá káżde dobrodźieyſtwo dźiękowáć tobie Boże moy.

Wiele iſkierek ogniá w cáłym świećie, ile páry gorącey, y upałow; ile źimná, lodu, śniegu, ile kropel, w niezmierzonym było potopie, ile światłośći, y ćiemnośći, ile ludźi, y zwierząt ná źiemi, ile Aniołow y Swiętych twoich w Niebie; ile potępionych ſpráwiedliwym ſądem twoim w piekle, y w Czyſcu zátrzymánych duſz, słowem: ile słow, krokow, ruſzenia, ſkinienia, okiem mrugnienia, y odetchnienia w żyiących rzeczách, tyle rázy chcę, y prágnę dźiękowáć ći zá dobrodźieyſtwá twoie.

A nád to: zbieram wſzyſtkie dźiękczynienia moie, y wſzyſtkich tobie dźięki oddáiących, y oneć wſzyſtkie zá dobrodźieyſtwá

two-

twoie ofiáruię, y błogosławię ćiebie Bogá Oycá, y Syná, y Duchá Swiętego, ná wieki wiekow Amen.

Dźiękczynienie Pánu Iezuſowi zá odkupienie.

JAkoż ći Pánie dźiękowáć mam? zá krwáwy okup twoy, y zá łáſki, ktoremiś mnie z grzechow wyrwał, y od nich ták wiele rázy záchował.

Jákoć podźiękowáć mam? zá wſzyſtkie krzyże, utrapienia, y dolegliwośći ná mnie dopuſzczone, ktorych, gdybym był umiał ná zbáwienie záżyć, o iáko bym ſię był oczom twoim upodobał! zá coć ná godne podźiękowánie wſzyſtkę mękę twoię przenayświętſzą ofiáruię.

Dźiękczynienie Pánnie Przenayświętſzey.

KIedyżeś mi ſię Mátką nieſtáwiłá? Mátko Syná Bożego: Mátko Páná, y Bogá mego, iżali w potrzebách moich duſznych, lub doczeſnych, dobrodzieyſtw twoich nie záżywałem, y nie odbierałem?

Opátrowáłáś mnie Mátko Nayświętſza iáko iednego z kochánkow twoich, á iam ći godnie nie ſłużył, y należytą ćię nie kochał miłośćią.

Radbym w nadgrodę tego, áby w tym momenćie rozgorzáło ſię ſerce moie, miłośćią twoią.

Więc Mátko Bogá moiego, kocham ćię po Bogu, y Páná Iezuſie ze wſzyſtkiego ſercá naybárdźiey. Prágnę

Prágnę ćię nie tylko w ſzczęśliwey wieczności poznáć, ále oſobliwie przyſkonániu moim oglądáć.

Coż ći zá tę dobroczynność twoię ofiáruię? otoć ofiáruię twoie ſáme dobrotliwe ku grzeſznikom ſerce, y wnętrzności, ktore ſię w miłoſierdźie obróćiły: ofiáruięć: y onę pieśń twoię, ktorąś złożyłá w Domu Iană S. mowiąc: *Wielbiy duſʒo moiá Páná mego.*

Dźiękczynienie Aniołowi Strożowi.

AKtoż po BOGU, y Nayświętſzey Pánnie pierwſzy Dobroczyncá, y Dobrodźiey moy? iáko ty Aniele ſtrożu moy kocháný.

Choćbym dla honoru twoiego zdrowie moie położył, ieſzcze by to máła wdźięczność byłá.

Kiedyżeś odemnie odſzedł? kiedyś mnię odſtąpił? á co cudownieyſza, choćiażem grzeſzył, przecięś ty mnie nie opuſzczał.

O iáko wiele rázy mogłem zginąć, ná ćiele, y duſzy, á tyś mnię kochány Aniele ſtrożu ná ręku ſwoich piáſtuiąc bronił, y záchował.

Zal mi ſerdecznie, żeś práwie dotąd poćiechy ze mnie nie miał: Częſtom ćię nieſłuchał, częſtom ſię ćiebie niewſtydził, częſtom o tobie, iákoby ćię przy mnie nie było, zápomniał, á tyś mnie nigdy nie odſtępował

Przepuść że mi to dla miłości Bożey, dla miłości duſzy moiey, ktorą wiem że ty kochaſz.

Nie zápominayże mnię, y ty teraz, ábyś miał wieczną z pozyſkánia duſzy moiey pociechę, á po wyiściu iey z ćiáłá miey że ią w ſtraży ſwoiey, náwiedzayże ią, y poćieſzay w Czyſcu, á ia tobie zá to ofiáruię; ſmák, y podobánie Bogá mego, w Troycy iedynego, ktore ma, z ták troſkliwego pieczołowánia twoiego o duſzę moię, ofiáruięć chęć Nayświętſzey Pánny, ktorą ma ku tobie, żeś mi dobrze czynił, boć oná mnie, lubo nie godnego kocha, y ma zá ſługę ſwego.

A. K T Y

Cáłuiąc Obraz Nayświętſzey Pánny.

CAłuię was nogi Bogárodźice Pánny, dźwigániem Páná IEZUSA w wnętrznośćiách Máćierzyńſkich záwártego poświęcone: O Nogi Mátki Bogá moiego! ktoreśćie ſtárły głowę wężá piekielnego, zetrzyićie mu ią ná nowe, áby mi przy śmierći moiey ſzkodźić nie mogł.

Cáłuię was ręce, Mátki Bogá moiego, piáſtowániem Páná Iezuſá poświęcone; O ręce Swięte! ná wáſzę opiekę oddáię duchá moiego.

Cáłuię ćię ſerce Mátki Bogá moiego; przybytku Duchá S. doświadczyłem Bogárodźico Pánno żeś przez wſzyſtek żywot moy miáłá dobre ſerce do mnie, á iam tego nie záſłużył. Niechże tego ſercá twoiego świętego, w godźinę śmierći moiey doświadczę.

Pocáłowánie Ran Páná Iezuſowych.

O Nogi Iezuſowe dla mnie ná krzyżu przebite cáłuię was, przyimićie mnię z Mágdáleną, prágnę was cáłowáć tym áffektem, iáko was cáłowáłá Mágdálená, iáko was cáłowáli kiedyś Swięći pokutuiący.

Ręce Iezuſowe dla mnie ná Krzyżu przebite, cáłuię was, wam polecam Duchá mego w godźinę śmierći.

Cáłuię ćię ſerce Iezuſá moiego dla mnie przebite. Czemużem ćię nie kochał Pánie moy, iákom był powinien? kocham teraz iáko mogę naybárdźiey, y kocháć będę ná wieki. Zátay mnię w ránie ſercá twego Nayukochánſzy Iezu przy ſkonániu moim przed wſzyſtkiemi nieprzyiaćiołámi memi duſznemi.

A K T Y
Nabożne przy konániu Człowieká.

ZMiłuy ſię nádemną Boże, według wielkiego miłoſierdźia twoiego.

Nie gardź ſłodki Iezu, pokornym, y ſkruſzonym ſercem moim.

Nie rácz pámiętáć ná grzechy, y niepráwośći moie.

Bądź mi Boże obroną, ućieczką, y Domem.

Nayświętſza Pánno, ſtrzeż ſercá mego, nayſłodſzy Iezu, niewychodź z niego.

Swięty Iozefie piáſtuiący Iezuſá zbáwićielá moiego, po národzeniu, niech przez ręce twoie idźie do niego duſzá moiá.

Swięty Iozefie, póćiechy słodkie z Iezusem máiący; Niech przez twoię przyczynę duszá moiá, do záżywánia Niebieskich słodkośći, doprowádzona będźie.

Pánie, nie według grzechow moich spráwuy się zemną, ále według wielkiego miłośierdźia twoiego.

W tobie Boże miałem, y mam nádźieię, niech nie zginę.

Pánie spuść rękę z wysokośći, á wyrwij mnię, z mocy nieprzyiaćielá moiego dusznego.

O Boże! niechże mnię nie tráci niepráwość moiá, ktorego stworzyłá dobroć twoiá.

Strzesz mnię Pánie, iáko zrzenice oká, pod ćieniem skrzydeł twoich záchoway mnię.

Pánie, odpuść słudze, dla ktoregoś nieprzepuśćił Synowi twoiemu iednorodzonemu.

Iezu, day mi się ubłagáć przez dobroć twoię.

Pámiętay Iezu, ná stworzenie twoie, ktoreś krwią swoią przenayświętszą odkupił.

Pánie, wszákeś rzekł: prośćie, á otrzymaćie, o to ia proszę odpuszczenia, odpuść że mi miłośiernie.

Rzekłeś: szukayćie, á znaydźiećie, o to ia szukam łáski twoiey, użyczże mi iey słodki Iezu.

Rzekłeś Pánie: dayćie, á będźie wam dáno, o to ia śiebie wszystkiego dáię tobie, ábym wzáiemnie ćiebie otrzymał, y z tobą się w chwale wieczney ćieszył.

Bądź

Bądźże miłośćiw grzechom moim Pánie, dla Imięnia twoiego.

Oycze, nieprzebránego miłośierdźia, pokaſz litość twoię nádemną grzeſznym. á wſzyſtkoć nádgrodzę z męki naymilſzego Syná twoiego.

Pánie, żáłuię ſerdecznie, nie dla tego że śię boię piekłá, ále że ćię ſerdecznie kocham, y kocháć bez przeſtánku chcę, y prágnę.

Pánie, ktoryś mnię grzeſzniká ták długo ćierpiał ná świećie, y przedłużyłeś mi żyćia, lubo w nieprawośćiach moich, dayże mi, przy dokończeniu dni moich znák miłośierdźia twoiego, odpuść nieprawość moie.

Pánie, rátuy mnię, ábym niezginął, bądź Bogiem, y obrońcą moim.

Pánie, w ręce twoie nayświętſze oddáię duchá moiego.

Niechżeć śię podoba Pánie, ábyś mnię zbáwił.

Pánie, poſpieſz śię ná porátowánie moie, zbaw mnię dla miłośierdźia twoiego.

O Iezu, żywoćie moy, ożyw mnię łáſką twoią.

O Iezu, mocy moiá: umocnij mnię przećiwko nięprzyiaćielowi duſznemu.

O Iezu, dobroći moiá: przychęć mnię do śiebie.

Miłuię moy Pánie, twoię Spráwiedliwość, Mądrość, Moc, y Miłośierdźie.

Pánie, dla ćiebie nádewſzyſtko brzydzę ſię grzechámi.

Pánie Iezu moy nayſłodſzy, przyimuię wſzyſtkie mizerye, ućiſki, y dolegliwośći, chwaląc upodobánie twoie.

Pánie ochotnie przyimuię, cokolwiek ná mnie dopuśćiſz, iáko kropelki gorzkiey męki twoiey, y owſzem: ieżelić ſię podoba nie kropelki, áłe cáły kielich męki, y śmierci twoiey pełnić gotow ieſtem.

Miłosciwy ſędźiá Boże, tu pal, tu ſiecz, bylebyś ná wieki przepuśćił.

Boże, o to ia w rękách twoich, czyń coć ſię podoba zemną, y żyć, y umieráć, iák ty chceſz prágnę.

Pánie, wolę z tobą boleć, y umrzeć, á niżeli bez ćiebie cieſzyć ſię, y żyć.

Przyday Pánie Boleśći, ále doday oraz ćierpliwośći, tu mi nie folguy, ábys ná wieki zfolgował, y poćieſzył.

Pánie, niechże mi obmierznie wſzyſtko weſele ktore ieſt bez ćiebie.

Iezu kochány, żadnych krzyżow nie ſtracham ſię, żadnych nieprzyiaćioł nie boię ſię, żadnych mizeryi niewzdrygam ſię, álbowiem ty ieſteś ćierpliwośćią moią.

Iezu, dla mnie okrutnie ná krzyżu roſpięty, y w ćięſzkich boleśćiách zoſtáiący, dodayże mi ćierpliwośći, á zmiłuy ſię nádemną.

Mátko Boleſna, rátuy mnię w utrapieniu mo-

moim, przez boleść twoię, ktoraś w on czás miáłá, gdy Syn twoy konał, tyś pod krzyżem ſtałá, uproś mi dobrą, y ſzczęśliwą śmierć.

Bárbáro Swięta, Pátronko konáiących, pokaſz mi ſię też Mátką w godźinę śmierći moiey.

Pánie, niepámiętay ná grzechy młodośći moiey, z niewiádomych, y cudzych grzechow, oczyść mnię Pánie.

Iezu ná krzyżu záwieſzony, prágnę, y proſzę ćię; áby w oſtátni moment życia moiego, naygorętſza miłość twoiá, ſerce moie roſpaliłá.

Iezu umieráiący, niechay śmierć twoiá, będźie życiem moim.

Smierć Mátki twoiey nayświętſzey dobry Iezu, niech mi ſpráwi ſzczęśliwe ſkonánie.

Smierć wſzyſtkich Swiętych twoich, niech uczyni, drogą śmierć moię przed tobą.

Prágnę umrzeć, ábym ſię ſtał ofiárą tobie Boże moy.

Niech umrę, żebym żył ná wieki z tobą Bogiem odkupićielem moim.

Ná rękách twoich ukrzyżowány Iezu umieráć prágnę.

Wyprowadź duſzę moię z więźienia, ná wyznánie, y chwalenie Imięnia twoiego.

Nie chcę żyć, gdy Iezuſá umieráiącego widzę.

Záłuię ſerdecznie: że był kiedy táki czás, kto-

ktorego ia nie chciałem, coś ty chćiał, á to chciałem, coś ty niechciał.

Iezu ná krzyżu konáiący, krzyżownikom odpuszczáiący, o to ia krzyżownik twoy, proszę ćię, ábyś mi odpuśćił, iákoś tym odpuśćił, ktorzy ćię krzyżowáli, gdyżem ia był tak záślepiony, żem nie wiedźiał, com czynił.

Iezu, przyiąłeś do łáski Łotrá, o to ia Łotr, sercem skruszonym, wołam do ćiebie, pámiętay ná mnie, żes mnię krwią twoią odkupił.

Dayżę mi słyszeć ono słowo: dziś będźiesz ze mną w Ráiu.

O Iezu, oddayżę mnię Mátcę swoiey zá Syná, ábyś mi byłą Mátką teraz, y w godzinę śmierći moiey.

A K T Y

Przez ktore zdleca się chory miłosierdźiu Boskiemu.

O Iezu, w ręce twoie przenayświętsze oddáię duchá moiego: w te ręce, ktore mnię odkupiły, y z grzechow wydźwignęły, rożne mi dobrodzieystwy nádawały, przećiwko pokusom rátowáły.

O Iezu! bądź mi Iezusem, y Zbáwićielem moim, teraz, y w godzinę smierći moiey.

O Mátko Boska! rátuy mnię niewolniká twoiego, nie opuszczay mnie w tę godźinę, ná ktorey záwisło wieczne duszy moiey zbáwienie.

Przedwieczny Oycze; przez żywot, y śmierć Syná twoiego, day mi szczęśliwie w łá-

ſáſce twoiey dokonác, y umrzeć.

Iezu, przez oſtátnie słowá, ktoremiś umieráiąc ná krzyżu, Duchá przenayswiętſzego Oycu przedwiecznemu poruczył, duchá moiego teraz, y przy dokonczeniu życia przyimij w ręce twoie.

Duchu przenayświętſzy, tchnieniem twoim ożyw duchá moiego, z ciáłá wychodzącego.

Troyco Przenayświętſza, iedyny Boże, zmiłuy ſię nádemną, zbaw mnie.

Iezu Nazáreńſki, Krolu Zydowſki, broń mnie od nagłey, y złey smierci.

Spraw to dobrotliwy Iezu! áby oſtátnie tchnienie moie, było tchnieniem twoim.

O Iezu! niechże będzie oſtátni ákt żyćia moiego, miłowáć ćię ná wieki.

Boże miłoſierdzia, Boże poćiechy, bądź miłośćiw mnie grzeſznemu.

Wierzę żywą wiárą: że przyidzieſz ſam, ſądzić mnię, bądźże mi miłoſierny, á nie ſądź mnię według wielkośći grzechow moich, ále według wielkiego miłoſierdzia twoiego.

Niech ſię wſławi miłoſierdzie twoie nádemną, bo w tobie nádzieię pokładam.

W dzień ſądu twego, proſzę ćię, ábyś mi był miłoſierny; y karánie wſzelkie odemnie oddalić rácżył.

Krolu ſtráſzliwy, ktory ſáme wybráne twoie zbáwiaſz dármo, zbawże też, y mnie, o dobro nieprzebráne.

Wzdy-

Wzdycham, iáko obwiniony,
Odpuść Boże nieskończony,
Nie licz mnię wpotzćie z kozłámi,
Day mieysce między owcámi,
Ná práwicy, gdźie wybráni.
Wspomnij Iezu z łáski swoiey,
Nie trać mnię dla złośći moiey.

Pánie, o to ia śćiśniony stráchem sądow twoich zá grzechy moie, do ćiebie się ućiekam źrzodłá wszystkiego miłosierdźia, y łáskáwośći, do ćiebie Lekárzu moy, pospieszam, ná zleczenie grzechámi zránioney duszy moiey.

Mam ufność Pánię w litośći twoiey, ktorey nie mász końcá.

Większa iest Pánie dobroć, y miłosierdźie twoie, á niżeli niepráwośći moie.

Nie upátruyże moy Pánie wielkośći grzechow moich, ále według wielkiego miłosierdźia twoiego, bądź miłośćiw grzesznikowi.

Pánie, ieżeli niewinność stráćiłem, miłosierdźia iednák twoiego nie zniosłem.

Ieżeli popełniłem to, zá co mnię potępić możesz; áleś ty Pánie nie stráćił tego, czym mnię zbáwić możesz.

Boże, dla ćiebie tylko żáłuię zá wszystkie niepráwośći moie, zmiłuy się nádemną.

Boże, wydźiedźiczam się ze wszystkiego, coś mi dał, tobie naywiększe práwo do tego przypisuię, y tobie to, y mnie sámego oddáię.

Weyrzyi ná mnie, á zmiłuy się nádemną.

Wy-

Wyſłuchay że głos moy, według nieſkończonego miłoſierdźia twoiego.

Pánie, nie w gniewie twoim ſtrofuy mnie, áni w zapálczywośći twoiey karz mnie.

Pánie Iezu Chryſte: postaw mękę, krzyż, y śmierć twoię, między ſądem twoim, y śmiercią moią.

Ochotnie teraz wſzyſtkie przyimuię męki, ábym od wiecznych wolny zoſtał.

Pánie, niech będźie ſerce moie czyſte w ſpráwiedliwośćiách twoich, ábym nie był pohańbiony.

Ná wieki nie zápomnę ſpráwiedliwośći twoich, álbowiem nimi ożywiłeś mnie grzeſzniká.

Pod twoię obronę ućiekam ſię Swięta Boża Rodźićielko, moiemi prozbámi nie rácz gárdźić.

Pátronie moy S. N. mnie ná Chrzćie S. dány zá Opiekuná, y Pátroná, przepraſzam ćię że nie ták iáko ſię godźiło, y należáło Imię twoie piáſtowałem, y noſiłem, nie náśláduiąc ćię w Swiętych cnotách twoich, ále ćię záſmucáiąc grzechámi, y złym żyćiem moim.

Niepámiętayże głupſtwá moiego, ále iákoś mnie przez cáłe żyćie moie ſtrzegł, y bronił, ták y w godźinę śmierći moiey pokaż mi ſię Pátronem, y mocnym obrońcą.

A K T Y

Proſzenia Páná Bogá o wſzelkie łáſki.

Bo-

BOże moy, proſzę cię o poznánie zacnośći twoiey, y o poznánie podłośći moiey.

Proſzę ćię o odpuſzczenie grzechow, o nábyćie łáſki, o otiągnienie chwały wieczney.

Proſzę ćię, o podwyżſzenie Kośćiołá S. y wykorzenienię Heretykow, o zgodę Panow Chrześćiáńſkich.

Proſzę ćię zá wſzyſtkie Zakony od Kośćiołá S. przyięte, y ápprobowáne, zá wſzyſtkie oſoby tobie poślubione.

Proſzę ćię, zá wſzyſtkie bliźne moie przyiaćioły, y nieprzyiaćioły, pokrewne, y wſzyſtkie ſtany Kośćiołá twego, y wſzyſtkiego Chrześćiáńſtwá, ábyś im dał zgodę, iedność, y miłość, ábyś ták był od wſzyſtkich znány, kochány, chwalony, y wielbiony.

Proſzę ćię też zá ſiebię ſámego grzeſzniká, ábyś mnie nie oddalał od łáſki, y miłoſierdzia ſwoiego, káżdego momentu żyćia moiego, ále oſobliwie w godźinę śmierći moiey.

Proſzę ćię, y żebrzę miłoſierdzia twoiego Boſkiego; ábyś mi wſzyſtkie grzechy odpuśćił, y po zeyśćiu z tego mizernego świátá, duſzę moię do chwały ſwoiey Swiętey przyiął, o toż y ze wſzyſtkiemi grzeſznemi do miłoſierdzia twoiego ſupplikuię.

Proſzę ćię tákże oſobliwie, zá wſzyſtkiemi konáiącemi, ábyś im dał łáſkę ſwoię, y zá umárłemi, ábyś ie przyiął do chwały wieczney.

AKT

A K T

Dźiękczynienia zá dobrodźieystwá Boskie.

PAnie, y BOZE moy, tobie dźiękuię temi dźiękámi, ktoremić dźiękuią wszyscy wybráni woiuiącego, y tryumfuiącego Kośćiołá, Aniołowie święći; Nayświętsza Pánná Márya Mátká Boska, y człowieczeństwo Chrystusowe; zá wszystkie dobrodźieystwá mnie ták wiele rázy świadczone, y dáne w żyćiu moim.

A K T Y

Chwalenia BOGA.

BOZE niepoiętey wszechmocnośći, ćiebie chwalę przed wszystkim Niebem, źiemią, y piekłem, y wszystkim stworzeniem, y wszystkich twoich áttrybutow, y doskonáłośći.

Chwalę ćię z áttrybutow, álbo własnośći Boskich: z wszechmocnośći, ktorąś wszystko stworzył z niszczego: z mądrośći, ktorą wszystko w porządku záchowuiesz: z miłośierdźia, ktorymeś człowieká grzesznego chćiał mieć odkupionego.

Z dobroći: ktorą człowieká grzesznego usprawiedliwiasz; z sprawiedliwośći, ktorą dobrym nadgrodą: złym, karániem płáćisz.

Iezu naychwalebnieyszy, chwalę ćię z doskonáłośći nátury ludzkiey, to iest: z pokory, ćierpliwośći, ubostwá, y posłuszeństwá.

Chwalę ćię, chwałą wszystkiego stworzenia; wszystkich wybránych Woiuiącego, y tryumfuiącego Kośćiołá, Aniołow Swiętych,

Bło-

Błogosłáwioney Pánny Máryi, y człowieczeństwá twego.

A K T Y
Ofiárowánia śiebie Pánu BOGU.

PAnie, y BOZE moy, tobie śię ofiáruię zá wiecznego niewolniká z ćiałem, duszą, y zmysłámi, y potencyámi duszе moiey, dáięć śię cáłego Bogu memu, zá ćiebie cáłego Bogá mego.

Ofiáruięć Pánie, y Boże moy, wszystkie sprawy cáłego życia moiego; pracy, trudy, niewczásy, niewygody, trudnośći, wszelkie kłopoty, utrapienia, y ućiski: Tudźiesz wszystkie uczynki ná twoię chwałę uczynione, Msze święte, wszystkie modlitwy, ták ustne, iáko y umysłowe; umartwienia mysli, mowy, y wszystkie sprawy ták bogomyślnego, iáko y prácowitego żywotá: sprawy náwet żadney zasługi z śiebie nie máiące: iáko to spánie, chodzenie, pokármu, y napoiu záżywánie &c.

Ofiáruięć przytym Boże moy, zasługi gorzkiey męki Chrystusowey, zasługi nayswiętszey Pánny Máryi Mátki Bożey, y wszystkich SS. ná chwałę twoię, y uwielbienia Imięnia twego.

A K T Y
Konformuiące śię z Pánem Bogiem.

PAnie, y Boże moy: co ty chcesz, to y ia chcę, więcey procz ćiebie sámego nic niechcę.

Chcę wszystko złe ćierpieć, ták tego iáko y przyszłego wieku, ieżeli ty ták chcesz, y ták śię tobie podoba. Chcę

Chcę wſzyſtko dobre czynić, ták to co ieſt z przykazánia twego, iáko y to co ieſt z rády twoiey: á to nie dla pożytku mego, ále dla ćiebie ſámego; nic niechcę złego czynić ták grzechu śmiertelnego, iáko y powſzedniego uchoway Pánie.

Nic niechcę dobrego oczekiwáć, to ieſt, żadney nadgrody ták teráźnieyſzego, iáko y przyſzłego wieku, okrom łáſki, y miłośći twoiey.

Gotowe ſerce moie, Boże moy: gotowe ſerce moie: to ieſt ták żyć, iáko y umieráć, ták ſzczęśćie, iáko y nieſzczęśćie przyimowáć.

O Iezu, ziednocz mnie z ſobą nie rozdźielnie, to ieſt ábym był z tobą iedno, przez uczeſtnictwo cnot twoich, przez ſpoienie ſię z tobą, przez zgadzánie ſię z wolą twoią, y upodobániem twoim iednocząc wolą moię.

Iezu, przemieńże mnie wſzyſtkiego w ſiebie, to ieſt: w twoie cnoty, á żeby we mnie było twoie poſłuſzeńſtwo, twoiá pokorá; twoiá czyſtość; twoie uboſtwo; twoiá ćierpliwość, ábym nie moim, ále twoim żywotem żył względem woli, rozumu, nie moie, ále twoie máiąc chcenie, zdánie, y niezdánie, znoſzenie, y ćierpienie.

O Iezu, miłuię twoię ſpráwiedliwość, dla ktorey mnie, ná rożne utrapienia w żywoćie teráźnieyſzym lubo bárdzo lutośćiwie oſądźiłeś, á to ná znák miłośći, że mnie iedynie mi-

miłuieſz, ná znák nádziei że mi w wieczno-
ści, miłoſierdzie wyswiadczyſz.

O Iezu! miłuię wſzechmocność twoię,
ktorąś nie tylko dobre wſzyſtko ſpráwił, á-
leś też dla nas wſzyſtkie męki chwalebnie
zwyćiężył, Boſtwem człowieczeńſtwo zma-
cniáiąc, y mnie w káżdym utrapieniu do cie-
bie uciekaiącego ſię poſilaiąc, ktore przeci-
wnośći zá pomocą twoią ſpodziewam ſię zwy-
ćiężyć.

O Iezu! miłuię twoię mądrość; ktorąś ga-
nił, y potępił tego swiatá wſzyſtko złe, to ieſt,
godności, roſkoſzy, bogáctwá, á obrałeś ſo-
bie dobro, to ieſt, utrapienia, przesládowá-
nia, uboſtwo &c.

O Iezu! miłuię twoie dobroć, ktorą maſz do
náwrocenia nieprzyiaćioł, to ieſt, grzeſzni-
kow, iáko y do powołánia, y zachowánia me-
go, y ia násladuiąc ćię, chcę wſzyſtkich nie-
przyiaćioł moich poprzedźić, miłuiąc ich, u-
ſty, ſercem, y uczynkiem.

O Iezu! kiedyſz miłości twoiey wdzięczno-
śćią poſilony będę? álbo zmocniony, áby du-
ſzá moiá oſchłośćią zemdlona, ſłodyczą du-
chowną poſiłona przed obecnoscią twoią ſię
rozpływáłá, wdzięcznie od ćiebie wſzyſtko
przyimuiąc.

O Iezu nayſłodſzy! kiedyſz wdzięcznośćią
miłości twoiey poruſzony będę, y przeięty,
miłowániem, pałániem, y omdlewániem? á-
bym

bym nigdźie pocieſzenia nieſzukał, tylko w tobie, miłośći moiá.

O Iezu! kiedyſz wdźięcznośćią miłośći twoiey náſycony będę? abym do żadney rzeczy swiátowey chęci, y guſtu nie miał tylko do ciebie, áby mi wſzyſtkie dobrá świátowe obmierzły, á duchowne ſmákowáły.

O Iezu! kiedyſz wdźięcznością miłośći twoiey upoiony będę, ábym iuż nie tylko gárdźił tą poćiechą świátową, ále iáko upoiony miłośćią twoią brał ochotę, y odwagę z weſelem podeymowáć iáko Apoſtołowie, y Męczennicy swięci, wſzyſtkie krzywdy, prześládowánia, dla miłośći twoiey, náśláduiąc ciebie.

O Iezu, kiedyſz wdźięcznośćią miłośći twoiey upewniony będę? y ubeſpieczony, w nieodmienney, á trwáłey z tobą przyiázni, brzydząc ſię záwſze grzechámi dla ſámey obrázy twoiey, chcąc záchowáć prawdziwie, pilnie, y zupełnie przykázánia twoie, prágnąc dobre uczynki czynić, nie dáiąc ſię, áni miłośćią dobr doczeſnych, áni boiáźnią utrąpienia świátu przekonáć! Stáráiąc ſię przez uſtáwiczne wzdychánia bogomyślność, nierozdźielnie z tobą ſię ziednoczyć, ták w tym żywoćie, y w przyſzłym ná wieki w Niebie.

SUPPLIKI

Chorego do Męki IEZUSOWEY.

Supplikà Pierwſza.

IEzu mowiący, fráſobliwa ieſt duſzá moiá áż

do śmierći, poćiesz duszę sługi twoiego w skonániu moim.

Iezu upadáiący ná twarz w Ogroycu nádgrodź oziębłość moię, á day żebym ćię oglądał w Niebie.

Iezu mowiący do Oycá przedwiecznego ieżeli podobna, niech odeydźie kielich ten odemnie, oddal odemnie kielich gniewu twego, lecz nie ták, iáko ia chcę, ále iáko ty, niech się stánie, przyimij wolą moię, ktorą ná wolę twoię podáię, chcesz, ábym umárł w tey chorobie moiey, niech się ták stánie, ieżeli chcesz ábym żył, y w tym nie moiá, ále twoiá niech będźie wola.

Supplika Wtora.

IEzu od Anioła posilony, posil mnie, niech Anioł, ktory ćię posilał, przybędźie mi w skonániu moim.

Iezu przed poymániem, długo się modlący, day, ábym przed śmierćią moią szczerze się ćiebie rozmiłował.

Iezu pocáłowániem wydány, day mi nabożnie cáłowáć rány twoie przenayświętsze.

Iezu okrutnie związąny, rozwiąsz więzy grzechow moich.

Iezu mowiący imáiącym ćię. Iam iest, przemow do mnie w skonániu moim łáskáwe słowo, ábym nie upadł ná wieki.

Supplika Trzećia.

IEzu do Annaszá prowádzony, uczyń mnie bespiecznym ná sądźie twoim. Ie-

Iezu o náukę oſkárzony, odpuść mi, ieżelim kiedy kogo złym przykłádem, álbo uczynkiem zgorſzył, álbo co złego uczynił.
Iezu pogębkowány, odpuść grzechy uſt moich, y winę niegodnego kommunikowánia.
Iezu prowádzony do Káifaſzá, nieday mnie w ręce oprawcom piekielnym, ſpraw: ábym w łáſce twoiey przed ſądem twoim ſtánął.
Iezu zeplwány, niech miłośnie pátrzę ná twarz twoię.

Supplika Czwarta.

IEzu, ktorego ſię Piotr záprzał, ſpraw: ábym w káżdym ártykule wiáry niepowątpiwał.
Iezu poglądáiący ná Piotrá: Weyrzyi ná mnie miłoſiernie.
Iezu, zá ktorego weyrzeniem Piotr płákał, day mi teraz, y w ſkonániu moim ákt ſkruchy zá grzechy.
Iezu, w więzięniu nocleguiący, day odpuſzczenie grzechow moich.
Iezu, przed Piłatem poſtáwiony, odpądź odemnie wſzelkie śmierći ſtráchy, y poczwáry ſzátáńſkie.
Iezu, dla ktorego wydánia zdeſperował Iudaſz, day mi mocną nádzieię zbáwienia w łáſce twoiey.
Iezu milczący przed Piłatem, day mi łáſkę, żebym ći ſię z żyćia mego dobrze ſpráwił.
Iezu, wiele świádkow przećiwko ſobie fałſzywych máiący, day mi zarzuty ſzátáńſkie zwyciężyć.

Supplika Piąta.

JEzu, nád ktorego przenieśiony Bárábbaſz, ſzácuy ſobie miłośćiwie duſzę moię.

Iezu, ná ktorego wołáno: niech będźie ukrzyżowány, ſpraw ábym nie ſłyſzał głoſu twego, ktorym byś mnie potępił.

Iezu, ná ktorego wołáno: krew iego niech będźie przećiwko nam: obmyi mnie krwią twoią przenayświętſzą.

Iezu, okrutnie ubiczowány, odpuść grzechy ćiáłá moiego.

Supliká Szoſta.

JEzu ukoronowány oſtrym ćierniem, odpádź odemnie myśli złe w ſkonániu moim.

Iezu upadáiący ná koláná, day, żebym ći ſię kłániał, y ádorował w Niebie.

Iezu ludowi pokazány: *O to człowiek:* pokaż mnie Oycu twoiemu człowieká mizernego, ále Bogu ulubionego.

Iezu, wyroku śmierći ſłucháiący, ſpraw, áby mi nie było ćięſzko, z tym ſię świátem roſtawáć.

Supliká Siodma.

JEzu krzyż noſzący, przyimij wſzyſtkie boleśći, y dolegliwośći moie.

Iezu, z ktorym nioſł krzyż Cyreneyczyk, day żebym świątobliwą śmierćią náśládował wyiście moie ná śmierć.

Iezu ukrzyżowány, bądź miłośćią moią ná wieki.

Iezu wołáiący: *odpuść im:* ſtań mi ſię Oycem w ſkonániu moim.

Ie-

Iezu wołáiący, *prágnę*, przyimij ten głos moy: Prágnę ćię Boże moy widźieć, y kocháć ná wieki.

Iezu, przez żołć, y ocet, ktorymeś był poiony; osłodź mi gorzkość skonánia moiego.

Iezu wołáiący: *Boże moy, czemuś mnie opuśćił:* nie opuszczay mnie w skonániu moim.

Iezu, mowiący Łotrowi: *dźiś będźiesz zemną w Ráiu;* niech y ia od ćiebie, zá tego Łotrá szczęśliwego poczytány będę.

Suppliká Osma.

JEzu mowiący: *O to Syn twoy*, Pokasz mnie Mátce twoiey przenayświętszey w skonániu moim, áby mi się Mátką, y opiekunką stáłá.

Iezu wołáiący: *skończyło się*, O to ia kończę żyćie moie; żebrzę dobroći twoiey, y miłosierdźia: niech się skończy gniew twoy nádemną, ábyś mi był miłośćiwy ná wieki.

Iezu wołáiący: *Oycze w ręce twoie oddáię duchá mego:* mow do Oycá twoiego zemną; Oycze; w ręce twoie oddáię duchá iego.

Suppliká Dźiewiąta.

JEzu, skłoniwszy ná krzyżu głowę oddáiący duchá twoiego w ręce Oycá Niebieskiego, przyimij przy skonániu moim duchá mego.

Iezu, ktoremu serce iuż umárłemu, zá narod ludzki ná krzyżu przebito, przebij serce moie włocznią miłośći twoiey.

Iezu, po ktorego śmierći wracał się lud, biiąc się w pierśi, bądź miłośćiw mnie naywiększemu grzesznikowi. Ie-

Iezu z krzyżá złożony, złoż mnie z ćięſkiego krzyżá żyćia doczeſnego.

Iezu, ná łonie Mátki twoiey przenayświętſzey położony, odday mnię w iey opiekę naywiernieyſzą.

Iezu w grobie złożony, y pogrzebiony: day duſzy moiey mieyſce w ránách twoich, á ćiáłu moiemu w Kośćiele twoim ná świętym mieyſcu, lubom tego niegodzien.

Iezu, ktoryś wiele, cudownie ućierpiał dla mnie, proſzę ćię, zmiłuy ſię nádemną w chorobie, y w ſkonániu ná cáłą wieczność.

Pocáłowánie Ran Páná IEZUSA.

O Nogi Páná moiego, dla mnie ná krzyżu przebite cáłuię was, przyimiyćie mnie z Mágdáleną.

Cáłuię was ręce Iezuſowe gwoździmi okrutnie zránione, przytulćie mnie do ſiebie.

Cáłuię ćię głowo Iezuſá moiego, okrutnie ćierniem zrániona, rácz myślić o zbáwieniu moim.

Cáłuię was oczy Iezuſowe, dla mnie krwią zálane, obroććie ſię ná mnie grzeſzniká, ábym zá grzechy moie gorzkie łzy wytoczył.

Cáłuię was rámioná Iezuſowe, dla mnie pod ciężarem krzyżowym zránione, niech mi dla ćiebie wſzyſtkie boleśći ſłodnieią.

Cáłuię ćię ſzyio Iezuſowá, dla mnie żelaznym łáńcuchem obćiążona, day mi to, ábym z grzechow moich był rozwiązány.

Cá-

Cáłuię ćię ſerce Iezuſowe, dla mnie oſtrą włocznią przebite, y przepraſzam ćię z żalem ſerdecznym, żem ćię ſerdeczną miłośćią, iákom był powinien, nie kochał.

Iezu nayukocháńſzy, y Pánie moy, iákom był powinien kocháć ćię, á zániedbałem nieſzczęśliwy, teraz wyznáiąc głupſtwo moie, kocham ćię z cáłego ſercá, y z cáłey duſzy, nád wſzyſtko ſtworzenie, y kocháć cię będę ná wieki; Mieyże dobry Iezu, dobre ſerce do mnie, odtąd áż ná wieki.

AFFEKTY

Do Iezuſá ukrzyżowánego cáłuiąc obraz iego.

PRzytulam was do ſiebie, y cáłuię nogi Iezuſá zbáwićielá moiego; Nogi święte, Nogi Boſkie, Nogi trudy y źimno ćierpiące, Nogi w ſzopie Betleemſkiey pieluſzkámi śćiśnione, á ná krzyżu gwoździmi żeláznemi przybite.

Przytulam ćię do ſiebie, y cáłuię, ſerce Iezuſá moiego, ſerce łáſkáwe, ſerce pełne miłośći, ſerce miłośierne, ſerce włocznią zránione, ſerce ktore ieſt nayoſobliwſzym mieſzkániem, y odpoczynkiem duſze moiey?

Przytulam was do ſiebie, y cáłuię ręce Iezuſá moiego; ręce wſzechmocne, y dobroczynne, ręce w upadku grzeſzniká rátuiące, ręce dla tego gwozdźmi przedziuráwione, áby w nich nic nie zoſtáło, ále z nich ná mnie dobrodźieyſtwá wſzelákie, y miłośierdźie ſpłynęło.

 Przy-

Przytulam ćię do ſiebie, y cáłuię głowo Ie-
zuſá moiego: głowo nád wſzyſtkiemi głowá-
mi nayzacnieyſza, głowo pod ktorą wſzyſtkie
członki wiernych ludzi beſpiecznie odpo-
czywáią: Głowo przenayświętſza, dla nas
grzeſznych głogiem, y ćierniem ogrodzona,
aż do mozgu ſamego poránioná, niech będę
przez twoie boleśći od mąk piekielnych o-
broniony.

Przytulam do ſiebie, y cáłuię ćię, ćiáło, y
wſzyſtkie członki Iezuſá moiego, ćiáło pá-
mienſkie, ciáło niewinne, ciáło bolejące, od
ſtopy nożney áż do wierzchu głowy okrutnie
biczámi uſieczone, y poránione, y w iedne
ránę obrocone.

AFFEKTY

Przez wſzyſtkie táiemnice męki Iezuſowey.

I. NAyukochánſzy Iezu, gdy ſię z ćiáłá two-
iego przenayświętſzego w ogrodźie o-
liwnym, krew naydroższa ná źiemię toczy,
śćielę ſerce moie pod nię, ázaliſz będąc twár-
dę, zmiękczy ſię do prawdźiwey pokuty, y do
rozważánia dobrodźieyſtw twoich, á oſobli-
wie drogiego odkupienia moiego.

2. Nayukochánſzy Iezu, cáłuię pokornie
źiemię, y one ſtopy, gdźieś chodźił w Ogroy-
cu, y po wſzyſtkim świećie, ábym był pámię-
tny, y wdźięczny prac, y trudow twoich, dla
zbáwienia moiego podiętych.

3. Nayukochánſzy Iezu, ochotnie pełnić

pra-

prágnę kielich twoy, z noſząc ćierpliwie wſzelkie bolesci, dolegliwości, y utrapienia moie.

4. Nayukocháńſzy IEZU, gdy upadaſz ná źiemię pod ćiężarem grzechow moich, podźwigniiże mnie, w márnośćiách świątowych zátopionego, ktoremi ſię iuż odtąd brzydzę.

5. Nayukocháńſzy IEZU, gdy ćię Anioł poſiła w Ogroycu zemdlonego, niechże poſili, y duſzę moię przyſkonániu.

6. Nayukocháńſzy IEZU, gdy ćię widzę w Ogroycu troſkliwego, y ſmutnego: Niechże w troſkách, boiáźni, y trwodze moiey, y przy ſkonániu od ćiebie będę porátowány, y poćieſzony.

7. Nayukocháńſzy IEZU, gdy ćię Iudaſz uczeń twoy zdrádliwie cáłuie, y okrutnym kátom ná śmierć wydáie, nie pámiętayże złośći moich, ktoremim ćię wiele rázy zbáwićielá moiego po Iudaſzowſku tráktował.

8. Nayukocháńſzy IEZU, od okrutnych Kátow poimány, o ziemię uderzony, związány, y z wielkim utrudzeniem, y żelżywośćią twoią, do nieſpráwiedliwych ſędźiow prowádzony, niechże ia mizerny grzeſznik ná ſądźie twoim poſtáwiony, od wſzelkich moich nieprawośći rozwiązány, y wolny bedę.

9 Nayukocháńſzy IEZU, złośliwie, á niewinnie policzkowány, wybawże mnie winnego, od okrutney ręki ſzátáńſkiey.

10. Nayukochánszy IEZU; sprosnemi ná twarzy twoiey Boskiey plwocinámi zeszpecony, niechże ią gorzkiemi, y obfitemi łzámi moiemi obmyię.

11. Nayukochánszy IEZU, Oczy záwiązáne máiący: Niepátrzże ná sprosnosc grzechow moich, á day mi oglądáć ciebie zbáwiciela moiego, w chwale wieczney.

12. Nayukocháńszy IEZU, do sprosnego więźięnia wtrącony, y w nim, niewypowiedziánemi złośćiámi, sposobámi utrapiony, zelżony, y ućiśniony, wybaw duszę moię od więźięnia wiecznego.

13. Nayukochánszy IEZU, dla mnie niewstydliwie z szat obnażony, do słupá okrutnie przywiązány, nie miłosiernie ubiczowány, y po wszystkim przenayświętszym ćiele ránámi nápełniony, nie pámiętayże niewstydow moich, á rány twoie przenayświętsze, wyraź ná sercu moim.

14. Nayukocháńszy IEZU, ktorego głowę przenayświętszą, ostra ćierniowa zrániłá koroná! Niechże wskroś zráni zátwárdziáłe serce moie: Położ tę głowę twoię zránioną ná sercu moim, ktoreć dáię zá wezgłowek.

15. Nayukochánszy IEZU, drzewem krzyżowym obćiążony, ná mieysce śmierći zelżywey prowádzony, ćięszko, y często, pod krzyżem upadáiący. Daymi wszystkie krzyże, y boleśći moie, mocnym sercem znośić, á u-

pa-

padáiącego, y słabieiącego, posiłay miłościernie.

16. Nayukochańszy IEZU, ná chustce Weroniki wyrażáiący zránioną, y krwią oblaną twarz twoię przenayświętszą, wyraź ią ná twárdym sercu moim: áby żadna pokusá w nim mieysca nie miáłá.

17. Nayukochańszy IEZU, ktoryś był okrutnie ná krzyżu rospięty, octem poiony, y żołćią, niech mi wszelkie gorzkośći, y niesmáki słodnieią dla ciebie.

18. Nayukochańszy IEZU, odpuszczáiący krzyżownikom twoim, odpuść y mnie grzesznikowi.

19. Nayukochańszy IEZU, w ręce Oycá przedwiecznego duchá twoiego Nayświętszego oddawáiący: Przyimij duchá moiego, gdy się z ćiáłem rostawáć będzie.

20. Nayukochańszy IEZU, w zmartwychwstániu twoim, świát, śmierć, y piekło zwyciężáiący: Niechże y ia zá twoią pomocą to wszystko, á osobliwie w godzinę śmierći zwyciężam.

A K T Y

Prezentowánia Ran Iezusowych, Bogu Oycu zá grzechy.

WEyrzyi naydobrotliwszy Oycze ná naymilszego Syná twoiego, ták wiele dla mnie cierpiącego.

Obacz nayłáskáwszy Krolu, kto ćierpił i-

ża-

żali nie ten ktoregoś posłał Syn twoy? ábyś sługę odkupił: Iżali, nie ten iest wynálaycá żywota? ktory iest báránek ná zábićie prowádzony, tobie áż do śmierci stawszy się posłusznym nayokrutmeyszey nie zląkł się smierci.

Przypomnij Oycze zbáwienia ludzkiego, iż ten iest; ktoregos w istności swoiey zrodźił Syn twoy kocháńy, iednák chćiałeś go miec uczestnikiem ułomnosci moiey. Záprawdę, ten iest Bog, ktory się moią przyoblokł náturą, ná krzyżu záwieszony, surowie zá mnie kárány.

Obroć Pánie, y Boże moy, oczy miłosierdźia twoiego ná dzieło niewymowney dobroci twoiey, obacz naymilszego Syná.

Weyrzyi ná ręce niewinne we krwi naydroższey zmoczone, do krzyżá gwoździmi przybite, á łáskáwie odpuść złości moie, ktore popełniły nieszczęśliwe, y złośliwe ręce moie,

Obacz bok, y nogi przebite, obmyi, y odnow mnie, nayświętszą krwią, ktora ztámtąd wypłynęłá.

Proszę ćię o Krolu Swiętych, przez tego Swiętego nád Swiątemi Zbáwićielá moiego; niechay idę tą drogą, ktorą mi krwią swoią naydroższą wyznáczył, ábym się mogł z nim duchem złączyć, ktory się náturą moią przyodział.

Weyrzyi naydobrotliwszy Oycze, ná ro-
sko-

ſkoſznego, y naymilſzego Syná ſwego głowę, okrutnie zránioną, ná doł zwieſzoną, śmierći okropnym obrázem pokrytą.

Weyrzyi nayłáſkáwſzy ſtworco, ná kocháne Syná, wſzyſtko przenayświętſze zránione ciáło, á zmiłuy ſię nád lichey kreátury twoiey ułomnośćią.

O to obnażone krwią, y ránámi pokryte pierſi Syná twoiego, o to bok przebity, krwią zálany, o to wſzyſtkie członki porozrywáne, żyły, porwáne, o to wárgi pobládłe, oczy podſiniáłe, y zálane, zemną do miłoſierdzia twoiego ſupplikuią, zmiłuyże ſię dla nich nádemną dobrotliwy Boże.

Obacz odkupićielá mękę, á przepuść obwinionemu grzeſznikowi

Iák wiele ran znáyduie ſię w ćiele naymilſzego Syná twoiego, tyle rázy niechay giną wſzyſtkie niepráwości moie.

Iák wiele kropel wypłynęło z ran Iezuſá moiego przenayświętſzey krwie, tyle rázy niech będą obmyte złości, y niepráwości moie.

Ciáło ćię moie, Boże moy, dogniewu pobudźiło, ćiáło ćię Syná twego przenayświętſze niechay ubłaga, y przeiedna.

Wiele złego záſłużyłá złość moiá; więcey wyſłużyłá miłość, y męká Syná twoiego: Niechże iego praca, y śmierć zelżywa ná dáremna nie będźie; Niech zbáwiony będę dobro-

brotliwy Oycze, ábym ćię mogł z Synem, y Duchem Swiętym wielbić ná wieki Amen.

AKTY

Do Nayświętszey Pánny Mátki Boskiey o dobrą śmierć.

PAnno, y Mátko naypokornieysza, ktoraś sámá ná się dla pokory, y pięknośći twoiey Boskie obróciłá oczy, żebrzę máćierzyńskiego miłośierdźia twoiego, obroć nayłáskáwsze oczy twoie, y naymilszego Syná twoiego ná mnie mizernego grzesznika.

W tobie naysłodsza, y nayłáskáwsza Mátko, nic inszego, tylko miłośierdźie, y słodkość, ná moię, y wszystkich grzesznych, pociechę, przy rostawániu się z tym świátem widzę.

Do twoiego się tedy miłośierdźia ućiekam, bądźże mi Mátką miłośćiwą, żebym szczęśliwie uznał, żeś ty iest sług twoich, y wszystkich w tobie nádźieię máiących obroną, y pomocą.

Proszę ćię przez miłość, ktorą ćię Bog, Syn twoy ukochał, y ktorą go ty nád wszelkie stworzenie kochasz, żebyś od tey godźiny, do ostátniego punktu żyćia moiego, nie wypuszczáłá mnie, z máćierzyńskiey opieki twoiey, obroć miłośierne oczy twoie ná mnie mizernego grzesznika, y niegodnego sługę twego, á nie wypuszczay mnie z opieki swoiey.

A gdy przyidźie ostátni dźień, y godźina stra-

strászna śmierci moiey, o ktorey ia niewiem, raczże być przy mnie; racz mi się pokazáć Mátką miłosierdźia, odbierz poddánego twoiego duszę w ręce twoie przenayświętsze, w ktoreś bráłá Zbáwićielá moiego, ták przy porodzeniu w słodkośći, y poćiechách, iáko po śmierći iego w ćięszkich serdecznych boleśćiách.

Nie day przystępu do mnie czuwáiącemu ná duszę moię grzeszną czártu przeklętemu, niech przy tobie żadnego przystępu do mnie nie ma, niech duszá moiá w rękách, y obronie twoiey bespiecznie z ciáłá wynidźie, y ná oglądánie Stworcy, y Zbáwićielá swego záprowádzona będźie.

Przemow zemną miłosierne, y łáskáwe słowo do Syná swego naymilszego, że ia twoy sługá, á pewnie nie zginę.

Przemow: że ia twoy poddány, á nieprzyiaćiel duszy moiey dáleko ućiekáć muśi.

Przemow: że ia Syn twoy: á wszystko piekło szkodźić mi nie będźie mogło.

Przemow: żeś ty Mátką moią: á Syn mnie twoy niepotępi.

Westchnienie do Nayświętszey Mátki Iezusowey.

MARYA Mátko miłośći, Mátko wszelákiey litośći, doday mi swoiey pomocy, á wyrwij z szátáńskiey mocy.

O Márya nayslodsza przybyway.

R. O Márya nayslodsza pospieszay.

O nayłáskáwsza Márya rátuy mnie.

O naywdzięcznieysza Márya pocieſz mnie.

O miłosierna Márya obroń mnie. owe twoie miłosierne oczy obroć ná mnie, dla miłości Syná twego, ziednay mi śmierc ſzczęśliwą.

Dla gorzkiey męki Syná twoiego, uproś mi dobre ſkonánie.

Pámiętay bolesna Mátko, gdyś pod krzyżem umieráiącego Syná ſtałá; ſpraw żeby ſię duſzá moiá złączyłá z duſzą iego nayświętſzą, gdyż on dla zbáwienia duſzy moiey umárł.

Przez boleści twoie ktoreś miáłá przy męce, y śmierci Syná twoiego, miey politowánie nád grzeſzną duſzą moią w godzinę śmierci.

Niechże boleści twoie nayświętſza Mátko, będą przyczyną zbáwienia moiego.

Niechże miłość twoiá zápali ſerce moie, miłością Iezusá moiego.

Niechże dobroć twoiá, ziednoczy duſzę moię z Iezuſem moim.

Niechże miłosierdzie twoie, ziedna mi łáſkáwego, y miłosiernego ſędziego, Iezuſá Syná twoiego.

Ty wieſz nayświętſza Mátko, że po Bogu naywiękſzą w tobie miáłám záwſze nádzieię, niechże w godzinę śmierci moiey nie będę w nádziei moiey záwiedziony.

Niech z twey przyczyny nie będę potępiony.

Niech zá twoim miłosierdziem będę uſpráwiedliwiony.

Niech

Niech zá ſpráwą twoią, będę wiecznie zbáwiony.

A K T Y

Skruchy po Spowiedźi chorego.

OYcze naymiłoſiernieyſzy: przyimij Syná márnotrawnego: zgrzeſzyłem przeciwko Niebu, y tobie, ktoryś ná to pátrzał.

Nie ieſtem godźien być zwány Synem twoim; iednák żeś ná świát dla zbáwienia grzeſznych przyſzedł, wiem: żeś Łotrowi przy tobie ná krzyżu wiſzącemu, do ćiebie náwroconemu, miłoſiernie odpuśćił.

Wiem: żeś Mágdáleny płáczącey od nog twoich przenayświętſzych nie odrzućił.

Padam, y ia mizerny grzeſznik przed nogi twoie przenayświętſze ſkruſzonym ſercem, wſzechmogący, y nayłáſkáwſzy Boże: Oycze moy dobrotliwy, cáłuiąc nogi twoie, żáłuiąc z cáłego ſercá, duſzy, y wſzyſtkich wnętrznośći, żem ćię Bogá ták dobrego obráźił Stworce, y Odkupićielá moiego, ktorego, iáko dobro nieſkończone winienem był ze wſzyſtkich ſił moich kocháć.

Brzydzę ſię iáko tylko mogę wſzelką nieprawośćią, y do niey ſię nie wrącáć mocno obiecuię zá pomocą łáſki twoiey przenayświętſzey.

Záłuię, iż zá grzechy moie żáłowáć nie mogę ták, iákobym powinien.

Radbym żáłował, iáko wſzyſcy grzeſzni-

cy, ſzczerze pokutuiący żáłowáli.

Wolę tyśiąc rázy umrzeć, á niżeli ćiebie Bogá mego, ták dobrego obráźić naymnieyſzym grzechem.

Boże moy zmiłuy śię nádemną, gdyż w tobie vfa duſzá moiá.

W ćieniu ſkrzydeł twoich nádźieię mieć będę o moy ſłodki Zbáwićielu, duſzę moię zránioną grzechámi, krwią twoią przenayświętſzą rácz uzdrowić.

Nápuść Oleykiem łáſki y miłośierdźia twoiego przez grzech zádáne rány duſzy moiey.

Niepogardzay duſzą moią, ktorąś krwią, y zdrowiem twoim odkupił, ále ráczey zginioną przez grzechy moie, á przez łáſkę, y miłośierdźie twoie ználeźioną, zánieś ná rámionách twoich nayswiętſzych do owczárni twoiey.

A K T Y

Przed Kommunią Nayświętſzą, ták zdrowego, iáko y chorego człowieká.

PAnie IEZU Chryſte, Boże, y Zbáwićielu moy, wierzę mocno: iż w przenayświętſzym Sákrámenćie, ktory przyimowáć mam, ieſt prawdźiwe ćiáło, krew, duſzá, y Boſtwo twoie pod oſobámi chlebá, á to wierzę, iáko y inſze ártykuły wiáry świętey, żeś to ſam obiáwił, y do wierzenia podał.

Kłániam śię tobie naywyżſzemu Pánu moiemu, y iáko Stworcę moiego, cáłym ſercem moim wyznawam, y ádoruię.

Dźię-

Dźiękuięć o Boże moy zá wszelkie dobrodźieystwá twoie, á osobliwie zá postánowienie tego nayświętszego Sákrámentu; zá co niech cię wszyscy Aniołowie, wszyscy Swięći, y stworzenia twoie chwalą, y błogosłáwią ná wieki.

Mam nádźieię w dobroći y w miłośierdźiu twoim, że dawszy mi siebie sámego, dasz mi też odpuszczenie wszystkich grzechow moich, łáskę twoię, y wiekuistą chwałę, o ktorą ćię przez zasługi twoie, mękę, krew, y śmierć twoię iáko naypokorniey uprászam.

Miłuię ćię o Boże moy z cáłego sercá, y z cáłey duszę moiey: Záłuię o Boże moy żem ćię Bogá moiego nieskonczoney dobroći, kiedyżkolwiek obráźił.

Brzydzę się wszystkiemi grzechámi moiemi, mam státeczną wolą iuż się do nich nie wrácáć zá pomocą łáski twoiey świętey, o ktorą ćię gorąco proszę.

Wyznawam o Boże moy niegodność moię, do przyięcia ćiebie Bogá moiego, dla tego skruszonym sercem do ćiebie wzdycháiąc mowię. Panie nie iestem godźien, ábys wszedł do przybytku sercá mego, ále ty ko &c.

O duszo moiá, oto oblubieniec twoy, oto miłość twoiá idźie do ubożiuchnego mieszkánia sercá twoiego, oto Niebieski medyk idźie do uzdrowienia ćiebie, oto Przyiaćiel twoy, ze wszystkich nayukocháńszy chce

Za zbo-

zbogáćić wielkie ubostwo twoie; oto słońce naywdźięcznieysze oswieci grubę ćiemności twoie, o łáskáwosci! o miłośierdźie! o miłośći, y dobroci moiá! o bodaybym ćię był nayukocháńszy IEZU nigdy nie obráźił, bodaybym ćię był nádewszystko kochał, y poważał.

Podźże podź dobry IEZU, podź oblubieńcze duszy moiey, podź do mnie, á nie gardź ubożiuchną duszą moią, podź iedyna miłośći moiá: O IEZU: oddáięć serce moie, duszę moię, y ćiáło moię, gotowe serce moie Boże, gotowe serce moie.

A K T Y

Po Nayświętszey Kommunij.

WIerzę o BOZE moy, że ty sam, ktoryś przez dźiewięć mieśięcy w żywoćie Pánny Przenayswiętszey zostawał, ktoryś dla mnie ná krzyżu umárł, ktory teraz w Niebie z Oycem, y z Duchem Swiętym kroluiesz, iesteś teraz prawdźiwie, y istotnie w wnętrznośćiách moich.

Kłániamći śię iáko Pánu, y Bogu moiemu, ofiáruięć ná dźiękczynienie zá ták wielkie dobrodźieystwo, cokolwiek dobrego od początku świátá stáło śię, y áż do skonczenia będźie: Miłuię ćię z cáłego sercá moiego, y miłowáć ćię áż do śmierći, y przez cáłą wieczność prágnę.

Oddáięć śię wcále ná wolą twoię z ćiáłem,

y duszą moią: Niech się zemną, we mnie, przezemnie wszystko stánie według woli twoiey Swiętey. Tu mnie siecz, tu mnie karz, tu mnie pal, tu nie przepuszczay, byleś przepuśćił ná wieki.

Niech będzie pochwalony przenayświętszy Sákráment teraz, y ná wieki wiekow Amen.

Przy Kommunij Nayśw. niech ták chory mowi.

OFiaruię ć BOZE moy tę chorobę moię, wszystkie boleśći, wszystkie trudnośći, y przykrośći moie, zá grzechy, y niepráwośći moie, łącząc to wszystko cokolwiek ćierpię, y ćierpieć będę, áż do ostátniego tchu żyćia moiego, z niewinną męką, y gorzką śmierćią twoią.

Proszę ćię o BOZE moy o ćierpliwość, y stosowánie się do woli twoiey, we wszystkich boleśćiách moich, á nádewszystko przez krew twoię, przez rány, y krzyż twoy, pokornie proszę, á żebym w łásce twoiey skonáć, y umrzeć mogł Amen.

Jnne AKTY po Kommunij S.

PAn moy, y Bog moy! Coż ty masz zemną o Iezu? Synu Máryi Pánny, o rzecz cudowna: pożywa Páná, nędzny, ubogi, y mizerny żebrak.

Coż ia zá sługá twoy iestem? żes weyrzał ná podłość, y nikczemnośc moię.

Iuż czegom szukał, ználazłem, czegom prágnył, otrzymałem Bogá moiego, z czego się nádewszystko ćieszę.

Czemuż się nie paliſz ogniem miłości Iezuſowey ſerce moie? o iáko ten chleb Niebieſki wdzięczny, ſłodki, y zbáwienny duszy moiey.

O Oycze Niebieſki! dáruię ſerce Iezuſowe, o Iezu! dáruięc ſerce Máryi, duruięc, y ſerce moie.

O Iezu! cáłuię rány twoie, cáłuię nogi twoię; O Iezu, kocham ćię z cáłego ſercá, prágnę ćię kocháć, nie ták oźiębłym ſercem moim, iák ſercem Seráfinow w Niebie.

Witam ćię nayſłodſzy Iezu, miłości moiá; Witam cię ſłodkosci ſercá mego; Witam was nayświętſze ręce dla mnie ná krzyżu przebite; Witam ćię boku, dla mnie ná krzyżu otwárty: Witam cię nayſłodſze ſerce Iezuſá moiego, niechay umieram cáłuiąc w miłosci rány twoie przenayswiętſze: ábym w miłości twoiey żył z tobą ná wieki.

Witay świátá Zbáwićielu,
Duſz náſzych Odkupićielu,
Witay IEZU ukochány,
Przytul mnie, w twe święte rány,
Uſty memi ćię przyimuię,
Rany nayświętſze cáłuię,
Serce moie w tobie ſkładam,
W tobie mięſzkanie zákładam,
O ták wdźięczny pokarm z ćiebie,
Kto ćię bierze, żyie w Niebie.

Niech będźie nieſkończenie błogoſłáwiona

na nayſłodſzy IEZU miłosc twoiá.

Niech będzie ná wieki uwielbione nayświętſze ćiáło twoie, krew naydroższa twoiá, duſzá, y Boſtwo twoie, żeś ráczył przyiść do mnie.

Niech będą błogosłáwione wſzyſtkie członki ćiáłá twoiego nayswiętſzego, wſzyſtkie kropie krwie twoiey naydroższey.

Niech będzie pochwalone Boſtwo, y człowieczeńſtwo twoie, żeś mnię ráczył niegodne ſtworzenie ſwoie náwiedźić, y Ciáłem ſwoim przenayświętſzym nakarmić.

WESTCHNIENIA

Do Iezuſá, Máryi, Iozefá Swiętego.

O Nayſłodſzy Iezu, przez Przenaydroższe Ciáło twoie w Przenayswiętſzym Sákrámenćie zoſtáiące, ktoreś z nienáruſzoney Pánny Przenayświętſzey Máryi wziął.

Proſzę ćię áby toż Ciáło twoie Przenayświętſze, oſtátnim w godźinę śmierći, duſzy moiey było poſiłkiem.

Wyznawam Pánno Przenayświętſza Márya, iż dla grzechow moich nię godźienem ſtawáć przed oblicze twoie, átoli iednák iáko do oblubienice Iozefá Swiętego, á Mátki miłoſierdzia, poważam ſię przyſtąpić, proſząc ćię przez Máćierzyńſtwo Boſkie: ábyś w godźinę śmierći moiey, Mátką mi ſię ſławić ráczyłá. Dźiś u nog twoich upadſzy, proſzę broń mnie ná ten czás od łarw piekielnych, y

miłośiernym okiem twoim ná nędzną duszę moię weyrzawszy, rozpądź wszystkie nieprzyiaćioł dusznych naiazdy.

Swięty Iozefie ktory zá świádectwem Swiętey Pánny, y Mátki Teresy z opieką twoią, wespoł z Pánną Przenayświętszą Máryą w poćieszeniu chorych, y konáiących stáwic się ráczysz, stawże się Oycem, y Opiekunem wiernym w punkćie wyiśćia duszy moiey.

Swięty Iozefie w te ręce twoie oddáię duszę moię, ktoremiś sobie záslubił Pánnę Przenayświętszą Máryą, á potym niemiś málinkiego piástował Iezusá: y iáko oni przytomni twoiey śmierći byli, ták ty przy moiey śmierći rácz być przytomny.

Swięty Iozefie niech ták będę szczęśliwym w godzinę śmierći moiey, ábym zá przyczyną twoią doznał przytomnośći Iezusá, y Máryi, y nic więcey w ustách moich niechay nie będzie, ná ięzyku, y sercu, procz tych Przenayświętszych Imion Iezus, Márya, Iozef, wam żyiąc teraz, y umieráiąc polecam nędzną duszę moię.

Swięty Iozefie umieráiących obronco ia ćiebie przy obecnośći Iezusá mego, y przy Oblubienicy twoiey Pánnie Przenayświętszey Máryi zá Pátroná ná dobrą śmierć obieram, y mocnie stánowię nigdy ćię nie zápominác.

Swięty Iozefie oblubieńcze Pánny Przenayświętszey, ia nayniegodnieyszy grzesznik

nie

nie máłą ufność, y nádzieię w tobie pokłádam, zkąd proſzę cię przez gorzką mękę, y śmierć Iezuſá, ktoregoś ty wychował, przez gorzką żałość Matki iego Nayczyſtſzey oblubienicy twoiey Máryi, przez ſerce nayſłodſze, y zaſługi Iezuſá, Máryi, y twoie, uproś mi tę łáſkę, ábym ſię nim umrę, ſercem náwrocił do Páná Bogá moiego, y prawdziwą czynił pokutę. Stoy przy mnie, á rátuy opieką twoią, y zaſługámi Iezuſá, y Máryi w godzinę śmierći moiey. Spraw to áby wyiście moie z tego świátá wiárą Katolicką, nadzieią mocną, miłością doſkonáłą, ſpowiedzią zupełną, Ciáłá przenayświętſzego pokármem, Oleiem Świętym, zmocnione było. Bądź mi Pátryárcho święty przy zgonie pomocnikiem, przybądź w onę oſtátnią godzinę, kiedy ięzykiem nápoły umárłym władáć nie będę mogł ná wezwánie twoie, áni oczu moich podnieść do ciebie nie zdołam: bądź pámiętny ná ten czás tych modlitw moich, ktore ć teraz oddáię.

Rátuy mnie w oſtátniey zoſtáiącego godźinie, áby mi Xiążę ćiemnośći nie zábiegał, áby moc piekielna nie ſzkodziłá, áni dopuſzczay o naymilſza obrono, duſzy moiey w piekielne upadáć męki, ktorą naydrożſza krew Syná Bożego odkupiłá, ále ią od wieczney śmierći wyzwol, zá pomocą, y miłoſierdziem tego ktoregoś ty wychował Iezuſá.

O Nayſłodſzy Zbáwićielá mego Piáſtunie Iozefie Swięty! ná ktorego ręku ten ktory wſzyſtkę máchinę świátá we dwu zátrzymuie pálcách, odpoczywał: z ktorego opátrznośći ten ktory chlebem żywym ieſt, żądał pożywienia, pod ktorego ochronę ten, ktory wſzyſtkim nádźieię w ſobie pokłádáiącym, ieſt ſzczegulną ućieczką, ſchraniał ſię, y do Egiptu uchodząc, y powracáiąc: Przyimij pokornie uprâſzam, ſtáránie o duſzy moiey, áby we wſzyſtkich okázyách, przy twoiey opiece beśpieczny odpoczynek miáłá, kieruy, pokornie upraſzam, ſtopy moie po Egypćie świátá tego, áby iáko błędna owcá drog przykázań Boſkich nie chybiłá, áby przy twey opiece, przeſzłá ziemſkie dobrá, wiecznych nie ſtráćiwſzy, áby bieg żyćia przepędźiwſzy, kończąc, zá twym ſtárániem, y przyczyną, chlebem Niebieſkim, ktory ieſt Syn twoy mniemány Iezus Zbáwićiel moy, byłá pośilona, y do żywotá poſtąpiłá wiecznego Amen.

Do Swiętey Bárbáry.

O Przenayświętſza Pánno Bárbáro! cokolwiek możeſz z łáſki oblubieńcá twego, proſzę, ábyś mi w godźinę śmierći ráczyłá u Bogá łáſkę ziednáć: rátuy mnie nędznego, żebym w grzechách nie umárł, niech teraz ma ſwoy ſkutek to co ná prozbę twoię Chryſtus Pan przyobiecał, gdyś zá wiárę iego krew ſwoię lałá; niech pámięta oblubieniec twoy,

y ná pałáiącą przećiwko ſobie miłość twoię, á niech nie dopuſzcza áby duſzá moiá z ćiáłem rozłączyć ſię miáłá, aż pierwey przez Spowiedź doſkonáłą oczyſzczona, y Przenayświętſzym Sákrámentem poſilona będźie A.

Bliſki konánia człowiek ná te pytánia náſtępuiące ma odpowiádáć, lubo mową, ieżeli może, lubo znákámi inſſemi.

1. WIerzyſz ſtátecznie, y gruntownie, o ártykułách wſzyſtkich, wiáry powſzechney Kátolickiey Rzymſkiey? y inſzych rzeczách, ktore tenże Kośćioł trzyma, wierzy, y uczy. *Niech odpowie chory,* wierzę.

2. Potępiaſz, y przeklinaſz wſzyſtkie kácerſtwá, zabobony, ktore potępia Kośćioł náſz Kátolicki Rzymſki; *odpow.* Potępiam.

3. Cieſzyſz ſię z tego? że w prawdźiwey wierze Páná náſzego Iezuſá Chryſtuſá w iedności, y poſłuſzenſtwie Kośćiołá powſzechnego z tego świátá ſchodźiſz? *odp.* Cieſzę.

4. Znaſz ſię do tego: żeś Páná Bogá twoiego grzechámi niezliczonemi obrażał? y żeś ten czás żywotá twoiego ná świećie nie według ſtanu twego, iákoś był powinien, ſtráwił, *odp.* Znam.

5. Záłuieſz ſerdecznie zá grzechy twoie? y zá to: żeś uczynkow dobrych zániedbywał, y dobrodźieyſtw Boſkich niewdźięczeneś był? *odp.* Záłuię.

6. Ządaſz zá te wſzyſtkie grzechy, y niedbál-

dbálſtwá twoie odpuſzczenia? *odp.* żądam.

7. Maſz też mysl, y wolą ſkuteczną, ábyś żywotá twoiego ná potym polepſzył, ieżelić Bog zdrowia przedłuży? *odp.* mam.

8. Proſiſz Páná Bogá, ábyć z łáſki ſwoiey (ieżeli wola iego ieſt, y z zbáwieniem twoim być może) dał zdrowie, *odp.* proſzę.

9. Żądaſz tego áby ſerce twoie było oświecone, żebyś mogł mieć grzechow twoich uznánie, ieżeliś ieſzcze ktorych przepomniał, y żebyś ſię mogł ieſzcze ſpowiádáć? *odp.* żądam.

10. Odpuſzczaſz z ſzczerego ſercá dla miłośći Iezuſá Chryſtuſá wſzyſtkim tym, ktorzy ćię obrázili, álbo też kiedykolwiek w czym záſzkodźili? *odp.* odpuſzczam.

11. Prágnieſz, y tego, ábyć odpuśćili ći wſzyſcy, ktorych obráźić mogłeś ſłowem, lubo uczynkiem iákim? áby to, coś kiedy komu z krzywdą iego, czyli ná Fortunie, czyli ná dobrey ſławie ſkorzyśćił, wrocono, y nádgrodzono było, ieżeli ſię obrážonym przez ćiebie ſámego zá doſyć ſtác nie može? *odp* chcę.

12. Maſz dobrą wolą, y umyſł ſzczerze poſtánowiony, ieżelić Bog użyczy zdrowia, że ſam káždemu doſyć uczynić zechceſz? *odp.* mam.

13. Niebaczyſz ieſzcze czego: co by miáło trwożyć ſumnienie twoie? ábyś ſię z tego przez Sákrámentálną Spowiedź uwolnił, *odp.* nie baczę, álbo baczę.

14.

14. Prágniesz Bogá stworcę swego oglądáć w chwale iego Niebieskiey, y iego w nieyże ná wieki wielbić? *odp* prágnę.

To skończywszy niech mowi Kápłan.

POlecam ćię tedy Bogu wszechmogącemu, błogosłáwioney Pánnie Máryi, y dáię ćię w obronę wszystkim Swiętym wybiánym Bożym, á ieżeliby ná ćię iáka pokusá nástąpiłá: polecam ćię, y ty sam siebie polecay męce, y śmierći Iezusá Chrystusá, y w niey nádzieię mocną pokładay: że ten ktory dla ciebie umrzeć ráczył, tobie złą śmiercią umrzeć nie dopuśći, ále duszę twoię przyimie do żywotá wiecznego, ktory żyie, y kroluie, ná wieki wiekow Amen.

Oratio pro agonizante.

IMploramus misericordissime Deus immensam clementiam tuam, ut pro tua pietate aures benignissimæ misericordiæ tuæ precibus nostris licet indignis, accomodes, quas coram tua Divina Majestate effundimus pro salute huius miseri agonizantis Fratris nostri. Miserere clementissime Domine Famulo tuo, & eum extremis afflictionis angustiis laborantem juva, defende, solare, benignè suscipe, à peccatis clementer absolve, & tandem in Paradisi delicijs, eundem propitius respirare concede, per abyssum misericordiæ tuæ, miserere Famulo tuo, quem sanguine tuo redemisti Christe, & ne in judicio tuo in æter-

num

num iraſcaris ei, ſed ei, benigniſſimam oſtende faciem, ac in Domum tuam æternæ felicitatis ſuſcipe Amen.

LITANIA

O Imieniu Pána IEZUSA.

KYrie eleyſon, Chryſte eleyſon,
Kyrie eleyſon.
Chryſte uſłyſz nas, Chryſte wyſłuchay nas.
Oycze z Niebá Boże, Zmiłuy ſię nád námi.
Synu Odkupićielu świátá Boże, Zmiłuy.
Duchu Swięty Boże, Zmiłuy ſię nád.
Troyco święta iedyny Boże, Zmiłuy ſię.
Iezu Synu Bogá żywego,
Iezu naymocnieyſzy,
Iezu naypotężnieyſzy,
Iezu naydoſkonálſzy,
Iezu naychwalebnieyſzy,
Iezu przedziwny,
Iezu naysłodſzy,
Iezu naymilſzy,
Iezu ślicznieyſzy nád gwiazdy,
Iezu cudnieyſzy nád mieśiąc,
Iezu iáśnieyſzy niż słońce,
Iezu roſkoſzny,
Iezu poćieſzny,
Iezu naypokornieyſzy,
Iezu nayćiżſzy,
Iezu nayćierpliwſzy,
Iezu nayposłuſznieyſzy,
Iezu nayubożſzy,

Zmiłuy ſię nád námi.

Ie-

Iezu miłośniku czyſtośći, Zmiłuy ſię n.
Iezu miłośći náſzá,
Iezu miłośniku pokory,
Iezu zwierćiádło żywotá,
Iezu przykłádźie cnot,
Iezu prágnący duſz,
Iezu ućieczko náſzá,
Iezu Oycze ubogich,
Iezu poćieſzyćielu ſtrapionych,
Iezu ſkárbie wiernych,
Iezu perło droga,
Iezu ſkárbie doſkonáłośći,
Iezu dobry Páſterzu owiec,
Iezu gwiazdo morſka,
Iezu świátłośći prawdźiwa,
Iezu mądrośći wieczna,
Iezu dobroći niezmierna,
Iezu weſele Aniołow,
Iezu Krolu Pátryárchow,
Iezu dawco Duchá Swiętego,
Iezu miſtrzu Apoſtołow,
Iezu náuczyćielu Ewángeliſtow,
Iezu utwierdzáiący Męczennikow,
Iezu świátłośći Wyznawcow,
Iezu Korono Wſzyſtkich Swiętych,

Zmiłuy ſię nád námi.

Bądź nam miłośćiw, Odpuść nam Iezu,
Bądź nam miłośćiw, Wybaw nas Iezu.
Bądź nam miłośćiw,
Od wſzego złego,
Od wſzelkiego grzechu,

Od

Od gniewu twego, Wybaw nas Iezu.
Od ſideł ſzátáńſkich,
Od przeſtępſtwá przykazań twoich,
Od przypadku wſzego złego,
Przez wćielenie twoie,
Przez przyiśćie twoie,
Przez národzenie twoie,
Przez obrzezánie twoie,
Przez prace twoie,
Przez biczowánie twoie,
Przez śmierć twoię,
Przez zmartwychwſtánie twoie,
Przez wniebowſtąpienie twoie,
Przez ukoronowánie twoie,
Przez ućiechy twoie,
Przez chwałę twoię,

Wybaw nas Iezu.

Báránku Boży, ktory&c. Odpuść nam Pánie.
Báránku Boży, ktory&c. Wyſłuchay nas Pánie.
Báránku Boży, ktory&c. Zmiłuy ſię nád námi.
Iezu uſłyſz nas, Iezu wyſłuchay nas.
Kyrie eleyſon, Chryſte eleyſon, Kyrie eleyſ.

Wſzelki, ktory wzywa Imię Páńſkie zbáwion będźie, niech będzie Imię Páńſkie błogoſłáwione záwſze, teraz, y ná nieſkończone wieki wieczne Amen.

Modlmy ſię.

BOże ktoryś naychwalebnieyſſe Imię Iezuſá Chryſtuſá wiernym twoim uczynił wdźięczne, miłe, y przyiemne, złym záś duchom, ſtráſsliwe, y ogromne. Day łáſkáwie proſiemy ćię, áby wſzyſcy, ktorzy to I-

mię nabożnie czczą ná ziemi, y tu ſłodkośći, świętey pośiechy w ſercách uczuli, y w przyſzłym żywoćie wiecznego weſela doſtąpili. Przez tegoż Páná Iezuſá Chryſtuſá, ktory żyie, y kroluie &c.

LITANIA
O Męce IEZUSOWEY.

KYrie eleyſon, Chryſte eleyſon,
Kyrie eleyſon,
Chryſte uſłyſz nas, Chryſte wyſłuchay nas:
Oycze z Niebá Boże,
Synu Odkupićielu świátá Boże,
Duchu Swięty Boże,
Swięta Troyco iedyny Boże,
Iezu zá trzydześći groſzy záprzedány,
Iezu do nog uczniom nákłoniony,
Iezu ná Modlitwie upadáiący,
Iezu krwáwym potem ſię pocący,
Iezu pocáłowániem Iudaſzá wydány,
Iezu od żołnierzy związány,
Iezu od Uczniow opuſzczony,
Iezu przed Anaſzem, y Káifaſzem poſtáwiony,
Iezu od fałſzywych świádkow oſkárzony,
Iezu godnym śmierći oſądzony,
Iezu ná twarzy plwoćinámi oſzpecony,
Iezu ſproſną chuſtą oczy záwiązáne máiący,
Iezu pięśćiámi poſzyikowány,
Iezu od Piotrá po trzykroć záprzány,
Iezu związány do Piłatá poſłány,
Iezu od Herodá, y iego żołnierzy wzgárdzony, y wyśmiany,

Zmiłuy ſię nád námi.

Iezu w białą ſzátę obleczony,
Iezu nad Bárábaſzá gorſzym oſądzony,
Iezu okrutnie biczowány,
Iezu dla żbrodni náſzych wyniſzczony,
Iezu ſzátą ſzkárłatną przyodziany,
Iezu cierniem ukoronowány,
Iezu trzciną uderzony,
Iezu od żydow ná smierć nayſprośniey-
ſzą potępiony,
Iezu Krzyż ciężki noſzący,
Iezu z ſzat obnażony,
Iezu gwoździmi do krzyżá przybity,
Iezu między Łotry policzony,
Iezu od przechodzących zbluźniony,
Iezu od żydow náśmiewány,
Iezu od Łotrá urągány,
Iezu krzywdámi náſycony,
Iezu żołćią, y octem nápawány,
Iezu áż do śmierći krzyżowey poſłuſzny,
Iezu włocznią przebodzony,
Iezu z ktorego boku wyſzłá krew, y wodá,
Iezu z krzyżá złożony,
Iezu w grobie nowym położony,
Iezu ktorego boleśćią zleczeni ieſteśmy,
Iezu dla nas ukrzyżowány, umárły, y po-
grzebiony,
Báránku Boży, ktory &c. Przepuść nam.
Báránku Boży, ktory &c. Wyſłuchay nas.
Báránku Boży, ktory &c. Zmiłuy ſię nád n.
Kyrie eleyſon, Chryſte eleyſon, Kyrie eleyſ.

Modl-

Zmiłuy ſię nád námi.

Modlmy ſię.

RAcz proſiemy Pánie weyrzeć ná ten lud, y czeladkę twoię; dla ktorey chćiał Pan náſz Iezus Chryſtus w ręce złośliwych być podány, y okrutną śmierćią krzyżową ſrodze udręczony, ktory z tobą żyie, y kroluie &c.

LITANIA

O Nayświętſzey P. MARYI dla ſczęśliwey śmierći.

Kyrie eleyſon, Chryſte eleyſon,
Kyrie eleyſon.
Chryſte uſłyſz nas, Chryſte wyſłuchay nas.
Oycze z Niebá Boże, Zmiłuy ſię nád námi.
Synu Odkupićielu świátá Boże, Zm.
Duchu Swięty Boże, Zmiłuy ſię n.
Swięta Troyco iedyny Boże, Zm.
Swięta Márya, Modl ſię zá námi.
Swięta Boża Rodźićielko,
Swięta Pánno nád Pánnámi,
Mátko Chryſtuſowa,
Mátko łáſki Bożey,
Mátko nayczyſtſza,
Mátko nayślicznieyſza,
Mátko niepokalána,
Mátko nienáruſzona,
Mátko naymilſza,
Mátko przedźiwna,
Mátko Stworzyćielá,
Mátko Odkupićielá,
Pánno roſtropna,
Pánno czći godna,

Modl ſię zá námi.

Pánno wſławiona, Modl ſię zá námi.
Pánno można,
Pánno łáſkáwa,
Pánno wierna,
Zwierćiádło ſpráwiedliwośći,
Stolico mądrośći,
Przyczyno náſzey rádośći,
Naczynie duchowne,
Naczynie poważne,
Naczynie dziwnego Nabożeńſtwá,
Rożo duchowna,
Wieżo Dawidowa,
Wieżo z kośći ſłoniowey,
Domie złoty,
Arko przymierza,
Forto Niebieſka,
Gwiazdo zaránna,
Uzdrowienie chorych,
Ućieczko grzeſznych,
Poćiecho utrapionych,
Wſpomożenie wiernych,
Krolowa Anielſka,
Krolowa Pátryárchow,
Krolowa Prorokow,
Krolowa Apoſtołow,
Krolowa Męczennikow,
Krolowa Wyznawcow,
Krolowa Pánieńſka,
Krolowa Wſzyſtkich Swiętych,

Modl ſię zá námi.

Báránku Boży &c. Przepuść nam Pánie.

Bá-

Báránku Boży &c. Wyſłuchay nas Pánie.
Báránku Boży &c. Zmiłuy ſię nád námi.
Chryſte uſłyſz nas, Chryſte wyſłuchay nas.
Kyrie eleyſon, Chryſte eleyſon,
Kyrie eleyſon. *Oycze náſz &c. Zdrowáś Márya &c.*

Modlmy ſię.

POd twoię obronę uciekamy ſię Swięta Boża Rodzicielko, náſzemi prozbámi nie rácz gárdźic w potrzebách náſzych, ále od wſzelakich przygod rácz nas záwſze wybawiáć Pánno chwalebna, y błogosłáwiona; Páni náſzá, Orędowniczko náſzá, Pośrzedniczko náſzá, z Synem twoim nas poiednay, Synowi twoiemu nas zálecay, Synowi twoiemu nas oddaway.

Możeſz według czáſu záżyć modlitw wyży położonych fol. 86. 87.

GODZINKI

Pokutuiącego Człowieká do Mágdáleny S. pokutuiących Pátronki, o łáſkę miłośći Boſkiey, łez, y żálu ſerdecznego zá grzechy Supplikuiące.

Ná Iutrznią.

Nieprzebránego miłoſierdźia Pánie,
Niech częśc w mych uſtách, twoiá nieuſtánie.
Przez Mágdáleny łzy, y żal ſerdeczny,
Niech będzie honor, Bogu w Troycy wieczny.

HYMN.

NIech Mágdáleno, łez twoich potoki,
Ná twárdość ſercá moiego obłoki.
Spuſzczą, by ſię w nich wſzyſtko zátopiło,

A ſzczęśćia w Niebie z tobą doſtąpiło.

Antyf. Stánąwſzy ztyłu u nog iego, poczęłá łzámi polewáć nogi iego, á włoſámi głowy ſwoiey ućieráłá, y cáłowáłá Lucæ 7. v. 38.

℣. *Oblicze moie ſpuchnęły od płáczu,*

℟. *A powieki moie záćmiły ſię.*

Modlmy ſię.

NAymiłoſiernieyſzy Iezu ktoremu pałáiące miłośćią ſerce, y łzy Mágdáleny wylane, były przyiemne, niech ſię táką miłośćią ſerce moie ku tobie zápali, y tákowymiſz łzámi duſzá moiá z grzechow oczyśći: ábym ćię nay: więkſzy grzeſznik, z tą Swiętą grzeſznicą wiecznie chwalił w Niębie. Ktory żyięſz, y krolujeſz ná wieki wiekow Amen.

Pánie wyſłuchay modlitwę moię,
A wołánie moie, niech do ćiebie przyidźie,
Błogosłáwmy Pánu, Bogu chwałá.
A duſze wiernych zmárłych przez miłoſierdźie Boże niech odpoczywáią w pokoiu Am.

Ná Laudes.

Nieprzebránego miłoſierdźia &c. *iáko wyżey.*

H Y M N.

O Mágdáleno Pátronko kochána,
Ty wieſz, iák ćięſzką ieſt ná duſzy rána,
Dla grzechu, ktorą kiedy leczyſz łzámi,
Spraw nam też ten dar modląc ſię zá námi.

Antyf. Wſzedłem do domu twego, á nie dałeś wody ná nogi moie, á tá łzámi polałá nogi moie, y włoſámi otárłá. Lucæ 7.

℣. Odstąpćie odemnie ktorzy źle czynićie,
℟. Albowiem wysłuchał Pan głos płáczu mego. Ps. 69.

Modlmy się.

Naymiłośiernieyszy Iezu &c. *iáko ná Iutrzni.*

Ná Prymę.

Nieprzebránego miłośierdźia &c. *iáko wyży.*

H Y M N.

SWiátowa miłość gdy kogo opęta,
Tego w piekielne srodze wiąże pętá,
Łzy ię záś psuią, co w tobie spráwiły,
Spraw: by y dla mnie tego dostąpiły.

Antyf. Niech oczy moie wypuszczą łzy we dnie, y w nocy, á niech nie milczą, bo skruszeniem wielkim skruszona iest Dźiewicá Corká ludu mego. Ierem. 14. v. 17.

℣. Pánie nie w zápálczywośći twoiey strofuy mnie,
℟. Ani w gniewie twoim, karz mnie, Psalm. 61.

Modlmy się.

Naymiłośiernieyszy Iezu &c. *iáko ná Iutrzni.*

Ná Tercyą.

Nieprzebránego miłośierdźia &c. *iáko wyży.*

H Y M N.

GRzech iest przed Bogiem, ná duszy káłużą.
Ktorzy się mážą? ći, co świátu służą.
Twe Mágdáleno gdy tę sprosność głádzą
Łzy: niech też tákie z oczu mych zprowádzą.

Antyf. Prácowałem w płáczu moim, będę obmywał ná káždą noc łoszko moie, łzámi moiemi będę polewał pośćiel moię, Psalm. 6. 7.

℣. Niech wylewáią oczy násze łzy,

℟. *A powieki náſze, niech opływáią wodą,* Ier. 9. 7.

Modlmy ſię.

Naymiłoſiernieyſzy Iezu &c. *iáko ná Iutrzni.*

Ná Sextę.

Nieprzebránego miłoſierdzia &c. *iáko wyżey.*

HYMN.

MIłość Iezuſá twe ſerce zrániłá,
Gdy ćię z grzeſznicy w iego przemieniłá
Oblubienicę, więc y mnie grzeſzniká,
Niech iego miłość tym ſkutkiem przenika.

Antyf. Ználázłám ktorego kocha duſzá moiá, trzymáłám go, y nie puſzczę, pokiey go nie wprowádzę do domu Mátki moiey, Can. 3. v. 4.

℣. *Były mi łzy moie chleb we dnie, y w nocy,*

℟. *Gdy mi mowią codźień kędy ieſt Bog twoy,* Pſ. 41. 4.

Modlmy ſię.

Naymiłoſiernieyſzy Iezu &c. *iáko ná Iutrzni.*

Ná Nonę.

Nieprzebránego miłoſierdzia &c. *iáko wyżey.*

HYMN.

GDy ſię pod Páńſkie, we łzách śćieleſz nogi,
Zchodząc z piekielney ſproſnych grzechow drogi.
Y mnie też z ſobą, poćiągnij nędzniká,
Z czártá, w Boſkiego przemień niewolniká.

Antyf. Podźmy. pokłoń my ſię, y upadaymy, y płáczmy przed Pánem, álbowiem on ieſt Pánem Bogiem náſzym, Pſal. 94. 6.

℣. *Wyſłuchay modlitwę moię Pánie w potrzebie moiey,*

℟. *Przyimij łzy moie w uſzy twoie,* Pſal. 38. 13.

Modlmy ſię.

Nay-

Naymiłośiernieyſzy Iezu &c. *iáko ná Iutrzni.*

Ná Nieſpor.

Nieprzebránego miłośierdźia &c. *iáko wyżey.*

H Y M N.

O Mágdáleno we łzách pływáiąca,
Ogniem miłośći Boſkiey gorąiąca,
Niech, y ia z tobą łzy leię rzęſiſte,
Niech w ſercu czuię upały ogniſte.

Antyf. Uſtáły od płáczu oczy moie, ſtrwożyły ſię wnętrznośći moie, wylała ſię we mnie wątrobá moiá, dla ſtárćia corki ludu moiego, Thren. 2. 11.

℣. *Boże żywot moy obiáwiłem tobie,*

℟. *Położyłeś łzy moie przed oblicznośćią twoią,* Pſal. 55. 9. *Modlmy ſię.*

Naymiłośiernieyſzy Iezu &c *iáko ná Iutrzni.*

Ná Kompletę.

Nieprzebránego miłośierdźia &c. *iáko wyżey.*

H Y M N.

ZAwſze od tego czáſu, płákáć będę,
Pokiey ćiężaru, z duſzy mey nie zbędę.
Będę źrzenice topił oczu moich,
Pokiey Bog ná mnie nie obroći ſwoich.

Antf. Wypuść iáko potok łzy we dnie, y w nocy, nie daway odpocznienia ſobie, á niech ſię nie uſpokaia źrzenicá oká twego. Thren. 2. 8.

℣. *Popioł iáko chleb iadłem,*

℟. *A napoy mieſzałem z płáczem,* Pſal. 101.

Modlmy ſię.

Naymiłośiernieyſzy Iezu &c. *iáko ná Iutrzni.*

Polecánie Godźinek.

ZNiſką pokorą Mágdaleno Swięta
Zebrzę, niech będzie od Páná przyięta
Przez ćię tá prozbá moiá, bym w miłosci,
Y w łzách, był godźien Boſkiey obecności.

Przydáią ſię tu przeſzkody do Małżeńſtwá, dla ktorych niegodźi ſię oſobom między ktoremi ſię te przeſzkody znáyduią, bráć ślubu, y ktory nieważny czynią. Tych przeſzkod, poniewaſz nie tylko prośći, ale też y znácznieyſzey kondycyi ludźie częſtokroć nie wiedzą, dla tego dobrze czynią pilni Páſterze, że ie przy zapowiedźiách publicznie ludźiom czytáią.

Pierwſza Przeſzkodá.

ZNáczy ſię przez to ſłowo łáćińſkie ERROR, co ſię znáczy Błąd, to ieſt, kiedyby kto lub przez niewiádomość, lub przez oſzukánie ludzkie brał ślub z inſzą oſobą, á nie z tą, ktorą ma w intencyi, y myśli ſwoiey. Ná przykład: Ma kto intencyą poiąć zá Zonę Kátárzynę Corkę Piotrá &c. á tym czáſem bierze ślub z Bárbárą o ktorey niemyslał: álbo ná przykład chce kto wziąć zá mężá ſtárſzego Brátá tey á tey fámilij, á tym czáſem nic o tym nie wiedząc, bierze ślub z młodſzym Brátem. W tákowych y tym podobnych okázyách ślub byłby nieważny, dla defektu zezwolenia y intencyi oſoby, ktora do inſzey oſoby dyrygowána byłá. Kiedy by záś był błąd około inſzych okoliczności, ákcydentálnych, álbo powierzchownych, iáko to, żeby kto rozumiał że tá oſobá ieſt bogáta, pię-

kna

kna, w stanie Pánienskim zostáiąca, szláchetna &c. tákowe okolicznosci slubu nieważnego nięczynią, chocby się w rzeczy sámey nie znáydowáły, chybá żeby kto przed ślubem miał táką intencyą, y postánowienie, żeby ślubu bráć nie chciał, y ná małżeństwo zezwolić nie ináczey, tylko pod tą kondycyą: ktory to błąd ták z osoby męszczyzny iako y białeygłowy, ślub nieważnym czynic może.

Druga Przeszkodá wyraża się tym słowem łáćińskim CONDITIO, to iest Stan niewolniczy, ktory rzadko się teraz między Chrześciány znáyduie, bo małżeństwo ták niewolnikow między sobą, iáko niewolniká z osobą wolną, ták niewolnicy z człowiekiem wolnym nie ważnę ięst.

Trzećia Przeszkodá znáczy się przez to słowo VOTUM to iest ślub: przez co rozumieć się ma ślub solenny czystości w Zakonie iákim od Kośćiołá S. ápprobowánym uczyniony; iáko też ślub czystośći, ktory czynią SubDyákonowie przy Swięceniu swoim. Ktoby záś ślub uczynił prywatny czystośći, á potym się ożenił, álbo ktora białogłowá tákim że ślubem obowiązána poszłá zá mąż, luboby ćięszko grzeszyli, y Swiętokractwo popełnili, iednákże ślub ich ważny iest.

Czwarta Przeszkodá iest COGNATIO to iest Pokrewieństwo, ktore iest troiákie. Pokrewieństwo náturálne, álbo według krwie między

dzy

dzy ofobámi teyże Fámilij, álbo Domu. Drugie Duchowne względem Chrztu, álbo bierzmowánia. Trzećie Legálne, álbo Práwne pochodzące z ádoptácyi, álbo przyfpofobienia kogo zá Syná, álbo zá Corkę. Co fię tycze pokrewnośći pierwfzey. Ci ktorzy fą fobie we krwi áż do czwartego pokolenia, między fobą záwieráć Małżeństwá nie mogą, bez dyfpenfy Oycá Swiętego. Pokrewieństwo zaś Duchowne ieft między tym, ktory Chrzći, y trzyma do Chrztu z iedney ftrony; á z drugiey między tym, ktory ieft ochrzczony, y Rodzicámi tego, ták dálece; że gdyby kto w potrzebie ochrzćił dziećię, nie mogł by potym z tą Ofobą od fiebie ochrzczoną ślubu wziąć, áni z Rodźicámi iego. Tákże kto trzyma dźiećię do chrztu lub męfzczyzná. lub białogłowá, nie może potym áni z tym kogo trzyma, áni Rodźicámi iego małżeńftwá záwieráć, y tákowe małżeńftwo byłoby nie ważne Toż fię rozumie o pokrewieńftwie Duchownym, pochodzącym z Bierzmowánia. Trzećie pokrewieńftwo ieft Legalne, to ieft z przyfpofobienia; że tu w Polfzcze nie ieft zwyczáyne, opufzcza fię.

Piąta Przefzkodá CRIMEN. Przez co fię rozumieć ma dwoiáki wyftępek. Nayprzod kiedy mąż zmowiwfzy fię z infzą białogłową z tą intencyą, żeby fię z nią ożenił, zábiia, álbo ftára fię o zábićie żony fwoiey; álbo przećiwnym

wnym ſpoſobem żoná, zmowiwſzy ſię z kim inſzym, z tą intencyą zábija męża ſwoiego; między tákowemi oſobámi ślub ważny być nie może. Tákże choćby zmowy o zábicie męża, álbo żony nie było, ále tylko cudzołoſtwo zá żywotá męża, lub żony między ſobą popełnili, choćby z nich ktora oſobá o zábicie ſię nie ſtáráłá, y ná nie niezezwoliłá, między tákowemi tákże ślub ważny być nie może. Drugi wyſtępek ieſt, kiedy dwie oſoby popełniáią cudzołoſtwo, álbo obiecuiac ſię ná potym wziąć, álbo kiedy wziąwſzy ślub z iednym, z drugim znowu ślub bierze, y z nim cudzołoży; to choćby pierwſzy małżonek umárł, z tym powtornym ślub ważny być nie może. Toż ſię rozumieć ma, y o męſzczyznie, z ktorą inſzą po wziętym ślubie cudzołożącym, y oneyże, álbo ślub ná potym obiecuiącym, álbo biorącym.

Szoſta Przeſzkodá CULTUS DISPARITAS. Przez co ſię rozumieć ma rożność Religij, to ieſt że Chrześćian z Zydowką, Pogánką, álbo też Chrześćiánká z Turczynem, Pogáninem, álbo inſzym iákim człowiekiem nie ochrzczonym ślubu wziąć ważnie nie może. Małżeńſtwo zás z Heretykámi, Apoſtátámi, lub záwſze niemal ieſt niebeſpieczne, y od Kośćiołá S. zákazáne, iednák ważne ieſt.

Siodma Przeſzkodá VIS Gwałt, álbo przymuſzenie, to ieſt, kiedy kto do ślubu, y małżeń-

ſtwá

ſtwá gwałtem przymuſzony, lubo od Rodźicow, lubo od kogo inſzego, do ślubu przyſtępuie. Co ſię ták o męſzczyznie iáko y białogłowách rozumieć ma.

Oſma Przeſzkodá ORDO, to ieſt Swięcenie, kiedy kto SubDyákony, álbo inſze iákie więkſze Swięcenie odbierze; tákowy ślub ważnie bràny być nie może.

Dźiewiąta Przeſzkodá LIGAMEN, to ieſt związek małżeńſki, że żaden ślubu bráć nie może, poki pierwſza żoná żyie, iáko też y żoná poki mąż iey żyie, z kim inſzym ślubu bráć nie może, y choćiażby niewiem iáko długi czás lub mąż od żony, lub żoná od mężá oddalona byłá, y iedno o drugim nie wiedźiáło; poty iednák, poki o śmierći ſłuſznych, y prawdźiwych dowodow nie będźie, do powtorzenia małżeńſtwá nie tylko przyſtępowác ſię nie godźi, ále y ślub nie był by ważny; Náwet, iáko to częſto bywa, że miáwſzy dowody o śmierci żony, álbo męża, z kim inſzym zá pozwoleniem zwierzchnośći Duchowney ślub wźiął, á potym ſię pierwſza żoná álbo mąż pokazáli, tedy opuśćiwſzy powtornego małżonká, lub żonę do pierwſzego wroćić ſię powinni małżeńſtwá.

Dźieſiąta Przeſzkodá HONESTAS publica, Przyſtoyność publiczna, to ieſt kiedy kto záręczy iáką oſobę, nie może potym ważnie ślubu wziąć z kim inſzym krewnym oſoby zá-

rę-

ręczoney w pierwszym pokoleniu. Náprzykład, kto záręczy Mátkę, nie może potym opuściwszy Matkę ożenić się z corką. Tákże po zaręczynách z iedną Siostrą, drugiey iey Siostry wźiąć nie może rodzoney. Co się ták że o białychgłowách rozumieć może, ktora záręczona byłá zá syná, poyść nie może zá Oycá, álbo przećiwnym sposobem: Tákże zaręczona zá brátá, z drugim bráć ślubu nie może brátem iego rodzonym. To iednák wiedźieć potrzebá, że ieżeli zaręczyny nie były ważne, álbo zá wzáiemnym zobopolnie zezwoleniem rozerwáne będą, w ten czás tá przeszkodá ustáie. Z małżeństwá zás należyćie záwártego choćby potym rzeczą sámą nie wykonánego, przeszkodá áż do czwartego stopniá powinowáctwá rozćiąga się.

Iedenasta Przeszkodá AFFINITAS, to iest Powinowáctwo, ktore znáyduie się między pokrewnemi męžá, álbo żony, ták dálece; że mąż po śmierći żony swoiey nie może ważnie bez dyspensy należytey z krewną teyże żony swoiey áż do czwartego stopniá żenić się: toż się ma rozumieć, y o żonie po śmierći męžá swoiego. Kiedyby zás kto dopuśćił się grzechu z osobą iáką, nie może potym ważnie ślubu wźiąć z pokrewną, álbo pokrewnym oney osoby áż do drugiego stopniá. Náprzykład, dopuściwszy się kto grzechu z mátką, nie może slubu wźiąć áni z corką, áni

z wnu-

z wnuczką, áni ſioſtrą ćioteczną, ſtryieczną, lub wuieczną, dáleko bárdziey rodzoną. Toż ſię y o białychgłowách względem krewnych áż do drugiego ſtopniá tych, z ktoremi ſię grzechu dopuśćili, rozumieć ma.

Dwunaſta Przeſzkodá RAPTUS, to ieſt, kiedy kto gwałtem weźmie iáką białągłowę, poty, poki zoſtáie pod mocą, y władzą tego ktory ią wźiął, ślubu z nią ważnie wziąć nie może, chybá żeby ná mieyſcu beſpiecznym, y wolnym byłá, y tám dobrowolnie ná małżeńſtwo znim zezwoliłá.

Trzynaſta Przeſzkodá ſi CLANDESTINUS, to ieſt, kiedy kto ślub bierze bez áſſyſtencyi właſnego Plebaná, y przytomnośći dwoch świádkow. Pleban zás, czyli to oblubieńcá, czyli oblubienicy będźie przytomny, doſyć ieſt do ważnośći ślubu. Może tákże lub Biſkup, lub Officyał, lub też Pleban właſny Oblubieńcá, álbo Oblubienicy dáć pozwolenie inſzemu Kápłánowi do áſſyſtowánia przy ślubie, y w ten czas przy tákim pozwoleniu ślub ieſt ważny. Gdyby zás inſzy Kápłan, náwet y Biſkup inſzey Dyecezyi żadney władzy nie máiący nád temi ktorzy do ślubu przyſtępuią, ślub dał, tákowy ślub ważny nie ieſt.

Czternaſta Przeſzkodá IMPOS Nieſpoſobność do wykonánia małżeńſtwá. Co ſię rozumieć ma o nieſpoſobnośći przed ślubem znayduiącey ſię.

Náo-

Nadostatek ostatnia Przeszkoda ÆTAS Defekt lat: to iest: że męszczyzna ważnie ślubu brać nie może, ieżeli lat czternastu nie skończy. Białogłowa zaś do ważnego ślubu przynaymniey lat dwanaście miec powinna.

Te wszystkie Przeszkody powinny być doniesione do Plebana, kiedy by kto o nich wiedział, żeby záchodzić miáły między osobámi ktore do ślubu poyść myślą; dla tego Kościoł Swięty postánowił, żeby trzy zapowiedźi przed ślubem czynione były. Ci także ktorzy do ślubu się zábieráią, ieżeliby o ktorey z tych Przeszkod wiedźieli, álbo wątpliwość iáką mieli, powinni się Pásterzá swoiego, álbo iákiego uczonego Spowiedniká porádźić; niżeli do ślubu przystąpią. Ináczey, ieżeli ma ktorą z tych przeszkodę do ślubu idący, y ślub tego nieważny iest, y bez ćięszkiego, y śmiertelnego grzechu w małżeństwie zostawáć nie może, ktore náwet, y małżeństwem zwáć się nie powinno.

SYNOPSIS.

Instructionum in hoc libello contentarum:

INDEX
Variarum Benedictionum.

Ar-

RE-

REGESTR
Polſkiego Nabożeńſtwá.

Dźięk-

Kto chce odpráwiáć rekollekcye ná początku tey kśiąſzki polſkiey położone, niech ſię dla rozmyśláníow tám, námienionych, poſtára o kśiążeczkę *Zabáwá zbáwienna* názwáną.

po-
iech
po-
na.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0022312

